PAUL FÉVAL

COCOȘATUL

EDITURA TINERETULUI

AVENTURA

COPERTA COLECȚIEI:
DONE STAN

PAUL FÉVAL

COCOŞATUL

EDIŢIE PRESCURTATĂ
PENTRU TINERET

ÎN ROMÎNEŞTE DE
I. IGIROŞIANU

Vol. I

EDITURA
TINERETULUI

PAUL FÉVAL
LE BOSSU
EDITION abregée pour la jeunesse
Librairie Hachette 1950
Paris

MICUL PARIZIAN

Capitolul I

VALEA LOURON

Cîndva, în acest loc se afla un oraş, cetatea Lorre, cu temple păgîne, amfiteatre şi un capitoliu. Acum se întinde acolo o vale singuratică, în care plugul domol al ţăranului gascon se teme parcă să nu-şi ştirbească fierul de marmura coloanelor îngropate sub ţărînă. Munţii se ridică la o palmă de loc. Lanţul înalt al Pirineilor despică, drept în faţă, zările înzăpezite şi dezvăluie privirii albastrul cer al ţării spaniole prin adînca tăietură folosită drept trecătoare de către contrabandiştii din Venasque.

Aşezată între văile Aure şi Barousse, valea Louron îşi desfăşoară ostroavele-i de verdeaţă şi de flori, izvoarele neaşteptat de spumoase şi stîncile ca nişte înfricoşătoare arătări de-a lungul rîului. E sumbrul, noptaticul Clarabide, ale cărui întunecate ape de cristal alunecă printre maluri prăpăstioase, cu păduri ciudate şi un străvechi castel îngîmfat, fălos şi de necrezut, ca o baladă despre isprăvile cavalerilor medievali.

Oamenii de prin partea locului au dat despicăturii acesteia ca de basm numele de Hachaz, ceea ce în graiul lor dialectal înseamnă despicătură de topor. Există bineînţeles şi o legendă, dar vă cruţăm de povestirea ei. Aci se înălţa altădată capitoliul cetăţii Lorre de la care se trage, cu siguranţă, numele văii.

Şi tot aci se mai văd astăzi şi ruinele castelului Caylus-Tarrides.

Se povesteşte din bătrîni că un Caylus-Tarrides (astfel se numea această viţă, însemnată mai ales prin fabuloasele ei bogăţii) a ridicat un meterez în jurul cătunului Tarrides, pentru a-şi apăra vasalii hughenoţi, după trecerea regelui Henric al IV-lea la catolicism. Acest Caylus-Tarrides se numea Gaston şi purta titlul de baron.

Dacă te duci să vizitezi ruinele castelului, ţi se arată şi copacul baronului.

Este un stejar. Rădăcinile lui sînt împlîntate în pămînt chiar pe marginea braţului de apă care apăra castelul spre apus. Într-o noapte, a fost lovit de trăsnet. Stejarul apucase să crească şi să ajungă un copac falnic. Doborît de trăsnet, s-a prăvălit peste braţul de apă. De atunci a rămas acolo, trăind mai departe numai datorită scoarţei care a rămas vie în locul rupturii. Dar ce pare mai curios este faptul că un lăstar s-a înălţat de pe trunchiul doborît, la vreo treizeci sau patruzeci de picioare de malul braţului de apă. Lăstarul a crescut şi a ajuns la rîndu-i un falnic stejar : un stejar suspendat, un stejar-minune.

Familia Caylus-Tarrides s-a stins pe la începutul veacului al XVIII-lea, o dată cu moartea lui François de Tarrides, marchiz de Caylus, unul din personajele povestirii noastre.

În 1699, domnul marchiz de Caylus avea şaizeci de ani. La începutul domniei lui Ludovic al XIV-lea se arătase la curte, dar fără prea mare succes. Dezamăgit, se retrăsese pe moşia lui cu Aurore de Caylus, singura sa fiică. Era poreclit de oamenii din partea locului Caylus-Zăvor. Şi iată de ce :

Cum împlinise patruzeci de ani, după ce mai fusese o dată căsătorit şi soţia nu-i dăruise nici un

copil, domnul marchiz se îndrăgostise de fiica contelui Sotomayor, guvernator al Pampelunei. Inès de Sotomayor avea pe atunci şaptesprezece ani. O adevărată fiică a Madridului, cu ochi de jeratic şi cu o inimă şi mai focoasă decît ochii.

Despre marchiz se spunea că nu se pricepuse să-şi facă prea fericită prima soţie, pe care o ţinuse necontenit zăvorîtă în vechiul castel Caylus, unde îşi dăduse sfîrşitul la douăzeci şi cinci de ani. Inès declară tatălui ei că nu va fi niciodată tovarăşa de viaţă a unui asemenea om. Dar ce mare lucru era, în acea Spanie a dramelor şi comediilor, să constrîngi o fetişcană să se mărite! Alcazii [1], bătrînele guvernante, slugile viclene şi sfînta inchiziţie ce păzeau? Pentru asta fuseseră doar născocite!

Într-o seară, îndurerata Inès, ascunsă după jaluzea, trebui să asculte pentru cea din urmă oară serenada fiului mezin al coregidorului [2], care cînta atît de frumos din chitară. A doua zi, domnul marchiz o ducea cu el în Franţa. O luase fără zestre, ba mai dăduse, pe deasupra, şi nu ştiu cîte mii de pistoli domnului de Sotomayor.

Mai nobil decît regele şi mai mult coate-goale decît nobil, spaniolul nu putu rezista unor astfel de ispite. Cînd domnul marchiz aduse în castelul de la Caylus pe frumoasa madrilenă înveşmîntată în lungi văluri, o mare fierbere cuprinse pe toţi tinerii gentilomi din valea Louron. Din pricina războiului neîntrerupt cu Spania, hotarul era mereu înţesat cu trupe şi domnul marchiz trebui să se ţină bine.

Şi s-a ţinut. Cutezătorul care s-ar fi încumetat să

---

[1] Alcade — denumire dată în Spania unei categorii de judecători şi magistraţi.

[2] Coregidor — grad în magistratură în oraşele spaniole.

încerce a cuceri pe frumoasa Inès trebuia să-şi facă, mai întîi, rost de tunuri de asediu. Nu era vorba numai de o inimă oarecare ; inima aceasta se afla la adăpost în dosul crenelelor unei fortăreţe. Iată ce însemna să te ţii bine. După trei sau patru ani, sărmana Inès a trecut din nou pragul cumplitului castel. Dar ca să se ducă la cimitir. Se stinsese de singurătate şi de plictiseală. În urma ei lăsa o fiică.

De necaz, tinerii rămaşi cu buzele umflate au dat marchizului porecla de Zăvor. De la Tarbes la Pampelune, de la Argelès la Saint-Gaudens n-ai fi aflat bărbat, femeie sau copil care să-i spună domnului marchiz altfel decît Caylus-Zăvor.

După moartea celei de-a doua soţii, a încercat să se căsătorească din nou, fiindcă avea acea fire fericită a lui Barbă-Albastră care nu se descuraja niciodată ; dar guvernatorul Pampelunei nu mai avea altă fată, iar reputaţia domnului marchiz era atît de binecunoscută, încît şi cele mai pornite dintre domnişoarele dornice de măritiş dădeau înapoi cînd aveau căutare la el. Marchizul a luat astfel obiceiul să petreacă în fiecare an o vreme la Paris, unde tinerii curteni împrumutau bani de la dînsul şi făceau haz pe socoteala lui. Tot timpul cît lipsea de la castel, Aurore rămînea în paza a două sau trei guvernante şi a unui bătrîn duhovnic.

Aurore era la fel de frumoasă ca şi maică-sa. În vinele ei curgea sînge spaniol. După ce a împlinit şaisprezece ani, paşnicii locuitori ai cătunului Tarrides au început să audă, în puterea nopţilor fără lună, cîinii de la castel urlînd îndelung.

Tocmai în acea vreme, Filip de Lorraine, duce de Nevers, unul din cei mai străluciţi seniori de la curtea regelui Franţei, a venit să petreacă un timp în castelul lui de la Buch, din ţinutul vecin, Juran-

çon. Împlinea abia douăzeci de ani, dar fiindcă se înfruptase prea de timpuriu şi cu lăcomie din plăcerile vieţii, se stingea de o tainică tînjire. Muntele îi făcu însă bine. După cîteva săptămîni de aer curat şi de privelişti înverzite, fu văzut ducîndu-şi hăitaşii şi cîinii de vînătoare pînă la valea Louron.

Prima oară cînd dulăii de la Caylus urlară noaptea, tînărul duce de Nevers, rupt de oboseală, ceruse găzduire unui tăietor de lemne din pădurea Ens.

Ducele zăbovi un an întreg în castelul său din Buch. Păstorii din Tarrides spuneau că era un senior mărinimos. Şi povesteau două întîmplări care avuseseră loc noaptea, în timpul şederii ducelui în ţinut. Prima oară, pîlpîiri de lumină fuseseră văzute pe la miezul nopţii prin vitraliile străvechii capele a castelului Caylus. *Cîinii nu lătraseră ;* dar o umbră, pe care locuitorii cătunului începuseră s-o cunoască fiindcă o zăriseră adesea, se strecurase în fostul braţ de apă din jurul castelului îndată după ce se lăsase întunericul. Castelele străvechi sînt, mai toate, pline de fantome ! Altă dată, pe la ceasurile unsprezece din noapte, doamna Marta, cea mai puţin vîrstnică din cele trei guvernante, ieşise din castel pe poarta cea mare, din faţă, şi alergase într-un suflet la coliba tăietorului de lemne, unde tînărul duce de Nevers fusese găzduit cîndva. O lectică purtată de doi slujitori străbătuse puţin după aceea pădurea Ens. A doua zi, nici urmă de tăietor de lemne. Coliba lui rămăsese în plata Domnului. În aceeaşi zi, doamna Marta a părăsit şi ea castelul Caylus.

Toate acestea se petrecuseră cu patru ani în urmă. Nimeni nu mai auzise de atunci vorbindu-se nici de tăietorul de lemne, nici de doamna Marta. Filip de Nevers nu se mai arătase la reşedinţa lui din Buch. În schimb, un alt Filip, tot atît de strălucit, tot atît

de mare senior, cinstea cu prezenţa lui valea Louron: Filip Polixen de Mantua, prinţ de Gonzague, căruia domnul marchiz de Caylus voia să-i dea pe fiica lui Aurore în căsătorie. Gonzague era un om de vreo treizeci de ani, cu trăsături de o gingăşie puţin cam femeiască, dar, oricum, de o frumuseţe rară. Peste putinţă să afli o înfăţişare mai plină de nobleţe ca a lui. Părul negru, mătăsos şi lucios, se învolbura în jurul frunţii mai albă ca fruntea unei femei şi împodobea de la sine capul cu pieptănătura aceea amplă şi un pic greoaie, pe care curtenii lui Ludovic al XIV-lea nu izbuteau să şi-o facă decît adăugînd două sau trei rînduri de păr fals la cel dăruit din naştere. Ochii negri aveau privirea limpede şi mîndră a italienilor. Trupul înalt era minunat de bine făcut; mersul şi gesturile sale aveau o măreţie teatrală. Ce să mai spunem despre viţa din care se trăgea? Numele Gonzague are acelaşi răsunet în istorie ca Boillon, Este sau Montmorency. Legăturile lui de prietenie erau pe potriva nobleţei sale. Doi dintre prietenii săi — doi adevăraţi fraţi — erau unul Lorraine şi celălalt Bourbon. Ducele de Chartres (nepot al lui Ludovic al XIV-lea şi care avea să fie mai apoi duce de Orléans şi regent al Franţei), ducele de Nevers şi prinţul Gonzague erau nedespărţiţi. La curte li se spunea: cei trei Filipi. Dragostea lor reciprocă amintea de vestitele prietenii din antichitate.

Filip de Gonzague era cel mai vîrstnic. Viitorul regent nu avea decît douăzeci şi patru de ani, iar Nevers era cu un an mai tînăr.

Nu e greu de închipuit în ce măsură gîndul de a avea un astfel de ginere măgulea vanitatea bătrînului Caylus. Se spunea că Gonzague ar fi avut bogăţii de basm în Italia; pe deasupra, mai era şi văr-

primar şi singurul moştenitor al ducelui de Nevers, pe care toţi îl socoteau pe moarte. Şi Filip de Nevers, ultimul coborîtor al familiei, poseda unul din cele mai frumoase domenii din Franţa.

De bună seamă, nimănui nu-i trecea prin cap că prinţul de Gonzague ar putea dori moartea prietenului său. Dar nici s-o împiedice nu-i stătea în putere. Şi moartea acestuia avea să-l facă de zece sau de douăzeci de ori milionar.

Tatăl şi ginerele aproape că se învoiseră. Cît despre Aurore, nimeni n-o întrebase ceva. Sistemul Zăvor.

Şi iată că sosi o frumoasă zi de toamnă a anului 1699, Ludovic al XIV-lea începea să îmbătrînească şi să se sature de războaie. Pacea de la Ryswick fusese de curînd semnată; dar hărţuielile cu partizanii continuau la fruntarii şi, între altele, valea Louron era şi ea bîntuită de un număr destul de mare de musafiri nepoftiţi de acest soi.

În sala de mîncare a castelului Caylus, şase oaspeţi se aflau la locurile de cinste, în jurul mesei bogat servite. Marchizul îşi avea păcatele lui, dar de primit ştia să primească.

În afară de marchiz, de Gonzague şi de domnişoara de Caylus, care se aflau în capul mesei, ceilalţi erau oameni de stare mijlocie, în slujba celor dintîi. În primul rînd, dom [1] Bernard, duhovnicul castelului Caylus, care avea în sarcina lui sufletele din cătunul Tarrides şi ţinea în sacristia capelei registrele de decese, de naşteri şi căsătorii. Se mai afla la masă şi doamna Isidore, care înlocuise pe

[1] Dom — titlu dat unor călugări din anumite ordine religioase.

doamna Marta în slujba ei pe lîngă domnişoara Aurore. În al treilea rînd, venea domnul de Peyrolles, gentilom ataşat pe lîngă persoana prinţului de Gonzague.

Domnul de Peyrolles era un bărbat între două vîrste, cu faţa osoasă şi palidă, cu păr puţin pe cap, înalt şi un pic adus de spate. Astăzi ne-am închipui cu greu un astfel de personaj fără ochelari. Pe vremea aceea, însă, aşa ceva nu era la modă. Avea trăsături aproape şterse, dar privirea lui de miop nu era lipsită de oarecare obrăznicie. Gonzague pretindea că Peyrolles se folosea foarte bine de sabie, pe care o purta cu stîngăcie atîrnată la şold. La drept vorbind, Gonzague îl lăuda cam mult : avea nevoie de el.

Ceilalţi comeseni, toţi oameni de casă ai lui Caylus, puteau fi socotiţi drept figuranţi. Domnişoara Aurore de Caylus făcea onorurile cu o demnitate rece şi tăcută. Era una din acele femei care plac fără a avea această intenţie şi sînt admirate în pofida vrerii lor. Purta costumul spaniol. Trei rînduri de dantele fluturau prin unduirea de cărbune a părului ei. Deşi nu avea încă douăzeci de ani, conturu-rile pure şi mîndre ale gurii trădau amărăciune ; dar cîtă lumină ar fi revărsat un zîmbet în jurul buzelor fragede şi cîtă strălucire în ochii adînc umbriţi de mătasea răsfrîntă a genelor lungi ! De multe zile însă nimeni nu mai văzuse un zîmbet pe buzele Aurorei.

Tatăl ei spunea :

„Totul are să se schimbe cînd va fi prinţesă".

După ce se servise cel de-al doilea fel de mîncare, Aurore se ridică şi ceru îngăduinţa să se retragă. Doamna Isidore aruncă o privire lungă şi melancolică prăjiturilor, dulceţurilor şi fructelor zaharisite

care tocmai erau aduse. Îndatoririle sale o sileau să-şi urmeze tînăra stăpînă. De îndată ce Aurore părăsi sala, marchizul îşi luă un aer ştrengăresc.

— Prinţe — spuse el — îmi datorezi o revanşă la şah. Eşti gata?

— Întotdeauna la ordinele domniei-voastre, scumpe marchize! răspunse Gonzague.

La porunca lui Caylus, o măsuţă de şah fu adusă. De cincisprezece zile, de cînd prinţul se afla la castel, era a suta cincizecea partidă care avea să înceapă.

La treizeci de ani, cu numele şi înfăţişarea pe care o avea Gonzague, patima lui pentru şah trebuia să dea de gîndit. Din două una: sau era nebuneşte îndrăgostit de Aurore, sau dorea, la fel de nebuneşte, să-i vadă zestrea intrată în sipetele lui.

În fiecare zi, după prînz ca şi după cină, era adusă măsuţa de şah. Bietul Zăvor era un jucător de mîna a paisprezecea. În fiecare zi, Gonzague îl lăsa să cîştige o duzină de partide, după care, triumfător, Zăvor adormea în jilţul său, fără a părăsi cîmpul de bătaie, şi se pornea să sforăie în lege.

În acest fel făcea prinţul de Gonzague curte domnişoarei Aurore de Caylus.

— Prinţe — spuse marchizul aliniindu-şi pionii — am să-ţi arăt astăzi o combinaţie pe care am găsit-o în savantul tratat al lui Cessolis. Eu nu joc şah ca orişicare şi caut să mă adăp la cele mai bune izvoare. Primul venit nu ar şti, desigur, să-ţi spună că jocul de şah a fost născocit de Attalus, regele Pergamului, ca să distreze pe greci în timpul lungului asediu al Troiei. Numai inculţii sau oamenii de reacredinţă atribuie această cinste lui Palamed... Dar ce faci? Fii, te rog, atent cum joci...

— Nu ştiu cum să vă asigur, domnule marchiz — răspunse Gonzague — cîtă plăcere îmi face să vă fiu partener.

Pionii începură să se înfrunte. Ceilalţi comeseni mai zăboveau în jurul celor doi jucători. După ce pierdu prima partidă, Gonzague făcu un semn lui Peyrolles, care-şi aruncă şervetul şi ieşi. Rînd pe rînd, duhovnicul şi ceilalţi oameni de casă ai marchizului îi urmară pilda. Zăvor şi Gonzague rămaseră singuri.

— Latinii — spuse bătrînul — numeau şahul jocul latrunculilor, adică al micuţilor hoţi. Grecii îl numeau latrikion. În excelentul său tratat, Sarrazin afirmă că...

— Domnule marchiz — îl întrerupse Filip de Gonzague — vă cer iertare pentru neatenţia mea, mi-aţi îngădui să iau înapoi acest pion ?

Fără să-şi dea seama, mutase un pion în aşa fel, încît avea să cîştige cu siguranţă partida. Zăvor se lăsă mai întîi rugat, dar mărinimia lui fu mai presus de orice.

— Ia-l înapoi, fireşte. Dar fii, te rog, mai cu băgare de seamă. Şahul nu e un joc de copii.

Gonzague scoase un oftat adînc.

— Ei da, ei da — adăugă bătrînul pe un ton uşor ironic — sîntem îndrăgostiţi...

— Atît de nebuneşte, domnule marchiz, încît mai-mai să-mi pierd capul.

— Mie îmi spui, prinţe ! Am trecut şi eu prin asta. Dar fii atent la joc ! Îţi iau nebunul.

— Nu mi-aţi terminat ieri — spuse Gonzague, cu aerul cuiva care vrea să se smulgă unor gînduri chinuitoare — povestea gentilomului acela care a încercat să se strecoare în castelul domniei-voastre.

— Ah, ştrengarule! exclamă Zăvor. Încerci să-mi abaţi atenţia, dar sînt ca Iulius Cezar, care dicta cinci scrisori dintr-o dată. Ştiai că şi el juca şah? Ei bine, gentilomul cu pricina a primit o jumătate de duzină de lovituri de sabie, acolo, jos, în şanţ...

— Şi ceea ce aţi făcut în calitate de soţ, domnule marchiz, aţi fi desigur gata să faceţi şi în calitate de tată? întrebă într-o doară Gonzague.

— Fireşte, fireşte! Nu cunosc alt mijloc de a păzi pe fiicele Evei. *Şah moto, prinţe,* cum spun persanii. Iar te-am bătut!

Se întinse cu desfătare în jilţ.

— Din aceste două cuvinte *şah moto* — reluă el pregătindu-se de micul somn de după-amiază — care înseamnă: şahul, adică împăratul, a murit, noi am făcut: *şah mat,* după Ménaje şi după Frère...

Închise ochii şi de îndată adormi. Gonzague ieşi în mare grabă din sala de mîncare.

Era aproape două după-amiază. Domnul de Peyrolles îşi aştepta stăpînul, pîndind prin coridoare.

— Ce-i cu tîlharii noştri? îl întrebă Gonzague de cum îl zări.

— S-au adunat numai şase — răspunse Peyrolles.

— Unde?

— La hanul „Mărul lui Adam", dincolo de braţul de apă.

— Şi cine lipseşte?

— Maestrul spadasin Cocardasse-cel-tînăr, din Tarbes şi fratele Passepoil, monitorul sălii lui de arme.

— Două din cele mai bune spade! oftă prinţul. Şi... cealaltă poveste?

— Doamna Marta se află acum în iatacul domnişoarei de Caylus.

— Cu copilul?

— Cu copilul.
— Pe unde a intrat ?
— Pe ferestruia băii de abur care dă spre şanţ, sub pod.
Gonzague se gîndi o clipă, apoi spuse :
— Ai vorbit cu domn Bernard ?
— E mut — răspunse Peyrolles.
— Cît i-ai făgăduit ?
— Cinci sute de pistoli.
— Doamna Marta ştie, desigur, unde e registrul. Ea nu trebuie să mai iasă din castel.
— Am înţeles.
Gonzague se plimba cu paşi mari.
— Vreau să-i vorbesc chiar eu — şopti el — dar eşti sigur că vărul meu Nevers a primit biletelul Aurorei ?
— Neamţul nostru l-a dus.
— Şi Nevers trebuie să sosească ?
— Astă-seară.
Se aflau în faţa uşii apartamentului lui Gonzague.
În castelul Caylus, trei coridoare se întretăiau în unghi drept : unul care ducea în corpul central al clădirii, celelalte două, spre aripile laterale ale castelului.

Apartamentul prinţului se afla în aripa dinspre apus, de la capătul căreia pornea scara ce ducea la baia de aburi. Un zgomot se auzi în coridorul din mijloc. Doamna Marta ieşea din apartamentul domnişoarei Caylus. Peyrolles şi Gonzague intrară în grabă în apartamentul prinţului, lăsînd însă uşa întredeschisă.

În clipa următoare, doamna Marta străbătu repede coridorul cu paşi furişaţi. Era ziua în amiaza mare, dar la ceasul somnului de după-prînz şi moda spa-

niolă trecuse Pirineii. În castelul Caylus toată lumea dormea. Doamna Marta avea motive să creadă că nu era nici o primejdie să întîlnească pe cineva în calea ei.

În timp ce trecea prin fața ușii lui Gonzague, Peyrolles se repezi ca fulgerul la ea și-i apăsă cu toată puterea batista peste gură, înăbușindu-i astfel strigătul. Apoi, luînd-o în brațe, o duse, pe jumătate leșinată, în camera stăpînului său.

Capitolul II

COCARDASSE ȘI PASSEPOIL

Unul călărea o gloabă bătrînă, țărănească, cu coamă lungă, nețesălată, cu picioare strîmbe și păroase; celălalt ședea pe spinarea unui măgar, așa cum stau castelanele în șa pe spatele bidiviului lor.

Cel dintîi își ținea mîndru capul sus, în ciuda calului său prăpădit, al cărui bot se apleca tot mai jalnic spre genunchi. Purta o bluză din piele de bivol, închisă cu șireturi, cu pieptar în formă de inimă, pantaloni ca ai pungașilor din Paris și o pereche de preafrumoase cizme cu carîmbi ca o pîlnie, cizme ce fuseseră la mare cinste pe vremea lui Ludovic al XIII-lea. Mai avea o falnică pălărie și o uriașă spadă. Omul acesta era maestrul Cocardasse-cel-tînăr, originar din Toulouse, fost cu adevărat maestru de arme la Paris și în prezent stabilit la Tarbes, unde trebuia să-și strîngă mereu cureaua.

Cel de-al doilea avea o înfățișare sfioasă și modestă. Îmbrăcămintea lui părea aceea a unui seminarist jerpelit : o lungă haină neagră, croită drept, ca o sutană, cădea peste niște pantaloni negri, lucioși de prea îndelungată purtare. Pe cap avea o scufie de lînă înfundată cu grijă peste urechi și, în picioare, în ciuda căldurii copleșitoare, un soi de botfori în bunăstare, căptușiți cu blană.

Spre deosebire de maestrul Cocardasse-cel-tînăr, care se mîndrea cu un păr bogat și creț, negru ca lîna de pe capul unui african și pe care-l purta foarte zbîrlit, tovarășul lui avea pe tîmple cîteva șuvițe de un blond spălăcit. Același contrast se vădea între bătăioasele sfîrcuri ale mustăților maestrului de arme și cele trei fire cărunte, țepoase, de sub nasul prea lung al ciracului său pe nume Amable Passepoil. Patria lui era Villedieu, în Normandia de jos, oraș care se întrece cu faimoasa pepinieră din Condé pe Noireau în producția de derbedei cu inima largă. Prietenii lui îi spuneau mai cu plăcere fratele Passepoil, fie din pricina înfățișării sale preoțești, fie fiindcă fusese slugă la un frizer, apoi ajutor la o spițerie înainte de a apuca să mînuiască spada. Era urît din cap și pînă în picioare, în ciuda licărului ce se aprindea uneori în ochii lui mici care clipeau necontenit.

Înaintau amîndoi cum puteau sub soarele de miazăzi. Fiecare pietricică a șoselei îl făcea pe roibul lui Cocardasse să se poticnească și la fiecare douăzeci și cinci de pași măgărușul lui Passepoil începea să-și facă mendrele.

— Ei, măi băiete — spuse Cocardasse cu un crîncen accent gascon — de două ceasuri tot vedem drăcovenia aia de castel pe blestematul munte din fața

noastră. Parc-ar merge şi el tot atît de repede ca şi noi.

Passepoil răspunse cîntînd pe nas după gama normandă :

— Răbdare, răbdare ! O să ajungem şi aşa prea devreme, dacă-i vorba de isprava pe care trebuie s-o facem acolo.

— *Capédèdiou* [1], frate Passepoil ! exclamă Cocardasse cu un adînc oftat — dacă am fi cît de cît mai chibzuiţi cu darurile cu care am fost înzestraţi, am fi putut să ne alegem o altă îndeletnicire.

— Ai dreptate, prietene Cocardasse — oftă şi normandul — patimile noastre ne-au pierdut.

Ajunseseră în mijlocul văii Louron şi înaintau de-a lungul malului Clarabidei. Stînca Hachaz, care susţinea ca un uriaş piedestal construcţiile masive ale castelului Caylus, se înălţa în faţa lor. În partea aceasta nu se aflau metereze. Călătorul putea contempla cu privirea străvechea clădire de la temelii pînă în creştet şi orice iubitor de privelişti măreţe trebuia să facă neapărat un scurt popas în acest loc.

Se spunea prin partea locului că acest castel era mai străvechi chiar decît familia Caylus. La dreapta şi la stînga celor două turnuri lombarde se căscau două deschizături adînci. Erau cele două capete ale braţului de apă ce înconjura altădată pe trei laturi castelul. Pe vremuri, aceste capete erau zidite, ca să zăgăzuiască apa din şanţ. Spre miazănoapte, dincolo de şanţ, se zăreau printre fagi ultimele case ale cătunului Tarrides. În incinta castelului se înălţa clopotniţa ascuţită a capelei, clădită la începutul veacului al XIII-lea în stil ogival şi care îşi arăta ferestrele gemene, cu vitraliile strălucitoare ale ro-

[1] Înjurătură gasconă.

zetelor împodobite cu cinci nervuri de granit. Castelul Caylus era minunea văilor din Pirinei.

Dar Cocardasse-cel-tînăr şi fratele Passepoil nu aveau nici un fel de pricepere sau înclinare pentru artă. Îşi continuară deci drumul şi nu aruncară o privire întunecatei cetăţui decît pentru a măsura bucata de drum pe care o mai aveau de făcut. Se duceau chiar la castel şi, deşi în linie dreaptă nu-i mai despărţea de el nici o jumătate de poştă, mai aveau un ceas bun de mers ca să urce pe o potecă întortocheată stînca Hachaz.

Cocardasse trebuia să fie de felul lui un mare mucalit, mai ales cînd punga îi era îndeajuns de rotunjoară ; judecînd după chipul lui de nevinovat hîtru, toate semnele vădeau că şi fratele Passepoil era, îndeobşte, un om vesel. Astăzi însă, şi unul şi altul arătau amărîţi şi aveau motivele lor să fie. Burta goală, buzunarul gol şi îi mai aştepta şi o treabă care avea să fie, după toate socotelile, primejdioasă. Poţi să nu primeşti o astfel de treabă cînd n-ai cu ce să te hrăneşti ? Din nefericire, Cocardasse şi Passepoil mîncaseră cu lingura mare tot ce le mai rămăsese. Şi acum îşi făureau visuri pline de virtute în privinţa folosirii viitoarelor lor economii.

— Am să-mi cumpăr un cal, cu tot ce trebuie ! strigă deodată Cocardasse, plin de entuziasm. Şi am să mă angajez soldat în compania Micului Parizian al nostru.

— Mă angajez şi eu — spuse Passepoil — soldat sau ajutor al chirurgului companiei.

— Aş fi un vînător pe cinste al maiestăţii sale.

— Regimentul în care m-aş angaja felcer ar putea măcar fi sigur că i s-ar lua sînge aşa cum trebuie.

După cîteva clipe de tăcere, începeau iar să viseze cu glas tare:

— Am avea prilejul să-l revedem pe Micul Parizian! Şi l-am feri, din cînd în cînd, de cîte o păcătoasă de lovitură.

— Mi-ar spune iar: bătrînul meu Cocardasse.

— Şi-ar bate iar joc, ca altădată, de fratele Passepoil.

— Mii şi mii de draci! strigă gasconul dînd un pumn gloabei care nici nu se sinchisi. Trebuie să recunoaştem că, pentru nişte oameni de spadă, am decăzut rău de tot. Dar orice păcat îşi are iertarea lui. Simt că alături de Micul Parizian m-aş îndrepta.

Passepoil clătină din cap cu amărăciune:

— Cine ştie dacă va voi să ne mai recunoască! spuse el, aruncînd o privire descurajată jalnicei lui ţinute.

— Ce vorbeşti tu, prietene? se oţărî Cocardasse. Băiatul ăla e un suflet mare!

— Cum ştie să se ţină în gardă! Şi ce iuţeală!

— Ce ţinută sub arme! Cît e de la largul lui!

— Îţi aduci aminte de lovitura lui cu latul spadei, cînd se dădea un pas înapoi?

— Dar tu îţi aminteşti de cele trei lovituri directe, anunţate în asaltul de la Delespine?

— E un suflet mare!

— Cu adevărat mare! *Capédédiou!* Întotdeauna norocos la joc. Şi mai ştia să şi bea!

La fiecare amintire se înfierbîntau. Se opriră printr-o înţelegere tacită ca să-şi strîngă mîinile. Emoţia lor era sinceră şi adîncă.

— *Mordiou!* exclamă iarăşi Cocardasse — dacă vrea Micul Parizian, vom fi slujitorii lui, nu-i aşa, prietene?

— Şi vom face din el un mare senior! încheie Passepoil. În felul acesta, arginţii lui Peyrolles nu ne vor purta nenoroc.

Deci domnul de Peyrolles, omul de încredere al prinţului de Gonzague, pusese pe drum pe maestrul spadasin Cocardasse şi pe fratele Passepoil.

Şi unul şi altul cunoşteau foarte bine pe acest Peyrolles şi încă şi mai bine pe prinţ, protectorul lui. Înainte de a preda mărunţilor nobili provinciali din Tarbes nobila şi demna artă a scrimei italiene, cei doi călători ţinuseră o sală de arme la Paris, în strada Croix-des-Petits-Champs, la doi paşi de palatul Louvre. De n-ar fi fost încurcăturile iscate în treburile lor de patimile care îi mistuiau, poate că ar fi făcut avere, fiindcă toată curtea venea să ia lecţii de la ei. Cînd plecaseră din Tarbes, Passepoil spusese :

— În treaba asta sînt în joc milioane. Nevers este, după Micul Parizian, prima spadă din lume. Dacă e vorba de el, trebuie să ne arătăm generoşi.

Cocardasse nu putu decît să încuviinţeze din toată inima nişte spuse atît de înţelepte.

Erau ceasurile două după prînz cînd ajunseră în cătunul Tarrides şi primul ţăran pe care îl întîlniră le arătă unde se afla hanul „La mărul lui Adam".

Cînd intrară, sala mică de jos a hanului era aproape plină. O fată cu fustă roşie şi cu bluza încheiată cu şireturi, cum poartă ţărăncile din regiunea Foix, servea sprinţară şi grăbită, aducînd căni, ulcele de cositor, foc pentru lulele într-o oală lunguiaţă, şi tot ce îşi puteau dori şase voinici după un lung drum făcut fără oprire, sub soarele văilor din Pirinei. Pe perete spînzurau şase spade cu toate accesoriile lor. Nu era un bărbat printre cei şase adunaţi acolo care să nu poarte întipărit, în litere de o

şchioapă, pe chipul lui, cuvîntul spadasin. Toate fețele erau arse de soare, toate privirile sfruntate, toate mustățile bătăioase. Dacă ar fi intrat din întîmplare acolo un cetățean pașnic, s-ar fi cutremurat doar la simpla vedere a acestor mutre de găligani gata de harță.

La prima masă, lîngă ușă, se aflau trei spanioli, așa cum se vedea limpede după înfățișarea lor. La masa următoare se afla un italian cu figura brăzdată de o cicatrice de la frunte pînă la bărbie și, în fața lui, un ticălos sinistru, al cărui accent îi trăda originea germană. O a treia masă era ocupată de un soi de bădăran cu plete lungi și soioase, care nu știa să vorbească decît în dialectul breton. Cei trei spanioli se numeau Saldagno, Pinto și Pepe, zis și *El Matador,* toți trei *escrimadores,* unul din Murgia, al doilea din Sevilla și cel de-al treilea din Pampeluna. Italianul era un *bravo* din Spoleto ; se numea Giuseppe Faënza. Neamțul se numea Staupitz. Omul care vorbea dialectul breton se numea Joël de Jugan. Domnul de Peyrolles adunase toate aceste spade : se pricepea în prețuirea lor.

Cînd maestrul Cocardasse și fratele Passepoil fură gata să treacă pragul hanului „La mărul lui Adam“, după ce își lăsaseră bietele lor gloabe la grajd, se dădură și ei, fără să vrea, cu un pas înapoi la vederea unei atît de respectabile adunări. Sala era luminată doar de o singură fereastră și lumina săracă era întunecată și de norul de fum al lulelelor. Cei doi prieteni ai noștri nu văzuseră, în primul moment, decît sfîrcurile mustăților bătăioase, ieșind ca niște colți din profilurile osoase și săbiile uriașe spînzurate în perete. Dar șase glasuri răgușite strigară laolaltă :

— Maestre Cocardasse!

— Frate Passepoil!

Exclamaţiile nu se putea, fireşte, să nu fie însoţite de înjurături potrivite: înjurături din Statele Sfîntului Părinte, de pe malurile Rinului, de la Quimper-Corentin, din Murcia, din Navara şi din Andaluzia.

Cocardasse îşi puse mîna streaşină la ochi.

— *As pas pur!* [1] strigă el. *Todos camarados!*

— Toţi vechi tovarăşi! traduse Passepoil cu glas încă tremurător.

Acest Passepoil era un fricos din născare, pe care nevoia îl silise să fie curajos. Pentru o nimica toată, i se făcea pielea de găină, dar de bătut se bătea ca un diavol. Urmară strîngeri de mînă, date din toată inima, care zdrobesc degetele. Apoi o mare risipă de strîngeri în braţe: tunicile de mătase se frecară unele de altele, postavul jerpelit intră în contact cu catifeaua roasă. Puteai afla orice în îmbrăcămintea acestor voinici, afară de albituri. În veacul al XVII-lea, un vajnic mînuitor al spadei era sau un Mondor [2], răsfăţat al curţii şi al înaltei societăţi, sau un amărît silit să tragă pe dracu' de coadă şi să facă orice ca să-şi poată astîmpăra setea cu o nenorocită de poşircă într-o şi mai nenorocită speluncă. Situaţie de mijloc nu se afla.

Tovarăşii de arme adunaţi la hanul „La mărul lui Adam“ cunoscuseră poate şi ei zile mai bune. Dar soarele prosperităţii asfinţise pentru toţi. Şi erau vădit biciuiţi de aceeaşi furtună.

---

[1] Fii pe pace — în dialectul gascon.

[2] Filip Gérard, poreclit Mondor, şarlatan din secolul al XVII-lea, celebru la Paris în acea vreme prin bogăţia sa.

Înainte de sosirea lui Cocardasse şi a lui Passepoil, cele trei grupe deosebite nu manifestaseră nici un fel de familiaritate. Bretonul nu cunoştea pe nici unul din ceilalţi. Neamţul nu binevoise să adreseze cuvîntul decît italianului din Spoleto. Şi cei trei spanioli se ţineau mîndri deoparte. Dar încă de pe atunci Parisul ajunsese un centru al artelor. Oameni ca Cocardasse şi Amable Passepoil, care ţinuseră casă deschisă şi masă întinsă în strada Croix-des-Petits-Champs, în spatele Palatului Regal, trebuiau să cunoască bine pe toţi spadasinii de nădejde din Europa. Aşa cum era firesc, prezenţa lor sluji de trăsătură de unire între cele trei grupuri făcute întocmai ca să se preţuiască şi să se înţeleagă. Gheaţa fu ruptă, mesele fură lipite, cănile cu vin se amestecară şi prezentările fură făcute după toate regulile.

După ce fu golit primul rînd de căni şi larma lăudăroşeniilor se potoli un pic, Cocardasse spuse:

— Şi acum, drăguţii mei, să vorbim cîte ceva şi despre treburile noastre.

Strigară pe fata care servea şi care tremura în mijlocul acestor canibali şi îi porunciră să aducă alte căni cu vin.

— Drăguţii mei — reluă Cocardasse-cel-tînăr — nu ne aşteptam de fel, fratele Passepoil şi cu mine, să aflăm aici o atît de aleasă şi scumpă adunare, departe de oraşe, de centrele populate unde vă exercitaţi, îndeobşte, talentele...

— *Oimé !* îl întrerupse spadasinul din Spoleto — cunoşti dumneata, Cocardasse, *caro mio*, vreun oraş unde talentele noastre să mai aibă căutare ?

Toţi clătinară din cap ca nişte oameni încredinţaţi că darurile cu care au fost înzestraţi de natură nu sînt îndeajuns de preţuite.

Apoi Saldagno întrebă :

— Nu cumva știi dumneata pentru ce ne aflăm aici ?

Gasconul deschise gura să răspundă, cînd piciorul fratelui Passepoil se așeză, sub masă, pe cizma lui. Deși era, cu numele, șef al micii lor comunități, Cocardasse-cel-tînăr luase obiceiul să asculte și sfaturile ciracului său normand, mai prevăzător și cu scaun la cap.

— Știu doar că am fost chemați...

— Eu am fost însărcinat să vă chem — întrerupse Staupitz.

— ...și că în împrejurări obișnuite — continuă gasconul — fratele Passepoil și cu mine sîntem de ajuns ca să dăm o mînă de ajutor.

— *Carajo !* strigă El Matador — acolo unde sînt eu, de obicei nu mai sînt chemați și alții.

Fiecare se pierdu în nesfîrșite variații pe aceeași temă, potrivit elocinței sau gradului său de lăudăroșenie. În cele din urmă, Cocardasse întrebă :

— O să avem oare de-a face cu o întreagă armată ?

— Avem de infruntat un singur cavaler ! răspunse Staupitz.

Neamțul era omul domnului de Peyrolles. Un zgomotos hohot de rîs întîmpină declarația lui ; Cocardasse și Passepoil rîdeau mai tare ca toți ceilalți ; dar piciorul normandului nu se ridica de pe cizma gasconului. Ceea ce însemna : „Lasă-mă pe mine să descurc lucrurile".

Passepoil întrebă cu un glas plin de nevinovăție :

— Și cine să fie oare uriașul care să se bată cu opt oameni ?

— Opt oameni care, *sandiéou!* fac fiecare cît o jumătate de duzină de vlăjgani îndrăciţi! adăugă Cocardasse.

Staupitz răspunse scurt:

— Ducele Filip de Nevers.

— Parcă se spunea că-i pe moarte! protestă Saldagno.

— Că abia mai respiră! adăugă Pinto.

— C-ar fi istovit, sfîrşit, ofticos! completară ceilalţi.

Cocardasse şi Passepoil nu mai suflau un cuvînt. Normandul clătină încet din cap, apoi împinse în silă paharul din faţa lui. Gasconul făcu la fel. Înegurarea lor neaşteptată stîrni neliniştea tuturor.

— Ce aveţi? Ce s-a întîmplat? ţîşniră întrebări din toate părţile.

Cocardasse şi ciracul lui se priviră lung, în tăcere.

— Ei, drace, ce-nseamnă asta? strigă, uimit, Saldagno.

— S-ar zice — mormăi Faënza — că aţi vrea să vă lăsaţi păgubaşi şi să daţi bir cu fugiţii.

— Drăguţii mei — răspunse fără să zîmbească Cocardasse — cel ce ar zice aşa ceva nu s-ar înşela prea mult.

— Noi l-am văzut pe Filip de Nevers la Paris — spuse domol fratele Passepoil — venea şi el la sala noastră de arme. Aşa muribund cum credeţi voi că este, o să vă dea de furcă.

— Nouă?! vociferară iarăşi, cu toţii, în cor.

Şi toţi ridicară din umeri, plini de dispreţ.

— Hm! mormăi Cocardasse rotindu-şi privirea de la unul la celălalt. Înseamnă că nu aţi auzit niciodată vorbindu-se de lovitura lui Nevers.

Toţi holbară ochii şi ciuliră urechile.

— Da-da, celebra lovitură a bătrînului maestru Delapalme — întări Passepoil — care a culcat la pămînt şapte monitori de săli de arme, de la Saint-Philippe-du-Roule, pînă la poarta Saint-Honoré.

— Fleacuri, poveşti, loviturile astea secrete ! pufni El Matador.

— Picior fără pereche, ochi fără pereche, gardă fără pereche, eu mă sinchisesc de loviturile secrete ca de potopul lui Noe ! adăugă bretonul.

— Ţin-te bine ! spuse Cocardasse-cel-tînăr cu mîndrie — socotesc că şi eu am picior bun, ochi buni şi gardă bună, drăguţii mei.

— Şi eu — întări Passepoil.

— Picior, ochi şi gardă mai bune ca oricare din voi...

— Dovadă — adăugă şiret Passepoil, cu obişnuita lui blîndeţe în glas — că sîntem gata să ne măsurăm de îndată cu voi dacă doriţi...

— Şi totuşi — continuă Cocardasse — faimoasa lovitură a lui Nevers nu mi se pare de loc un fleac. Am simţit-o pe propria mea piele. Da, da...

— Şi eu la fel.

— Atins în plină frunte, între ochi. Şi de trei ori la rînd.

— Şi eu, tot de trei ori în plină frunte, între ochi !

— De trei ori la rînd fără să pot găsi un mijloc de a para lovitura.

Cei şase spadasini ascultau acum încordaţi. Nimeni nu mai rîdea.

— Atunci — spuse în cele din urmă Saldagno, făcîndu-şi semnul crucii — nu mai e o lovitură secretă, ci o vrăjitorie.

Bretonul vîrî mîna în buzunar, unde avea desigur un mic şirag de mătănii.

— Bine a făcut cel ce ne-a chemat să ne adunăm cu toţii aici, drăguţii mei — reluă Cocardasse pe un ton mai solemn. Vorbeaţi de o armată : ei da, aş prefera să mă bat cu o întreagă armată. Credeţi-mă, un singur om pe lume este în stare să ţină piept lui Filip de Nevers cu spada în mînă.

— Şi cine-i omul acesta ? întrebară şase glasuri deodată.

— Micul Parizian ! răspunse Cocardasse.

— Ah — strigă Passepoil, cuprins pe loc de un mare entuziasm — omul ăsta e un adevărat diavol !

— Micul Parizian ? ! se auziră murmure nedumerite împrejur. Dar Micul Parizian ăsta al vostru n-are un nume ?

— Ba are şi îl cunoaşteţi cu toţii, scumpii mei maeştri : se numeşte cavalerul de Lagardère.

Într-adevăr, spadasinii păreau să cunoască cu toţii acest nume, fiindcă o mare tăcere se aşternu în încăpere.

— Eu nu l-am întîlnit niciodată — spuse, în cele din urmă, Saldagno.

— Cu atît mai bine pentru tine, prietene — replică gasconul — nu-i plac oamenii cu o mutră ca a ta.

— Lui i se spune „frumosul Lagardère“ ? întrebă Pinto.

— El — întrebă şi Faënza coborînd glasul — a ucis pe cei trei flamanzi sub zidurile cetăţii Senlis ?

— El a... — voi să întrebe şi Joël de Jugan.

Dar Cocardasse îl întrerupse, rostind cu mîndrie doar aceste cuvinte :

— Nu sînt doi Lagardère pe lume !

Capitolul III

CEI TREI FILIPI

Singura fereastră a sălii de jos a hanului „La mărul lui Adam“ dădea spre un soi de tăpşan plantat cu fagi, care ducea pînă la fostul braţ de apă ce apăra altădată castelul Caylus. Un drum de căruţe străbătea păduricea şi ajungea la un pod de scînduri aruncat peste albia braţului, foarte largă şi adîncă. Albia aceasta înconjura pe trei laturi incinta castelului şi cele două capete ale ei se deschideau în gol pe buza stîncii Hachaz. De cînd se dărîmase zidăria care închidea aceste capete pentru a zăgăzui apa, uscarea şi asanarea albiei se făcuse de la sine şi pămîntul fertil de pe fundul ei dădea, de două ori pe an, cîte o minunată recoltă de fîn destinată grajdurilor castelului. A doua recoltă abia fusese cosită. Din sala hanului în care se adunaseră cei opt spadasini ai noştri, se puteau vedea cosaşii strîngînd fînul în căpiţe sub pod. Afară de apa care secase, braţul protector de altădată rămăsese neatins. Malul lui dinspre sat se ridica în pantă abruptă pînă la tăpşanul cu fagi. Într-un singur loc fusese săpată un fel de cărare pentru căruţe cu fîn. Cărarea dădea, la rîndul ei, în drumul ce trecea pe sub fereastra hanului. De cealaltă parte se înălţa, abrupt, meterezul castelului. De la temelia lui, care pornea din fundul albiei, acest meterez era străpuns de numeroase ferestrui prin care nu puteau trece decît ţevile armelor ; una singură putea lăsa să se strecoare şi o făptură omenească. Era o ferestruie scundă, aflată drept sub podul fix, care înlocuise de

mult puntea cu scripete de altădată, ce putea fi ridicată şi lăsată la loc, după nevoie. Ferestruia cu pricina era zăbrelită şi închisă cu obloane solide. Ea dădea aer şi lumină băii de abur, vastă sală subterană care mai păstra resturi din splendoarea de odinioară. Se ştie că în evul mediu, mai ales în sud, luxul băilor fusese împins foarte departe.

— Ei bine, prietene Cocardasse — exclamă Saldagno — eu aş da zece pistoli să-l pot vedea pe acest cavaler de Lagardère al tău.

— Cu spada în mînă ? îl întrebă gasconul, după ce trase o duşcă bună şi plescăi zgomotos din limbă. Ehei, dragul meu — adăugă el cu un ton grav — în ziua aceea va trebui să te pui bine cu Cel-de-sus şi să-i ceri să te apere.

Saldagno îşi puse cum se nimeri pălăria lui mare de pîslă. Pînă în momentul acela nimeni nu pusese încă mîna pe sabie. Ceea ce era o minune. Gîlceava era cît pe ce să se pornească, cînd Staupitz, care se dusese la fereastră, strigă :

— Staţi liniştiţi, copii ! Vine domnul de Peyrolles, omul de încredere al prinţului Gonzague.

Într-adevăr, Peyrolles venea peste tăpşan ; era călare.

— Am pălăvrăgit prea mult — spuse grăbit Passepoil — şi nu am hotărît nimic. Nevers şi lovitura lui secretă preţuiesc cît un morman de aur, iată ce trebuie să ştiţi cu toţii. Vreţi să vă asiguraţi dintr-o dată soarta ?

Nu e nevoie să mai spunem care fu răspunsul tuturor celor de faţă. Passepoil urmă :

— Dacă da, atunci lăsaţi-ne pe noi, pe maestrul Cocardasse şi pe mine, să facem cum ştim noi că e mai bine. Orice-am spune lui Peyrolles, voi să ne sprijiniţi.

— Ne-am înţeles! strigară cu toţii într-un glas.

— Ca, cel puţin, cei care astă-seară — încheie Passepoil, aşezîndu-se din nou — nu se vor fi ales cu pielea găurită de sabia lui Nevers, să poată măcar plăti o slujbă de pomenire morţilor.

Peyrolles tocmai intra.

Passepoil îşi scoase cel dintîi căciuliţa de lînă, cu tot respectul. Ceilalţi salutară şi ei precum se cuvenea. Peyrolles ţinea un sac mare cu bani sub braţ. Îl aruncă zgomotos pe masă zicînd:

— Iată, vitejilor, ăsta-i tainul vostru!

După ce-i numără pe spadasini cu privirea, le spuse:

— Va să zică, aţi răspuns cu toţii la apel! Foarte bine! Am să vă spun în puţine cuvinte ce aveţi de făcut.

— Vă ascultăm, bunul nostru domn de Peyrolles! îl asigură Cocardasse, sprijinindu-şi amîndouă coatele de masă — s-auzim!

Ceilalţi întăriră:

— Vă ascultăm cu toţii!

Peyrolles luă o poză de orator.

— Astă-seară, pe la ceasurile opt, un om va sosi pe drumul acesta pe care-l vedeţi şi care trece chiar pe sub ferestrele hanului. Omul va fi călare. Îşi va lega calul de stîlpii podului după ce va fi trecut de buza fostului braţ de apă. Priviţi: vedeţi acolo, jos, sub pod, o fereastră cu obloane de stejar?

— Cum să n-o vedem, bunul nostru domn de Peyrolles? se grăbi să răspundă Cocardasse. Fii pe pace! Nu sîntem orbi.

— Omul se va apropia de fereastră...

— Şi în clipa aceea noi îl vom acosta?

— Cu toată politeţea... — îi răspunse Peyrolles

cu un zîmbet sinistru. Şi vă veţi fi cîştigat în mod onorabil banii.

— *Capédédiou!* strigă Cocardasse. Bunul nostru domn de Peyrolles ştie întotdeauna să spună o glumă cu haz.

— Ne-am înţeles?

— De bună seamă, dar... nădăjduiesc că nu vreţi să ne şi părăsiţi?

— Dragii mei prieteni, sînt grăbit... — le spuse Peyrolles schiţînd un pas spre uşă.

— Cum? strigă iarăşi gasconul. Fără să ne fi spus numele celui pe care trebuie să-l... acostăm?

— Numele nu vă priveşte.

Cocardasse le făcu celorlalţi cu ochiul; de îndată un murmur de nemulţumire se ridică din grupul spadasinilor. Mai ales Passepoil se arătă supărat.

— Fără să ne spuneţi măcar — stărui Cocardasse — cine e preacinstitul senior pentru care urmează să lucrăm?

Peyrolles se opri ca să-l privească mai bine. Pe faţa lui lunguiaţă se întipări o expresie de îngrijorare.

— Ce vă pasă vouă? spuse el, încercînd să-i ia de sus.

— Ne pasă foarte mult, bunule domn de Peyrolles.

— De vreme ce sînteţi bine plătiţi?

— Poate găsim că nu sîntem chiar atît de bine plătiţi, bunule domn de Peyrolles.

— Ce vrei să spui, prietene?

Cocardasse se ridică în picioare. Toţi ceilalţi făcură la fel.

— *Capédédiou,* drăguţule! spuse gasconul schimbînd brusc tonul. Să vorbim deschis. Toţi cei ce ne

aflăm aici sîntem maeştri de arme, prin urmare gentilomi. Eu mai ales, în calitate de gascon amestecat cu sînge provensal. Spadele noastre (şi îşi plesni cu palma sabia pe care n-o descinsese), spadele noastre vor să ştie ce fac.

— Asta-i ! îi întări vorba fratele Passepoil, oferind curtenitor un scaun omului de încredere al lui Filip de Gonzague.

Spadasinii încuviinţară călduros din cap gestul normandului. Peyrolles păru să şovăie o clipă.

— Voinicii mei — spuse el totuşi — dacă sînteţi atît de dornici să ştiţi, mă mir cum de nu aţi şi ghicit. Al cui este castelul acesta ?

— Al domnului marchiz de Caylus, *sandédiou !* Un mărinimos senior, lîngă care femeile nu îmbătrînesc. Castelul e al lui Caylus-Zăvor. Ei şi ?

— La dracu', greu era de înţeles ? Lucraţi pentru domnul marchiz de Caylus.

— Voi, ăştilalţi, îl credeţi ? întrebă Cocardasse pe un ton obraznic pe ceilalţi spadasini, întorcîndu-se spre ei.

— Nu ! răspunse fratele Passepoil.

— Nu ! repetă numaidecît restul spadasinilor.

Un pic de roşeaţă se ivi pe obrajii scofîlciţi ai lui Peyrolles.

— Ce-aţi spus ? Ticăloşilor !

— Uşurel, uşurel ! îl întrerupse gasconul ; nobilii mei prieteni sînt nemulţumiţi. Luaţi seama ! Mai bine să stăm liniştiţi de vorbă, aşa cum se cuvine între oameni binecrescuţi. Dacă am înţeles bine, lucrurile stau aşa : domnul marchiz de Caylus a aflat că un gentilom pătrunde, din cînd în cînd, noaptea în castel, prin fereastra aceea de jos. Aşa-i ?

— Da ! răspunse Peyrolles.

— Știe, de asemenea, că domnișoara Aurore de Caylus, fiica sa, este îndrăgostită de acest gentilom.

— Întocmai — recunoscu iarăși omul de încredere al prințului de Gonzague.

— Asta, de la domnia-voastră citire, domnule de Peyrolles ! Astfel explică domnia-voastră rostul adunării noastre la hanul „La mărul lui Adam". Poate că unii să găsească această explicație demnă de crezare. Eu, însă, am motivele mele s-o socotesc cusută cu ață albă. Nu ați spus adevărul, domnule de Peyrolles.

— Pe toți dracii ! strigă acesta. Te întreci cu obrăznicia !

Glasul lui fu acoperit de acela al spadasinilor care strigau :

— Vorbește, Cocardasse, vorbește, vorbește !

Gasconul nu se lăsă rugat :

— Mai întîi de toate — spuse el — prietenii mei știu tot atît de bine ca și mine că vizitatorul nocturn, recomandat săbiilor noastre, este nici mai mult nici mai puțin decît un prinț.

— Un prinț ! exclamă Peyrolles, înălțînd din umeri.

Cocardasse continuă :

— Prințul Filip de Lorraine, duce de Nevers.

— Se vede că știți mai multe ca mine, și atîta tot — spuse Peyrolles.

— De loc, *capédédiou !* Și asta nu-i tot. Mai e ceva și s-ar putea ca acel lucru nobilii mei prieteni să nu-l mai știe. Aurore de Caylus este soția prințului — încheie hotărît gasconul.

Peyrolles se îngălbeni și îngăimă :

— Cum de-ai aflat tu asta ?

— Iată că am aflat-o ! Asta e sigur. Cum am aflat-o, nu vă privește. Îndată am să vă dovedesc

că mai ştiu şi altele. O căsătorie secretă a fost celebrată, se-mplinesc în curînd patru ani, în capela castelului Caylus şi, dacă informaţiile mele sînt exacte, domnia-voastră şi nobilul domniei-voastre stăpîn... — aci se întrerupse pentru a-şi scoate pălăria, cu un aer batjocoritor, şi sfîrşi fraza — ...aţi fost martori, domnule de Peyrolles.

Acesta nu mai negă.

— Unde vrei să ajungi cu toate cancanurile astea ? se mulţumi el să întrebe.

— Să descopăr numele ilustrului stăpîn pe care urmează să-l slujim în noaptea aceasta — răspunse gasconul.

— Nevers s-a căsătorit cu fiica — fără voia tatălui — spuse Peyrolles. Domnul de Caylus se răzbună. Nimic mai simplu.

— Nimic n-ar fi mai simplu, dacă numitul Zăvor ar şti. Dar aţi fost discreţi. Domnul de Caylus nu ştie nimic. *Capédédiou !* Bătrînul vulpoi nici prin gînd nu i-ar trece să se descotorosească în acest chip de cea mai bogată partidă din Franţa ! Toate s-ar fi aranjat de mult dacă domnul de Nevers ar fi spus bătrînului : „Regele Ludovic vrea să mă însoare cu nepoata sa, domnişoara de Savoia, dar eu nu vreau, eu sînt în taină soţul fiicei domniei-voastre“. Dar reputaţia de hapsîn a lui Zăvor l-a speriat. Îi e şi teamă ca soţia lui, pe care o adoră, să nu aibă de suferit...

— Şi, în concluzie ? îl întrerupse Peyrolles.

— În concluzie, nu pentru domnul de Caylus ar urma să lucrăm.

— E limpede — zise Passepoil.

— Ca lumina zilei — tună corul.

— Şi pentru cine vă închipuiţi oare că lucraţi ?

— Pentru cine? Ah! Ah! *Sandiou!* Pentru cine? Cunoaşteţi povestea celor trei Filipi? Nu? Ei bine, am să v-o spun eu în două cuvinte. E vorba de trei seniori de casă mare, *vivadiou!* Unul e Filip de Mantua, prinţ de Gonzague, stăpînul domniei-voastre, domnule de Peyrolles, o alteţă ruinată, hăituită de creditori, care s-ar vinde şi diavolului şi încă ieftin; al doilea e Filip de Nevers, pe care îl aşteptăm; al treilea este Filip al Franţei, duce de Chartres. Încercaţi să vă închipuiţi prietenia cea mai trainică, cea mai eroică, peste putinţă de cuprins cu mintea, şi nu veţi avea decît o palidă imagine a dragostei reciproce pe care şi-o poartă aceşti trei Filipi. Asta-i ce se spune la Paris. Dar, cu voia domniei-voastre, să lăsăm deoparte în treaba asta pe nepotul regelui. Să nu ne ocupăm decît de Nevers şi de Gonzague, de Pitias şi de Damon [1].

— Ei, la dracu' — strigă Peyrolles — n-o să-l acuzi pe Damon că vrea să-l ucidă pe Pitias!

— Fireşte că nu! spuse gasconul. Adevăratul Damon, cel de pe vremea lui Denis, tiranul Siracuzei, era la largul lui. Iar adevăratul Pitias nu avea venituri de şase sute de mii de galbeni.

— Pe care îi posedă Pitias al nostru şi al cărui moştenitor legal ar fi Damon al dumitale — completă Passepoil.

— Vă daţi seama, domnule de Peyrolles — continuă Cocardasse — că lucrurile se schimbă? Şi unde mai pui că adevăratul Pitias nu avea o soţie plăcută ca Aurore de Caylus şi că adevăratul Damon nu era îndrăgostit de ea sau mai bine zis de zestrea ei.

---

[1] Filozofi greci din şcoala lui Pitagora, rămaşi celebri prin prietenia care-i lega.

— Întocmai ! sublinie iarăşi fratele Passepoil.

Cocardasse îşi umplu paharul :

— Domnilor — strigă el — în sănătatea lui Damon, vreau să spun a lui Gonzague, care ar avea mîine un venit de şase sute de mii de galbeni, pe domnişoara de Caylus şi zestrea ei dacă Pitias, vreau să spun ducele de Nevers, ar trece în noaptea asta pragul vieţii, ca să păşească peste acela al morţii.

— În sănătatea prinţului Damon de Gonzague ! strigară toţi ceilalţi spadasini, cu fratele Passepoil în frunte.

— Ei, ce spuneţi de toate astea, domnule de Peyrolles ? întrebă triumfător Cocardasse.

— Fantasmagorii ! mîrîi omul de încredere al prinţului — minciuni !

— Cuvîntul e cam greu. Să judece vajnicii mei prieteni. Îi iau drept martori.

— Ai spus adevărul, Cocardasse, adevărul ! se auzi de pretutindeni, în jurul mesei.

— Prinţul de Gonzague — spuse declamator Peyrolles, încercînd să joace cartea marei demnităţi — este mult deasupra unor astfel de mîrşăvii, ca să fie într-adevăr nevoie să-l dezvinovăţesc...

Cocardasse îl întrerupse :

— Atunci luaţi loc, bunul meu domn de Peyrolles ! spuse el. Şi fiindcă omul de încredere al prinţului se împotrivea, îl lipi cu de-a sila pe un scaun. Apoi continuă : O să ajungem acum la şi mai mari infamii. Passepoil !

— Da, Cocardasse ! răspunse normandul.

— Fiindcă domnul de Peyrolles tot nu se dă bătut, e rîndul tău să predici, prietene.

Normandul se roşi pînă în vîrful urechilor şi plecă ochii.

— Vedeţi că eu... nu ştiu să vorbesc în public — se bîlbîi el.

— Să nu cumva să dai înapoi! îi porunci maestrul Cocardasse, răsucindu-şi mustaţa. Fii pe pace! Domnii aceştia îţi vor ierta lipsa de experienţă şi tinereţea.

— Mă bizui pe îngăduinţa lor — murmură sfiosul Passepoil.

Şi cu un glas de fecioară care răspunde la întrebările duhovnicului, demnul monitor de scrimă începu:

— Domnul de Peyrolles are toată dreptatea să socotească pe stăpînul său un desăvîrşit gentilom. Iată amănuntele care au ajuns la cunoştinţa mea: eu nu văd în asta nimic de condamnat, dar unele cugete răuvoitoare ar putea socoti altfel. În timp ce cei trei Filipi duceau o viaţă veselă la Paris, atît de veselă încît regele Ludovic şi-a ameninţat nepotul că-l va trimite pe moşiile lui... asta se întîmplă acum vreo trei ani, eu eram în slujba unui doctor italian, elev al savantului Exili; un oarecare Pierre Garba.

— Pietro Garba, da, da — întrerupse Faënza — l-am cunoscut şi eu. Era un ticălos negru la suflet.

Fratele Passepoil zîmbi duios.

— Era un om la locul lui, liniştit, vădind unele înclinaţii religioase, plin de învăţătură ca cele mai groase bucoavne, şi a cărui îndeletnicire era să născocească elixiruri binefăcătoare pe care le numea „licoare de viaţă lungă".

Spadasinii izbucniră în rîs.

— Fii pe pace! strigă Cocardasse. Povesteşti ca un zeu. Dă-i înainte!

Domnul de Peyrolles îşi şterse fruntea, care se acoperise de sudoare.

— Prinţul Filip de Gonzague — reluă Passepoil — venea foarte des să-l vadă pe bunul Pietro Garba.

— Mai încet ! îl întrerupse, fără să vrea, omul prinţului.

— Mai tare ! strigară găliganii.

Toată povestea aceasta îi înveselea nespus, cu atît mai mult, cu cît întrevedeau la capătul ei o creştere a plăţii ce li se cuvenea.

— Dă-i înainte, dă-i înainte, frate Passepoil ! stăruiră ei, strîngînd cercul în jurul normandului.

Iar Cocardasse, mîngîind ceafa ciracului său, spuse cu un ton părintesc :

— Ticălosul ăsta are succes, *capédédiou !*

— Îmi pare foarte rău — continuă Passepoil — că trebuie să repet un lucru care s-ar zice că-i displace domnului de Peyrolles — dar adevărul este că prinţul de Gonzague venea foarte des pe la Garba, cu siguranţă ca să înveţe cîte ceva de la el. Tocmai în acea vreme, tînărul duce de Nevers a fost lovit de o ciudată boală care-l făcea să tînjească pe picioare.

— Calomnie ! mormăi Peyrolles. Mîrşavă calomnie !

Passepoil întrebă cu nevinovăţie :

— Am acuzat eu pe cineva de ceva, maestre ?

Şi cum omul prinţului îşi muşca pînă la sînge buza, Cocardasse spuse :

— Bunul nostru domn de Peyrolles nu mai vorbeşte atît de îngîmfat, nu, nu...

La auzul acestor cuvinte, Peyrolles se ridică brusc.

— Sper că îmi veţi da voie să mă retrag ? spuse el cu o furie reţinută.

— Fireşte — îi răspunse gasconul, rîzînd din toată inima. Mai mult : vă vom escorta pînă la castel.

Numitul Zăvor trebuie să-şi fi sfîrşit somnul de după prînz ; ne vom lămuri, deci, cu el.

Peyrolles se lăsă să cadă din nou pe scaun. Chipul lui, din galben, se făcea verzui. Necruţător, Cocardasse îi întinse un pahar.

— Trăgeţi o duşcă, să vă mai veniţi în fire — îi spuse el — fiindcă s-ar părea că nu vă simţiţi tocmai bine. Haide, beţi măcar o înghiţitură. Nu? Atunci staţi liniştit şi lăsaţi-l să vorbească pe ticălosul ăsta de normand, care îi dă cu gura mai bine decît un avocat la curtea cea mare de justiţie.

Fratele Passepoil făcu o plecăciune plină de recunoştinţă şefului său şi continuă :

— Toată lumea începuse să spună : „Bietul duce de Nevers, aşa tinerel, cum se află, iată-l pe ducă". Curtea şi capitala se nelinişteau. Casa de Lorraine este atît de nobilă ! Regele cerea mereu veşti. Iar Filip, ducele de Chartres, era nemîngîiat.

— Un om şi mai nemîngîiat — îl întrerupse Peyrolles, care izbuti să ia un aer convins — era Filip, prinţ de Gonzague.

— Dumnezeu să mă ferească de a vă contrazice ! spuse Passepoil, a cărui blîndeţe, pe care nimic nu părea s-o poată tulbura, ar trebui să slujească drept pildă tuturor celor ce s-au pornit la o discuţie. Cred şi eu că prinţul era îndurerat. Dovadă că venea în fiecare seară la jupîn Garba, deghizat în lacheu, şi îi spunea necontenit, cu un ton descurajat : „Durează mult, doctore, durează prea mult !"

Printre cei ce se adunaseră în sala de jos a hanului „La mărul lui Adam", nu era unul care să nu fi fost un ucigaş. Totuşi fiecare tresări. În toate vinele sîngele îngheţă. Pumnul greu al lui Cocardasse izbi masa ; Peyrolles plecă fruntea şi rămase mut.

— Într-o seară — continuă Passepoil coborînd, fără să vrea, glasul — într-o seară, Filip de Gonzague a venit mai devreme. Garba i-a luat pulsul: avea febră. „Ai cîştigat bani mulţi la joc" — i-a spus Garba, care-l cunoştea bine. Gonzague a început să rîdă: „Dimpotrivă, am pierdut două mii de pistoli". Apoi a adăugat: „Nevers a vrut să dea azi un asalt la Academia de scrimă, dar nu mai e în stare să ţină spada în mînă". „Atunci — a şoptit doctorul Garba — înseamnă că sfîrşitul se apropie. Poate chiar mîine". Dar — se grăbi să adauge Passepoil pe un ton aproape vesel — zilele se scurg una după alta, însă nu se aseamănă. Chiar a doua zi, Filip, duce de Chartres, l-a luat pe Nevers în rădvanul lui, care a pornit în pocnete de bici şi în goana telegarilor spre provincia Touraine. Alteţa sa îl ducea pe tînărul duce la moşiile lui. Cum doctorul Garba nu se mai afla prin preajmă, Nevers a început să prindă puteri. Din Touraine, căutînd soarele, căldura şi viaţa, a trecut Mediterana şi s-a dus în regatul Neapolului. Filip de Gonzague a venit atunci iar la stăpînul meu, însărcinîndu-l să dea şi el o raită pe aceleaşi meleaguri. Mă pregăteam tocmai să-i fac bagajele cînd, spre nefericirea lui, într-o noapte, alambicul lui a crăpat. Şi sărmanul doctor Pietro Garba a murit pe loc fiindcă, în timp ce dormea, a respirat vaporii propriului său elixir dătător de viaţă lungă.

— Ah, preacinstitul italian! strigară cu toţii.

— Da — spuse simplu Passepoil — şi eu i-am deplîns moartea. Dar să isprăvesc povestirea. Nevers a stat optsprezece luni departe de Franţa. Cînd s-a reîntors la curte, uimirea a fost generală. Filip întinerise cu zece ani. Era voinic, sprinten, neobosit. Ce mai încolo-ncoace: ştiţi cu toţii că, după fru-

mosul Lagardère, Nevers este, astăzi, prima spadă din lume.

Passepoil tăcu după ce luă o atitudine modestă, și Cocardasse încheie:

— Astfel fiind, domnul de Gonzague s-a crezut silit să angajeze opt maeștri de arme ca să-i vină de hac. Lui singur. Ține-te bine!

Urmă o tăcere. Domnul de Peyrolles fu cel care o rupse:

— Care-i scopul acestei flecăreli? O mărire a salariului?

— Simțitoare. Asta, în primul rînd — răspunse gasconul. Cu mîna pe conștiință, nu poți cere același preț pentru un tată care-și răzbuna cinstea fiicei și pentru Damon, care vrea să moștenească prea de timpuriu pe Pitias.

— Ce pretindeți atunci?

— Să se întreiască suma.

— Fie! răspunse Peyrolles, fără să șovăie.

— În al doilea rînd, cerem să facem cu toții parte, după lovitură, din casa de Gonzague.

— Fie! se învoi iarăși omul de încredere al prințului.

— În al treilea rînd...

— Nu întindeți prea mult coarda...

— *Pécaïre!* strigă Cocardasse adresîndu-se lui Passepoil — auzi, cică cerem prea mult!

— Să fim drepți! spuse împăciuitorul cirac. S-ar putea ca, după aceea, nepotul regelui să vrea să-și răzbune prietenul. Și atunci...

— Atunci — spuse Peyrolles — trecem granița. Gonzague își răscumpără moșiile din Italia și sîntem cu toții în siguranță acolo.

Cocardasse se sfătui din ochi întîi cu Passepoil, apoi cu ceilalți.

— Încheiem tîrgul! hotărî el.
Peyrolles îi întinse mîna. Dar gasconul nu voi s-o ia. Bătîndu-şi cu palma sabia, spuse:
— Uite notarul care-mi va răspunde de domnia-ta, bunul meu domn de Peyrolles. Ţin-te bine! N-o să încerci niciodată să mă tragi pe sfoară.
Peyrolles, liber acum, se îndreptă spre uşă.
— Dacă omul acela vă scapă — spuse el din prag — nimic nu mai stă în picioare.
— Asta se-nţelege de la sine; te poţi culca pe amîndouă urechile, bunul meu domn de Peyrolles.
Un uriaş hohot de rîs izbucni în urma confidentului prinţului. Apoi toate glasurile se uniră vesele într-un cor, strigînd:
— Băutură, să vină băutură!

Capitolul IV

MICUL PARIZIAN

Era abia ceasurile patru după-amiază. Spintecătorii noştri mai aveau, deci, tot timpul în faţa lor. Şi profitau de acest răgaz ca să bea, să cînte şi să zbiere după pofta inimii în sala de jos a hanului „La mărul lui Adam." La cîţiva paşi, în albia fostului braţ de apă, cosaşii, acum că începuse să se mai domolească arşiţa soarelui, adunau mai cu spor fînul şi îl legau în baloturi.
Deodată se auzi un tropot de cai la marginea pădurii Ens şi în clipa următoare ţipete se ridicară din albie.

Cosaşii se risipiră ca potîrnichile, fugăriţi şi loviţi cu latul săbiilor de un grup de soldaţi lefegii în căutare de nutreţ. Fireşte, în altă parte nu ar fi găsit fîn de mai aleasă calitate.

Cei opt viteji ai noştri se şi repeziseră la fereastră să vadă ce se petrece.

— Blestemaţii, sînt îndrăzneţi! exclamă Cocardasse-cel-tînăr.

— Să vină pînă sub ferestrele marchizului! adăugă Passepoil.

— Cîţi sînt?... Trei... şase... opt.

— Tocmai cît şi noi.

Între timp, „blestemaţii" adunau în tihnă fînul de care aveau nevoie, făcînd haz de isprava lor şi hohotind în voie. Ştiau bine că puşcoacele castelului Caylus amuţiseră de mult.

Cînd socotiră că-şi încheiaseră prădăciunea şi urcaseră baloturile cu fîn pe cai, ieşiră din albia braţului pe drumeagul pentru căruţe. Şeful lor, care purta galoane de brigadier, roti privirea împrejur şi strigă:

— Veniţi după mine, domnilor! Iată tocmai ce ne trebuie!

Şi arătă cu degetul hanul „La mărul lui Adam".

— Bravo! strigară ceilalţi.

— Prieteni — şopti Cocardasse-cel-tînăr — vă sfătuiesc să vă luaţi săbiile.

Într-o clipită, săbiile fură încinse şi, părăsind fereastra, maeştrii de arme se aşezară în jurul meselor.

Mirosea de la o poştă a încăierare. Fratele Passepoil zîmbea liniştit sub cele trei fire ale mustăţii lui.

— Aşadar, precum vă spuneam — începu Cocardasse pentru a avea aerul cît mai la largul lui — cel mai bun mijloc de a te ţine în gardă în faţa unui monitor de arme stîngaci, ceea ce este întotdeauna foarte primejdios...

În acel moment, şeful soldaţilor îşi băgă pe uşă capul bărbos.

— Ehei — strigă el — hanul e plin, copii!

— Să-l golim! răspunseră într-un glas cei ce-l urmau.

Era simplu, era logic. Şeful — Carrigue pe nume — socoti că nu avea nici un motiv să se împotrivească. Descălecară cu toţii şi îşi legară fără ruşine caii încărcaţi cu fîn de belciugele prinse în zidul hanului.

Pînă în această clipă, spadasinii noştri nu clintiră.

— Ei, voi ăştia — le strigă Carrigue trecînd cel dintîi pragul — ştergeţi-o! Aici nu-i loc decît pentru lefegiii regelui.

Nimeni nu-i răspunse. Cocardasse se întoarse către ai săi şi le şopti:

— Nu vă pierdeţi cu firea, copii, atenţie la ţinută! Să nu ne aruncăm orbeşte, ci să-i facem pe lefegiii maiestăţii sale să joace în tact.

Oamenii lui Carrigue se buluciră la uşă, astupînd-o.

— Ei — strigă iar Carrigue — ce v-am spus?

Maeştrii spadasini se ridicară şi se înclinară politicos.

— Roagă-i — spuse brigadierului unul din soldaţi — să facă bine să iasă pe fereastră.

Şi, în aceeaşi clipă, luă ulceaua plină a lui Cocardasse şi o duse la gură. Carrigue rînji:

— Nu vedeţi, bădăranilor, că avem nevoie de cănile, de mesele şi de scaunele voastre?

— Fiţi pe pace! strigă Cocardasse-cel-tînăr — o să vă dăm tot ce doriţi, drăguţii mei.

Şi făcu ţăndări ulciorul în capul lefegiului, în timp ce Passepoil zvîrlea greoiul lui scaun în pieptul lui Carrigue.

Şaisprezece lame străluciră în aceeaşi clipă. Erau cu toţii oameni de arme solizi, curajoşi şi bătîndu-se cu plăcere. Se avîntau toţi deodată şi cu toată inima.

Glasul de tenor al lui Cocardasse acoperea toată zarva cu înjurătura lui favorită:

— *Vivadiou!* Serviţi-i, serviţi-le tot ce doresc!

La care Carrigue şi-ai lui răspunseră atacînd cu capul plecat.

— Înainte! Trăiască Lagardère, trăiască Lagardère! Strigătul acesta fu ca o adevărată lovitură de teatru. Cocardasse şi Passepoil, care se aflau în fruntea spadasinilor, se dădură înapoi şi împinseră masa grea de stejar între cele două armate.

— Ţin-te bine! strigă gasconul. Săbiile jos!

Trei sau patru lefegii apucaseră să fie destul de serios ciopîrţiţi. Asaltul nu le izbutise de fel şi acum îşi dădeau prea bine seama cu cine aveau de-a face.

— Ce-aţi spus? întrebă fratele Passepoil, al cărui glas tremura de emoţie. Ce-aţi spus?

Ceilalţi spadasini murmurau nemulţumiţi:

— I-am fi mîncat ca pe nişte pui de vrabie!

— Linişte! strigă Cocardasse cu autoritate. Apoi adresîndu-se lefegiilor care o sfecliră: Răspundeţi deschis, de ce aţi strigat: trăiască Lagardère?

— Fiindcă el e şeful nostru.

— Cavalerul Henry de Lagardère?

— El.

— Micul nostru Parizian! Bijuteria noastră! gunguri fratele Passepoil, căruia i se şi umeziseră ochii.

— O clipă — spuse Cocardasse — să nu fie vreo neînţelegere. Noi l-am lăsat pe Lagardère la Paris, în cavaleria uşoară de gardă.

— Ei şi? ripostă Carrigue... Lagardère s-a săturat de cavaleria uşoară de la curte. Şi-a păstrat doar uniforma şi comandă o companie de lefegii ai regelui chiar în valea asta.

— Atunci — spuse gasconul — gata: săbiile în teacă! *Vivadiou!* Prietenii Micului Parizian sînt şi ai noştri. Hai să închinăm împreună, în sănătatea celei mai bune spade din univers.

— Facă-vi-se voia! spuse Carrigue, dîndu-şi seama că el şi ai lui scăpau astfel teferi ca prin minune.

Domnii lefegii regali se grăbiră să-şi bage săbiile-n teacă, fără a se mai lăsa rugaţi.

— Nu trebuie măcar să ni se ceară scuze? întrebă Pepe matadorul, trufaş ca orice castilian.

— O să ai, dragă prietene, satisfacţia să te baţi cu mine, dacă aşa-ţi zice inima! îi răspunse Cocardasse. Cît despre aceşti domni, sînt acum sub ocrotirea mea. La masă şi să ni se aducă vin! Nu mai ştiu ce-i cu mine de bucurie.

Întinse paharul său lui Carrigue şi adăugă:

— Am onoarea să-ţi prezint pe Amable Passepoil, monitorul sălii mele de arme. Fie zis între noi şi fără nici o jignire, era tocmai pe punctul de a-ţi arăta o lovitură de care, cu siguranţă, domnia-ta nu ai cea mai mică idee. Este, ca şi mine, prieten devotat al lui Lagardère.

— Şi sînt mîndru de asta — îl întrerupse Passepoil.

— Cît despre aceşti domni — continuă gasconul, arătîndu-şi tovarăşii — iertaţi-le burzuluiala: vă cam răzbiseră, voinicilor. Şi eu le-am luat bucăţica de la gură. Asta... fie zis, tot fără supărare. Să ciocnim!

Ciocniră ulcelele. Ultimele cuvinte, îndemînatic rostite, ca în treacăt, de Cocardasse, măguliseră pe maeştrii de arme, iar domnii lefegii socotiseră că era mai nimerît să se facă a nu le fi auzit. Văzuseră prea îndeaproape ţesala cu care era cît pe-aci să fie scărmănaţi.

În timp ce fata se dusese să scoată vin rece din pivniţă, mesele şi băncile fură mutate afară, pe pajişte, fiindcă sala hanului se dovedea într-adevăr neîncăpătoare pentru toată această vitează adunătură. Cît ai clipi din ochi, fiecare se simţi cu totul la largul lui şi aşezat cum îi place la masă, pe tăpşanul verde.

— Să mai vorbim despre Lagardère — propuse Cocardasse. Dacă vreţi să ştiţi, eu i-am dat cea dintîi lecţie de scrimă. N-avea pe atunci nici şaisprezece ani. Dar ce făgăduieli de viitor!

— Acum abia a împlinit optsprezece — spuse Carrigue — şi Cel-de-sus poate fi martor că şi-a ţinut făgăduielile.

Fără voia lor, spadasinii erau interesaţi de figura aproape legendară a acestui erou cu care li se împuiaseră urechile toată dimineaţa. Ascultau fără să piardă o vorbă şi nici unul din ei nu mai dorea să-l aibă în faţă altminteri decît la masă.

— Nu-i aşa? S-a ţinut de cuvînt — strigă entuziasmat Cocardasse. *Pécaïre!* Mereu frumos, mereu curajos ca un leu?

— Mereu norocos? îngăimă Passepoil roşind pînă în vîrful urechilor lui clăpăuge.
— Mereu împrăştiat — continuă gasconul — mereu făcînd toate numai după capul lui?
— Călău cu cei dîrji şi blînd cu cei slabi!
— Mereu gata de încăierare!
— Mărinimos la luptă şi la joc?
— Aruncînd aurul pe fereastră!
— Toate patimile, *capédédiou!*
— Toate virtuţile!
— Fără minte!
— O inimă... o inimă de aur!
— În sănătatea Micului Parizian! În sănătatea lui Lagardère! strigară toţi într-un glas.
Carrigue şi oamenii lui ridicară cu toţii ulcelele, plini de entuziasm. Băură în picioare. Maeştrii de arme nu puteau face altfel.
— La dracu'! izbucni iară, după aceea, Joël de Jugan, bretonul, punînd jos ulcica goală — măcar spuneţi-ne şi nouă cine este acest Lagardère al vostru?
— Ne vîjîie urechile de numele lui — adăugă Saldagno. Cine e? De unde vine? Şi ce face?
— Prietene — îi răspunse Cocardasse — este tot atît de nobil ca şi regele; s-a ivit din strada Croix-des-Petits-Champs şi îşi face de cap. Sînteţi luminaţi? Dacă vreţi să ştiţi mai mult, turnaţi-mi vin!
Passepoil îi umplu ulcica şi gasconul continuă după ce îşi adunase, o clipă, gîndurile:
— Nu-i o poveste cu minuni de basm. Mai bine zis, despre el nici nu se poate povesti. Trebuie să-l vezi cu spada în mînă. Despre sîngele care-i curge prin vine, v-am spus că-i la fel de nobil ca şi al regelui şi nimic pe lume nu m-ar face să mă dezic. Dar, la drept vorbind, nimeni n-a cunoscut vreodată

nici pe maică-sa, nici pe taică-său. Cînd l-am întîlnit eu, în Curtea Havuzurilor, în fața Palatului Regal, avea doisprezece ani. Era gata-gata să fie stîlcit de o jumătate de duzină de derbedei mai mari ca el. Pentru ce? Fiindcă pungașii ăștia de flăcăiandri încercaseră să jefuiască pe bătrîna care vindea gogoși sub bolta palatului Montesquieu. Întreb pe cineva cum îl cheamă. „Micul Lagardère". „Și părinții?" „N-are părinți". „Cine vede de el?" „Nimeni". „Unde stă?" „În ruinele turnulețului dinspre stradă al fostului palat Lagardère, la colțul străzii Saint-Honoré". „Are vreo meserie?" „Două, nu una: se aruncă de pe Pont-Neuf și face pe omul fără oase în Curtea Havuzurilor". Fiți pe pace! Două strașnice meserii! Voi, străinilor — se întoarse Cocardasse spre maeștrii spadasini veniți de peste fruntarii — nu știți ce meserie este să te arunci de pe Pont-Neuf. Parisu-i plin de gură-cască. Acești gură-cască azvîrl de pe parapetul podului bănuți de argint în Sena, iar băiețandrii mai curajoși se aruncă în apă să-i pescuiască, primejduindu-și viața. Și ceata de gură-cască se înveselește, nevoie-mare. *Vivadiou!* Dintre toate desfătările, cea mai mare ar fi să arzi cu bîta pe unul din păcătoșii ăștia. Mai ales că nici n-ar costa scump. Cît despre oamenii fără oase, îi întîlnești pretutindeni. Ștrengarul ăsta mic făcea tot ce voia cu corpul lui: se deșira, se turtea, picioarele i se făceau brațe, brațele picioare și parcă-l văd și acum, *sandiou!* maimuțărind pe tîrcovnicul de la Saint-Germain-l'Auxerrois, cocoșat și în față, și în spate. Ce să vă mai spun? Îl găseam o bomboană pe băiețașul ăsta cu părul lui bălai și obrajii trandafirii. L-am scos din mîna derbedeilor și i-am spus: „Ticălosule, vrei să vii cu mine?" Știți ce

mi-a răspuns? „Nu, fiindcă văd de mătuşa Bernard". Mătuşa Bernard era o nenorocită de cerşetoare care se aciuase şi ea în turnuleţul în ruine. Micul Lagardère îi aducea în fiecare seară roadele săriturilor în Sena şi al răsucelilor lui. M-am apucat atunci să-i zugrăvesc plăcerile unei săli de arme. Ochii lui frumoşi scînteiau aprinşi. Dar a oftat din adînc şi mi-a spus: „Nu pot acum. Da' cînd mătuşa Bernard se face bine, vin". Şi a plecat. Să vă spun drept: nici nu mă mai gîndeam la el. Trei ani mai tîrziu, Passepoil şi cu mine ne-am pomenit într-o zi la sala noastră de arme cu un heruvim înalt, sfios şi stingherit. „Eu sînt micul Lagardère, ne-a spus el, mătuşa Bernard a murit". Cîţiva gentilomi, care se aflau acolo au pufnit de rîs. Heruvimul a roşit, a plecat ochii, s-a mîniat şi i-a lungit pe frumoşii domnişori pe jos. Ce vreţi! Un adevărat parizian. Subţire, mlădios, graţios ca o femeie, dar tare ca fierul. După şase luni s-a luat la harţă cu un monitor de-al meu care-i amintise în batjocură de vremea cînd se arunca de pe pod şi făcea pe omul fără oase. *Sandiou!* Monitorul parc-ar fi fost un fulg în mîinile lui. După un an, se juca cu mine cum m-aş juca eu acum cu unul din domnii lefegii ai regelui... fie zis fără a-i jigni. Atunci, s-a făcut soldat. S-a bătut în duel cu căpitanul lui. Apoi s-a angajat în regimentul Copiilor-Pierduţi ai lui Saint-Luc, pe timpul campaniei din Germania. Domnul de Villars l-a trimis la Fribourg-en-Brisgau. Într-o zi a ieşit singur din oraşul asediat, fără ordin, şi a adus patru vlăjgani de soldaţi duşmani, legaţi unul de altul, ca nişte berbeci. Villars îl făcu stegar: se bătu cu colonelul: fu degradat. *Pécaïre,* ce băiat! Villars ţinea însă la el. Cum să nu ţii! Acelaşi domn de Villars l-a însăr-

cinat să ducă regelui vestea înfrîngerii ducelui de Baden. Ducele de Anjou, văzîndu-l, a ținut să-l facă paj. Cînd s-a văzut paj, a făcut alte pozne. S-a apucat de aventuri galante. A fost trimis la plimbare. În sfîrșit, norocul i-a zîmbit : iată-l în cavaleria ușoară de gardă. *Capédédiou !* nu înțeleg de ce dracu' a plecat de la curte !

Cocardasse se opri și deșertă o ulcică înaltă. Era binemeritată. Passepoil îi strînse mîna în chip de felicitare.

Soarele era pe ducă, furișîndu-se pe după copacii pădurii. Carrigue și oamenii lui începuseră să vorbească de plecare și se pregăteau să mai închine un ultim rînd de ulcele în cinstea fericitei întîmplări care-i pusese față în față, cînd Saldagno zări un copil care voia să se strecoare în fostul braț de apă, străduindu-se cu tot dinadinsul să nu fie văzut.

Era un băiețandru de vreo treisprezece-paisprezece ani, sperios, care părea să tremure de frică. Purta costum de paj, dar fără culori [1], și cingătoare de curier.

Saldagno îl arătă tovarășilor lui.

— Pe toți sfinții ! strigă Carrigue — iată un vînat pe care l-am mai hăituit. Chiar adineauri a făcut să plesnească rînza cailor noștri. Guvernatorul din Venasque are spioni de acest soi și trebuie să punem mîna pe ăsta.

— Ai dreptate — replică gasconul ; dar mă îndoiesc foarte ca șmecherul ăsta să fie trimis de guvernatorul din Venasque. Aici trebuie să fie altă drăcovenie la mijloc și, fără jignire, domnule lefegiu, vînatul ăsta e al nostru.

[1] Culorile blazonului familiei în slujba căreia se afla.

De fiecare dată cînd rostea această formulă obraznică, gasconul creştea în stima prietenilor lui spadasini.

Se putea intra în albia fostului braţ de apă în două chipuri : sau pe drumul de căruţe, sau pe o scăriţă ce cobora abrupt, pe la capul podului. Oamenii noştri se împărţiră în două grupuri şi intrară în şanţ pe amîndouă părţile. Cînd bietul băieţandru se văzu astfel înconjurat, nici nu mai încercă să fugă şi ochii i se umplură de lacrimi. Mîna i se strecură pe furiş sub reverul pieptăraşului.

— Bunii mei seniori ! strigă el — nu mă ucideţi. N-am nimic ! N-am nimic !

Îi luase pe oamenii noştri drept nişte simpli tîlhari. Şi nici nu s-ar fi putut spune că arătau altfel.

— Nu minţi ! îi spuse Carrigue. Ai trecut munţii azi-dimineaţă.

— Eu ? se miră pajul. Munţii ? !

— La dracu' ! se amestecă Saldagno. Ăsta vine de-a dreptul de la Argelès. Nu-i aşa, piciule ?

— De la Argelès ? ! se miră iar băieţandrul.

În acelaşi timp, privirea lui se furişă spre ferestruia ce se deschidea sub pod.

— Fii pe pace ! îi spuse Cocardasse — nu vrem să te jupuim, tinere. Cui trebuie să-i duci scrisoarea ?

— Scrisoarea ? repetă pajul.

Passepoil zîmbi pînă la urechi :

— Ehei, te-ai născut în Normandia, piciule !

Copilandrul repetă iar :

— În Normandia ? Eu ?

— Căutaţi-l ! E singurul lucru de făcut ! îşi dădu cu părerea Carrigue.

— Nu, nu mă căutaţi! strigă micul paj, căzînd în genunchi — nu mă dezbrăcaţi, bunii mei seniori!

Era ca şi cum ar fi suflat peste foc ca să-l stingă. Passepoil îşi schimbă numaidecît părerea:

— Ăsta nu-i din Normandia: nu se pricepe să mintă.

— Cum te cheamă? îl întrebă Cocardasse.

— Berrichon — răspunse băieţandrul fără să şovăie.

— Şi în a cui slujbă eşti?

Pajul rămase mut. Spadasinii şi voluntarii care-l înconjurau începeau să-şi piardă răbdarea. Saldagno îl apucă de guler în timp ce toţi ceilalţi strigau:

— Ei, răspunde, hai, răspunde: pe cine slujeşti?

— Ce crezi tu, flecuşteţule — îi strigă şi Cocardasse — avem noi vreme să stăm de joacă cu tine? Căutaţi-l, drăguţilor, şi să se termine povestea!

Atunci se desfăşură un spectacol cu totul ciudat: pajul, pînă în acea clipă atît de speriat, se smuci deodată din mîinile lui Saldagno şi scoase din sîn un soi de pumnal, care semăna cu o jucărie. Dintr-o zvîcnitură, zbură printre Faënza şi Staupitz, rupînd-o de fugă spre partea de răsărit a albiei. Dar fratele Passepoil cîştigase de nenumărate ori întrecerea la fugă la bîlciurile din Villedieu. Din cîteva sărituri, îl ajunse din urmă pe Berrichon. Acesta se apără vitejeşte. Îl zgîrie pe Saldagno cu micul lui pumnal, îl muşcă pe Carrigue şi dădu cîteva lovituri crîncene în fluierul picioarelor lui Staupitz. Dar lupta era prea inegală: trîntit la pămînt, Berrichon simţea apropiindu-se de piept mîinile grele ale spadasinilor, cînd un adevărat trăsnet căzu asupra prigonitorilor lui.

Carrigue se rostogoli la patru paşi cu picioarele în sus; Saldagno se răsuci ca o sfîrlează şi se izbi de temelia castelului; Staupitz mugi şi se prăbuşi ca o vită lovită cu ciocanul în creştet; Cocardasse el însuşi se dădu peste cap şi îmbrăţişă pămîntul. Ei bine...

Un singur om stîrnise toată vînzoleala asta într-o clipită şi, s-ar putea spune, dintr-o dată. Un larg cerc se făcu în jurul noului venit şi al băieţandrului. Nici o sabie nu ieşi din teacă. Toate privirile se plecară.

— Ticălosul! mormăi Cocardasse, care se ridica frecîndu-şi coastele.

Era furios, dar, fără să vrea, un zîmbet îi miji pe sub mustăţi.

— Micul Parizian! strigă Passepoil, tremurînd de emoţie sau de frică.

Fără să se sinchisească de brigadierul lor, deşi acesta zăcea ameţit la pămînt, oamenii lui Carrigue îşi duseră mîna cu respect la pălărie şi spuseră:

— Căpitanul Lagardère!

Capitolul V

LOVITURA LUI NEVERS

Era, într-adevăr, Lagardère, frumosul Lagardère! Şaisprezece săbii de maeştri de arme se aflau acolo şi una nu îndrăznea să iasă din teacă, şaisprezece spadasini contra unui tînăr de optsprezece ani, care zîmbea cu braţele încrucişate! Dar tînărul acela

era Lagardère! Cocardasse avusese dreptate. Şi Passepoil la fel: cele povestite de ei fuseseră departe de realitate. Oricît îşi lăudaseră idolul, nu spuseseră tot ce se putea spune despre el. Era tinereţea însăşi, care atrage şi cucereşte, tinereţea pe care o regretă învingătorii.

Henri de Lagardère era ceva mai înalt decît un om de statură mijlocie. Fără să fie un Hercule, trupul lui avea acea vigoare mlădioasă şi graţioasă a parizianului, şi era la fel de departe şi de greaua musculatură a nordului, ca şi de slăbiciunea ascuţită a adolescenţilor noştri din pieţele publice, imortalizaţi de banalele vodeviluri. Părul lui blond, uşor buclat, descoperea o frunte înaltă, plină de nobleţe şi de inteligenţă. Sprîncenele îi erau negre, ca şi mustaţa subţire, răsucită deasupra buzei. Nimic mai bărbătesc ca acest contrast, mai ales cînd ochii căprui şi plini de zîmbet luminează paloarea prea mată a feţei. Trăsăturile figurii lui regulate şi prelungi, linia vulturească a sprîncenelor, desenul ferm al nasului şi al gurii dădeau chipului său o expresie nobilă. Zîmbetul ghiduşului plin de viaţă nu te făcea să uiţi mîndria purtătorului de spadă. Dar ceea ce nu se poate descrie e farmecul, graţia, tinereţea, voinicia ştrengărească în întregul lor.

Purta eleganta uniformă a cavaleriei uşoare a regelui, împodobită cu o bogată mantie de catifea, neglijent aruncată pe un umăr. O cingătoare de mătase roşie cu franjuri de aur indica rangul pe care-l avea printre toţi aceşti aventurieri. Brutala execuţie la care procedase abia dacă-i colorase obrajii.

— Nu vă e ruşine! strigă el cu dispreţ. Să tăbărîţi pe un copil!

— Căpitane... — voi să se apere Carrigue, ridicîndu-se de jos.

— Gura ! Cine sînt derbedeii ăştilalţi ?

Cocardasse şi Passepoil se apropiaseră de el cu pălăria în mînă.

— Ehe ! exclamă el luminîndu-se la faţă. Ia te uită ! Protectorii mei... Ce dracu' faceţi aici, la o asemenea depărtare de strada Croix-des-Petits-Champs ?

Le întinse mîna, dar ca un prinţ care întinde dosul degetelor să-i fie sărutate. Cocardasse şi fratele Passepoil atinseră această mînă cu evlavie. Trebuie să spunem că mîna, pe care abia îndrăzneau s-o apuce, se deschisese de multe ori pentru ei, plină de aur. Protectorii nu aveau să se plîngă de protejat.

— Şi ceilalţi ? întrebă iar Henri. Mutra asta parc-am mai văzut-o undeva. Ia spune, tu, unde ?

Se adresa lui Staupitz.

— La Colonia... — răspunse neamţul fîstîcit.

— E adevărat ! M-ai atins o dată.

— Şi domnia-voastră de douăsprezece ori... — bîigui neamţul plin de umilinţă.

— Ha-ha ! continuă Lagardère uitîndu-se la Saldagno şi la Pinto — iată-i şi pe cei doi campioni ai mei de la Madrid... Buni în apărare.

— Excelenţă — protestară într-un glas cei doi spanioli — era o prinsoare. Nu avem obiceiul să ne batem doi contra unul.

— Cum, cum ? Doi contra unul ? strigă gasconul.

— Spuneau — adăugă Passepoil — că nu ştiu cine sînteţi.

— Şi ăsta — reluă Cocardasse arătînd pe Pepe matadorul — se ruga cerului să se afle în faţa domniei-voastre.

Pepe făcu tot ce putu ca să susţină privirea lui Lagardère, care spuse doar atît :

— Asta ?

Şi Pepe plecă capul.

— Cît despre aceşti doi viteji... — spuse iar Lagardère arătînd pe Pinto şi pe Saldagno — ...în Spania nu purtam decît numele de Henri... Domnilor — se întrerupse el făcînd cu degetul gestul de a da o lovitură de sabie — după cîte văd, cu toţii ne-am mai întîlnit cîndva, într-un fel sau într-altul, fiindcă iată-l şi pe acest preacinstit vlăjgan căruia i-am crăpat capul cu arma preferată a ţinutului său.

Joël de Jugan îşi frecă tîmpla :

— A rămas semnul — murmură el ; mînuiţi bîta ca un zeu, asta-i sigur.

— Nu v-a prea mers cu mine nici unora, nici altora, dragii mei — reluă Lagardère ; în orice caz, aici v-am tulburat dintr-o îndeletnicire mai uşoară. Copile, apropie-te !

Berrichon se supuse.

Cocardasse şi Carrigue se porniră să explice laolaltă pentru ce voiau să-l scotocească pe paj. Lagardère le făcu semn să tacă.

— Ce căutai aici ? îl întrebă pe băieţandru.

— Fiindcă sînteţi bun cu mine, n-o să vă mint — răspunse Berrichon. Aduceam o scrisoare.

— Cui ?

Berrichon şovăi şi privirea i se furişă iar spre ferestruia de jos.

— Domniei-voastre — spuse el totuşi.

— Dă-mi-o !

Băieţandrul scoase din sîn un plic şi i-l întinse. Apoi înălţîndu-se pe vîrfuri îi şopti la ureche : „Mai am şi o alta“.

— Pentru cine ?

— Pentru o doamnă.

Lagardère îi aruncă punga :

— Du-te, piciule ; nimeni nu se va mai lega de tine !

Copilandrul porni în goană şi dispăru îndată la cotul fostului braţ de apă. Cînd pajul nu se mai văzu, Lagardère deschise scrisoarea.

— La distanţă ! porunci el, văzîndu-se înconjurat de voluntari şi de spadasini — îmi place să-mi citesc singur corespondenţa.

Toţi se traseră repede înapoi.

— Bravo ! exclamă Lagardère, după ce îşi aruncă ochii pe primele rînduri ; iată ce se poate numi o veste binevenită. Tocmai pentru ea şi venisem aici. Cerul mi-e martor : Nevers este un senior mărinimos.

— Nevers ? repetară spadasinii miraţi.

— Ce-i cu el ? întrebară Cocardasse şi Passepoil.

Lagardère se îndreptă spre han.

— Să bem mai întîi — spuse el. Mi-a venit inima la loc. Am să vă povestesc totul. Şezi lîngă mine, maestre Cocardasse, şi tu aici, frate Passepoil. Ceilalţi, unde vreţi.

Mîndri de asemenea cinstire, gasconul şi normandul se aşezară în dreapta şi în stînga eroului lor. Henri de Lagardère bău pînă la fund o ulcică de vin, apoi vorbi :

— Trebuie să vă spun că sînt surghiunit. Plec din Franţa...

— Surghiunit ? Domnia-voastră ? ! îl întrerupse Cocardasse.

— Şi de ce surghiunit ?

Din fericire această ultimă întrebare acoperi expresia duioasă, dar necuviincioasă a lui Amable

Passepoil. Lui Lagardère nu-i plăceau asemenea familiarităţi.

— Aţi auzit de puşlamaua aceea de Bélissen ?

— Baronul Bélissen ?

— Bélissen duelgiul ?

— Bélissen răposatul — îl îndreptă tînărul cavalerist al regelui.

— A murit ? întrebară mai multe glasuri.

— L-am ucis eu. Regele m-a înnobilat ca să pot intra în regimentul său de gardă. Făgăduisem să mă port cu chibzuială ; timp de şase luni am fost cuminte ca o icoană. Nici nu se mai ştia de mine. Dar într-o seară, Bélissen a vrut să-l bage-n sperieţi pe-un biet cadet din provincie, căruia nu-i dăduseră nici tuleiele !

— Veşnica poveste ! oftă Passepoil. Un adevărat cavaler rătăcitor.

— Linişte, prietene ! îi porunci Cocardasse.

— M-am apropiat de Bélissen — continuă Lagardère — şi cum făgăduisem maiestăţii sale, cînd binevoise să-mi dea titlul de cavaler, că nu voi mai insulta pe nimeni, m-am mărginit să-l trag pe baron de urechi ca pe un şcolar rău şi neascultător. Ceea ce nu i-a plăcut de loc.

— Cred şi eu ! se auzi în jur.

— Şi-a exprimat această neplăcere pe un ton prea ridicat. Astfel că i-am dat în spatele Arsenalului ceea ce merita de mult : o lovitură directă şi adîncă în timp ce tocmai se descoperea.

— Ah, băieţaşule ! strigă Passepoil, uitînd că timpurile se schimbaseră — grozav mai dai tu blestemata asta de lovitură !

Lagardère începu să rîdă. Apoi izbi mînios masa cu ulcica de cositor. Passepoil se crezu pierdut.

— Iată cum se face dreptate ! strigă tînărul cavalerist din gardă, care şi uitase de normand ; mi se datora o primă fiindcă am doborît un lup. Şi, în loc de primă, sînt surghiunit.

Toată cinstita adunare a celor de faţă fu de părere că era o mare nedreptate. Cocardasse strigă *capédédiou* că artele nu erau îndeajuns ocrotite. Lagardère spuse :

— În cele din urmă, m-am hotărît să mă supun poruncilor curţii. Plec. Lumea-i largă şi m-am jurat că o să găsesc eu un colţişor unde să trăiesc bine. Dar înainte de-a trece hotarul, vreau să-mi mai satisfac un capriciu : un duel. Astfel înţeleg eu să-mi iau rămas bun de la frumosul pămînt al Franţei.

Toţi îşi apropiară curioşi capetele.

— Povestiţi-ne şi nouă, domnule cavaler, ce aveţi de gînd — spuse Cocardasse.

— Mai întîi, spuneţi-mi, voinicii mei — întrebă Lagardère în loc să răspundă — dacă aţi auzit cumva vorbindu-se despre lovitura tainică a domnului de Nevers ?

— Cum de nu !

— Tocmai de ea vorbeam acum un ceas.

— Şi ce spuneaţi anume, rogu-vă ?

Părerile erau împărţite. Unii spuneau : mofturi ! Alţii pretindeau că bătrînul Delapalme ar fi vîndut ducelui o mişcare... sau o serie de mişcări cu care ducele putea să străpungă cu siguranţă orice adversar în mijlocul frunţii, între ochi.

Lagardère stătea pe gînduri. Mai întrebă :

— Ce părere aveţi, în general, despre loviturile tainice, voi care sînteţi toţi specialişti şi maeştri de arme ?

Părerea unanimă fu că loviturile secrete erau nişte gogoriţe pentru proşti şi că orice lovitură de

atac în plin putea fi evitată cu mişcările cunoscute de apărare.

— Asta era şi părerea mea — spuse Lagardère. Înainte de a fi avut cinstea să fiu adversar domnului de Nevers.

— Şi acum? ţîşni aceeaşi întrebare din toate părţile, fiindcă fiecare era direct interesat: peste cîteva ceasuri, faimoasa lovitură a lui Nevers avea poate să lase doi sau trei morţi pe teren.

— Acum... nu mai e acelaşi lucru. Închipuiţi-vă că această blestemată lovitură m-a muncit multă vreme. Pe cuvîntul meu de cinste, îmi alungase somnul. Recunoaşteţi, de altfel, că acest Nevers face să se vorbească prea mult de el. La orice ceas, pretutindeni, de cînd s-a întors din Italia, nu auzeam în jurul meu decît Nevers, Nevers şi iar Nevers! Nevers e cel mai frumos! Nevers e cel mai curajos!

— După un altul, pe care-l cunoaştem bine! îl întrerupse fratele Passepoil.

De data aceasta se bucură de încuviinţarea din toată inima a lui Cocardasse-cel-tînăr.

— Nevers aşa, Nevers pe dincolo — urmă Lagardère — caii lui Nevers, armele lui Nevers, domeniile lui Nevers, glumele lui, norocul la cărţi. Şi, pe deasupra, lovitura secretă. Pe toţi dracii! Îmi împuiase capul. Într-o seară, gazda mea mi-a servit un cotlet Nevers. Am aruncat tava pe fereastră şi am fugit de acasă, lipsindu-mă de cină. În prag m-am lovit de cizmarul meu care îmi aducea o pereche de cizme, ultima modă: cizme Nevers. L-am luat la bătaie. M-a costat zece galbeni pe care i-am aruncat în obraz. Şmecherul mi-a spus: „Domnul de Nevers m-a bătut şi el o dată, dar mi-a dat după aceea o sută de pistoli".

— Era prea mult! rosti solemn Cocardasse. Passepoil punea atît de tare la inimă supărarea Micului Parizian, încît broboane mari de sudoare îi acoperiseră fruntea.

— Simţeam că mă cuprinde nebunia — îşi reluă Lagardère povestirea. Trebuia să pun capăt acestei frămîntări. Am încălecat pe cal şi m-am dus să-l aştept pe domnul de Nevers la ieşirea de la Louvre. Cînd a trecut pe lîngă mine, l-am strigat pe nume.

— „Ce e?“ m-a întrebat el.

— „Domnule duce — i-am spus eu — pun mare preţ pe curtenia domniei-voastre, şi am venit să vă rog să-mi arătaţi, la lumina lunii, lovitura secretă“.

S-a uitat lung la mine. Cred că m-a luat drept un nebun scăpat de la ospiciu.

— „Cine eşti dumneata?“ m-a întrebat totuşi.

— „Cavalerul Henri de Lagardère — i-am răspuns — prin mărinimia regelui, ofiţer în cavaleria uşoară de gardă, fost portdrapel la Ferté, fost ofiţer al lui Conti, fost căpitan în regimentul din Navarre, de pretutindeni scos din lipsă de minte“.

— „Ah — m-a întrerupt el descălecînd — dumneata eşti frumosul Lagardère? Mi se vorbeşte adesea de dumneata şi asta mă plictiseşte“.

Ne-am îndreptat, umăr la umăr, spre biserica Saint-Germain-l'Auxerrois.

— „Dacă nu m-aţi socoti prea puţin nobil — am început eu să-i spun — ca să vă măsuraţi cu mine...“

A fost fermecător, ah, fermecător! Trebuie s-o recunosc. În loc să-mi răspundă, mi-a pus vîrful spadei între sprîncene, aşa de repede şi de precis, încît aş fi şi acum acolo, întins pe jos, dacă n-aş

fi sărit de trei şchioape îndărăt, cum am făcut-o, ca fulgerul.

— „Asta-i lovitura mea !“ mi-a spus el. Pe legea mea, i-am mulţumit din toată inima ; era cel mai neînsemnat lucru pe care-l puteam face.

— „Încă o mică lecţie, dacă nu abuzez“.

— „La dispoziţia domniei-tale“.

Mii de blesteme ! De data asta m-a înţepat de-a binelea în frunte. Eram lovit, eu, Lagardère !

Maeştrii de arme schimbară priviri neliniştite. Într-adevăr, lovitura domnului de Nevers lua proporţii înfricoşătoare.

— Şi... n-aţi văzut nimic ? întrebă sfios Cocardasse.

— De văzut, am văzut eu mişcarea ! strigă Lagardère. Dar n-am mai apucat să mă apăr. Omul ăsta e iute ca trăsnetul.

— Şi cum s-a sfîrşit întîlnirea ?

— Cum să se sfîrşească ? Parcă paza de noapte lasă vreodată în tihnă pe cetăţenii paşnici ? Cînd a sosit paza, a trebuit să ne despărţim. Ca doi buni prieteni, de altfel, domnul duce făgăduindu-mi să-mi dea prilejul de a-mi lua revanşa.

— Dar, *sandiou* — strigă Cocardasse care o ţinea una şi bună — cu lovitura asta o să vă ţină iar la cheremul lui !

— Fii liniştit.

— I-aţi prins secretul ?

— Fireşte. L-am studiat în liniştea odăii mele.

— Şi ?

— E o copilărie.

Maeştrii răsuflară. Cocardasse se ridică :

— Domnule cavaler — spuse el — dacă aţi păstrat o bună amintire bietelor lecţii pe care vi

le-am dat cu atîta bucurie, nu veţi respinge rugămintea mea. Ce mai!

Instinctiv, Lagardère duse mîna la buzunar. Fratele Passepoil făcu un gest plin de demnitate.

— Nu asta vrea să vă ceară maestrul Cocardasse! spuse el.

— Vorbeşte! zise Lagardère. Îmi amintesc de lecţiile tale. Ce doreşti?

— Vreau — grăi Cocardasse — să mă învăţaţi şi pe mine lovitura lui Nevers.

Lagardère se ridică.

— Ai dreptate, bătrînul meu Cocardasse; priveşte meseria ta şi e firesc s-o ştii.

Traseră săbiile. Voluntarii şi spadasinii făcură cerc în jurul lor. Mai ales spadasinii de profesie erau numai ochi.

— Eh! exclamă Lagardère încrucişîndu-şi sabia cu aceea a fostului său dascăl — cum te-ai moleşit. Haide, angajează în terţă, lovitură directă, reţinută. Parează! Lovitură directă, încă o dată din plin... Parează, primă şi ripostă. Treci peste sabie şi... la ochi.

Însoţi vorbele cu mişcarea.

— *Sandiou!* strigă Cocardasse sărind în lături. Am văzut un milion de scîntei. Şi apărarea? spuse el punîndu-se din nou în gardă.

— Da, da, apărarea? strigară nerăbdători şi ceilalţi spadasini.

— Simplu ca bună ziua — zise Lagardère. Eşti gata? Terţă. La timp, după remiză... Primă de două ori, fereşte... oprire în arme... Asta-i tot.

Îşi băgă spada în teacă. Fratele Passepoil îi mulţumi cu glasul plin de emoţie.

— Aţi prins mişcarea şi voi? îi întrebă Cocardasse ştergîndu-şi sudoarea de pe frunte. *Capédédiou!* Parizianul ăsta, ce ştrengar!

Maeştrii de arme încuviinţară din cap şi Cocardasse se aşeză din nou la masă spunînd:

— Lecţia asta ar putea să vă fie de folos.

— Chiar de îndată! rîse Lagardère turnîndu-şi vin.

Toţi îşi îndreptară privirea spre el. Îşi bău pe îndelete ulcica, apoi despături fără grabă scrisoarea dată de micul paj.

— Nu v-am spus — urmă el — că domnul de Nevers mi-a făgăduit o revanşă?

— Da, dar...

— Trebuie neapărat să-mi iau această revanşă înainte de a pleca în surghiun. Am scris domnului de Nevers pe care-l ştiam la castelul lui din Béarn. Scrisoarea adusă de paj este răspunsul ducelui.

Un murmur de uimire se ridică din grupul spadasinilor.

— A fost iarăşi fermecător, da, da, fermecător. După ce mă voi bate după pofta inimii cu acest adevărat gentilom, simt că voi fi în stare să-l iubesc ca pe un frate. A primit tot ce i-am propus: ceasul, locul...

— Care ceas? întrebă Cocardasse tulburat.

— Căderea nopţii.

— Astă-seară?

— Astă-seară.

— Şi locul?

— Fostul braţ de apă al castelului Caylus.

Urmă o tăcere. Passepoil îşi dusese un deget la buze. Spadasinii încercau să-şi păstreze firea.

Capitolul VI

FEREASTRA DE JOS

După toate semnele, noaptea avea să fie întunecoasă. Zidurile masive ale castelului Caylus se profilau nelămurit pe cer.

— *Vivadiou,* cavalere — strigă Cocardasse văzînd că Lagardère se ridică de la masă şi îşi încinge sabia — să alungăm departe mîndriile greşit înţelese! Primiţi, vă rugăm, şi serviciile noastre în această luptă care va fi inegală.

Lagardère înălţă din umeri. Passepoil îi atinse braţul pe la spate.

Morala activă pretinde, după spusele unui filozof grec, că roşu ar fi culoarea virtuţii. Amable Passepoil putea să arboreze în cel mai înalt grad această culoare, dar de virtute nici urmă în făptura lui.

— Pe toţi diavolii iadului! strigă Lagardère. Eu, dragii mei prieteni, am obiceiul să mă descurc singur în orice împrejurare şi voi ştiţi foarte bine asta. Iată, cade înserarea: o ultimă duşcă şi ştergeţi-o; e singurul serviciu pe care vi-l cer.

Lefegiii se îndreptară spre caii lor. Spadasinii nu se mişcară. Cocardasse îl luă pe Lagardère deoparte.

— Pentru domnia-ta sînt gata să mă las ucis ca un cîine, cavalere — spuse el încurcat — dar...

— Dar ce?

— Fiecare cu meseria lui... înţelegeţi ce vreau să spun. Aşa că noi nu putem pleca de aici.

— Nu mai spune! Şi de ce?

— Fiindcă aşteptăm şi noi pe cineva.

— Ia te uită! Şi cine-i acel cineva?

— Nu vă supăraţi. E Filip de Nevers.

Parizianul tresări.

— Ce vorbeşti? exclamă el iar. Şi pentru ce-l aşteptaţi voi pe domnul de Nevers?

— Un nobil senior ne-a însărcinat să...

Nu apucă să isprăvească. Degetele lui Lagardère îi strîngeau ca un cleşte braţul.

— O cursă? Şi îndrăzneşti să-mi spui asta mie?

— Ţin să vă spun că... — începu fratele Passepoil.

— Gura, nemernicilor! Vă interzic, mă auziţi, şi băgaţi bine la cap ce vă spun: vă interzic să vă atingeţi de un fir de păr al ducelui, dacă nu vreţi apoi să aveţi de-a face cu mine. Nevers îmi aparţine. Dacă-i e dat să moară, va muri de mîna mea, într-o luptă dreaptă. De mîna voastră nu, atît cît voi trăi eu.

Se ridicase ca o stîncă în faţa lor. Era dintre acei oameni al căror glas nu tremură, ci răsună mai pătrunzător la mînie.

Spadasinii ceilalţi stăteau în jurul lui, nehotărîţi.

— Va să zică, de asta m-aţi pus să vă arăt lovitura secretă a lui Nevers? Şi eu... Carrigue!

Carrigue se prezentă la ordin cu oamenii lui care ţineau de căpăstru caii încărcaţi cu nutreţ.

— E o ruşine că am fost înşelaţi şi a trebuit să închinăm la masă cu astfel de oameni.

— Vorbele domniei-voastre sînt tare aspre! oftă Passepoil cu lacrimi în ochi.

Cocardasse-cel-tînăr rostea în gînd cele mai savante înjurături care au putut rodi pe fertilul pămînt al Gasconiei şi Provenţei.

— Pe cai şi în galop! porunci Lagardère oamenilor lui; n-am nevoie de nimeni ca să plătesc cum se cuvine ticăloşilor ăstora.

Carrigue şi voluntarii, care avuseseră de-a face cu săbiile maeştrilor de arme, nici nu-şi doreau altceva decît să se poată duce cît mai departe să se bucure de răcoarea nopţii.

— Cît despre voi — spuse Lagardère, întorcîndu-se spre spadasini — faceţi bine şi ştergeţi-o şi voi. Şi cît mai repede. Altfel, pe moartea Mîntuitorului, vă jur că vă mai dau o lecţie de arme! De data asta, din plin.

Trase spada. Cocardasse şi Passepoil dădură înapoi pe ceilalţi spadasini care, bizuindu-se pe numărul lor, păreau împinşi de diavol să se împotrivească.

— De ce să ne supărăm? le şopti Passepoil. De vreme ce ţine neapărat să facă el treaba noastră!

— Să mergem! strigară, în cele din urmă, cu toţii.

E drept că sabia lui Lagardère şi începuse să vîjîie şi să biciuiască văzduhul.

— *Capédédiou!* spuse Cocardasse retrăgîndu-se prevăzător cel dintîi — e destul ca cineva să aibă un dram de judecată, ca să-şi dea seama că nu ne e frică, domnule cavaler; vă cedăm doar locul...

— Ca să vă facem pe plac! adăugă Passepoil.

— Să vă ia dracu'! le strigă Lagardère, întorcîndu-le spatele.

Voluntarii plecaseră în galop; spintecătorii se făcură nevăzuţi în spatele grădinii hanului. Bineînţeles că uitaseră să plătească.

Lagardère plăti pentru toţi.

— Fetiţo — porunci el hangiţei — închide obloanele, pune drugul la uşă. Orice ai auzi în

noaptea asta în fostul braţ de apă al castelului, toţi ai casei să doarmă duşi. Sînt treburi care nu vă privesc.

Fata închise obloanele şi zăvorî uşile. Noaptea se lăsase de-a binelea, o noapte fără lună şi fără stele. O candelă aşezată la căpătul podului de scînduri, sub firida unei Sfinte Fecioare, licărea slab şi nu putea lumina decît un cerc de vreo zece-doisprezece paşi. Licărul ei nici nu putea, de altfel, să ajungă pînă la albia fostului braţ de apă din pricina podului care îl masca. Lagardère era singur... Galopul cailor se pierduse în depărtare. Valea Louron se cufundase într-o beznă adîncă, în care sclipea pe alocuri cîte o steluţă roşiatică, semn că acolo se afla coliba vreunui ţăran sau bordeiul unui păstor.

„Opt împotriva unuia singur! Nelegiuiţii! îşi spunea tînărul parizian, îndreptîndu-se pe drumul de căruţe spre fundul albiei. Un adevărat asasinat! Ce banditi! Oameni de acest soi te scîrbesc de sabie".

Dădu peste căpiţele de fîn răvăşite de Carrigue şi de oamenii lui.

„Dumnezeule! îşi spuse el scuturîndu-şi mantia — o teamă mă cuprinde. Pajul o să-i spună lui Nevers că în şanţul castelului aşteaptă o bandă întreagă de spintecători. Nevers nu o să mai vină şi voi pierde, astfel, cel mai frumos duel din lume. Pe toţi dracii din iad! Dacă aşa se va întîmpla, apoi cunosc opt ticăloşi care mîine vor fi tăiaţi în bucăţi".

Ajunse sub pod. Ochii i se obişnuiseră cu întunericul. Oamenii lui Carrigue strînseseră fînul tocmai în faţa ferestruii joase, lîngă care se afla acum Lagardère. El o privi mulţumit şi se gîndi

că locul e tocmai bun pentru o încrucişare de spade. Dar gîndul îi alunecă şi în altă parte. Ispita de-a pătrunde în acest castel de nepătruns nu îi dădea pace de fel. Ziduri masive, zăvoare, paznici, frumosul Lagardère îşi bătea joc de toate aceste oprelişti. Nici nu i-ar fi făcut plăcere o ispravă care nu ar fi numărat măcar cîteva din aceste piedici.

„Să facem mai amănunţită cunoştinţă cu terenul — îşi spuse el, regăsindu-şi dintr-o dată, datorită fericitului său caracter, obişnuita-i veselie ghiduşă. Sînt semne că domnul duce de Nevers va sosi furios la culme şi va trebui să ne ţinem bine. Ce noapte ! O să ne batem pe ghicite. Mare lucru dacă o să ne putem vedea măcar vîrful săbiilor".

Se oprise la temelia zidurilor groase. Castelul îşi înălţa ca un munte, deasupra capului său, zidăria-i uriaşă şi podul desena pe cer un arc întunecat. Ca să te caţări pe tot peretele acela cu ajutorul pumnalului îţi trebuia o noapte întreagă. Pipăind mereu, mîna lui Lagardère întîlni fereastra joasă.

„Iată un punct cîştigat ! îşi spuse el. Dar, pînă una-alta, ce-o să-i spunem mîndreţii ăştia ? Parcă şi văd fulgerarea plină de mînie a ochilor negri, sprîncenele vultureşti încruntate de indignare..."

Îşi frecă mîinile de plăcere...

„Minunat, minunat ! Am să-i spun... Hm ! Trebuie să găsesc ceva spiritual... La dracu' ! ce să mai facem şi risipă de elocinţă ! Ei, dar ce-i asta ? A şi venit ? Orice s-ar spune, acest Nevers este încîntător".

Se opri să asculte... Un zgomot îi ajunse la ureche. Într-adevăr, paşi se apropiau pe marginea şanţului, paşi de seniori, fiindcă se auzea clinchet argintiu de pinteni.

„Ei, drace! se gîndea Lagardère. Cocardasse nu avea cumva dreptate? Domnul duce vine însoţit?“

Zgomotul de paşi încetă. Candela de la capul podului lumină doi oameni nemişcaţi, înfăşuraţi în lungi mantii. Era vădit că privirea lor încerca să străpungă întunecimea din adîncul albiei.

— Nu văd pe nimeni — şopti unul din ei.

— Ba da — murmură celălalt — acolo, lîngă ferestruia de jos.

Şi strigă cu glasul înăbuşit:

— Cocardasse!

Lagardère nu clinti.

— Faënza! strigă iar acelaşi glas — eu sînt, domnul de Peyrolles.

„Parcă mi-e cunoscut numele ăsta de ticălos!“ îşi spuse Lagardère.

Peyrolles strigă a treia oară:

— Passepoil! Staupitz!

— Dacă nu-i unul din ai noştri? şopti însoţitorul lui.

— Peste putinţă — replică Peyrolles. Le-am poruncit să rămînă unul din ei aici, de pază. Trebuie să fie Saldagno. Da, el e. Acum îl recunosc. Ei, Saldagno...

— Prezent! răspunse Lagardère, luînd la întîmplare un accent spaniol.

— Vedeţi? exclamă Peyrolles. Eram sigur. Să coborîm scara... Atenţie la prima treaptă...

Lagardère îşi spunea:

„Pe toţi dracii, dacă n-am să joc şi eu un rol în comedia asta!“

Cei doi oameni coborau. Sub mantia sa, însoţitorul lui Peyrolles părea înalt şi falnic. Lui Lagardère i se păru că recunoaşte în accentul lui, cînd îl auzi vorbind, o uşoară urmă a accentului italian.

— Să vorbim mai încet! spuse necunoscutul coborînd scara dreaptă și îngustă.

— De prisos, monseniore — răspunse Peyrolles.

„Bun! se gîndi Lagardère — va să zică e un monsenior".

— Da, de prisos — continuă domnul de Peyrolles: derbedeii au aflat cine-i plătește.

„Eu nu — își spuse Lagardère — și grozav aș vrea să știu și eu".

— Am făcut tot ce am putut — reluă domnul de Peyrolles — dar n-am putut să-i fac să creadă că i-ar plăti domnul marchiz de Caylus.

„E foarte bine de știut și asta — se gîndi iar Lagardère — e limpede că am de-a face cu doi mari ticăloși".

— Ai fost la capelă? întrebă cel ce părea să fie stăpînul.

— Am ajuns prea tîrziu — răspunse Peyrolles cu un ton vinovat.

Stăpînul izbi mînios cu piciorul în pămînt.

— Ce greșeală! exclamă el.

— Am făcut ce-am putut, monseniore. Am găsit registrul în care dom Bernard a înscris căsătoria domnișoarei de Caylus cu domnul de Nevers, precum și nașterea fiicei lor...

— Și atunci?

— Paginile pe care se aflau aceste inscripții au fost smulse.

Lagardère se străduia să nu-i scape nici o vorbă.

— Cineva ne-a luat-o înainte! spuse stăpînul cu ciudă. Dar cine? Aurore? Da, sigur, Aurore. Convinsă că o să-l vadă pe Nevers astă-seară, s-a gîndit să-i încredințeze, o dată cu copila, și actele ei. Doamna Marta n-a putut să-mi spună amănun-

tul acesta, fiindcă n-avea cum să-l știe. Dar eu l-am ghicit.

— Ce importanță au actele? se miră Peyrolles. Sîntem la adăpost de orice risc, de vreme ce Nevers o să fie ucis.

— Nevers mort — replică stăpînul — moștenirea revine fetiței.

Urmă o tăcere. Lagardère își ținea răsuflarea.

— Fetița... — spuse încet de tot Peyrolles.

— Fetița va dispărea — îl întrerupse cel căruia i se spunea monseniore. Aș fi preferat să nu fim siliți să mergem pînă acolo. Dar asta nu mă va opri. Ce fel de om este acest Saldagno?

— Un ticălos fără pereche.

— Ne putem bizui pe el?

— Dacă-l plătim bine, da.

Stăpînul chibzuia.

— Era mai bine — spuse el — dacă taina noastră ar fi rămas cunoscută numai de noi doi. Din păcate, însă, nici tu nici eu n-avem statura lui Nevers.

— Domnia-voastră sînteți prea înalt și eu prea slab.

— E beznă adîncă și, după cîte văd, acest Saldagno e cam de înălțimea ducelui. Cheamă-l încoace.

— Saldagno! strigă Peyrolles.

— Prezent! răspunse din nou parizianul.

— Vino aici.

Lagardère se apropie. Își ridicase gulerul mantalei și borurile pălăriei îi ascundeau în întregime fața.

— Vrei să cîștigi cincizeci de pistoli peste partea ta? îl întrebă stăpînul.

— Cincizeci de pistoli? răspunse parizianul. Ce trebuie să fac?

În timp ce vorbea, făcea tot ce putea ca să zărească trăsăturile seniorului necunoscut. Dar acestea erau tot atît de bine ascunse ca şi ale lui.

— Cred că mi-ai ghicit planul ? îl întrebă stăpînul pe Peyrolles.

— Da.

— Şi aprobi ?

— Aprob. Dar Nevers are o parolă.

— Doamna Marta mi-a dat-o. E deviza sa.

— *Adsum* ? întrebă Peyrolles.

— Da. Dar el are obiceiul s-o spună în franţuzeşte : *sînt aici.*

— *Sînt aici* ! repetă fără să vrea Lagardère.

— O să rosteşti cuvintele astea în şoaptă, sub ferestruia de colo — îi spuse seniorul necunoscut, aplecîndu-se spre el. Obloanele se vor deschide. În dosul zăbrelelor, care sînt cu balamale, se va arăta o femeie. Ea îţi va vorbi. Tu nu sufli un cuvînt. Duci un deget la buze. Înţelegi ?

— Ca s-o fac să creadă că sîntem spionaţi ? Pricep.

— Nu-i prost băiatul ăsta ! murmură stăpînul. Apoi continuă : Femeia îţi va încredinţa un pachet. Îl vei lua în tăcere şi mi-l vei aduce.

— Şi îmi veţi număra cincizeci de pistoli ?

— Întocmai.

— Sînt omul domniei-voastre.

— Sst ! făcu domnul de Peyrolles.

Traseră toţi cu urechea. Departe, pe cîmp, se auzea un zgomot.

— Trebuie să ne despărţim — spuse stăpînul. Unde sînt tovarăşii tăi ?

Lagardère arătă fără să şovăie braţul de apă care, dincolo de pod, cotea spre prăpastia Hachaz.

— Acolo, ascunşi în fîn.
— Foarte bine ; n-ai uitat parola ?
— *Sînt aici.*
— Noroc şi pe curînd.
— Pe curînd.

Peyrolles şi însoţitorul lui urcară înapoi scara. Lagardère îi urmări cu privirea. Îşi şterse fruntea, lac de sudoare.

„Dumnezeu va ţine socoteală cînd va fi să-mi dau sufletul — îşi spuse el — de tăria care mi-a trebuit ca să nu îmi împlînt sabia în burta acestor bandiţi. Dar trebuie să merg pînă la capăt. Acum vreau să aflu totul !"

Îşi luă capul în mîini : i se părea că îi fierb creierii. Putem să vă asigurăm că nu-i mai era de fel gîndul la duelul lui.

„Ce să fac ? se întreba el. Să răpesc fetiţa ? Fiindcă pachetul ea trebuie să fie. Dar cui s-o încredinţez după aceea ? Nu cunosc pe meleagurile astea decît pe Carrigue şi pe vagabonzii lui, dădace nu tocmai nimerite pentru o mică domnişoară. Şi totuşi trebuie s-o iau. Trebuie ! Dacă n-o scot de-aci, nelegiuiţii or să omoare copila cum vor să-i ucidă şi tatăl. Mii de draci ! Totuşi nu pentru aşa ceva venisem aici".

Se plimba cu paşi mari printre căpiţele de fîn. Frămîntarea lui ajunsese la culme. Mereu se uita spre fereastră ca să vadă dacă obloanele nu începeau să alunece pe puternicele lor balamale ruginite. Nu văzu nimic. Dar curînd auzi un zgomot uşor. Zăbrelele fuseseră deschise în dosul obloanelor.

— *Adsum* ? întrebă un glas dulce de femeie, care tremura.

Lagardère sări peste căpițele de fîn care-l despărțeau de zid și răspunse sub fereastră:

— *Sînt aici.*

— Slavă ție, Doamne! exclamă glasul de femeie. Și obloanele se deschiseră. Noaptea era foarte întunecoasă, dar ochii parizianului erau de mult obișnuiți cu întunericul. În femeia care se aplecă peste fereastră, recunoscu de îndată pe Aurore de Caylus, tot frumoasă, dar palidă și doborîtă de spaimă.

Aurore scrută cu privirea bezna din fața ei.

— Nu văd nimic — spuse ea — Filip, unde ești?

Lagardère îi întinse mîna pe care ea o apăsă pe pieptul ei. Cavalerul simți pămîntul fugindu-i de sub picioare. Ochii i se umeziră.

— Filip, Filip, ești sigur că nu ai fost urmărit? Am fost vînduți, trădați!

— Nu pierdeți curajul, doamnă — îngăimă parizianul.

— Tu ai vorbit? exclamă ea. Atunci e sigur că mi se rătăcește mintea, nu-ți mai recunosc nici glasul...

Cu o mînă ținea pachetul de care îi vorbiseră necunoscutul și domnul de Peyrolles. Cu cealaltă își cuprinse fruntea, ca și cum ar fi vrut să-și adune gîndurile.

— Am atîtea lucruri să-ți spun! șopti ea. Cu ce să încep?

— N-avem timp — șopti Lagardère, care simțea că n-are dreptul să afle anumite taine. Trebuie să ne grăbim, doamnă.

— De ce-mi vorbești pe tonul ăsta rece! De ce nu-mi spui pe nume? Ești supărat pe mine?

— Aurore, trebuie să ne grăbim.

— Mă supun, dragul, preaiubitul meu Filip; îţi voi fi întotdeauna supusă. Iată pe scumpa noastră copilă; ia-o, nu mai e în siguranţă lîngă mine. Scrisoarea mea a trebuit să te lămurească. Se urzeşte în jurul nostru o infamie.

Îi întinse copila care dormea înfăşurată într-o pelerină de mătase. Lagardère o luă în braţe fără să rostească un cuvînt.

— Vreau s-o mai sărut o dată! strigă biata mamă, al cărei piept era sfîşiat de hohote de plîns. Dă-mi-o înapoi, Filip. Ah, mă credeam mai tare. Cine ştie cînd o să pot s-o mai văd!

Lacrimile îi înecau glasul. Lagardère simţi apoi că-i întindea şi ceva alb.

— Ce-i asta? o întrebă el.

— Ştii bine. Dar trebuie să fii la fel de tulburat ca şi mine, sărmanul meu Filip. Sînt paginile smulse din registrul capelei. Ele conţin tot viitorul copilei noastre.

Lagardère luă hîrtiile fără să sufle un cuvînt. Se temea să vorbească. Erau într-un plic ce purta sigiliul capelei parohiale a castelului Caylus. În momentul în care le primea, un sunet de corn, prelung şi trist, se auzi în fundul văii.

— Trebuie să fie un semnal — strigă domnişoara de Caylus. Fugi, Filip, fugi!

— Rămîi cu bine — şopti Lagardère, jucîndu-şi rolul pînă la capăt, ca să nu zdrobească inima tinerei mame. Nu-ţi fie teamă, Aurore, copilul tău se află în siguranţă.

Ea îi luă mîna, o duse la buze şi o sărută cu patimă.

— Te iubesc! îi şopti printre lacrimi. Apoi închise obloanele şi dispăru.

Capitolul VII

DOI CONTRA DOUĂZECI

Era într-adevăr un semnal. Trei oameni, cărora li se înmînase cîte un corn de păstor, fuseseră aşezaţi pe drumul de la Argelès pe care trebuia să vină ducele de Nevers la castelul Caylus, unde îl aştepta nu numai scrisoarea plină de implorare a tinerei sale soţii, ci şi îndrăzneaţa provocare a cavalerului Lagardère.

Primul om trebuia să sune din corn în clipa în care Nevers avea să treacă rîul Clarabide, al doilea cînd ducele intra în pădure şi al treilea cînd avea să ajungă la primele case ale cătunului Tarrides.

De-a lungul acestui drum erau numeroase locuri cum nu se putea mai potrivite pentru omor. Dar Filip de Gonzague nu avea obiceiul să atace pe faţă. Şi apoi, voia să-şi sulemenească crima. Asasinatul trebuia să se numească răzbunare şi să fie pus, de bine de rău, pe socoteala lui Caylus-Zăvor.

Lagardère legăna pe mica Aurore pe braţe, neîndemînatice în această nouă îndeletnicire. Nu mai avea decît o singură grijă pe lume : să nu trezească fetiţa.

— Nani-nani ! şoptea el cu ochii umezi, dar neputîndu-se împiedica totuşi să nu rîdă.

Din o mie de presupuneri, ofiţerii din cavaleria uşoară de gardă a regelui, foştii lui camarazi, nu ar fi fost în stare să ghicească pe cea adevărată, şi anume să-şi închipuie cu ce se îndeletnicea în acest moment crîncenul duelgiu pornit în surghiun. Se scufundase cu totul în îndatoririle lui de dădacă : se uita cu grijă unde pune piciorul, ca să nu hur-

duce, în mers, pe micuţa adormită şi ar fi vrut să aibă o pernă de vată în fiecare mînă.

Un al doilea semnal, mai apropiat, răsună nostalgic în tăcerea nopţii.

„Ce drăcovenie o mai fi şi asta?“ se întrebă Lagardère.

Dar continuă să nu mai aibă ochi decît pentru micuţa Aurore. Nu îndrăznise să o sărute. Era o mică făptură frumoasă, albă şi trandafirie; pleoapele ei închise îşi arătau de pe acum genele lungi şi mătăsoase, moştenite de la mama ei.

„Şi ce liniştită doarme în timp ce măicuţa ei plînge, iar tatăl... Ah, ah — îşi spuse el — povestea asta schimbă multe lucruri. Copila a fost încredinţată acestui Lagardère făr' de minte. Ei bine, ca să apere pe copilă, Lagardère îşi va băga minţile în cap.“

Cîţiva paşi mai departe, îşi spuse iar:

„Ce lucru minunat trebuie să fie să cîştigi puţin cîte puţin, prin risipă de îngrijiri şi de dragoste, toată iubirea de care pot fi în stare aceste mici făpturi, să le pîndeşti primul zîmbet, să le aştepţi prima mîngîiere, şi ce uşor trebuie să-ţi vină să te consacri în întregime fericirii lor“.

Acest ultim gînd, pornit din adîncul inimii ca un act de pocăire, i se închegă puternic în minte. „N-am ţinut niciodată un copil în braţe!“

În această clipă, cel de-al treilea semnal răsună în spatele colibelor cătunului Tarrides. Lagardère tresări şi se trezi. Începuse să viseze că e tată. Un pas vioi şi sonor se auzi prin dreptul hanului „La mărul lui Adam“. Un pas ce nu putea fi confundat cu mersul mercenarilor care se aflaseră în acel loc mai adineauri. Auzind acel pas, Lagardère îşi spuse: „El e!“

Cu siguranţă, Nevers trebuise să-şi lase calul la ieşirea din pădure.

Nu trecu nici un minut şi Lagardère, care pricepuse că sunetele de corn din vale, din pădure şi de pe munte fuseseră pentru a vesti trecerea ducelui, îl şi văzu ivindu-se în bătaia candelei care ardea sub statuia Fecioarei, la capătul podului.

Frumosul chip al lui Filip de Nevers, îngîndurat, în ciuda tinereţii lui, fu luminat din plin timp de o secundă ; apoi nu se mai văzu decît umbra întunecată a unui bărbat falnic, înalt de statură. După care nu se mai desluşi nimic. Nevers scobora treptele scăriţei lipite de malul şanţului. Cînd ajunse jos, parizianul îl auzi trăgîndu-şi sabia şi murmurînd printre dinţi :

— Doi purtători de facle n-ar strica aici...

Înaintă dibuind. Căpiţele de fîn împrăştiate ici şi colo îl făceau să se-mpiedice.

— Ce naiba, blestematul ăsta de cavaler vrea să mă facă să mă joc de-a baba-oarba ? spuse el cu un început de iritare.

Apoi, oprindu-se :

— Ei ! Nimeni nu-i pe-aici ?

— Ba da : eu ! răspunse parizianul. Şi deie Domnul să nu fiu decît eu.

Nevers n-auzi ultimele cuvinte. Se îndreptă repede spre locul de unde pornise glasul.

— La datorie, cavalere ! strigă el. Arată-mi numai vîrful spadei ca să ştiu bine unde te afli. N-am mult timp de pierdut cu domnia-ta.

Parizianul legăna mai departe fetiţa care dormea tot mai adînc.

— Trebuie mai întîi să mă ascultaţi, domnule duce — spuse el.

— N-aş crede că ai putea să mă convingi să fac aşa ceva — îl întrerupse Nevers — după răvaşul pe care mi l-ai trimis azi-dimineaţă. Ah, iată că acum te zăresc, cavalere ; în gardă !

Lagardère parcă nici gînd n-avea să-şi tragă sabia. Ea care, de obicei, s-ar fi zis că sărea singură din teacă, părea acum să doarmă ca şi îngeraşul din braţele cavalerului.

— Cînd v-am trimis răvaşul de azi-dimineaţă, nu ştiam încă ceea ce am aflat astă-seară.

— Ah, ah ! strigă ducele pe un ton batjocoritor — nu ne place să încrucişăm armele pe dibuite ?

Şi făcu un pas înainte cu sabia ridicată. Lagardère trase şi el pe a sa, spunînd :

— Ascultaţi-mă mai întîi...

— Ca să insulţi din nou pe domnişoara de Caylus, nu-i aşa ?

Glasul tînărului duce tremura de mînie.

— Nu, pe legea mea, nu ! Vreau să spun... Ah, diavole ! se întrerupse cavalerul pentru a se apăra de primul asalt al lui Nevers. Ia seama !

Furios, Nevers crezu că Lagardère voia să-şi bată joc de el. Se năpusti cu tot avîntul asupra lui şi începu să dea una după alta loviturile, cu acea uluitoare repeziciune care-l făcea atît de temut. La început, parizianul se apără ţinîndu-se tare pe poziţie, dar fără să atace la rîndul lui. Apoi începu să dea înapoi, dar apărîndu-se mereu. De fiecare dată cînd respingea la stînga sau la dreapta sabia lui Nevers, repeta :

— Ascultaţi-mă, ascultaţi-mă, ascultaţi-mă !

— Nu, nu şi nu ! răspundea Nevers, însoţind fiecare negaţie cu o puternică lovitură.

Tot dînd înapoi, parizianul ajunse cu spatele la peretele castelului. Sîngele i se urcă la cap. Să-şi

stăpînească atît de îndelung pofta de a da şi el o cinstită lovitură din plin era un adevărat eroism.

— Mă ascultaţi sau nu ? întrebă el pentru ultima oară.

— Nu ! răspunse Nevers.

— Vedeţi bine că nu mai am unde da înapoi ! exclamă Lagardère cu un accent de deznădejde care avea şi ceva comic.

— Cu atît mai bine ! ripostă Nevers.

— Diavole ieşit din iad ! strigă atunci cavalerul ajuns şi el la capătul răbdării şi al posibilităţilor de apărare — trebuie oare să-ţi crăp capul ca să te împiedic să-ţi ucizi propriul copil ?

Ducele păru lovit de trăsnet. Spada îi scăpă din mînă.

— Copilul meu ? bolborosi el. Fiica mea în braţele dumitale ?

Lagardère înfăşurase în mantia sa preţioasa povară. Prin întuneric, Nevers crezuse că parizianul se folosea de mantie, înfăşurată pe braţul stîng, ca de un scut, aşa cum era obiceiul. Sîngele îi îngheţă în vine amintindu-şi de loviturile furioase pe care le dăduse orbeşte. Sabia lui ar fi putut...

— Cavalere — spuse el — eşti un nebun, ca mine şi ca atîţia alţii, dar nebun de onoare şi de curaj.

— Prea măgulit ! răspunse parizianul care abia mai putea răsufla, ca un cal de rasă după ce a cîştigat cursa. Dar ce grindină de lovituri ! Sînteţi o adevărată morişcă, domnule duce.

— Dă-mi, te rog, copila.

Spunînd aceasta, Nevers voi să ia fetiţa înfăşurată în mantie. Dar Lagardère îi dădu uşor, însă hotărît, peste mînă.

— Uşor ! Să nu mi-o trezeşti.

— Vrei cel puţin să-mi spui ce s-a întîmplat?

— Ce diavol! Adineauri nu voia să mă lase să vorbesc şi acum vrea să mă pună să-i spun poveşti! Mai bine sărută-ţi copila, tată, dar stai... nu aşa, binişor, binişor...

Fără să mai pregete, ducele făcu ceea ce i se spunea.

— Aţi văzut vreodată în vreo sală de arme o ispravă ca asta? îl întrebă Lagardère, cu o copilăroasă mîndrie. Să susţii un asalt din plin, asaltul lui Nevers, al unui Nevers spumegînd de mînie, fără să ripostezi o singură dată şi cu un copil în braţe, pe care nici măcar nu l-ai trezit?

— Pentru numele lui Dumnezeu! îl imploră ducele.

— Recunoaşteţi, măcar, că e ceva! Mii de draci! Sînt lac de sudoare. Vreţi să ştiţi totul, nu? Ei, gata acum cu sărutările, tăticule. Lăsaţi-ne acum. Sîntem de pe acum vechi prieteni, pisicuţa şi cu mine. Mă prind pe o sută de pistoli, şi să mă ia dracu' dacă-i am, că o să-mi zîmbească îndată ce se va trezi.

O acoperi iarăşi cu mantia, cu o grijă şi o îndemînare de care dădacele cele mai bune sînt departe de a face întotdeauna dovadă. Apoi o aşeză pe o căpiţă de fîn sub pod, la picioarele meterezului.

— Domnule duce — spuse Lagardère după aceea, reluîndu-şi dintr-o dată toată seriozitatea şi tonul bărbătesc — orice s-ar întîmpla, răspund de fiica domniei-voastre cu preţul vieţii mele. Şi astfel voi răscumpăra greşeala de a fi vorbit uşuratic de mama ei, care-i o frumoasă, o nobilă şi sfîntă femeie.

— Ai să mă faci să mor de nerăbdare! mormăi Nevers, ca pe jăratic. Ai văzut-o pe Aurore?

— Am văzut-o.

— Unde ?
— Aici, la fereastra aceea.
— Şi ea ţi-a încredinţat copila ?
— Ea. Îşi închipuia că o pune sub protecţia soţului său.
— Nu pricep nimic.
— Domnule duce, se petrec aici nişte lucruri foarte ciudate. Vă văd pus pe luptă. O să fiţi servit, slavă Domnului, şi foarte curînd, din plin.
— Un atac ? întrebă Nevers.
Parizianul se aplecă deodată şi îşi lipi urechea de pămînt.
— Mi se pare că se şi apropie — murmură ridicîndu-se.
— Cine ?
— Vitejii care sînt plătiţi ca să vă ucidă.
Şi-i povesti în puţine cuvinte convorbirea pe care o surprinsese, înţelegerea luată cu domnul de Peyrolles şi cu un necunoscut, apariţia Aurorei la fereastră şi tot ce urmase. Nevers îl asculta, nevenindu-i să-şi creadă urechilor.
— Astfel — încheie Lagardère — am cîştigat astă-seară cincizeci de pistoli fără nici o osteneală deosebită.
— Peyrolles — spuse domnul de Nevers, ca şi cum ar fi meditat cu glas tare — este omul de încredere al lui Filip de Gonzague, prietenul meu cel mai bun, fratele meu, care se află acum la castel tocmai ca să mă servească pe mine.
— N-am avut niciodată cinstea să întîlnesc pe alteţa sa prinţul de Gonzague — răspunse Lagardère — aşa că nu pot şti dacă cel de-al doilea personaj era el.

— El? strigă Nevers. Peste putință! Peyrolles are o mutră de bandit. Cu siguranță că a fost cumpărat de bătrînul Caylus.

Lagardère își lustruia liniștit sabia cu pulpana tunicii.

— Nu era domnul de Caylus — spuse el — ci un tînăr. Dar să nu ne pierdem în presupuneri, domnule duce. Oricare ar fi numele acestui păcătos, e o pușlama iscusită; măsurile luate de el erau foarte bine chibzuite. Cunoștea pînă și parola domniei-voastre. Datorită ei, am putut-o amăgi pe domnișoara Aurore de Caylus. Ah, puteți fi mîndru de dragostea ei! Aș fi sărutat pămîntul pe care călca. Dar stați: nu am nimic să vă mai spun? Ba da. Sub haina fetiței se află un plic sigilat: actul ei de naștere și actul de căsătorie al domniei-voastre. Ah, frumoasa mea — exclamă el privindu-și sabia — iată toaleta domniei-tale terminată! Am făcut destule nebunii. Acum o să ne punem în mișcare, pentru o cauză cu adevărat nobilă, domnișoară. Numai să te ții bine!

Nevers îi strînse mîna.

— Lagardère — spuse cu un glas adînc mișcat — nu te cunoșteam. Ai o inimă nobilă.

— Acum — replică parizianul rîzînd — nu mai am decît un gînd. Să mă însor și eu cît mai curînd cu putință.

Se lăsă repede iarăși la pămînt.

— De data aceasta nu m-am înșelat.

Nevers se aplecă și el ca să asculte.

— Eu nu aud nimic.

— Fiindcă domnia-voastră sînteți un duce! răspunse parizianul.

Apoi adăugă, ridicîndu-se:

— Înaintează tîrîş. Unii dinspre rîpa Hachaz, alţii dinspre apus.

— Dacă aş putea să-i dau de ştire lui Gonzague în ce situaţie mă aflu, am avea o vajnică sabie în plus.

Lagardère clătină din cap.

— I-aş prefera pe Carrigue şi pe oamenii lui cu carabinele lor.

Se întrerupse şi întrebă :

— Aţi venit singur ?

— Cu un copil, Berrichon, pajul meu.

— Îl cunosc. E sprinten şi îndemînatic. Dacă ar fi cu putinţă să-l chemaţi...

Nevers îşi duse degetele la buze şi scoase un fluierat puternic ; un fluierat asemănător îi răspunse din dosul hanului „La mărul lui Adam".

— Rămîne de văzut dacă mai are vreme să ajungă pînă la noi — murmură Lagardère.

— Cred că ar fi în stare să treacă şi prin urechile acului.

Cîteva clipe după aceea, pajul se ivi pe malul şanţului.

— E un copil viteaz ! exclamă parizianul repezindu-se spre el. Sări ! îi porunci el.

Pajul ascultă numaidecît şi Lagardère îl prinse în braţe.

— Repede, repede ! le spuse băieţandrul. Vin pe-aici, pe sus. Într-o clipă n-o să mai puteţi trece.

— Eu credeam că vin prin partea de jos — se miră Lagardère.

— Înaintează din toate părţile.

— Dar nu sînt decît opt !

— Pe puţin douăzeci. Cînd au văzut că sînteţi doi, s-au dus şi au angajat nişte contrabandişti din satul Mialhat.

— Ei ! zise Lagardère — douăzeci sau opt, totuna e. Ia-ţi repede calul, băiete, oamenii mei se află cantonaţi în cătunul Gau. O jumătate de ceas dus şi întors. Zboară !

Îl apucă de picioare şi-l ridică. Copilandrul se propti şi sări pe mal. Cîteva secunde după aceea, un fluierat vestea că intra cu bine în pădure.

— Pe toţi dracii ! strigă Lagardère. O jumătate de oră o să putem să facem faţă şi singuri, dacă avem vreme să ridicăm cîteva fortificaţii.

— Uite acolo ! îi spuse ducele, arătîndu-i cu mîna ceva ce lucea uşor de cealaltă parte a podului.

— Asta-i sabia fratelui Passepoil, un nemernic meticulos, care nu-şi lasă niciodată unealta să ruginească. Cocardasse trebuie să fie alături de el. Aştia doi nu mă vor ataca. O mînă de ajutor, dacă sînteţi bun, domnule duce, cît mai avem vreme.

În afară de maldărele de fîn adunate în căpiţe sau împrăştiate, se mai aflau în fundul albiei tot felul de resturi : scînduri, bîrne, crengi uscate. Mai era şi o căruţă pe jumătate încărcată cu fîn — lăsată acolo de cosaşi cînd Carrigue şi oamenii lui tăbărîseră asupra lor. Luînd căruţa drept punct de sprijin şi locul unde dormea copila drept centru, improvizară repede un sistem de baricade, ca să poată măcar rupe frontul asaltanţilor.

O jumătate de ceas ; trebuiau să reziste o jumătate de ceas !

În timp ce muncea, Nevers spuse :

— Aşadar, cavalere, ai să te baţi pentru mine ?

— Şi încă precum se cuvine, domnule duce. Pentru domnia-voastră un pic şi foarte, foarte mult pentru fetiţă.

Baricada era gata. Nu era mare lucru, dar prin întuneric putea încurca serios atacul. Cei doi asediaţi ai noştri se bizuiau mult pe acest obstacol, dar şi mai mult se întemeiau pe săbiile lor.

— Cavalere, n-am să uit niciodată tot ceea ce faci acum. De aci înainte, sîntem legaţi pe viaţă şi pe moarte.

Lagardère îi întinse mîna. Ducele îl trase la piept şi îl îmbrăţişă.

— Frate — spuse el — dacă trăiesc, tot ce-i al meu va fi şi al tău, iar dacă mor...

— Nu veţi muri — îl întrerupse parizianul.

— Dacă mor... — repetă Nevers.

— Ei bine, partea mea de rai — strigă Lagardère emoţionat, va fi faptul că îi voi rămîne tată.

Rămaseră o clipă îmbrăţişaţi. Apoi Lagardère se smulse.

— Mîna pe săbii ! Iată-i !

Zgomote înăbuşite se auzeau în noapte. Lagardère şi Nevers ţineau săbiile cu dreapta. Cu stînga se ţineau strîns de mînă.

Deodată, bezna păru să se însufleţească şi un răcnet prelung îi învălui. Ucigaşii se năpusteau deodată asupra lor, din toate părţile.

Capitolul VIII

BĂTĂLIA

Erau pe puţin douăzeci : pajul nu minţise... Veniseră nu numai contrabandişti din Mialhat, ci şi o jumătate de duzină de mercenari recoltaţi pe drum.

Tocmai de aceasta atacul se produsese cu atîta întîrziere.

Domnul de Peyrolles dăduse peste spadasini la pîndă. Zărindu-l şi pe Saldagno, se mirase foarte tare :

— De ce ţi-ai părăsit postul ? îl întrebase el.

— Care post ?

— Nu ţi-am vorbit adineauri în fostul braţ de apă ?

— Mie ?

— Nu ţi-am făgăduit 50 de pistoli ?

Neînţelegerea fusese în cele din urmă lămurită. Cînd Peyrolles îşi dădu seama de gugumănia pe care o făcuse şi cînd află şi numele omului căruia îi dezvăluise tainele, fu cuprins de o adevărată spaimă. Degeaba încercaseră găliganii să-l asigure că Lagardère el însuşi venise să atace şi că între el şi Nevers era o duşmănie de moarte. Peyrolles nu se liniştise de loc. Înţelesese din instinct ce efect trebuise să aibă asupra unui suflet leal şi tînăr descoperirea neaşteptată a unei trădări. La ceasul acesta, Lagardère trebuia să fie un aliat al ducelui. La acelaşi ceas, Aurore de Caylus trebuia să fi şi aflat ce se punea la cale. Fiindcă ceea ce Peyrolles nu putuse să-şi închipuie, era purtarea parizianului. Peyrolles nu putea fi în stare să conceapă ca cineva să se împovăreze cu un copil, cînd îl aştepta o crîncenă încăierare. Staupitz, Pinto, El Matador şi Saldagno au fost trimişi să găsească ajutoare. Peyrolles şi-a rezervat sarcina să-l anunţe pe Gonzague şi să supravegheze pe Aurore de Caylus. În vremurile acelea, mai ales în apropierea hotarelor, se găseau întotdeauna sumedenie de săbii gata să se vîndă. Cei patru spadasini ai noştri se reîntorseseră bine însoţiţi.

Cine ar putea descrie adînca tulburare, mustrările de cuget, mîhnirea, într-un cuvînt frămîntările maestrului Cocardasse-cel-tînăr și ale fratelui Passepoil, credinciosul său *alter ego?*

Și unul și altul țineau la fel la Micul Parizian, care ajunsese să-i întreacă cu mult. Cînd afecțiunea prinde rădăcini în sufletele decăzute, ea este sinceră și puternică. Și duioșia lor pentru Henri era cel mai prețios simțămînt al lor. Și chiar dacă era împletit cu puțin egoism, pentru că amîndoi se vedeau în gloriosul lor ucenic, se poate spune că prietenia lor nu avea la bază interesul. Cocardasse și Passepoil și-ar fi dat cu bună știință viața pentru Lagardère. Și iată că acum fatalitatea îi făcea adversari. Săbiile lor se aflau acum în slujba lui Peyrolles, care le plătise. Timp de un ceas întreg nici nu mai îndrăzniseră să-și adreseze un cuvînt. Toată seara, Cocardasse nu mai spusese o dată *capédédiou.* Amîndoi oftau adînc, la unison. Din cînd în cînd, se uitau unul la altul cu un aer jalnic. Cînd grupul se puse în mișcare ca să pornească la atac, își strînseseră pe tăcute mîna. Passepoil spuse apoi :

— Ce vrei ? O să facem și noi cum om putea mai bine.

Cocardasse suspină :

— Nu se poate, frate Passepoil, așa ceva nu se poate. Fă ca mine !

Scoase din buzunarul pantalonilor gugulia de oțel de care se folosea în sala de scrimă cu elevii și o înfipse în vîrful săbiei. Passepoil făcu la fel. Amîndoi respirară. Cugetul le era acum împăcat.

Spintecătorii și noii lor aliați se împărțiseră în trei grupe. Prima ocolise brațul de apă ca să vină dinspre apus. Cea de-a doua luase poziție dincolo

de pod ; cea de-a treia, alcătuită din mercenarii şi contrabandiştii puşi sub comanda lui Saldagno, trebuia să atace din faţă, coborînd pe scăriţă. Lagardère şi Nevers îi văzură pe aceştia mai întîi. Ar fi putut să-i numere în timp ce coborau treptele.

— Atenţie! şopti Lagardère — să stăm spate la spate, avînd zidul drept adăpost. Copila n-are de ce să se teamă, e apărată de stîlpul podului. Fiţi cu băgare de seamă, domnule duce. Vă previn că ticăloşii sînt în stare să vă înveţe propria dumneavoastră lovitură, dacă cumva aţi uitat-o. Tot eu am făcut şi prostia asta — mormăi el furios. Dar să vă ţineţi tare. Cît despre mine, am pielea prea groasă ca s-o poată găuri săbiile neciopliţilor ăstora.

Fără măsurile de prevedere pe care le luaseră în grabă, prima ciocnire cu spintecătorii ar fi fost cumplită.

Se năpustiseră toţi odată, cu capul plecat, zbierînd :

— Pe Nevers, pe Nevers !

Pe deasupra acestor răcnete colective, se deosebeau glasurile prietene ale gasconului şi normandului, care simţeau o oarecare mîngîiere constatînd că, în felul acesta, nu se adresau fostului lor elev. Spadasinii nu se aşteptau la obstacolele adunate în calea lor. Toţi aceşti oameni, îmbrăcaţi în straie grele şi cu o spadă lungă, se împiedicară în bîrne şi se împotmoliră în fîn. Puţini din ei ajunseră la cei doi campioni ai noştri şi soarta lor nu fu de invidiat. Se iscă zarvă mare şi învălmăşeală. În cele din urmă, un mercenar rămase culcat la pămînt. Dar retragerea atacanţilor nu mai semăna de loc cu atacul lor. De îndată ce grosul ucigaşilor începu să dea înapoi, Nevers şi prietenul său luară la rîndul lor ofensiva.

— *Sînt aici ! Sînt aici !* strigară ei în acelaşi timp. Şi amîndoi zvîcniră înainte.

Parizianul străpunse, de la prima lovitură, un mercenar ; sabia intră prin piept şi ieşi prin spate ; trăgînd-o afară şi dînd o lovitură laterală, reteză braţul unui contrabandist ; apoi, nemaiputîndu-şi opri elanul şi ajungînd ca un trăsnet chiar în faţa unui al treilea adversar, îi crăpă ţeasta cu mînerul săbiei. Acest al treilea era neamţul Staupitz, care căzu greoi pe spate. Nevers tăia şi el cît putea mai vîrtos. În afară de un mercenar care se rostogolise sub roţile căruţei, El Matador şi Joël de Jugan fură greu răniţi de mîna lui. Cum voia să-i dea acestuia lovitura de graţie, zări două umbre care se strecurau spre stîlpul podului.

— După mine, cavalere ! strigă el întorcîndu-se în grabă într-acolo.

— *Sînt aici ! Sînt aici !*

Lagardère mai zăbovi o secundă ca să-i dea o lovitură zdravănă lui Pinto, care tot restul zilelor lui nu avea să mai poată arăta decît o singură ureche.

— Domnul fie lăudat ! strigă el alergînd spre Nevers — mai-mai să uit de micul îngeraş blond.

Cele două umbre o rupseră de fugă. O linişte adîncă se aşternuse peste şanţuri. Se scursese un sfert de ceas.

— Trăgeţi-vă repede sufletul, domnule duce — spuse Lagardère — haimanalele astea n-or să vă lase mult timp de odihnă. Sînteţi rănit ?

— O zgîrietură.

— Unde ?

— Pe frunte.

Parizianul încleştă pumnii şi nu mai zise nimic. Zgîrietura era urmarea lecţiei sale de scrimă de la hanul „La mărul lui Adam".

Două sau trei minute se scurseră şi atacul reîncepu, dar de data aceasta mult mai serios şi pe tot frontul.

Adversarii înaintau din două părţi, avînd grijă să dea la o parte toate obstacolele din cale.

— E momentul să ne batem cu tărie şi dîrzenie — îi spuse în şoaptă Lagardère ducelui. Şi, mai ales, aveţi grijă numai de domnia-voastră; de copilă mă ocup eu.

Un cerc tăcut şi înfricoşător se strîngea în jurul lor. Zece spade se întinseră.

— *Sînt aici!* strigă parizianul avîntîndu-se din nou.

El Matador scoase un răcnet şi se prăvăli peste trupurile a doi mercenari fulgeraţi. Criminalii dădură înapoi, dar numai cu cîţiva paşi. Cei ce veneau din urmă strigau:

— Pe Nevers, pe Nevers!

Şi Nevers le răspundea, fiindcă începuse să se înfierbînte şi să-i placă jocul:

— Sînt aici, vitejilor! Iată veşti de la mine! Poftiţi, încă şi încă.

Şi de fiecare dată sabia ieşea udă şi roşie.

— E rîndul tău, Saldagno! strigă parizianul. Iată lovitura care te-am învăţat la Segorbia. Şi al tău, Faënza! Dar veniţi mai aproape! Mi-ar trebui, ca să vă ajung, nişte halebarde cît toate zilele.

Nici unul din mercenarii puşi în primul rînd nu se mai vedea. În dosul obloanelor ferestrei joase se afla cineva. Nu mai era Aurore de Caylus. Doi bărbaţi ascultau, cu sîngele sleit în vine şi fruntea

acoperită de o sudoare îngheţată ; domnul de Peyrolles şi stăpînul său.

— Nemernicii ! spuse stăpînul. Nu sînt îndeajuns zece contra unul. Să mă duc şi eu să le dau ajutor ?

— Luaţi seama, monseniore !

— Primejdia cea mare e să rămînă unul din ei viu.

Afară răsuna mai departe strigătul : *„Sînt aici! Sînt aici !“*

Cercul asaltanţilor se lărgea, ticăloşii se retrăgeau şi nu mai rămîneau decît puţine minute ca să se împlinească jumătatea de ceas. Ajutoarele aveau să sosească.

Lagardère nu fusese atins. Nevers avea doar zgîrietura de pe frunte. Şi amîndoi ar fi putut să mai lupte cu acelaşi avînt timp de un ceas. Fără să-şi dea seama, se îndepărtau din cînd în cînd de postul lor, ca să străpungă frontul spadasinilor. Cercul de cadavre şi de răniţi din jurul lor nu dovedea, el singur, superioritatea lor ? Totuşi primejdia cea mare abia acum îi pîndea.

Nu-şi dădeau seama că toate aceste cadavre şi toţi aceşti răniţi erau doar nişte ajutoare de adunătură, puşi în prima linie numai ca să-i obosească pe ei. Maeştrii de arme erau toţi în picioare, în afară de unul singur, Staupitz, care îşi pierduse numai cunoştinţa. Se ţineau la distanţă şi aşteptau momentul prielnic. Îşi spuseseră : „Să-i despărţim şi dacă sînt făpturi din carne şi din oase, o să-i răpunem în cele din urmă“.

Toată manevra lor tindea, de cîteva minute, să atragă înainte pe unul din cei doi campioni, în timp ce celălalt trebuia să fie ţinut cu spatele la zid.

Joël de Jugan, rănit de două ori, Faënza, Cocardasse şi Passepoil fuseseră însărcinaţi să se ocupe de Lagardère ; cei trei spanioli se năpustiseră asupra lui Nevers.

Primul grup trebuia să dea înapoi la un moment dat, ca să-l atragă pe Lagardère ; celălalt trebuia să reziste cu orice preţ. Cele două grupuri îşi împărţiseră şi restul de ajutore în stare să se mai bată.

De la prima ciocnire, Cocardasse şi Passepoil trecură în spatele celorlalţi. Joël şi italianul, cetăţean al statelor pontificale, primiră fiecare cîte o lovitură zdravănă, bine administrată. În acelaşi timp, Lagardère se întoarse şi brăzdă faţa matadorului, care se apropiase prea mult de duce.

Un strigăt de „scape cine poate" se auzi.

— Înainte ! răcni parizianul fierbînd.

— Înainte ! repetă ducele.

Apoi amîndoi într-un glas : *„Sînt aici ! Sînt aici !"*

Toţi dădură înapoi în faţa lui Lagardère, care, într-o clipă, ajunse la capătul şanţului.

În schimb, ducele găsi în faţa sa un cerc de fier. Cu tot avîntul lui, nu putu înainta decît cîţiva paşi. Nu era omul care să ceară ajutor. Se ţinea încă tare pe poziţie. Izbutise să şi rănească pe Pinto şi pe Saldagno. În aceeaşi clipă, grilajul de fier al ferestrei fu deschis. Nevers se afla cam la trei prăjini de fereastră. Obloanele se deschiseră şi ele. Ducele nu auzi nimic, înconjurat cum era de mişcare şi de zgomot. Doi oameni săriră, unul după altul, peste fereastră. Nevers nu-i văzu. Amîndoi ţineau în mînă cîte o spadă. Cel mai înalt purta o mască pe faţă.

— Victorie ! strigă parizianul care curăţise tot terenul în jurul lui.

Nevers îi răspunse printr-un strigăt de moarte. Unul din cei doi oameni care săriseră peste fereastră, cel mai înalt, care purta o mască, îl străpunsese cu sabia pe la spate. Lovitura fusese dată — cum se spunea atunci — după metoda italiană, adică în chip savant, ca o operaţie chirurgicală. În timp ce se prăbuşea, Nevers putu să se mai întoarcă.

Privirea lui muribundă se fixă pe omul cu masca. O expresie de amarnică durere îi descompuse trăsăturile. Luna, la ultimul pătrar, răsărea tîrziu, în spatele turnuleţelor castelului. Nu se ivise încă, dar lumina ei difuză risipea uşor întunericul.

— Tu... tu ! îngînă Nevers, dîndu-şi sufletul. Tu, Gonzague, tu, prietenul meu, pentru care mi-aş fi dat de-o sută de ori viaţa !

— Eu nu ţi-o iau decît o singură dată — răspunse rece omul cu mască.

Capul tînărului duce căzu pe spate, galben ca ceara.

— E mort — spuse Gonzague. Să vedem acum de celălalt.

Nu aveau nevoie să se repeadă spre el : venea singur. Cînd Lagardère auzise horcăitul de moarte al tînărului duce, nu-i răspunsese printr-un strigăt, ci printr-un răcnet. Spadasinii făcuseră din nou front în spatele lui. Dar poţi opri un leu care sare ? Doi spadasini se rostogoliră în iarbă şi cavalerul trecu. Cînd fu alături de el, Nevers înălţă capul şi spuse cu glasul stins :

— Frate, ţine minte şi răzbună-mă

— Pe Dumnezeu din cer, jur că o voi face! strigă parizianul. Toţi cei care sînt aici vor muri de mîna mea.

Copila scînci sub pod ca şi cum s-ar fi trezit la ultimul suspin al tatălui ei. Scîncetul ei uşor trecu neauzit.

— Pe el, pe el! strigă omul cu masca.

— Numai pe tine nu te cunosc! spuse Lagardère ridicîndu-se, rămas singur împotriva tuturora. Dar am făcut un jurămînt şi trebuie totuşi să te pot găsi cînd va fi sunat ceasul.

Între omul mascat şi parizian se aliniaseră cinci maeştri de arme, plus domnul de Peyrolles. Dar nu aceştia atacară. Luînd un maldăr de fîn şi făcîndu-şi din el un soi de scut, parizianul găuri ca o ghiulea zidul făcut de spadasini. Avîntul lui îl purtă chiar în mijlocul lor. Nu mai rămaseră decît Saldagno şi Peyrolles în faţa omului mascat, care se puse în gardă. Fulgerînd printre spaniol şi omul de încredere, spada lui Lagardère croi o tăietură lată pe mîna prinţului.

— Eşti însemnat pe viaţă! strigă cavalerul retrăgîndu-se.

El singur auzise scîncetul copilei. Din trei sărituri fu sub pod. Luna se ivea de după turnuleţele castelului; toţi îl văzură luînd ceva de pe jos.

— Pe el! Pe el! strigă stăpînul, gîtuit de turbare. E fata lui Nevers. Trebuie să punem cu orice preţ mîna pe fata lui Nevers!

Lagardère şi luase copila în braţe. Ca să ajungă la scăriţă, nu-i trebui decît să ridice spada care scînteia acum sub lună şi să răcnească:

— Jos, mişeilor!

Toţi se dădură, fără să vrea, înapoi. Lagardère urcă într-un suflet treptele scării. Pe tăpşan se auzi galopul unui grup de călăreţi. În capul scăriţei, arătîndu-şi frumosul chip în plină lumină, cavalerul ridică fetiţa care, la vederea lui, începuse să zîmbească.

— Da — strigă el — iat-o pe fiica lui Nevers! Vino s-o iei din dosul spadei mele, ucigaşule, tu care ai plătit omorul şi care ai dat ca un laş lovitura de graţie, pe la spate. Oricine ai fi, mîna ta va rămîne însemnată. Te voi recunoaşte. Şi cînd va sosi ceasul, dacă nu vii tu la Lagardère, va veni Lagardère la tine!

Capitolul I

CASA DE AUR

Ludovic al XIV-lea murise de doi ani, după ce văzuse stingîndu-se două generații de moștenitori: Delfinul și ducele de Bourgogne. Tronul revenise strănepotului său, Ludovic al XV-lea, încă copil. Marele monarh se dusese cu tot ceea ce însemnase el. În timpul domniei unchiului său, Filip de Orléans se jucase de-a bufonul, ca Brutus. Dar nu în același scop. Abia se strigase pe pragul camerei mortuare: „Regele a murit, trăiască regele!" și Filip de Orléans a aruncat masca. Consiliul de regență instituit de Ludovic al XIV-lea s-a prăbușit în neant. Și singurul regent a fost ducele de Orléans în persoană. Principii de sînge au țipat ca din gură de șarpe, ducele du Maine s-a agitat, iar soția sa, ducesa, a chelălăit. Exceptînd conspirația lui Cellamare, pe care Filip de Orléans a știut s-o înăbușe dînd dovadă de un mare simț politic, regența a fost tihnită.

Perioadă stranie, însă. Orgia domnea și aurul ajunsese Dumnezeu. Citind astăzi mărturiile despre nebuneștile dezmățuri ale speculațiilor înverșunate cu asignatele lui Law, crezi că trăiești marile fraude financiare din zilele noastre.

Sîntem în luna septembrie a anului 1717. Nouăsprezece ani s-au scurs de la întîmplările

povestite în primele pagini ale acestei evocări. Omul plin de inventivitate care a înfiinţat Banca Luizianei, fiul bijutierului Jean Law de Lauriston, se afla atunci în toată strălucirea succesului şi a puterii. Crearea bancnotelor de stat, banca lui generală, apoi Compania Occidentului, curînd transformată în Compania Indiilor, făceau din el adevăratul ministru de finanţe al regatului, deşi portofoliul vistieriei era deţinut de domnul d'Argenson.

Regentul, a cărui frumoasă inteligenţă era adînc coruptă, s-a lăsat — zice-se — de bună-credinţă amăgit de uluitoarele miraje ale acestui poem financiar. Law pretindea că se poate dispensa de aur şi poate schimba totul în aur.

În luna septembrie 1717, noile acţiuni ale Companiei Indiilor — numite *fiice*, spre deosebire de *mame* cum erau socotite vechile acţiuni — se vindeau cu un spor de cinci sute la sută. *Nepoatele*, create cîteva zile mai tîrziu, aveau să cunoască aceeaşi căutare. Străbunicii noştri cumpărau cu cinci mii de livre, în frumoşi bani de aur, un petic de hîrtie pe care era tipărită făgăduiala că se va plăti o mie de livre, la purtător. Trei ani mai tîrziu, aceste trufaşe petice aveau să valoreze cincisprezece bănuţi suta. Se făceau din ele papiote.

Era într-o dimineaţă de toamnă, întunecată şi rece. O sumedenie de dulgheri, tîmplari şi zidari urcau, pîlcuri-pîlcuri, strada Saint-Denis, ducîndu-şi uneltele pe umăr. Veneau din cartierul Saint-Jacques unde locuiau mai toţi meşteşugarii şi coteau aproape toţi colţul străzii Saint-Magloire. Pe la mijlocul acestei străzi, aproape în faţa bisericii cu acelaşi nume care se înălţa chiar în

mijlocul cimitirului parohial, un portal cu o nobilă înfăţişare se deschidea între două ziduri crenelate, străjuite la colţuri de turnuleţe încărcate cu sculpturi. Lucrătorii intrau pe sub bolta portalului, în marea curte pietruită, înconjurată de trei părţi de bogate clădiri senioriale. Era fostul palat al familiei Lorraine, locuit în timpul Ligii de domnul duce de Mercoeur. Din vremea lui Ludovic al XIII-lea purta numele de palatul Nevers. Acum se numea palatul Gonzague şi era locuit de Filip de Mantua, prinţ de Gonzague. După Regent şi după Law, era fără îndoială omul cel mai bogat şi mai însemnat din Franţa. Se bucura de bunurile lui Nevers din două motive : în primul rînd, în calitate de rudă şi de moştenitor prezumtiv, apoi în calitate de soţ al văduvei ultimului duce de Nevers, domnişoara Aurore de Caylus.

Această căsătorie îi adusese, în plus, şi imensa avere a lui Caylus-Zăvor, care, între timp, se dusese pe cealaltă lume, să-şi regăsească cele două soţii pierdute. Sînt lucruri care nu se pot explica decît prin constrîngerea fizică sau morală. Bătrînul Zăvor nu umbla cu binişorul şi trebuie să fim îndeajuns de lămuriţi în ceea ce priveşte delicateţea prinţului de Gonzague.

Trecuseră nouăsprezece ani de cînd văduva lui Nevers purta numele prinţului. Nu-şi lepădase doliul o singură zi, nici măcar pentru a se duce la altar. În noaptea nunţii, cînd Gonzague s-a apropiat de patul ei, Aurore i-a vorbit aşa :

— Trăiesc numai pentru fiica lui Nevers — i-a spus ea — dar şi sacrificiul omenesc are margini. Pleacă !

Gonzague avea nevoie de nevastă-sa ca să poată încasa veniturile lui Caylus. S-a înclinat adînc şi a ieşit.

De atunci, niciodată un cuvînt n-a mai fost rostit de prinţesă în prezenţa soţului ei. Acesta era curtenitor, afectuos, plin de grijă. Ea însă rămînea rece şi mută. În fiecare zi, la ora mesei, Gonzague trimitea valetul să anunţe pe alteţa sa că masa este servită. Nu s-ar fi aşezat niciodată la prînz sau la cină fără să fi îndeplinit această formalitate. Era un mare senior. În fiecare zi, prima fată în casă a prinţesei răspundea că stăpîna ei, fiind suferindă, ruga pe alteţa sa prinţul să-i îngăduie să nu se arate la masă. Aceasta de trei sute şaizeci şi cinci de ori pe timp de optsprezece ani. Gonzague era un om de o anumită tărie, foarte abil, fără-ndoială, cu mult sînge rece şi cu multă cutezanţă. Avea în comportarea lui demnitatea puţin teatrală a oamenilor din ţara lui de baştină; minţea cu o neruşinare vecină cu eroismul şi, în public, fiecare vorbă a lui purta pecetea celei mai riguroase decenţe. Regentul îl numea cel mai bun prieten al lui. Toţi îl admirau pentru strădaniile depuse ca să dea de urma fiicei nefericitului Nevers, al treilea Filip, celălalt prieten din copilărie al Regentului. Fiica era însă cu neputinţă de găsit. Cum nu era cu putinţă nici să se constate decesul ei, Gonzague rămînea mai departe tutorele firesc al acestei copile care, cu siguranţă, nu mai trăia. Şi în această calitate încasa veniturile lui Nevers.

Moartea oficial constatată a domnişoarei de Nevers l-ar fi făcut moştenitor al ducelui Filip. Deşi trebuise să se supună voinţei părintelui şi să se mărite, văduva lui Nevers se arătase neînduple-

cată faţă de tot ce privea interesele fiicei sale. Se căsătorise luînd în mod oficial calitatea de văduvă a lui Filip de Nevers; consemnase în actul de căsătorie naşterea fiicei sale. Gonzague avusese, se vede, motivele lui ca să se învoiască. De optsprezece ani şi el căuta, într-adevăr, să dea de urma prinţesei. Căutările amîndurora, la fel de neobosite — deşi pornite din pricini deosebite — rămăseseră fără rezultat.

Toţi lucrătorii pe care i-am văzut intrînd în fostul palat Nevers erau ai lui: dulgheri, tîmplari, zidari, săpători, lăcătuşi. Primiseră sarcina să întoarcă pe dos palatul. Cu toate că era o clădire minunată, Nevers după Mercoeur şi chiar Gonzague după Nevers o înfrumuseţaseră. Interiorul, restaurat cu o mare pricepere, oferea o întreagă serie de frumuseţi pline de măreţie. Gonzague era nu numai vanitos, ci şi artist. Faţada care dădea spre grădină nu avea mai mult de cincizeci de ani. Era un şir de înalte coloane italiene susţinînd arcadele unei galerii ca de mănăstire. Grădina imensă, umbroasă şi plină cu statui, se întindea la răsărit, miazănoapte şi apus pînă în străzile Quincampoix, Aubry-le-Boucher şi Saint-Denis. Parisul nu avea un palat mai frumos. Prinţ, artist şi trufaş pe deasupra, trebuia deci ca Gonzague să aibă un motiv foarte însemnat pentru a da toate aceste frumuseţi peste cap.

La sfîrşitul unui supeu, Regentul acordase prinţului de Carignan dreptul să instaleze în palatul său un uriaş oficiu de schimb. Strada Quincampoix s-a clătinat o clipă, mai ales temeliile putrede ale cocioabelor ei. Gonzague a fost gelos. Ca să-l îmbuneze, la sfîrşitul unui alt supeu, Regentul

i-a acordat dreptul să instaleze în fostul palat Nevers monopolul schimbului de acţiuni contra mărfuri. Darul acesta era uluitor. Reprezenta munţi de aur. Dar primul lucru care se impunea era să se facă loc pentru toată lumea, de vreme ce toată lumea trebuia să plătească şi încă foarte scump. A doua zi după obţinerea privilegiului acordat de Regent, sosi armata de dărîmători. Cea dintîi avea de suferit grădina. La o fereastră înaltă, cu draperii grele, o femeie cernită se ivi, urmărind cu o privire tristă opera de devastare. Era frumoasă, dar atît de palidă, încît lucrătorii o asemuiseră cu o fantomă. Îşi spuneau între ei că trebuie să fie văduva răposatului duce de Nevers, soţia prinţului Filip de Gonzague. Rămăsese îndelung la fereastră. Drept în faţă, se afla un ulm de mai bine de o sută de ani. Păsărele cîntau în ramurile lui în fiecare dimineaţă, salutînd, iarna şi vara, ivirea unei noi zile. Cînd bătrînul ulm se prăbuşi sub loviturile de secure, femeia cernită trase draperiile întunecate ale ferestrei. Şi nimeni nu o mai văzu.

Celor ce se mirau sau îşi băteau joc de aceste ravagii, Gonzague le spunea:

— În cinci ani, voi avea două sau trei miliarde. Voi cumpăra palatul Tuileries de la maiestatea sa Ludovic al XV-lea, care va fi atunci rege, dar complet ruinat.

În dimineaţa aceasta în care pătrundem pentru prima oară în palatul Gonzague, opera de devastare era aproape complet terminată. Trei etaje de celule de scînduri fuseseră ridicate de jur împrejurul curţii de onoare. Vestibulurile fuseseră transformate în birouri şi tîmplarii terminau barăcile din grădină. Curtea era înţesată de

cei ce voiau să le închirieze şi de cumpărători. Chiar astăzi totul avea să fie dat în folosinţă şi aveau să se deschidă ghişeele *Casei de Aur*, cum şi începuse să fie poreclit palatul.

Oricine intra cum vrea — sau aproape cum vrea — în palat. Tot parterul, şi tot primul etaj — în afară de apartamentul personal al prinţesei, fusese amenajat ca să primească negustori şi mărfuri.

La intrarea principală, în mijlocul unui întreg stat-major de negustori, putea fi văzut un gentilom numai catifele, mătăsuri şi dantele, cu inele la fiecare deget şi un superb colan de aur, meşteşugit lucrat, la gît. Era domnul de Peyrolles, confident, consilier intim şi factotum al stăpînului acelor locuri. Nu îmbătrînise prea mult. Rămăsese acelaşi personaj uscăţiv, galben la faţă, adus de umeri, cu ochi bulbucaţi şi parcă speriaţi. Avea şi el linguşitorii lui, pe care şi-i merita din plin, fiindcă Gonzague plătea gras.

Pe la ceasurile nouă, cînd vînzoleala se mai potolise parcă, doi oameni, care nu prea aveau înfăţişare de financiari, trecură pragul intrării celei mari, la cîţiva paşi unul în urma celuilalt. Deşi intrarea era liberă, cei doi vlăjgani nu păreau prea încredinţaţi că ar fi avut acest drept. Cel dintîi îşi ascundea foarte neîndemînatic neliniştea sub un aer de mare obrăznicie ; cel de-al doilea, dimpotrivă, căuta să ia o atitudine cît putea mai smerită. Amîndoi purtau sabie. Ceea ce era cam demodat. Regenţa îi stîrpise pe spadasini. Chiar şi în înaltele sfere, oamenii nu se mai ucideau decît cu perfide lovituri de intrigărie şi înşelătorie.

Cei doi viteji ai noștri pătrunseră cu toate acestea prin mulțime, cel dintîi făcîndu-și, fără să se sinchisească, loc cu coatele, celălalt strecurîndu-se cu o îndemînare de pisică printre grupurile care erau prea ocupate ca să-i dea vreo atenție. Neobrăzatul care înaintase frecîndu-și coatele de atîtea pieptare noi, purta o pereche de bătăioase mustăți în furculiță, pe cap o pălărie de pîslă desfundată, cu borul pleoștit peste ochi, o jachetă de piele de bivol și niște pantaloni a căror culoare inițială era o adevărată problemă. Spada purtată de-a latul îi ridica la spate pulpana ferfeniță a mantalei ce părea să fie aceea a lui don Cezar de Bazan. Omul nostru venea, de altfel, de la Madrid.

Celălalt, spadasin umil și sfios, avea trei tuleie bălaie, zbîrlite sub nasul coroiat. Pălăria lui de fetru, rămasă fără boruri, îi era înfundată pe cap așa cum stă pe o lumînare capsula cu care îi stingi flacăra. O tunică veche, legată cu curelușe, pantaloni peticiți, cizme scîlciate completau ținuta lui care ar fi trebuit să fie însoțită mai curînd de o călimară bine lustruită decît de o sabie. Totuși omul purta sabie, e adevărat, modestă ca și el și care se mulțumea să-l lovească umilă peste glezne.

După ce străbătură curtea, cei doi vlăjgani ajunseră cam în același timp la intrarea castelului. Cercetîndu-se reciproc cu coada ochiului, avură amîndoi același gînd :

„Iată — își spuse fiecare despre celălalt — iată un jalnic personaj care cu siguranță că nu vine aici ca să cumpere Casa de Aur".

Capitolul II

DOI STRIGOI

— Nobile senior ! spuse unul dintre ei, salutînd bățos pe celălalt.

— Nobile senior ! spuse în aceeași clipă și cel de-al doilea, făcînd însă o plecăciune pînă la pămînt. Dar dintr-o dată amîndoi se îndreptară din șale ca trași de-un resort, și se uitară lung unul la altul.

— Ține-te bine ! strigă cel dintîi. Pare-mi-se că-i ticălosul de Passepoil.

— Cocardasse ! Cocardasse-cel-tînăr ! strigă și normandul ai cărui ochi obișnuiți cu lacrimile și începuseră să se inunde — să fie adevărat ? Să fii chiar tu ?

— În carne și oase, dragul meu ! *Capédédiou !* Sărută-mă, potîrnichea mea !

Și își deschiseră brațele. Passepoil se aruncă la pieptul lui. Așa îmbrățișați, parcă erau un morman de zdrențe. Stătură îndelung astfel. Emoția le era sinceră și adîncă.

— Ei, gata acum ! spuse în cele din urmă gasconul. Ciripește puțin, să-ți aud și glăsciorul, pramatie !

— Nouăsprezece ani de cînd nu ne-am mai văzut ! bolborosi Passepoil ștergîndu-și ochii cu mîneca.

— *Vivadiou !* Tu n-ai batistă, măi nepoate ?

— Mi-o fi șterpelit-o careva în învălmășeala asta — replică domol fostul monitor de sală de arme.

Cocardasse își scormoni repede buzunarul. Bineînțeles, nu găsi nimic.

— Ce scîrboșenie ! exclamă el indignat. Lumea e plină de borfași. Ah, potîrnichea mea ! spuse el apoi pe alt ton. Nouăsprezece ani ! Eram tineri amîndoi !

— Vai, inima mea n-a îmbătrînit !

— Și eu cinstesc paharul la fel ca odinioară.

Se mai priviră o dată în albul ochilor.

— Știi, maestre Cocardasse — rosti Passepoil cu părere de rău — anii nu te-au înfrumusețat.

— Ca să fiu sincer, bătrîne Passepoil — ripostă gasconul pe jumătate provensal — îmi pare rău că trebuie să ți-o spun, dar să știi că acum ești mai urît ca altădată.

Fratele Passepoil zîmbi cu orgolioasă modestie și murmură :

— Nu toată lumea este de părerea asta. Dar — adăugă el repede — cu toată vîrsta ta înaintată, ți-ai păstrat înfățișarea falnică : pulpa bine încordată, pieptul în afară, umerii bine trași înapoi. Adineauri, cînd te-am zărit, mi-am și spus : Drace ! Iată un gentilom plin de prestanță.

— Și eu la fel, și eu la fel, potîrnichea mea ! îi luă vorba Cocardasse. Cum te-am văzut, m-am gîndit : *Oïmé,* iată un cavaler care arată a fi cineva ! Dar ia spune-mi, porumbelule, ce dracu' ai făcut de atunci... știi tu de cînd.

— De cînd cu pățania de la castelul Caylus ? răspunse Passepoil care puse punctele pe i coborînd fără să vrea glasul. Ah, nu-mi mai aduce aminte ! Am mereu în fața ochilor privirea scînteietoare a Micului Parizian.

— Cu toate că era noapte întunecoasă, *capédédiou !* îi vedeai ochii plini de fulgere.

— Harcea-parcea i-a făcut!
— Opt morţi în şanţ!
— Fără să mai pui la socoteală răniţii.
— Ah, *sandédiou!* Ce grindină de lovituri! Nu te mai săturai privind. Şi cînd mă gîndesc că dacă am fi trecut cinstit de partea lui ca nişte adevăraţi oameni, şi dacă am fi aruncat în faţa lui Peyrolles banii primiţi de la el şi l-am fi susţinut pe Lagardère, Nevers n-ar fi murit! Fără să mai spun că soarta noastră era asigurată. Făceam avere.
— Da — recunoscu Passepoil cu un oftat — aşa ar fi trebuit să facem.
— Nu trebuia să ne mărginim să punem gugulii în vîrful săbiilor, trebuia să-l apărăm pe Lagardère, scumpul nostru elev.
— Stăpînul nostru! exclamă Passepoil, scoţîndu-şi fără să vrea pălăria de pe cap.
Gasconul îi strînse mîna şi amîndoi rămaseră un timp pe gînduri.
— Ce-a fost a fost! spuse în cele din urmă Cocardasse. Nu ştiu ce ai făcut tu de atunci, potîrnichea mea, dar mie povestea aceea nu mi-a purtat noroc. Cînd puşlamalele lui Carrigue au început să tragă cu carabinele, m-am refugiat în castel. Tu, nu ştiu ce dracu' te făcuseşi. În loc să-şi ţină făgăduiala, Peyrolles ne-a concediat a doua zi dimineaţă sub pretext că prezenţa noastră în partea locului ar putea întări bănuielile stîrnite. Avea dreptate. Ne-a plătit de bine de rău şi am şters-o. Am trecut graniţa. Pe drum, am întrebat peste tot de tine. Dar nici urmă. M-am stabilit mai întîi la Pampeluna, pe urmă la Burgos, mai apoi la Salamanca. Am coborît spre Madrid.

— Blagoslovită ţară, totuşi.

— Stiletul face, din păcate, concurenţă săbiei: ca şi în Italia, care, altminteri, ar fi un adevărat rai. De la Madrid, m-am mutat la Toledo. De la Toledo la Ciudad Real. Pînă la urmă, mi s-a făcut lehamite de Castilia unde, fără să vreau, mă pusesem rău cu alcazii. Am trecut în regatul Valenciei. *Capédédiou!* Am băut vin de Majorca la Segorbia. Fiindcă am dat o mînă de ajutor unui bătrîn licenţiat care voia să se descotorosească de un văr al lui, a trebuit să-mi iau iar valea. Catalonia îşi are şi ea farmecul ei. Seniori cît pofteşti şi acolo, pe toate drumurile, între Tortosa, Taragona şi Barcelona. Dar cu buzunarul gol şi spadă lungă. În sfîrşit, am trecut înapoi munţii. Nu mai aveam o lăscaie. Am simţit atunci că mă chema glasul patriei. Iată povestea mea, porumbelule.

Gasconul îşi întoarse buzunarele pe dos, apoi îl întrebă:

— Dar tu, *pécaïre?*

— Eu — răspunse normandul — am fost fugărit de călăreţii lui Carrigue pînă la Bagnères-de-Luchon sau pînă cam pe acolo. Mi-a trecut şi mie prin cap să mă duc în Spania; dar am dat peste un benedictin care, văzînd înfăţişarea mea smerită, m-a luat să-l slujesc. Se ducea la Kiehl, pe Rin, să primească o moştenire în numele comunităţii lui. După cîte îmi aduc aminte, mi se pare că pe drum i-am cam luat cufărul, geamantanul şi poate şi banii.

— Mare puşlama! exclamă gasconul înduioşat.

— Am trecut prin Germania. Ah, ce ţară păcătoasă! Tu-mi vorbeai de stilet! Măcar e de oţel. Acolo, în Germania, nemţii se bat cu cănile

de bere. Un hangiu din Mayenza m-a uşurat de galbenii benedictinului. Ah, Cocardasse! Vajnicul meu tovarăş! Aş fi putut cumpăra cu acei galbeni o căsuţă la ţară, unde să-mi sfîrşesc zilele bătrîneţii, o căsuţă cu o mică grădină, o pajişte smălţată cu flori, un pîrîiaş cu o moară... Passepoil se bătu în piept. Patimile! strigă el ridicînd ochii la cer — patimile iscă zbuciumul vieţii şi împiedică pe orice tînăr să facă economii!...

După ce formulă astfel sănătoasa morală a filozofiei sale, Passepoil continuă:

— Am făcut ca tine: am colindat din oraş în oraş. Ce ţară grosolană, neroadă şi plictisoasă: studenţi slăbănogi şi galbeni ca şofranul; nătărăi de poeţi care cască gura la luna plină, primari graşi de plesneau, care nu au nici un nepoţel de băgat în pămînt, biserici unde nu se slujeşte liturghia. Şi, colac peste pupăză, se mai mănîncă şi carne crudă şi se bea bere în loc de vin.

— Fii pe pace! spuse hotărît Cocardasse. N-am să pun niciodată piciorul în scîrboşenia aia de ţară.

— Am fost la Colonia, Frankfurt, Viena, München şi printr-o sumedenie de alte oraşe unde mereu dai peste pîlcuri de tineri care cîntă dracului prohodul. În cele din urmă, am făcut ca tine, m-a prins dorul de ţară. Am străbătut toată Flandra şi iată-mă!

— Franţa! strigă Cocardasse. Nu-i alta pe lume ca ea, copile!

— Nobilă ţară!

— Ţara vinului!

— Scumpul meu magistru — zise Passepoil, după ce se încheie acest duet în care lirismul lor se luase la întrecere — spune-mi acum drept: numai seceta cumplită care-ţi bîntuie punga, se-

cetă la care se mai adăuga şi dorul de ţară, te-au făcut să treci înapoi graniţa?

— Dar pe tine? Numai dorul de ţară?

Fratele Passepoil făcu semn din cap că nu. Cocardasse îşi plecă privirea, care te băga în răcori.

— A mai fost şi altceva — murmură el. Într-o seară, la un colţ de uliţă, m-am trezit faţă în faţă cu... Ghiceşte cu cine!

— Îmi închipui! bîigui şi Passepoil. O oarecare întîlnire m-a făcut şi pe mine să-mi iau tălpăşiţa şi s-o şterg într-un suflet de la Bruxelles.

— Cînd am dat cu ochii de cine am dat, copile, am simţit că aerul Cataloniei nu-mi mai prieşte. La urma urmei, nu-i o ruşine să dai bir cu fugiţii în faţa unui Lagardère, *capédédiou!*

— Nu ştiu dacă-i ruşinos, dar e cu siguranţă mai sănătos. Ştii ce s-a întîmplat cu cei care ni s-au alăturat, atunci, în încăierarea din fostul braţ de apă al castelului Caylus? Passepoil coborîse glasul ca să pună această întrebare.

— Da, da — răspunse gasconul. Puşlamaua aia mică ne-a făgăduit atunci: „O să muriţi toţi de mîna mea".

— Şi făgăduiala se împlineşte. Puţin cîte puţin. Eram nouă, cu căpitanul Lorrain, şeful bandei de mercenari. Fără să mai pun la număr pe oamenii lui.

— Din aceştia nouă, Staupitz şi căpitanul Lorrain au fost trimişi cei dintîi pe lumea cealaltă. Staupitz era şi el de viţă nobilă, cu toate că arăta ca un bădăran. Căpitanul Lorrain, un oştean căruia regele Spaniei îi încredinţase un regiment. Staupitz şi-a dat duhul sub zidurile propriului său castel din

împrejurimile Nürnbergului. A fost doborît de un vîrf de spadă, înfipt, uite aici, între ochi.

Passepoil îşi duse degetul la îmbinarea sprîncenelor. Fără voia lui, Cocardasse făcu la fel, spunînd :

— Căpitanul Lorrain a fost ucis la Neapole, tot de un vîrf de spadă care i-a găurit fruntea, între ochi. Uite, aici. *Sandédiou !* Pentru cei care ştiu şi îşi mai amintesc, asta e ca un fel de pecete a răzbunării.

— Ceilalţi îşi croiseră frumuşel drum în viaţă ! continuă Passepoil. Fiindcă domnul de Gonzague numai pe noi ne-a uitat de cîte ori şi-a desfăcut din plin băierile pungii. Pinto se căsătorise cu o fată cumsecade din Torino, Matadorul deschisese o academie de arme în Scoţia, Joël de Jugan îşi cumpărase o moşioară cu un castel într-un străfund al Bretaniei-de-Jos.

— Da, da — încuviinţă Cocardasse. Trăiau tihniţi şi fără grija zilei de mîine. Dar iată că Pinto a fost ucis la Torino şi Matadorul la Glasgow.

— Joël de Jugan a fost răpus la Morlaix — adăugă fratele Passepoil. Şi toţi cu aceeaşi lovitură.

— Lovitura lui Nevers, *mortédédiou !*

— Cumplita lovitură a lui Nevers !

O clipă rămaseră amîndoi tăcuţi. Cocardasse îşi dădu mai pe ceafă pălăria cu boruri uriaşe, ca să-şi şteargă fruntea lac de sudoare.

— Mai rămîne Faënza — spuse el apoi.

— Şi Saldagno — adăugă fratele Passepoil.

— Gonzague i-a ajutat foarte mult. Faënza e acum cavaler.

— Şi Saldagno baron. Le vine şi lor rîndul.

— Mai devreme sau mai tîrziu şi nouă — şopti gasconul.

— Şi nouă... — repetă Passepoil, înfiorîndu-se.

Cocardasse ridică fruntea şi se îndreptă:

— Ei şi? strigă, ca un om care, neavînd altceva de făcut, se împacă şi cu gîndul acesta. Ştii ceva, copile? Cînd mă va întinde pe caldarîm sau pe iarbă, cu o gaură între sprîncene, fiindcă ştiu că nu-i chip să rezişti, am să-i spun ca odinioară: „Ei, ticălos mic ce eşti, dă-mi măcar mîna şi, ca să mor liniştit, iartă-l pe bătrînul tău Cocardasse!" *Capédédiou!* Iată cum or să se petreacă lucrurile.

Passepoil nu-şi putu stăpîni o strîmbătură.

— Am să încerc şi eu să mă ierte, dar... nu chiar atît de tîrziu.

— Cum ne-o fi norocul, potîrnicheo! Pînă una alta, e surghiunit din Franţa. În orice caz, la Paris putem fi siguri că n-o să-l întîlnim.

— Chiar siguri? întrebă normandul, nu tocmai convins.

— Oricum. Parisul e colţişorul de lume unde avem cele mai multe şanse să nu dăm de el. De asta am şi venit aici.

— Şi eu la fel.

— Am mai venit eu şi pentru altceva: ca să-i amintesc domnului de Gonzague că mă aflu şi eu pe lume.

— Ne datorează şi nouă ceva domnişorul ăsta.

— Saldagno şi Faënza ne vor ocroti şi ei.

— Pînă să ajungem şi noi mari seniori ca ei.

— *Sandédiou!* Ce pereche de curteni o să facem noi doi! strigă Cocardasse.

Gasconul se roti mîndru ca un cocoş, iar normandul spuse cu tonul cel mai convins:

— Şi eu ştiu să fiu elegant!

— Cînd m-am dus la Faënza — spuse Cocardasse — şi le-am spus servitorilor că vreau să vorbesc cu stăpînul lor, mi-au răspuns că „domnul cavaler nu primeşte pe nimeni". Domnul cavaler! Nu primeşte pe nimeni! Mi-am adus aminte de vremea cînd îl făceam să se răsucească întocmai ca un titirez.

— Cînd am bătut la poarta lui Saldagno — spuse Passepoil — un lacheu impunător m-a măsurat plin de dispreţ şi mi-a spus: „Domnul baron nu primeşte!"

— Ehei! oftă Cocardasse. Cînd o să avem şi noi lacheii noştri, cu nasul la fel de pe sus, *mordiou!* Vreau ca al meu să fie obraznic ca un ajutor de călău.

— Ah — oftă Passepoil — dacă aş avea măcar o femeie la toate!

— Fii pe pace, prietene, o să vină şi asta. Dar, după cîte înţeleg, n-ai dat cu ochii nici de domnul de Peyrolles?

— Nu, vreau să mă adresez chiar prinţului.

— Se spune că ar fi acum milionar.

— Miliardar! Nu i se spune casei lui, în care ne şi aflăm, Casa de Aur? Eu, să-ţi spun drept, n-am să fac pe grozavul. Dacă vor să mă facă bancher, sînt gata să primesc.

— Ptiu! spuse cu scîrbă Cocardasse. Monitorul sălii mele de arme să ajungă un om al banului?

Exclamaţia aceasta spontană ţîşnise din adîncul nobilului suflet al maestrului Cocardasse-cel-tînăr. Dar, după o clipă de gîndire, adăugă:

— Tristă decădere! Dar dacă e totuşi adevărat, porumbelul meu, că în meseria asta te poţi îmbogăţi...

— Dacă e adevărat ? strigă Passepoil plin de entuziasm. Dar bine, tu n-ai aflat încă nimic ?

— Am auzit spunîndu-se multe, dar eu în minuni ca-n basme nu cred.

— O să trebuie totuşi să crezi. Minunile astea se întîlnesc acum la fiecare pas. Ai auzit vorbindu-se de cocoşatul din strada Quincampoix ?

— Cel care-şi oferă cocoaşa cumpărătorilor de acţiuni ?

— Nu şi-o oferă. Şi-o închiriază. Şi de doi ani de cînd face treaba asta, a cîştigat, zice-se, un milion jumătate de livre.

— Cu neputinţă ! izbucni în rîs gasconul.

— Ba de loc. Dovadă că e vorba să se însoare cu o contesă.

— Un milion jumătate ! murmură Cocardasse. Cu o simplă cocoaşă ! *Ventrediou !*

— Ah, prietene — se tîngui Passepoil. Am pierdut amar de ani prin străinătăţi ! Dar măcar am ajuns aici la timp. Închipuie-ţi că trebuie numai să-ţi dai osteneala să te apleci ca să aduni. Mîine, ludovicii de aur nu or să mai facă decît şase bănuţi. Chiar adineauri, venind aici, am văzut nişte mucoşi care se jucau de-a dopurile cu taleri de şase livre.

Cocardasse îşi linse buzele.

— Eh, ce să mai vorbim ! oftă el iar. La vremurile astea de mare huzur, ce valoare să mai aibă o lovitură de spadă, dată cinstit, şi cu înaltă ştiinţă, pînă la mîner, uite aşa, după toate regulile artei ! Ce părere ai, copilaşule ?

Îşi trase pieptul înapoi, bătu zgomotos cu piciorul drept în podea şi făcu o fandare adîncă, pînă aproape de pămînt.

Passepoil clipi dintr-un ochi :

— Nu face atîta tărăboi. Vine cineva...

Apropiindu-se mai mult, şopti la urechea fostului său magistru :

— Părerea mea este că o lovitură ca asta trebuie să mai aibă încă un preţ bun. Înainte de ceasul unu, nădăjduiesc să ştiu şi cît anume, chiar din gura domnului de Gonzague.

Capitolul III

MEZATUL

Sala în care normandul nostru şi gasconul pipărat cu sînge provensal stăteau atît de la largul lor la taifas se afla situată în mijlocul corpului principal de clădire. Era marele salon de primire al unui palat princiar, cu mobilier de o mare bogăţie, dar totuşi sever, salon care părea să fie folosit nu numai pentru serbări mai mari sau mai mici, fiindcă în faţa căminului de marmură neagră se ridica o estradă acoperită cu un covor turcesc. Estrada aceasta dădea întregii încăperi mai curînd înfăţişarea unei săli de tribunal.

În această încăpere se întruniseră, în mai multe rînduri, străluciţii membri ai familiilor Lorraine, Chevreuse, Joyeuse, Aumale, Elbeuf, Nevers, Mercoeur, Mayenne şi Guise în vremea în care marii feudali ţineau în mîinile lor destinele regatului. Trebuise să se producă toată vraiştea care domnea acum în palatul Gonzague pentru ca cei doi eroi ai noştri să fie lăsaţi să pătrundă într-un asemenea loc. Dar

odată ajunşi aci, erau să fie mai la adăpost decît în orice alt colţişor.

Salonul cel mare îşi păstra, pentru o ultimă zi, inviolabilitatea. O solemnă adunare de familie avea să aibă loc în această zi şi abia mîine tîmplarii, care făceau despărţituri ca nişte colivii, urmau să pună stăpînire pe el.

— O vorbă încă despre Lagardère — spuse Cocardasse, cînd zgomotul de paşi care-i tulburase se îndepărtă. Cînd l-ai întîlnit la Bruxelles era singur ?

— Nu — răspunse fratele Passepoil — şi cînd ţi-a ieşit ţie în cale la Barcelona?

— Nici atunci nu era singur.

— Dar cu cine ?

— Cu o fată.

— Frumoasă ?

— Foarte frumoasă.

— Ciudat ! Tot cu o fată foarte frumoasă l-am văzut şi eu acolo, în Flandra Ţi-aduci aminte cum arăta la faţă fata, cum era îmbrăcată şi cam ce părea să fie ?

— Arăta şi era îmbrăcată ca o încîntătoare gitană spaniolă. Şi a ta ?

— Avea o înfăţişare modestă, chip de înger şi îmbrăcămintea unei domnişoare de viţă nobilă.

— Şi mai ciudat ! se miră şi Cocardasse. Şi cam ce vîrstă avea ?

— Tocmai vîrsta pe care ar avea-o copila...

— Şi cealaltă la fel ! Ultimul cuvînt n-a fost spus în povestea asta, potîrnicheo. Şi printre cei care aşteaptă să le vină şi lor rîndul, după noi, după domnul cavaler de Faënza şi după domnul baron de Saldagno, n-am socotit nici pe domnul de Peyrolles, nici pe principele Filip de Gonzague.

Uşa se deschise. Passepoil abia avu timp să mai şoptească :

— Vom trăi şi vom vedea.

Un fecior, în livrea de zile mari, intră urmat de doi tîmplari care veneau să facă măsurători. Feciorul îşi dădea atîta importanţă, încît nu aruncă nici măcar o privire spre bravii noştri, care se strecurară după perdelele unei ferestre.

— Hai, repede — porunci feciorul — nu căscaţi gura! Însemnaţi-vă în grabă ce aveţi de făcut mîine. Patru metri pătraţi pentru fiecare despărţitură.

Cei doi tîmplari se puseră îndată pe lucru. În timp ce unul din ei măsura, celălalt însemna cu creta fiecare despărţitură şi-i dădea un număr de ordine. Primul număr fu 927. De la el porni numărătoarea.

— Ce dracu' fac ăştia ? şopti gasconul scoţînd capul din ascunzătoare.

— Nu ştii nimic ? îl întrebă tot în şoaptă Passepoil. Fiecare pătrat înseamnă locul unei despărţituri şi numărul 927 dovedeşte că s-au făcut pînă acum aproape o mie în palatul domnului de Gonzague.

— Şi la ce folosesc aceste despărţituri ?

— La făcut aur.

Cocardasse holbă ochii. Fratele Passepoil se apucă să-i explice în ce consta măreţul dar pe care Filip de Orléans îl făcuse celui mai iubit prieten al lui.

— Cum ? exclamă gasconul — fiecare din despărţiturile astea ar aduce atîta bănet ca o moşioară luată în arendă în Beauce sau în Brie [1] ? Păi dacă-i aşa, copile, dulce potîrniche, să căutăm să ne agă-

[1] Provincii din Franţa, deosebit de fertile.

ţăm din toate puterile de pulpana preacinstitului domn de Gonzague.

Tîmplarii măsurau şi însemnau de zor. Feciorul spunea :

— Numărul 935... 936... 937. Ei, măsuraţi exact! Gîndiţi-vă că fiecare despărţitură preţuieşte aur.

— Binecuvîntare a cerului! şopti Cocardasse. Va să zică peticele acelea de hîrtie, născocite de domnul Law, sînt totuşi bune la ceva?

— Atît de bune chiar, încît aurul şi argintul sînt pe cale de a-şi pierde domnia.

— Păcătoase metale! rosti solemn gasconul — îşi merită soarta. Fii pe pace! Nu ştiu dacă e vorba de o veche racilă, dar simt că stăruie totuşi în mine o slăbiciune pentru pistoli.

— Numărul 941 — spuse feciorul.

— Rămîn pentru ultima despărţitură numai doi metri şi jumătate — spuse tîmplarul care măsurase. Cam proastă împărţeală am făcut.

— *Oïmé!* şopti Cocardasse — va fi o despărţitură bună pentru un slăbănog.

— Să vină dulgherii îndată ce se va sfîrşi adunarea.

— Adunarea? Ce fel de adunare? se întrebă Cocardasse.

— Să încercăm să aflăm şi noi. Poate să şi asistăm la ea — îşi dădu cu părerea fratele Passepoil. Cînd ştii ce anume se petrece într-o casă, treaba e pe jumătate făcută.

Feciorul şi tîmplarii ieşiseră. Deodată, un vuiet mare se auzi dinspre vestibul.

— Linişte! Pentru Dumnezeu, linişte! strigă un glas poruncitor în pragul sălii.

— Domnul de Peyrolles! şopti fratele Passepoil. Să nu ne vadă.

Se traseră mai adînc în scobitura ferestrei, în dosul perdelelor. Domnul de Peyrolles tocmai trecea pragul, urmat sau, mai bine zis, înghesuit de o mulţime compactă de solicitatori. Purta veşminte de o mare bogăţie. Pe sub cascada de dantele care-i acopereau mîinile uscate, străluceau diamante.

— Vă rog, vă rog, domnilor — spuse el intrînd şi făcîndu-şi vînt cu o batistă cu chenar de dantelă de Alançon — păstraţi distanţele, aţi ajuns să uitaţi respectul pe care-l datoraţi!

— Ah, ticălosul! E totuşi superb! oftă Cocardasse.

— Are stofă! recunoscu fratele Passepoil.

Omul de încredere al prinţului îşi însoţi cuvintele cu un gest atît de frumos, încît cei doi spadasini fură cît pe-aci să-l aplaude. Dar negustorii care se îmbulzeau nu preţuiau asemenea marfă.

— Mie! se auzeau voci ţîşnind din toate părţile. Întîi mie! E rîndul meu acum!

Peyrolles luă o atitudine impunătoare şi strigă:

— Domnilor!

De îndată se făcu tăcere.

— V-am cerut să vă potoliţi cît de cît — continuă el. Eu reprezint însăşi persoana prinţului de Gonzague. Sînt intendentul său. Mai văd, pe ici, pe colo, capete acoperite.

Toate pălăriile fură scoase.

— Aşa da! reluă Peyrolles. Iată, domnilor, ce aveam să vă spun: ghişeele din această sală se construiesc astăzi şi vor fi predate mîine.

— Bravo!

— Este singura sală care ne-a mai rămas. Şi ultimele locuri. Tot restul a fost închiriat, în afară de apartamentele personale ale monseniorului şi ale prinţesei.

Zicînd acestea, se înclină. Sosise clipa păruielilor. Cocardasse şi Passepoil lungiră gîtul să-i vadă mai bine pe speculatori luîndu-se la harţă, cînd cele două canaturi ale uşii din fund, din spatele estradei, se deschiseră dintr-o dată.

— Gonzague! murmură gasconul.

— Omul care posedă un miliard! adăugă normandul.

Instinctiv, îşi scoaseră pălăria şi ei.

Gonzague se arătă, într-adevăr, pe estradă, însoţit de doi tineri seniori. Era tot atît de frumos, deşi mergea pe cincizeci de ani. Statura lui înaltă îşi păstrase toată bogata-i mlădiere. Nici o cută nu-i brăzda fruntea şi părul lui de o rară frumuseţe, parfumat din belşug, se revărsa în inele grele, cu străluciri de cărbune, peste umerii fracului său simplu, de catifea neagră. Luxul lui nu se asemăna cu acela al lui Peyrolles. Jaboul lui preţuia cincizeci de mii de livre şi pe colanul decoraţiei sale, din care nu se vedea decît o bucăţică sub vesta de mătase albă, erau presărate diamante în valoare de peste un milion.

Cei doi tineri seniori care îl însoţeau — Chaverny, cu care era văr prin ramura Nevers, şi cadetul Navailles — purtau amîndoi peruci pudrate şi, fiecare, cîte o mică aluniţă, falsă. Erau doi tineri fermecători, de o gingăşie aproape femeiască, puţin obosiţi, dar, în ciuda ceasului timpuriu al dimineţii, înveseliţi de cîte un păhărel de şampanie şi purtîndu-şi mătăsurile şi catifelele cu o sfruntare demnă de admirat.

Cadetul Navailles împlinise douăzeci şi cinci de ani; marchizul Chaverny mergea abia pe douăzeci. Se opriră amîndoi ca să privească mulţimea şi izbucniră într-un sincer hohot de rîs.

— Domnilor, domnilor — strigă iarăşi Peyrolles, descoperindu-se la rîndul lui — un pic de respect, măcar pentru alteţa sa.

Mulţimea, gata să se ia la bătaie, se potoli ca prin farmec ; toţi cei ce rîvneau să pună mîna pe cîte o tarabă se înclinară într-o singură unduire ; femeile, amestecate printre bărbaţi, făcură şi ele o reverenţă. Gonzague sălută cu un gest leneş al mîinii şi trecu pe lîngă Peyrolles spunîndu-i :

— Grăbeşte-te ! Am nevoie de sală.

— Ia te uită ce mutre ! exclamă tînărul Chaverny măsurîndu-i obraznic cu lorneta drept în faţă.

Navailles rîdea cu lacrimi, spunînd şi el :

— Într-adevăr, ce mutre !

Peyrolles se apropiase de stăpînul său :

— Sînt înfierbîntaţi la culme — îi şopti el — ne vor da tot ce vrem.

— Puneţi tarabele la mezat ! strigă Chaverny — să ne distrăm un pic.

— Sst ! Nebunule, nu sîntem la masa de joc ! îi reaminti Gonzague.

Dar ideea i se păru totuşi bună şi adăugă :

— Fie, să scoatem locurile rămase la mezat. De la ce sumă pornim ?

— Cinci sute de livre pe lună pentru patru picioare pătrate — răspunse Navailles, crezînd că exagerează.

— O mie de livre pentru o săptămînă ! strigă Chaverny.

— Hai să spunem o mie cinci sute — hotărî Gonzague. Dă-i drumul, Peyrolles.

— Domnilor — strigă acesta adresîndu-se martorilor — cum sînt ultimele locuri de care mai dispunem şi cele mai bune... le vom da celor ce oferă mai mult. Numărul 927, o mie cinci sute de livre !

Un murmur trecu prin mulţime, dar nici un glas nu se auzi.

— Stai, vere! spuse Chaverny — am să-ţi dau o mînă de ajutor.

Şi, apropiindu-se de mulţime, strigă:

— Două mii de livre!

Amatorii se uitară unii la alţii descurajaţi.

— Două mii cinci sute! strigă Navailles, căruia i se păru o îndatorire de onoare să supraliciteze.

Candidaţii serioşi erau consternaţi.

— Trei mii! strigă în cele din urmă, cu glas sugrumat, un negustor de lînă.

— Adjudecat! rosti în grabă Peyrolles. Apoi continuă: Numărul 928.

— Patru mii de livre! spuse într-o doară Gonzague.

— Bine, dar despărţitura e la fel cu cealaltă! protestă o vînzătoare de rochii vechi.

— O iau eu! strigă un spiţer.

— Patru mii cinci sute! supralicită un negustor de fierărie.

— Şase mii!

— Adjudecat! strigă Peyrolles. Numărul 929...

Gonzague îi aruncă o privire.

— Zece mii — adăugă Peyrolles.

Licitaţia se pornise din plin. O adevărată beţie îi cuprindea pe toţi. Pentru numărul 929 se dădu o adevărată bătălie, ca pentru o avere, şi cînd Gonzague ridică la cincisprezece mii de livre numărul următor, nimeni nu se mai miră. Bărbaţii se luau de piept, femeile se prăbuşeau asfixiate sau strivite. Dar şi ele strigau din adîncul desperării lor:

— Mie, mie, mie...

Peyrolles şi acoliţii lui nu ştiau pe cine să asculte mai întîi. În sfîrşit, numărul 942, jumătatea de des-

părțitură, fu adjudecat cu douăzeci și opt de mii de livre. Peyrolles își închise zgomotos carnetul și strigă :

— Domnilor, licitația s-a încheiat.

Se așternu o tăcere adîncă. Fericiții licitatori, care puseseră mîna pe mult doritele tarabe, se uitau unii la alții, năuciți.

Gonzague îl chemă pe Peyrolles.

— Trebuie să curățăm acum locul — îi spuse el.

Dar în aceeași clipă o altă mulțime se ivi la ușa vestibulului, mulțime de curteni, de gentilomi și speculatori care veneau să-și prezinte omagiile prințului de Gonzague. Văzînd că locul le fusese luat de alții, se opriră cu toții.

— Intrați, intrați, domnilor! le spuse prințul; eram tocmai pe punctul să dăm afară toată gloata asta.

— Intrați — adăugă Chaverny — oamenii ăștia tare cumsecade vă vor revinde, dacă doriți, cu cîștig de sută la sută, ceea ce au cumpărat ei.

— Și ar comite o greșeală! adăugă Navailles. Bună ziua, grasule Oriol.

— Dar pe aici curge Pactolul[1]! exclamă grasul, înclinîndu-se adînc în fața lui Gonzague.

Acest Oriol era un tînăr speculator de mare viitor. Printre ceilalți, se aflau în primele rînduri doi alți financiari: Albret și Taranne; baronul de Batz, un neamț venit la Paris, vicontele de la Fare, Montaubert, Nocé, Gironne, niște stricați, toți rubedenii cu Nevers sau împuterniciți ai familiei acestuia, toți chemați de Gonzague la o solemnitate la care

[1] Mic rîu din Lidia. După o legendă, pe apa acestuia ar fi curs bucăți de aur, ca urmare a faptului că regele Midas, care prefăcea în aur tot ce atingea, se scăldase în Pactol.

vom asista de îndată şi noi, adunarea de care pomenise domnul de Peyrolles.

— Şi faimoasa licitaţie ? întrebă Oriol.

— Prost făcută — îi răspunse rece Gonzague.

— Dumneavoastră, domnule de Gonzague, o stîngăcie în afaceri ? Peste putinţă ! exclamă Oriol.

— Judecă şi dumneata : am cedat ultimele barăci cu douăzeci şi trei de mii de livre, una peste alta.

— Pe an ?

— Pe opt zile.

Noii veniţi se uitară mai întîi la locul barăcilor, apoi la cumpărători.

— Douăzeci şi trei de mii de livre ! repetară ei năuciţi.

— Ar fi trebuit să pornesc de la bun început de la suma aceasta — spuse Gonzague. Dispuneam de o mie de barăci. Într-o dimineaţă aş fi încasat douăzeci şi trei de milioane. Pur şi simplu.

— Dar oamenii au fost cuprinşi de nebunie ?

— O adevărată frenezie. Am închiriat întîi curtea, apoi grădina, vestibulul, scările, grajdurile, camerele servitorilor, remizele. Am rămas doar cu apartamentele şi zău dacă nu m-aş duce să locuiesc la un han.

— Vere — îl întrerupse Chaverny — îţi închiriez camera mea de culcare, la preţul zilei.

— Pe măsură ce spaţiul se împuţinează — spuse mai departe prinţul noilor oaspeţi — febra creşte. Nu mai am nimic de închiriat.

— Ia mai gîndeşte-te, vere ! Să oferim şi acestor domni plăcerea unei mici licitaţii.

La acest cuvînt, licitaţie, cei ce rămăseseră cu buzele umflate se apropiară, plini de speranţă.

— Nu, nu mai am nimic ! repetă Gonzague. Ba da — strigă el apoi — mai am totuşi ceva !

— Ce? Ce? se auziră strigăte din toate părţile.
— Cuşca dulăului.

Curtenii izbucniră cu toţii în rîs, dar oamenii serioşi, negustorii, nu rîdeau. Făceau socoteli în gînd.

— Credeţi că îmi bat joc, domnilor? strigă Gonzague. Fac prinsoare că, dacă vreau, mi s-ar da pe loc zece mii de scuzi.

— Treizeci de mii de livre pentru cuşca unui cîine? strigară cei de faţă.

Rîsetele sporiră. Dar dintr-o dată, între Navailles şi Chaverny, care rîdeau mai cu poftă decît ceilalţi, o ciudată făptură se ivi, un cocoşat cu părul caraghios de zbîrlit. În acelaşi timp, un glas piţigăiat şi parcă frînt se auzi. Cocoşatul spunea:

— Iau eu cuşca cîinelui cu treizeci de mii de livre!

Capitolul IV

MĂRINIMII

Cocoşatul trebuia să fie foarte ager la minte, în ciuda năstruşniciei la care se dedase acum. Avea privirea pătrunzătoare şi nas vulturesc. Fruntea îi era puternic desenată sub peruca grotesc răzvrătită şi zîmbetul subtil, plin de ironie din colţul buzelor, trăda o şiretenie diabolică. Un adevărat cocoşat! Cît despre cocoaşă, era bogată, generos crescută în mijlocul spatelui şi atît de ţuguiată, încît îi mîngîia ceafa. În faţă, pieptul i se ridica pînă sub băr-

bie. Picioarele, de la genunchi în jos, aveau o formă cam ciudată, dar nu arătau, în nici un caz, ca niște bețe, așa cum arată mai întotdeauna acelea ale cocoșaților. Această ciudată făptură purta un costum negru, de cea mai strictă decență, manșete și jabou de muselină plisată, strălucitor de albe. Toate privirile se concentrară asupra lui, ceea ce nu părea de loc să-l stînjenească.

— Bravo, înțeleptule Esop ! exclamă Chaverny. După toate semnele, trebuie să fii un speculator îndrăzneț și iscusit.

— Îndrăzneț — spuse Esop, uitîndu-se țintă la el — da, îndeajuns. Iscusit, rămîne de văzut.

Glasul lui subțire scîrțîia ca o morișcă.

Toți strigară :

— Bravo, Esop ! Bravo !

Cocardasse și Passepoil nu mai erau în stare să se mai mire de nimic. De mult fuseseră făcuți praf. Totuși gasconul șopti la urechea fratelui Passepoil :

— N-am cunoscut noi nici un cocoșat, porumbelule ?

— După cîte îmi amintesc, nu.

— *Vivadiou !* Ochii ăștia parcă i-am mai văzut eu undeva.

Cei de față continuau să facă haz, dar parcă un fior rece le trecea prin vine. Gonzague rămăsese pe gînduri.

Peyrolles și oamenii lui începuseră să împingă spre ieșire pe cumpărători, care ar fi vrut să se și vadă a doua zi. Prietenii prințului rămăseseră, fără să vrea, cu ochii ațintiți spre ușa prin care se pierduse în mulțime omulețul îmbrăcat în negru.

— Domnilor — spuse prințul — pînă ce salonul va fi repus în ordine, vă poftesc în apartamentele mele.

— Haidem — exclamă Cocardasse în dosul perdelelor. Acum ori niciodată. Înainte!

— Mi-e frică! bîigui sfiosul Passepoil.

— Ei, asta-i! Vino după mine!

Îl luă de mînă pe Passepoil şi se îndreptă spre Gonzague, cu pălăria în mînă.

— Ia te uită! strigă Chaverny dînd cu ochii de ei. Vărul meu a ţinut să ne ofere o comedie în toată regula. Hotărît lucru, e ziua mascaradelor. Cocoşatul nu era nici el rău, dar asta-i cea mai izbutită pereche de spintecători pe care am văzut-o vreodată!

Cocardasse-cel-tînăr se uită la el ponciş. Navailles, Oriol şi toţi ceilalţi de faţă, de aceeaşi teapă, începuseră să se rotească în jurul celor doi prieteni ai noştri, uitîndu-se la ei ca la urs.

— Fii prevăzător! şopti Passepoil la urechea gasconului.

— *Capédédiou!* îi răspunse el, tot în şoaptă. N-au văzut în viaţa lor doi gentilomi, de se tot zgîiesc aşa la noi?

— Ăla înaltul e o frumuseţe — spuse Navailles.

— Eu găsesc că mai mult haz are cel mic — îşi dădu cu părerea Oriol.

— Nu mai e nici un coteţ de închiriat; ce naiba mai caută aici?

Din fericire, prietenii noştri ajunseseră în faţa lui Gonzague care, văzîndu-i, tresări:

— Ah — exclamă el — ce doresc viteji aceştia?

Cocardasse salută cu acea graţie nobilă care însoţea toate gesturile lui. Passepoil se înclină mai modest, dar ca un om care a văzut lumea. Cu un glas puternic şi limpede şi uitîndu-se de jur împrejur la acea adunătură plină de broderii de aur

care îl luase peste picior, Cocardasse-cel-tînăr spuse :

— Gentilomul acesta şi cu mine, vechi cunoştinţe ale monseniorului, am venit să-i prezentăm omagiile noastre.

— Ah ! exclamă iarăşi Gonzague.

— Dacă monseniorul are treburi mult prea importante — reluă gasconul înclinîndu-se din nou — vom trece mai tîrziu, la ceasul pe care va binevoi să-l hotărască.

— Da, da... — bîigui Passepoil — o să avem cinstea să venim şi altă dată.

După o a treia plecăciune, se îndreptară amîndoi, strîngînd mînerul spadei.

— Peyrolles ! strigă Gonzague.

Intendentul tocmai împinsese spre uşă pe cel din urmă licitator.

— Îţi aduci aminte de aceşti voinici ? îl întrebă prinţul. Du-i jos, să mănînce şi să bea după pofta inimii. Dă-le apoi cîte un rînd de haine noi şi să aştepte poruncile mele.

— Ah, monseniore ! strigă Cocardasse.

— Mărinimos prinţ ! exclamă Passepoil.

— Duceţi-vă ! le porunci Gonzague.

În timp ce mîncau, Cocardasse-cel-tînăr spuse :

— Băiete dragă, sîntem oameni făcuţi.

— Deie Domnul ! răspunse cu gura plină fratele Passepoil, întotdeauna mai puţin înflăcărat.

— Scumpe vere — întrebă Chaverny pe prinţ după ce spadasinii părăsiră salonul — de cînd te foloseşti de astfel de unelte ?

Prinţul plimbă peste cei din jurul lui o privire visătoare şi nu răspunse.

Din toată această curte în miniatură, singurul care-şi păstrase un dram de neatîrnare era tînărul

marchiz de Chaverny, prea fluşturatic ca să-şi piardă vremea cu speculaţii financiare şi prea nepăsător ca să se vîndă.

Urmarea acestei povestiri va arăta ce voia Gonzague să facă cu cele două *unelte*, fiindcă, la prima vedere, aflîndu-se la apogeul bogăţiei şi puterii, s-ar fi părut că nu mai are nevoie de nimeni.

— Şi se mai vorbeşte de minele din Peru... — spunea burtosul Oriol, în timp ce stăpînul rămăsese mai deoparte. Palatul prinţului de Gonzague valorează el singur cît întregul Peru cu toate minele lui.

Era rotund ca o minge, cu obrajii bucălaţi congestionaţi şi cu răsuflarea gîfîită.

— Pe legea mea — întări şi Taranne, financiar slăbănog şi şters — aici e un adevărat Eldorado.

— Casa de Aur — adăugă domnul de Montaubert — sau, mai curînd, Casa de Diamant.

— Ja — spuse şi baronul de Batz cu un puternic accent german — mai curînd Casa te Tiamant.

— Cîţi mari seniori n-ar trăi un an întreg cu venitul pe o săptămînă al prinţului de Gonzague!

— Ce vreţi ? încheie Oriol. Prinţul de Gonzague este regele marilor seniori.

— Gonzague, scumpe vere — strigă Chaverny cu un prefăcut aer jalnic, plin de haz — fie-ţi milă, cere îndurare acestor domni, altfel plicticoasele lor osanale nu se vor sfîrşi nici pînă mîine.

Prinţul păru să se trezească.

— Domnilor — spuse el fără să răspundă tînărului marchiz, fiindcă nu gusta ironia — daţi-vă osteneala, vă rog, şi urmaţi-mă în apartamentele mele. Salonul acesta trebuie să rămînă liber.

Cînd trecură în cabinetul de lucru al prinţului, acesta le spuse :

— Ştiţi, domnilor, pentru ce v-am convocat...

— Am auzit vorbindu-se de un consiliu de familie... — mărturisi Navailles.

— Mai mult decît atît: o adunare solemnă, un tribunal de familie, la care alteţa sa regală Regentul va fi reprezentat prin trei din cei mai înalţi demnitari ai statului: preşedintele de Lamoignon, mareşalul de Villeroy şi vicepreşedintele d'Argenson.

— Drace! se auzi glasul lui Chaverny — să fie vorba de succesiunea la tron?

— Marchize — replică sec Gonzague — e vorba de lucruri serioase, cruţă-ne, te rog.

— Nu cumva ai, vere — îl întrebă Chaverny înăbuşind un căscat — vreo colecţie de stampe cu care să-mi trec plăcut timpul cît vei fi serios?

Gonzague zîmbi ca să-i închidă gura.

— Şi despre ce este vorba, prinţe? întrebă domnul de Montaubert.

— E vorba să-mi dovediţi devotamentul domniilor-voastre, domnilor — răspunse Gonzague.

Un strigăt unanim îi răspunse:

— Sîntem gata!

Prinţul se înclină şi zîmbi:

— V-am convocat anume pe domniile-voastre, Navailles, Gironne, Chaverny, Nocé, Montaubert, Choisy, Lavallade şi ceilalţi, în calitate de rude ale lui Nevers. Pe domnia-ta, Oriol, ca împuternicit de afaceri al vărului nostru Châtillon; pe domniile-voastre Taranne şi Albret, ca mandatari ai fraţilor Châtellux...

— Dacă nu-i vorba de moştenirea Bourbonilor — întrerupse Chaverny — va fi pusă pe tapet aceea a ducelui de Nevers...

— Se va lua o hotărîre — răspunse Gonzague — nu numai în privința bunurilor lui Nevers, ci și în privința altor chestiuni.

— La ce dracu' mai ai nevoie, vere, de bunurile lui Nevers, dumneata care cîștigi un milion pe ceas?

Gonzague nu răspunse numaidecît.

— Parcă e vorba numai de mine? spuse el după o clipă, cu aerul cel mai convins. Nu trebuie să asigur și bogăția domniilor-voastre?

Un murmur de recunoștință se ridică. Toate chipurile erau mai mult sau mai puțin înduioșate.

— Prințe — spuse Navailles — știi că te poți bizui pe mine.

— Și pe mine! strigă Gironne.

— Și pe mine! Și pe mine!

— Și pe mine, ce naiba! spuse și Chaverny cînd ceilalți tăcură. Aș vrea numai să știu...

Gonzague îl întrerupse și îi spuse aspru și cam de sus:

— Tu, verișorule, ești prea curios. Asta te va pierde. Trebuie să înțelegi un lucru: cei ce sînt alături de mine sînt datori să meargă cu toată hotărîrea pe calea mea, bună sau rea. dreaptă sau întortocheată.

— Totuși...

— Asta e voința mea. Fiecare e liber să mă urmeze sau să rămînă pe loc; dar cine se oprește, a rupt cu bună știință pactul; nu-l mai cunosc. Cei ce merg cu mine trebuie să vadă cu ochii mei, să audă cu urechile mele, să judece cu mintea mea. Răspunderea nu este a lor, fiindcă ei reprezintă doar brațele; capul sînt eu.

— Și nu dorim decît un lucru — adăugă Navailles — strălucita noastră rudă să ne arate calea.

— Puternice vere — stărui Chaverny — îmi este oare îngăduit să-ţi adresez totuşi o umilă şi modestă întrebare? Ce voi avea de făcut?

— Să taci şi să-mi dai în consiliu votul tău.

— Cu riscul de a răni mişcătorul devotament al prietenilor noştri, am să-ţi spun, vere, că ţin la votul meu cam cît la o cupă de şampanie goală. Dar...

— Fără nici un dar... — îl întrerupse iar Gonzague.

Toţi ceilalţi strigară plini de entuziasm:

— Nici un dar!

— Facem cu toţii zid în jurul monseniorului! sublinie grosolan Oriol.

— Monseniorul — adăugă Taranne, care făcea parte din finanţa militară — ştie atît de bine să-şi amintească de cei ce-l slujesc.

Poate nu tocmai îndemînatică, aluzia era, în schimb, directă. Fiecare luă o atitudine rece, ca să nu aibă aerul de a fi complice. Chaverny adresă prinţului un zîmbet triumfător şi plin de batjocură. Gonzague îl ameninţă cu degetul, ca pe un copil neastîmpărat. Mînia îi trecuse.

— Devotamentul lui Taranne este cel pe care-l preţuiesc mai mult — spuse el cu o uşoară umbră de dispreţ în glas. Taranne, prietene, îţi dăruiesc ferma de la Epernay.

— Ah, prinţe! făcu omul banului.

— Lăsaţi mulţumirile! îl întrerupse Gonzague. Dar, te rog, Montaubert, deschide fereastra, nu mă simt bine.

Toţi se repeziră la ferestre. Prinţul era galben la faţă şi broboane de sudoare îi acoperiseră fruntea. Muie batista în paharul cu apă pe care i-l întindea Gironne şi şi-o puse pe frunte.

Chaverny se apropiase cu o sinceră îngrijorare.
— Nu-i nimic serios — zîmbi prinţul — oboseala... Nu m-am culcat aproape de loc în noaptea asta şi astăzi de dimineaţă a trebuit să iau parte la sularea din pat a regelui, asistat de intimi.
— Şi ce naiba ai nevoie, vere, să te omori astfel ? exclamă Chaverny. Ce poate face regele pentru dumneata ?
— Ingratule ! murmură prinţul. Oare pentru mine cer ?
Curtenii lui Gonzague fură gata-gata să îngenuncheze în faţa lui. Lui Chaverny îi fusese închisă gura.
— Ah, domnilor ! spuse apoi prinţul — ce copil încîntător este regele nostru ! Ştie pe dinafară numele domniilor-voastre şi îmi cere de fiecare dată noutăţi despre prietenii mei.
— Adevărat ? strigară cu toţii, în cor.
— Cînd monseniorul Regent, care se afla de faţă în camera de culcare a regelui, împreună cu doamna Palatină, a tras perdelele şi tînărul Ludovic şi-a deschis frumoasele lui pleoape, încă grele de somn, mi s-a părut că vedeam ivindu-se aurora.
— Aurora cu degetele ei trandafirii ! adăugă incorigibilul Chaverny.
— Tînărul nostru rege — continuă Gonzague — a întins mîna alteţei sale regale, apoi, zărindu-mă, a exclamat : Ah, bună dimineaţa, prinţe ! Te-am întîlnit aseară pe aleea Cours-la-Reine, înconjurat de curtea domniei-tale. Va trebui să-mi cedezi pe Gironne, care este un superb călăreţ...
Gironne îşi duse mîna la inimă. Ceilalţi făcură gura pungă.
— Şi domnul de Nocé îmi place — continuă Gonzague să redea întocmai vorbele maiestăţii sale. Ce

să mai spun și de domnul de Saldagno, care în luptă trebuie să fie ca un trăsnet...

— La ce bun toate astea? îi șopti Chaverny la ureche. Saldagno nici măcar nu-i de față.

Într-adevăr, din ajun pe înserat, nici domnul baron de Saldagno, nici domnul cavaler de Faënza nu se mai arătaseră. Gonzague continuă, fără să ia în seamă că fusese întrerupt:

— Maiestatea sa mi-a vorbit de domnia-ta, Montaubert; și de dumneata, Choisy. Și de alți cîțiva.

— Și maiestatea sa — îl întrerupse iarăși tînărul marchiz — n-a binevoit să acorde un pic de atenție și galantei și nobilei înfățișări a domnului de Peyrolles?

— Maiestatea sa — replică sec Gonzague — n-a uitat pe nimeni, în afară de domnia-ta.

— Am ceea ce merit — spuse Chaverny. Va fi o bună învățătură de minte.

— Afacerea dumitale, Albret, privitoare la mine, a fost adusă la cunoștința curții — urmă Gonzague. Cît despre acel Oriol al domniei-tale, mi-a mai spus regele rîzînd, se pretinde că în curînd va fi mai bogat ca mine.

— Ce spiritual! Ce stăpîn o să avem în acest rege!

— Dar — adăugă Gonzague cu un zîmbet fin și totodată plin de bunătate — acestea sînt totuși numai vorbe; am însă pentru domniile-voastre și ceva mai mult decît atîta, slavă Domnului! Prietene Albret, te anunț că decretul pentru concesiunea minelor va fi semnat zilele acestea.

— Cine nu v-ar urma, trup și suflet, prințe? strigă Albret.

— Oriol — continuă Gonzague — ai obţinut demnitatea care îţi conferă calitatea de nobil; poţi să te duci la Hozier pentru blazon.

Grăsunul traficant se umflă ca o băşică şi era gata-gata să plesnească.

— Oriol — strigă Chaverny — iată-te văr cu regele, tu care şi aşa erai înrudit cu toată strada Saint-Denis [1]. Blazonul tău e dinainte alcătuit: pe un fond de aur trei nasturi de nădragi de culoarea azurului şi, peste ei, o scufă de noapte roşie ca flacăra, cu deviza: „Utile dulci".

Toţi rîseră, în afară de Oriol şi de Gonzague. Oriol văzuse lumina zilei într-o dugheană de mărunţişuri din colţul străzii Monconseil. Dacă Chaverny şi-ar fi păstrat gluma pentru cină, ar fi avut un succes monstru.

— Navailles — spuse mai departe prinţul, această providenţă în carne şi oase — ţi s-a acordat subvenţia cerută. Montaubert, vei primi brevetul. Nocé, chiar de mîine te vei putea urca în caleştile regale. Domniei-tale, Gironne, îţi voi spune cînd vom fi singuri ceea ce am obţinut pentru domnia-ta.

Nocé fu mulţumit. Gironne şi mai mult.

Desfăşurînd mai departe şiragul mărinimiilor lui care nu-l costau nimic, Gonzague rosti numele fiecăruia din cei prezenţi.

Nimeni nu fu uitat. Nici chiar baronul de Batz.

— Acum e rîndul tău, marchize — spuse el în cele din urmă.

— Al meu? se miră Chaverny.

---

[1] Aluzie ironică la faptul că în catedrala Saint-Denis erau îngropaţi toţi regii Franţei, iar strada Saint-Denis era o stradă locuită numai de negustori.

— Hai, apropie-te, copil răsfăţat!

— Vere, îmi cunosc soarta! exclamă glumeţ marchizul. Toţi tinerii noştri condiscipoli care s-au purtat frumos au obţinut *satisfecit*. Mie, cel mai puţin grav lucru ce mi se poate întîmpla este că trebuie să mă mulţumesc cu pîine şi apă. Ah! adăugă el, bătîndu-se cu pumnii în piept — ştiu că am meritat-o din plin.

— Domnul de Fleury, preceptorul regelui, asista şi el la trezirea acestuia — spuse Gonzague.

— Fireşte, e sarcina lui.

— Domnul de Fleury este aspru.

— E meseria lui.

— Domnul de Fleury a aflat de purtarea ta de la mănăstirea Feuillantines, cu domnişoara de Clermont.

— Aoleu! se sperie Navailles.

— Aoleu, aoleu! se tînguiră Oriol şi ceilalţi.

— Şi ai făcut în aşa fel ca să nu fiu surghiunit, vere? Îţi mulţumesc din suflet.

— Nu era vorba de surghiun, marchize.

— Dar de ce altceva?

— De Bastilia.

— Şi m-ai scăpat de Bastilia? De două ori mulţumiri din toată inima.

— Am făcut mai mult decît atît.

— Şi mai mult? Trebuie deci să-ţi cad şi în genunchi?

— Domeniul tău de la Chaneilles a fost confiscat sub fostul rege.

— După edictul din Nantes, ştiu.

— Aducea un venit frumos acest domeniu?

— Douăzeci de mii de scuzi, vere. Pentru mai puţin de jumătate m-aş vinde diavolului.

— Domeniul de la Chaneilles îţi este restituit.

— Adevărat ? strigă tînărul marchiz.

După o clipă de uluire, întinse mîna lui Gonzague şi spuse cu prefăcută gravitate :

— Dacă-i aşa, m-am hotărît : mă vînd diavolului !

Gonzague se încruntă. Întreaga lui curte nu aştepta decît un semn ca să vocifereze indignată. Dar Chaverny îşi roti de jur împrejur privirea plină de dispreţ.

— Vere — rosti el încet şi cu glasul coborît — eu nu îţi urez decît noroc. Dar dacă ai cunoaşte şi zile negre, atunci mulţimea de prieteni s-ar rări în jurul dumitale. Nu vreau să jignesc pe nimeni : aşa se-ntîmplă ! Dar chiar dacă ar fi să rămîi singur, într-o asemenea împrejurare, eu voi fi alături de tine.

Capitolul V

UNDE SE VEDE DE CE FAËNZA ŞI SALDAGNO LIPSEAU

Împărţirea darurilor fusese făcută.

— Vere — spuse totuşi marchizul — nu te socotesc dezlegat de orice obligaţie, cu tot măreţul dar pe care mi l-ai făcut.

— Ce mai vrei ?

— Nu ştiu dacă e din pricina isprăvii de la Feuillantines cu domnişoara de Clermont, dar Bois-Rosé mi-a refuzat cu încăpăţinare o invitaţie

pentru serbarea de astă-seară de la Palatul Regal. Mi-a spus că toate biletele au fost vîndute.

— Cred şi eu! spuse Oriol. Azi-dimineaţă se revindeau cu zece ludovici de aur mai mult în strada Quincampoix. Bois-Rosé trebuie să cîştige în afacerea asta cinci sau şapte sute de mii de livre.

— Am văzut pe cineva cumpărînd un bilet cu cincizeci de ludovici — adăugă Albret.

— Şi mie cineva nu a vrut să mi-l vîndă nici cu şaizeci — îi întări spusele Taranne.

— S-au vîndut ca pîinea caldă.

— La ora asta, nici nu se mai găsesc, oricare ar fi preţul pe care l-ai oferi.

— Fiindcă serbarea va fi într-adevăr splendidă, domnilor! spuse Gonzague. Toţi cei ce vor asista la ea vor avea patalamaua lor de nobleţe sau de bogăţie.

— Chiar dacă saloanele Regentului ar trebui să se umple în noaptea asta numai cu misiţi şi cu traficanţi — remarcă Chaverny.

— Ei sînt aristocraţia de mîine — replică Gonzague. Acesta e curentul.

Chaverny îl bătu pe umăr pe Oriol:

— Tu care eşti de *azi*, cum o să te mai uiţi de sus la cei de *mîine!*

Scoţianul Law avusese ideea acestei serbări pentru care făcuse cheltuieli cu nemiluita şi care trebuia să însemne triumful simbolic al *sistemului* său. Pentru ca această adevărată încununare a lui să aibă un caracter şi mai solemn, Law obţinuse ca Filip de Orléans să-i împrumute saloanele şi grădinile Palatului Regal. Mai mult: invitaţiile fuseseră făcute în numele Regentului şi datorită însuşi acestui fapt, sărbătorirea noului Dumnezeu

al banului de hîrtie se transformase într-o sărbătoare națională.

Se spunea că Law pusese la dispoziția casei Regentului sume fabuloase pentru ca nimic să nu lipsească strălucirii acestei petreceri. Toată lumea vorbea mai ales de focurile de artificii și de baletul care se pregăteau. Focurile de artificii comandate cavalerului Giojio aveau să înfățișeze, între altele, palatul uriaș pe care Law proiecta să-l construiască pe malurile fluviului Mississippi. Pe lume — după cît se vede — trebuia să nu mai fie decît o singură minune: acest palat de marmură împodobit cu tot aurul devenit inutil, pe care creditul scoțian îl scotea din circulație.

Operă alegorică, pe gustul epocii, baletul trebuia să reprezinte tot acest *credit,* care lua înfățișarea de înger păzitor al Franței, pe care o așeza în fruntea tuturor națiunilor. Creditul avea să răspîndească pe întreg globul pămîntesc desfătările redobîndite ale paradisului pierdut. După o astfel de sărbătorire, creditul zeificat nu mai avea nevoie decît de un templu. Pontifii erau dinainte găsiți.

Regentul fixase la trei mii numărul invitaților. Dubois mări, pe sub mînă, socoteala cu o treime, pe care Bois-Rosé, maestrul de ceremonii, o dublă, tot pe ascuns.

— Mi se pare că l-am auzit pe Peyrolles șoptindu-mi — spuse prințul de Gonzague, scoțîndu-și portofelul — că i s-au oferit două sau trei mii de ludovici pe pachetul de invitații pe care alteța sa a binevoit să mi le trimită. Dar cum aș fi putut să mă gîndesc la așa ceva! Le-am păstrat pentru prietenii mei.

Lungi ovații se ridicară. Mulți dintre cei prezenți aveau cîte o invitație, sau chiar mai multe, în buzunar. Dar nu strica să aibă și mai multe, mai ales cînd una ajunsese să valoreze o sută de pistoli. Nu, hotărît lucru, nimeni nu putea fi mai îndatoritor decît se arăta domnul de Gonzague în dimineața asta.

Deschise portofelul și aruncă pe masă un pachet gros de bilețele trandafirii, împodobite cu fermecătoare viniete care înfățișau, toate, printre amorași îmbrățișați și mănunchiuri de flori, *Creditul*, ținînd în mînă cornul abundenței. Se procedă la împărțirea bilețelelor. Dacă vreunul dintre toți domnișorii de față își închipuia că putea să-l păcălească pe Gonzague, acela se înșela amarnic: Gonzague știa bine ce urmărea. Era cel mai tare.

— Vă rog, domnilor — spuse el — să-mi îngăduiți să păstrez două din aceste invitații pentru Faënza și Saldagno. Mărturisesc că sînt mirat că nu-i văd și pe ei printre noi.

Într-adevăr, nu se mai întîmplase niciodată ca cei doi să lipsească la apel. Biletele lor rămăseseră singure pe masă. Toți se pregătiră să-l asculte mai departe pe prinț cu toată luarea-aminte și cu tot respectul.

— Nu mai am să vă spun decît un singur lucru — încheie el. Se vor petrece în curînd anumite fapte care vi se vor înfățișa ca adevărate enigme. Am să vă rog, adică nu am să vă rog, am să vă pretind să nu căutați niciodată motivele purtării mele: ascultați numai de cuvîntul meu de ordine și faceți ceea ce trebuie. Calea e poate lungă și anevoioasă. Dar nu trebuie să vă pese, de vreme ce vă asigur, vă dau chiar cuvîntul meu de

cinste, că la capătul ei vă așteaptă bogăția și mărirea.

— Vă vom urma! strigă Navailles.

— Cu toții împreună! adăugă Gironne.

Și Oriol — cel umflat ca o bășică — încheie cu un gest cavaleresc:

— Chiar și în iad!

— Drace! vere... — spuse Chaverny printre dinți —... ce prieteni înfierbîntați avem... Aș pune prinsoare că...

Un strigăt de uimire și de admirație îl întrerupse. El însuși rămase cu gura căscată, nemaiputînd să-și ia ochii de la fata de o minunată frumusețe care se arătase, cu nechibzuință, în pragul camerei de culcare a lui Gonzague. Era vădit că nu se aștepta să găsească aici atîta lume. Cînd trecu pragul, chipul ei tînăr strălucea de ștrengărească veselie și de zîmbet nestăpînit. La vederea prietenilor lui Gonzague se opri brusc, își coborî repede pe față vălul de dantelă pe care broderiile îl făceau și mai dens, și rămase nemișcată, ca o încîntătoare statuie. Chaverny o sorbea din ochi. Ceilalți se străduiau din toate puterile să nu o fixeze prea mult cu privirile lor curioase. Gonzague, care la început se încruntase, se stăpîni numaidecît și se îndreptă spre ea. Îi luă mîna și o duse la buze mai mult cu respect decît cu galanterie. Fata nu scoase nici un cuvînt.

— E frumoasa ținută sub zăvor! murmură Chaverny.

— Spaniola! adăugă Navailles.

— Pentru ea își ține prințul închisă căsuța din spatele bisericii Saint-Magloire.

Toți admirau statura ei mlădie și nobilă în același timp, glezna adorabilă care te făcea să bănuiești

un picioruş de zînă, splendida-i cunună de păr bogat, mătăsos, mai negru decît cărbunele. Necunoscuta arbora o rochie de oraş, a cărei bogată simplitate trăda pe înalta doamnă. Şi ştia s-o poarte.

— Domnilor — spuse prinţul — eram în tot cazul hotărît să vedeţi astăzi pe această tînără şi scumpă copilă, care îmi este foarte dragă pentru o mie şi unul de motive. Dar vă mărturisesc că nu credeam că lucrul se va întîmpla chiar atît de curînd. Nu-mi ofer încă cinstea să vă prezint chiar acum, fiindcă nu mi se pare momentul potrivit. Aşteptaţi-mă, vă rog, o clipă. Îndată vom avea nevoie de domniile-voastre.

O luă de mînă pe tînăra fată şi trecu cu ea într-o cameră alăturată din apartamentul său, iar uşa se închise în urma lor.

Se putea vedea cum se schimbă pe loc expresia pe feţele tuturor, în afară de chipul lui Chaverny, care rămase la fel de obraznic ca şi mai înainte.

— Ce frumuseţe ! murmură Chaverny visător.

— Ei, comedie ! exclamă Oriol. Ştiţi ce-mi trece prin minte ? Nu cumva întrunirea de familie la care am fost convocaţi a fost hotărîtă pentru divorţ ?

Mai toţi protestară, dar în cele din urmă fiecare recunoscu că lucrul nu ar fi peste putinţă. Nu mai era pentru nimeni o taină prăpastia care-l despărţea pe prinţul Gonzague de soţia sa.

— Diavolul ăsta e mai şiret decît ne închipuiam noi — spuse Taranne. E în stare să-şi lase nevasta, dar să-i păstreze zestrea.

— Şi învîrteala asta trebuie s-o sprijinim cu voturile noastre.

— Ce zici, Chaverny ? întrebă rotofeiul Oriol.

— Zic că aţi fi nişte ticăloşi dacă n-aţi fi doar nişte bieţi nătărăi. Ce frumoasă e! spuse el încă o dată.

— Chaverny e îndrăgostit! strigară cu toţii.

— Dar, în definitiv, ce se ştie despre fata asta? întrebă Gironne.

— Nimic — răspunse Navailles — în afară de faptul că domnul de Gonzague o ascunde cu toată grija şi că Peyrolles este sclavul însărcinat să îndeplinească toate capriciile acestei frumoase făpturi.

— Peyrolles n-a trăncănit?

— Peyrolles nu suflă niciodată nici un cuvînt.

— De asta e şi ţinut.

— Fata trebuie să fie la Paris — adăugă Nocé — cam de vreo două săptămîni, cel mult.

— Într-adevăr — confirmă Oriol — cam atîta a trecut de cînd nu am mai fost poftiţi să petrecem în căsuţa cu pricina.

— În grădină a fost rînduit un soi de corp de gardă, comandat cînd de Faënza, cînd de Saldagno — spuse Montaubert.

— Mister, mister!

— Răbdare! O să avem chiar astăzi cheia misterului. Ei, Chaverny!

Tînărul marchiz tresări ca şi cum ar fi fost brusc trezit dintr-un somn adînc.

— Chaverny, la ce visezi?

— Chaverny, vorbeşte, spune ceva, chiar dacă ar trebui numai să ne ocărăşti.

*

După ce-i instalase pe Cocardasse-cel-tînăr şi pe Passepoil în faţa unei mese îmbelşugate, domnul de Peyrolles ieşise din palat pe poarta grădinii. O luă pe strada Saint-Denis şi, trecînd în spatele bisericii Saint-Magloire, se opri în faţa porţii unei

alte grădini, ale cărei ziduri dispăreau aproape sub crengile uriaşe, aplecate pînă la pămînt, ale unui şir de bătrîni ulmi. Domnul de Peyrolles avea în buzunar cheia acestei porţi. Deschise şi intră. Grădina era pustie. În celălalt capăt al unei alei acoperită cu o boltă de verdeaţă, se vedea o căsuţă în stil antic, grec. Peristilul ei era împodobit cu statui. Domnul de Peyrolles străbătu aleea umbroasă şi pătrunse în căsuţă. Mai mulţi lachei în livrea se aflau în vestibul.

— Unde e Saldagno? îi întrebă Peyrolles.

Domnul baron nu mai fusese văzut din ajun.

— Şi Faënza?

Acelaşi răspuns ca pentru Saldagno. Pe faţa uscată a intendentului trecu o umbră de îngrijorare.

„Ce să însemne asta?" îşi spuse el.

Fără a mai pune alte întrebări lacheilor, se informă dacă domnişoara putea să-l primească. Se produse un du-te-vino. Apoi se auzi glasul primei cameriste. Domnişoara aşteaptă pe domnul de Peyrolles în budoarul ei.

— Nu am închis ochii toată noaptea! strigă ea de îndată ce-l văzu. Nu mai vreau să rămîn în casa asta. Uliţa care trece prin spatele zidului este o adevărată capcană în care oamenii îşi taie beregata.

Domnişoara era fata minunat de frumoasă pe care am văzut-o intrînd adineauri în apartamentul domnului de Gonzague. Fără să-i nedreptăţim toaleta în care se arătase în acel apartament, trebuie totuşi să spunem că era şi mai fermecătoare în ţinuta matinală de casă. Halatul alb, spumos, lăsa să se ghicească desăvîrşirile trupului delicat şi totuşi robust. Părul ei lung, frumos şi negru, despletit, cădea în valuri abundente pe umeri şi picioarele mici se jucau, goale, cu papuci de mătase.

— Dona Cruz — spuse domnul de Peyrolles — prinţul doreşte să vă vadă astăzi de dimineaţă în palatul său.

— Ce minune! strigă fata. Am să ies, aşadar, din temniţa mea? Am să umblu pe stradă? Eşti sigur că nu visez cu ochii deschişi, domnule de Peyrolles?

Se uită ţintă la el, apoi izbucni în rîs şi se învîrti de două ori, făcînd o piruetă. Intendentul adăugă, fără ca un muşchi al feţei să se fi clintit:

— Alteţa sa doreşte să vă îmbrăcaţi cît mai frumos, ca să mergeţi la palatul său.

— Să mă îmbrac cît mai frumos? Eu ?! Santa Virgen! Nu cred un cuvînt din tot ce-mi spui.

— Vorbesc totuşi foarte serios, dona Cruz; într-un ceas trebuie să fiţi gata.

Dona Cruz se privi într-o oglindă şi îşi rîse ei însăşi în nas. Apoi, explozivă ca praful de puşcă, începu să strige:

— Angélique, Justine, doamnă Langlois! Încet se mai mişcă franţuzoaicele astea!

„Trebuie să le daţi timp" — voi să spună flegmaticul factotum. Dar dona Cruz nu-i mai dădu răgaz.

— Plecaţi acum. Mi-aţi spus ce aveaţi de spus. Gata! Am să vin.

— Eu vă voi conduce! preciză Peyrolles.

— Ah, ce plictiseală! Santa Maria! oftă dona Cruz. Dac-ai şti cum aş vrea să mai văd şi altă mutră decît a domniei-tale, preabunule domn de Peyrolles!

Doamna Langlois, Angélique şi Justine, trei cameriste pariziene, intrară în aceeaşi clipă. Dona Cruz nu se mai gîndea la ele.

— Nu vreau — spuse ea — ca cei doi oameni, ştii domnia-ta care, să mai stea noaptea aici în casă. Mi-e frică de ei.

Era vorba de Faënza şi de Saldagno.

— Este hotărîrea monseniorului! replică intendentul.

— Dar nu sînt o sclavă! strigă exuberanta copilă, roşie de mînie. Dacă sînt întemniţată, cel puţin să-mi aleg temnicerii. Dă-mi cuvîntul că n-o să-i mai văd în ochi pe oamenii aceia. Altfel nu mă duc la palat.

Doamna Langlois, prima cameristă a donei Cruz, se apropie de domnul de Peyrolles şi-i şopti cîteva cuvinte la ureche.

Chipul intendentului, şi aşa palid, se făcu străveziu.

— Ai văzut dumneata, cu ochii dumitale? întrebă el cu glasul înfiorat.

— Cu ochii mei — răspunse camerista.

— Cînd?

— Adineauri. Au fost descoperiţi amîndoi.

— Unde?

— În spatele portiţei care dă în uliţa din dos.

— Nu îngădui să se vorbească în şoapte în faţa mea! spuse dona Cruz poruncitoare.

— Iertare, domnişoară — răspunse umil intendentul. Mulţumiţi-vă să ştiţi că pe cei doi oameni care vă displăceau nu veţi mai avea prilejul să-i mai vedeţi.

— Atunci să fiu îmbrăcată!

— Au luat masa amîndoi aseară, în sala de jos — spuse doamna Langlois intendentului, în timp ce-l însoţea pe scară. Saldagno, care trebuia să rămînă de gardă, a ţinut apoi să-l conducă pe dom-

nul Faënza. Am auzit puţin după aceea zăngănit de săbii în uliţa din dos.

— Dona Cruz mi-a spus şi ea — o întrerupse domnul de Peyrolles.

— Zăngănitul n-a ţinut mult. Adineauri, un lacheu de-al nostru, ieşind în uliţă, s-a împiedicat de cele două leşuri.

— Langlois, Langlois! se auzi în acea clipă glasul frumoasei prizoniere chemîndu-şi camerista.

— Duceţi-vă să vedeţi şi dumneavoastră — îl îndemnă doamna Langlois, repezindu-se înapoi pe scară — sînt în fundul grădinii.

În budoar, cele trei cameriste începură munca uşoară şi plăcută de a împodobi o fată atît de frumoasă. În curînd, dona Cruz se dărui toată bucuriei de a se vedea într-adevăr fermecătoare. Oglinda îi zîmbea. „În sfîrşit — îşi spunea ea — frumosul meu prinţ îşi ţine făgăduiala. Voi vedea lumea şi voi fi văzută de ea. Parisul mult lăudat va însemna altceva decît o căsuţă izolată într-o grădină îngheţată, înconjurată de ziduri!“

Şi, îmbătată de bucurie, scăpa din mîinile cameristelor ca să danseze singură în jurul încăperii, ca o copilă nebunatică ce era.

Între timp, domnul de Peyrolles ajunsese în fundul grădinii. Sub o boltă întunecoasă, pe un pat de frunze veştede, erau întinse două mantale. Sub ele se ghicea forma a două trupuri omeneşti. Peyrolles ridică, cutremurîndu-se, mai întîi pe una, apoi pe cealaltă. Sub cea dintîi zăcea Faënza, sub cea de-a doua Saldagno. Amîndoi aveau o rană asemănătoare pe frunte, între sprîncene.

Dinţii lui Peyrolles începură să clănţăne zgomotos. Lăsă să cadă la loc mantalele.

Capitolul VI

DONA CRUZ

O jumătate de ceas după ce fusese gătită, o regăsim pe dona Cruz în camera lui Gonzague, emoţionată în ciuda îndrăznelii ei şi încă stingherită de senzaţionala ei apariţie în sala cea mare a palatului lui Nevers.

— De ce nu te-a însoţit Peyrolles? o întrebă Gonzague.

— Peyrolles — răspunse fata — pare să-şi fi pierdut graiul şi cumpătul în timp ce mă îmbrăcam. M-a părăsit doar pentru cîteva clipe şi s-a dus să se plimbe prin grădină. Cînd s-a întors, părea un om lovit de trăsnet. Dar — adăugă ea cu un glas plin de dulceaţă — nădăjduiesc că nu ca să vorbim despre Peyrolles al dumneavoastră m-aţi poftit, monseniore, nu-i aşa?

— Nu — răspunse Gonzague rîzînd — nu ca să vorbim de Peyrolles al meu.

— Atunci spuneţi repede, repede! strigă dona Cruz. Vedeţi bine cît sînt de nerăbdătoare.

Gonzague o cerceta cu luare-aminte.

Îşi spunea:

„Am căutat mult. Dar puteam descoperi ceva mai bun? Pe cinstea mea că îi şi seamănă! Da, da, nu este o simplă părere!"

— Ascult — spuse dona Cruz — spuneţi repede!

— Ia loc, scumpa mea copilă.

— Trebuie să mă întorc iarăşi în temniţa mea?

— Nu pentru multă vreme.

— Ah! oftă ea. Am să mă întorc, deci! Pentru prima dată am văzut astăzi un colţ al Parisului în

plin soare. E frumos. Singurătatea îmi va părea acum şi mai tristă.

— Aici nu sîntem la Madrid — îi reaminti Gonzague. Trebuie să fim prevăzători.

— Şi de ce să fim prevăzători? Fac eu ceva rău ca să trebuie să mă ascundă cineva?

— Nu, bineînţeles că nu, dar...

— Ah, monseniore — îl întrerupse ea plină de însufleţire — trebuie să vă vorbesc! Nu mai pot să mă stăpînesc. Fireşte, nu trebuie să mi-o reamintiţi domnia-voastră, văd bine că nu mai sîntem la Madrid, unde eram săracă, e adevărat, o biată orfană părăsită; dar unde eram, în schimb, liberă, liberă ca pasărea cerului.

Se opri, şi sprîncenele ei negre se încruntară uşor.

— Vă reamintiţi, monseniore — spuse ea apoi — că mi-aţi făcut o sumedenie de lucruri?

— Şi vei avea mai mult chiar decît ţi-am făgăduit.

— Şi asta-i tot o făgăduială şi încep să nu mai cred în vorbe.

Sprîncenele i se dezbinară şi un văl de visare îi îmblînzi fulgerul tăios al privirii.

— Acolo mă cunoşteau toţi — murmură ea — oamenii din popor ca şi seniorii. Mă iubeau, şi cînd soseam undeva, strigau: „Veniţi să vedeţi pe gitana care o să danseze un bamdoleo din Xeres!“ Şi dacă întîrziam să mă arăt, erau întotdeauna destui oameni, o mulţime, care zăboveau aşteptîndu-mă în spatele Alcazarului. Cînd visez noaptea, revăd portocalii înalţi din grădina palatului, care îmbălsămau aerul serii şi casele cu turnuleţe rotunde, ale căror jaluzele se ridicau pe jumătate, la căderea nopţii. Ah, cîtor grande de Spania nu mi-am îm-

prumutat chitara! Frumoasă ţară! oftă ea cu lacrimile în ochi. Ţară a miresmelor şi a serenadelor! Aici, la voi, umbra copacilor e rece şi mă face să mă înfior.

Îşi plecă fruntea şi şi-o sprijini cu mîna. Gonzague o lăsă să vorbească şi părea şi el gînditor.

— Vă amintiţi? spuse ea deodată. Într-o seară, dansasem pînă mai tîrziu ca de obicei. În colţul străzii întunecoase, care urcă spre biserica Înălţării, v-am văzut pe neaşteptate lîngă mine şi mi-a fost teamă, dar inima a început să-mi bată, plină de nădejdi. Mi-aţi spus, aşezîndu-vă în faţa mea ca să-mi tăiaţi drumul: „Cum te cheamă, copila mea?" „Santa-Cruz", am răspuns eu. „Mi se spunea Flor cînd eram cu fraţii mei, gitani din Grenada, dar preotul care m-a botezat mi-a dat numele de Maria de Santa-Cruz". „Ah, eşti creştină?" Poate că nici nu vă mai amintiţi de toate acestea, monseniore?

— Ba da, ba da — spuse distrat Gonzague — n-am uitat nimic.

— Eu — vorbi mai departe dona Cruz cu un uşor tremur în glas — îmi voi aminti toată viaţa de acea clipă. Simţeam că şi începusem să vă iubesc. De ce? Nu ştiu. Atunci mi-aţi spus: „Eşti prea frumoasă, copila mea, ca să dansezi astfel în piaţă în văzul tuturora, cu o biată tamburină bască şi cu o cingătoare de ţechini falşi. Vino cu mine". V-am urmat. Intrînd în locuinţa domniei-voastre, mi-am dat seama că eram în palatul Alberoni. Mi s-a spus că eraţi ambasadorul regentului Franţei pe lîngă curtea din Madrid. Chiar a doua zi am plecat. Nu mi-aţi făcut loc în trăsura domniei-voastre. Sînt singură, sînt tristă, părăsită. Am făcut lungul drum de la Madrid la Paris, drum ce nu se

mai sfîrşea, într-un rădvan cu perdele groase, mereu lăsate. Plîngînd, am făcut toată această cale. Îmi dădeam seama bine că pornisem într-un surghiun. Şi de cîte ori, Sfîntă Fecioară, nu m-am căit, în acele ore de singurătate, şi n-am tînjit după serile mele libere, după dansurile mele nebuneşti, după veselia mea pierdută !

Gonzague n-o mai asculta ; gîndurile lui zburau în altă parte.

— Parisul, Parisul ! strigă ea cu o înfrigurare care îl făcu să tresară. Vă amintiţi cum mi l-aţi zugrăvit atunci ? Parisul, un adevărat oraş de vis, bogăţii fără margini, luxul cel mai uluitor, o fericire de care nu te mai saturi, o sărbătoare care ţine toată viaţa. Vă aduceţi aminte ? Ah, monseniore, monseniore, am văzut flori de-ale noastre, din Spania, în grădina domniei-voastre : sînt tare triste şi lipsite de vlagă ! Au să moară. Vreţi să mă ucideţi şi pe mine, monseniore ?

Îndreptîndu-se dintr-o dată şi aruncîndu-şi pe spate bogata podoabă a părului, un fulger se aprinse în ochii ei.

— Ascultaţi-mă — strigă ea — nu sînt sclava dumneavoastră. Mie îmi place mulţimea ; singurătatea mă sperie. Îmi place zgomotul, tăcerea mă îngheaţă. Am nevoie de lumină, de mişcare. Veselia mă atrage, rîsul mă îmbată, cîntecele mă farmecă. Aurul vinului de Rota îmi pune diamante în ochi şi cînd rîd simt într-adevăr că sînt frumoasă.

— Încîntătoare nebună ! murmură Gonzague mîngîind-o părinteşte.

— La Madrid vă purtaţi altfel — mai spuse ea. Apoi strigă plină de mînie : Aveţi dreptate, sînt nebună. Dar vreau să redevin înţeleaptă : am să plec.

— Dona Cruz! exclamă prinţul.

Fata plîngea. Gonzague scoase batista lui brodată ca să-i şteargă blînd lacrimile. Sub aceste lacrimi care n-avuseseră vreme să se zvînte, se arătă un zîmbet plin de mîndrie.

— Paradisul pe care mi l-aţi făgăduit e o închisoare. M-aţi înşelat, prinţe. Un minunat budoar mă aşteaptă într-o căsuţă care pare desprinsă dintr-un palat de basm. Marmură, picturi încîntătoare, draperii de catifea brodate cu aur, aur pe îmbrăcămintea de lemn a pereţilor, sculpturi, lustre de cristal... Dar de jur împrejur unghere întunecoase şi umede, peluze negre peste care cad una cîte una bietele frunze ucise de acelaşi frig care mă îngheaţă şi pe mine, cameriste mute, lachei discreţi, paznici neîmblînziţi şi, ca majordom, gălbejitul acela de Peyrolles.

— Ai cumva să te plîngi de domnul de Peyrolles?

— Nu. E sclavul celor mai mărunte dorinţe ale mele. Îmi vorbeşte cu blîndeţe, cu respect chiar şi de fiecare dată cînd mi se adresează, penele pălăriei lui mătură podeaua.

— Atunci?

— Vă bateţi joc de mine, domnule? Nu ştiţi că îmi zăvorăşte toate uşile şi că are pe lîngă mine rolul unui temnicer?

— Exagerezi totul, dona Cruz.

— Prinţe, pasărea din colivie nici nu se uită la aurul zăbrelelor după care e zăvorîtă. Nu-mi place de loc la domnia-voastră. Sînt prizonieră şi am ajuns la capătul răbdării. Vă conjur să-mi redaţi libertatea!

Gonzague zîmbi.

— De ce mă ţineţi ascunsă, la adăpost de orice privire? Răspundeţi, vreau să ştiu!

Capul ei încîntător se ridică semeț. Gonzague zîmbea mereu ; îi luă mîna și i-o sărută.

— Cînd am văzut că îmi luați profesori de tot soiul care să mă învețe tot ceea ce face farmecul doamnelor din Franța, am crezut.... da, de ce să n-o mărturisesc, am crezut că sînt iubită. Și m-am pus pe învățătură ca să mă fac mai bună, mai vrednică de dragostea dumneavoastră. Munceam cu sîrguință, cu zel. Nici o osteneală nu-mi părea prea mare. Mi se părea că nu există piedică pe care voința mea să nu o biruie. Zîmbiți ? strigă ea cuprinsă de un biet acces de furie. Santa Virgen, nu mai zîmbiți așa, prințe, simt că înnebunesc.

Se postă în fața lui și spuse pe un ton care nu mai îngăduia ocolișuri :

— Dacă nu mă iubiți, ce vreți de la mine ?

— Vreau să te fac fericită, dona Cruz — răspunse Gonzague cu blîndețe. Fericită și puternică.

— Dă-mi mai întîi libertatea ! strigă plină de revoltă frumoasa prizonieră.

Și cum Gonzague încerca s-o potolească, ea urmă:

— Lasă-mă liberă, liberă, liberă ! Libertatea îmi ajunge ! Nu mai vreau altceva.

Firea ei răzvrătită și nerăbdarea nu mai cunoscură dintr-o dată nici o stavilă :

— Vreau să ies — spuse ea — vreau să mă arăt pretutindeni. La ce-mi folosesc toate podoabele mele între patru pereți ? Uită-te la mine : credeai că am să mă istovesc plîngînd ?

Izbucni într-un răsunător hohot de rîs :

— Uită-te la mine, privește ! M-am și mîngîiat. Nu voi mai plînge niciodată, voi rîde necontenit, numai să mi se arate și mie Opera de care n-am auzit decît după nume, serbările, dansurile...

— În seara aceasta, dona Cruz — o întrerupse rece Gonzague — îţi vei pune cele mai bogate veşminte...

Ridică spre el o privire neîncrezătoare şi curioasă.

— Am să te duc chiar eu la balul alteţei sale Regentul.

Dona Cruz rămase ca năucită. Chipul ei fermecător şi plin de vioiciune îşi schimbă de două-trei ori culoarea.

— Adevărat ? întrebă ea în cele din urmă, fiindcă tot se îndoia.

— Adevărat.

— O să faceţi asta ? Dumneavoastră ? strigă ea. Ah, am să vă iert atunci totul, prinţe. Sînteţi bun, sînteţi prietenul meu.

Se aruncă la pieptul lui, apoi, îndepărtîndu-se de el, începu să ţopăie singură prin casă, ca o nebună.

Tot dănţuind astfel, spunea :

— Balul Regentului ! Ne ducem la balul Regentului ! Cu toate zidurile groase, cu toată grădina rece şi pustie, cu toate ferestrele închise, am auzit şi eu despre balul Regentului, şi ştiu că voi vedea acolo numai minuni. O, îţi mulţumesc, îţi mulţumesc, prinţe ! Dacă ai şti ce bun eşti ! La Palatul Regal are loc balul, nu-i aşa ? Şi eu care aveam o poftă nebună să văd Palatul Regal !

Dintr-o săritură fu lîngă Gonzague şi se aşeză în genunchi pe o pernă, la picioarele lui. Apoi, redevenind serioasă, îl întrebă, uitîndu-se ţintă la el şi încrucişînd frumoasele ei mîini pe unul din genunchii lui.

— Cum să mă îmbrac ?

Gonzague clătină capul cu un aer grav.

— La balurile de la curtea Franței, dona Cruz — răspunse el — există un lucru care împodobește și pune în valoare o frumusețe mai mult chiar decît veșmintele cele mai alese.

— Zîmbetul? încercă ea să ghicească, întocmai ca un copil pe care îl pui să dezlege o naivă enigmă.

— Nu.

— Grația?

— Nu. Zîmbetul și grația le ai din plin, dona Cruz; lucrul de care-ți vorbesc...

— Nu-l am. Ce anume? O să mi-l dai dumneata?

— Am să ți-l dau.

— Dar ce-mi lipsește oare? întrebă ea cochetă, aruncînd în același timp o privire triumfătoare spre oglindă.

— Un nume.

Și iat-o pe dona Cruz prăbușită de pe culmile bucuriei sale. Un nume! N-avea un nume!

— Dacă n-ai avea un nume, scumpa mea copilă — spuse prințul — toată calda mea afecțiune nu ți-ar putea fi de nici un folos. Dar numele tău se rătăcise numai și eu i-am dat de urmă. Ai un nume strălucit, printre cele mai strălucite din Franța. Ai o familie puternică, înrudită cu regii noștri. Tatăl tău era duce.

— Tatăl meu? îngăimă dona Cruz. A murit așadar? Și mama?

Glasul sărmanei copile tremura.

— Mama ta — continuă prințul — este prințesă.

— Trăiește! strigă dona Cruz; inima începuse să-i bată nebunește. Și e prințesă? Trăiește mama mea? Vă rog, vă rog spuneți-mi tot ce știți despre ea.

— Nu acum — murmură el.

Dar donei Cruz nu-i stătea în fire să se lase impresionată de aerele misterioase pe care le lua Gonzague. Îl apucă de amîndouă mîinile.

— Trebuie să-mi vorbiți de mama mea, numaidecît! Ah, Doamne, cîtă dragoste am să-i arăt! E tare bună, nu-i așa? Și foarte frumoasă? Ah, ceva îmi spunea mie că trebuie să fiu fata unei prințese!

Gonzague abia se putu ține să nu-l pufnească rîsul. „Toate sînt la fel!" își spuse el.

— Cînd adormeam seara — continuă dona Cruz — vedeam întotdeauna, da, întotdeauna, pe mama la căpătîi, aplecată spre mine. Avea o minune de păr negru și lung, sprîncene mîndre, un colier de perle, cercei de diamante, și o privire atît de blîndă! Cum o cheamă pe mama?

— Nu pot încă să-ți spun, dona Cruz.

— De ce?

— Te-ar pîndi o mare primejdie.

— Înțeleg, înțeleg! murmură ea. Am văzut la teatru, la Madrid, niște piese în care lucrurile se petreceau cam tot așa. Fetelor nu li se spune niciodată, de la început, numele mamei lor.

— Niciodată! întări Gonzague.

— O mare primejdie! repetă dona Cruz. Totuși eu știu să tac. Aș păstra secretul pînă la moarte...

— Nu mă îndoiesc. Dar nu vei mai avea mult de așteptat, scumpa mea copilă. Peste cîteva ceasuri, taina mamei tale îți va fi dezvăluită. Pînă atunci nu trebuie să știi decît un singur lucru: nu te cheamă Maria de Santa-Cruz.

— Numele meu adevărat era Flor?

— Nici.

— Cum mă chema?

— Ai primit din leagăn numele mamei tale care era spaniolă. Te cheamă Aurore.

Dona Cruz tresări şi repetă ca un ecou :

— Aurore !

Apoi adăugă, bătînd din palme :

— Ce potrivire ciudată !

Gonzague se uită lung la ea. Aştepta să vorbească mai departe. Cum ea tăcea, visătoare, o întrebă totuşi :

— De ce pari atît de surprinsă ?

— Fiindcă numele acesta este destul de rar şi îmi aminteşte...

— Ce-ţi aminteşte ? stărui neliniştit Gonzague.

— Biata Aurore, micuţa de ea ! murmură dona Cruz cu ochii umeziţi. Ce bună era ! Ce frumoasă ! Şi cum o mai iubeam !

Era vădit că Gonzague se străduia să-şi ascundă înfrigurata dorinţă de a afla totul. Din fericire pentru el, dona Cruz era cu totul pierdută în amintirile ei.

— Ai cunoscut — o întrebă prinţul, prefăcîndu-se că pune întrebarea cu o rece nepăsare — vreo fată care se chema Aurore ?

— Da.

— Ce vîrstă avea ?

— Vîrsta mea ; eram amîndouă, pe atunci, două copile şi ne iubeam foarte mult, cu toate că ea era fericită şi eu tare săracă.

— E mult de atunci ?

— Ani de zile...

Îl privi pe Gonzague în faţă şi adăugă :

— Oare povestea asta vă interesează atît de mult, prinţe ?

Gonzague era unul din acei oameni pe care nu-i poţi lua niciodată pe nepregătite. Strînse mîna donei Cruz şi îi răspunse cu multă bunătate:

— Mă interesează tot ce-ţi place, copila mea. Vorbeşte-mi despre această micuţă Aurore, care ţi-a fost prietenă odinioară.

Capitolul VII

PRINŢUL GONZAGUE

Filip de Gonzague era un om foarte învăţat, bun latinist, cunoscînd temeinic opera marilor autori clasici greci şi latini, la nevoie chiar şi subtil teolog şi, mai ales, foarte priceput în studii filozofice. Dacă pe deasupra ar fi fost şi un om cumsecade, nu i-ar fi stat în cale nici o piedică. Dar simţul cinstei şi al dreptăţii îi lipseau cu desăvîrşire. Cu cît eşti mai puternic şi lipsit de principii, cu atît te îndepărtezi de drumul drept.

Gonzague era frumos. Se născuse într-o familie copleşită de bogăţii. Os domnesc, era de o vitejie pe care o dovedise din plin în atîtea rînduri; era învăţat şi deştept. Puţini oameni ştiau să vorbească mai cu iscusinţă şi cu mai multă autoritate ca el; valoarea lui de diplomat era cunoscută şi deosebit de preţuită în cercurile cele mai înalte; la curte toată lumea era fermecată de el. Dar... Nu cunoştea nici lege, nici Dumnezeu şi trecutul începuse să-i tiranizeze chiar prezentul. Nu mai era propriul lui

stăpîn şi nu mai putea să se oprească pe panta pe care apucase să-i alunece piciorul în tinereţe. În chip fatal, era acum tîrît să continue a săvîrşi noi păcate, pentru a-şi acoperi şi ascunde fărădelegile de altădată.

Gonzague nu o alesese întîmplător pe tînăra gitană. Dona Cruz întrunea toate calităţile pe care le visa el, chiar şi oarecare asemănare, e drept, destul de vagă, totuşi suficientă pentru ca cei ce nu aveau de ce să se uite prea atent, să spună aceste cuvinte atît de preţioase: da, are aerul familiei. Ceea ce dădea numaidecît înşelătoriei o cumplită aparenţă de realitate. În acest moment, în ciuda straniei destăinuiri care-i fusese făcută, nu dona Cruz era cea mai mişcată. Gonzague avusese nevoie de toată şiretenia lui ca să-şi ascundă tulburarea. Totuşi fata îşi dădu, în cele din urmă, seama de această tulburare şi se miră. Pretextînd zarva care se auzea în grădină, dar în realitate ca să-şi potolească neliniştea ce i se întipărise pe faţă, prinţul se ridică din jilţ.

Încăperea în care se aflau era aşezată în unghiul făcut de aripa dreaptă a faţadei palatului, care dădea spre grădină, cu corpul de clădire principal. De cealaltă parte, drept în faţă, în aripa stîngă, se aflau ferestrele apartamentului prinţesei de Gonzague. Acolo toate geamurile erau închise şi, în spatele lor, perdelele grele erau lăsate. Văzîndu-l pe prinţ apropiindu-se de fereastră, dona Cruz voi să facă la fel. Era o simplă curiozitate de copil.

— Nu te apropia! îi spuse repede Gonzague. Nu trebuie încă să fii văzută.

Sub fereastră şi pe toată întinderea grădinii răvăşite, o mulţime compactă colcăia. Prinţul nu-i

aruncă nici o privire. Ochii lui, gînditori și întunecați, se ațintiseră asupra ferestrelor soției sale.

„Oare o să vină ?“ se întrebă el.

Dona Cruz se reîntoarse, ușor îmbufnată, la locul ei.

„Totuși va trebui să vină — își spuse iar Gonzague. Bătălia va fi atunci hotărîtoare !“ Apoi, luîndu-și inima în dinți : „Oricum ar fi, trebuie măcar să aflu totul. Cu orice preț !“

În clipa în care era gata să se îndrepte din nou spre dona Cruz, i se păru că recunoaște în mulțime pe acel straniu personaj, a cărui excentrică fantezie făcuse senzație în cursul acelei dimineți, în salonul cel mare de recepție : cocoșatul care plătise treizeci de mii de livre pentru cotineața lui Médor. Cocoșatul acela avea în mîini o carte de rugăciuni și se uita și el la ferestrele prințesei. Dacă Gonzague ar mai fi zăbovit la geam, iată ce-ar fi văzut : o femeie, o cameristă a prințesei, coborî scările aripei din stînga și se apropie de cocoșat, care îi șopti repede cîteva cuvinte, apoi îi dădu cartea lui de rugăciuni. Camerista se reîntoarse în aripa locuită de prințesă, iar cocoșatul se pierdu în mulțime.

— Toată zarva asta este făcută de noii mei chiriași care s-au luat la harță — spuse Gonzague, reluîndu-și locul în jilț, în fața donei Cruz. Dar despre ce vorbeam, copila mea ?

— Despre numele care va trebui să-l port de-acum încolo.

— Numele tău, Aurore. Dar parcă ajunsesem și la altceva. La ce ?

— Ați și uitat ? zîmbi, nu fără o ușoară ironie, dona Cruz.

Gonzague se prefăcu că se străduia să-şi aducă aminte.

— A, da! exclamă el. Îmi amintesc. Era vorba de o fetiţă pe care o chema tot Aurore şi care ţi-era dragă.

— O fetiţă foarte frumoasă, orfană ca şi mine.

— Nu mai spune! La Madrid?

— La Madrid.

— Era spaniolă?

— Nu, era franţuzoaică.

— Franţuzoaică? repetă Gonzague, prefăcîndu-se, cu multă măiestrie, nepăsător. Şi cine avea grijă de ea? întrebă el, ca într-o doară, ducînd mîna la gură, ca să-şi înăbuşe un căscat.

— O bătrînă.

— Bine, bine, asta se înţelege, dar cine-i plătea bătrînei?

— Un gentilom.

— Ia te uită! Şi el tot francez?

— Tot francez.

— Tînăr, bătrîn?

— Tînăr şi foarte frumos.

Dona Cruz se uită ţintă la el. Gonzague se prefăcu că înăbuşă un al doilea căscat.

— Dar de ce mă pui să-ţi povestesc nişte lucruri care te plictisesc, prinţe! exclamă dona Cruz, rîzînd. Nu-l cunoşti pe gentilom. Nu te-aş fi crezut atît de curios.

— Nici nu sînt, copila mea — spuse el, schimbînd tonul. Nu mă cunoşti încă. De bună seamă că, în ce mă priveşte, nu mă poate interesa direct nici acel gentilom, nici fetiţa aceea, deşi cunosc foarte multă lume la Madrid. Dar dacă te întreb despre ei, înseamnă că am eu motivele mele. Vrei să-mi spui cum îl chema pe acel gentilom?

De data aceasta ochii frumoşi ai donei Cruz oglindiră o adevărată neîncredere.

— Am uitat — răspunse ea cu un ton sec.

— Cred, totuşi, că dacă ai vrea... — stărui Gonzague, cu un zîmbet.

— Dacă spun că am uitat, am uitat!

— Ia încearcă, poate că izbuteşti să-ţi împrospătezi amintirile. Vrei să încercăm împreună?

— Dar ce te poate interesa pe domnia-ta numele acelui gentilom?

— Ascultă ce-ţi spun eu: hai să încercăm să căutăm împreună. Ai să vezi numaidecît de ce. Nu cumva e...

— Monseniore — îl întrerupse hotărîtă fata — oricît vom căuta, e degeaba. N-am să mi-l reamintesc.

— Bine. Să nu mai vorbim de asta. Dar e păcat. Şi iată de ce: un gentilom stabilit în Spania nu poate fi decît un surghiunit. Aici eşti singură, nu ai o prietenă de vîrsta ta, şi prietenia, copila mea, nu se improvizează. Mă gîndeam... Eu am mare trecere. Pot uşor obţine graţierea gentilomului care se va reîntoarce aici împreună cu fata, şi mica şi scumpa mea dona Cruz nu va mai fi singură.

Cuvintele acestea fuseseră rostite cu un accent de bună-credinţă atît de sincer, încît biata fată fu mişcată de ele pînă în adîncul inimii.

— Ce bun eşti, prinţe! exclamă ea.

— Nu ţi-am luat în nume de rău încăpăţînarea ta de adineauri. Mai e timp s-o îndrepţi.

— Ce mi-ai spus domnia-ta nu îndrăzneam să te rog chiar eu, deşi abia mă ţineam. Atîta doar că pentru ca să nu mai fiu singură, nu e nevoie

nici de numele gentilomului, nici de intervenit aici şi de scris în Spania. Mi-am revăzut prietena.

— De curînd?

— De curînd.

— Unde?

— La Paris.

— Aici?

Dona Cruz nu se mai ferea. Gonzague zîmbea ca şi mai înainte, dar pălise.

— Da — răspunse fata — chiar în ziua sosirii. De cum intrasem în oraş pe la bariera Saint-Honoré şi mă tot certam cu domnul de Peyrolles care se încăpăţîna să ţină lăsate perdelele rădvanului. N-am putut vedea nici măcar Palatul Regal şi asta n-am să i-o iert niciodată. Ieşind dintr-o mică piaţă, rădvanul a intrat într-o stradă atît de îngustă, încît abia avea loc printre ziduri şi înainta foarte încet. Am auzit atunci pe cineva cîntînd într-o încăpere de la un parter. Domnul de Peyrolles ţinea cu mîna perdeaua, dar deodată şi-a tras-o, fiindcă mi-am rupt evantaiul pe ea. Recunoscusem glasul. Am dat perdeaua la o parte. Era mica mea Aurore: aceeaşi, deşi acum era mare şi mult mai frumoasă. Stătea la fereastră şi cînta.

Gonzague îşi scoase carneţelul din buzunar.

— Am scos un strigăt — continuă dona Cruz. Dar surugiul dăduse bici cailor, care au pornit la trap. Am vrut să sar din rădvan, m-am purtat ca o diavoliţă. Ah, dac-aş fi avut putere, l-aş fi strîns de gît pe Peyrolles.

— Spuneai — o întrerupse Gonzague — că era o stradă din împrejurimile Palatului Regal?

— Chiar alături.

— Ai recunoaşte-o?

— Ştiu şi cum îi spune. Prima mea grijă a fost să-l întreb pe domnul de Peyrolles.

— Şi cum se numeşte strada?

— Strada du Chantre. Dar ce însemni acolo, prinţe?

— Ceea ce trebuie pentru ca să-ţi poţi revedea prietena.

— Eşti bun, monseniore — exclamă ea iarăşi, cu adevărat bun!

— Scumpă copilă, o să poţi în curînd să-ţi dai şi mai limpede seama de aceasta — spuse el. Acum trebuie să ne despărţim pentru cîteva minute. Vei lua parte la o ceremonie solemnă. Să nu te temi să-ţi arăţi sfiala sau tulburarea. Vor fi fireşti şi, de aceea, preţuite cum se cuvine.

Se ridică şi luă mîna donei Cruz.

— În cel mult o jumătate de ceas îţi vei revedea mama.

— Ce-am să-i spun?

— Nu trebuie să ascunzi nici una din restriştile prin care ai trecut în copilărie. Înţelegi? Nu vei avea nimic altceva de spus decît adevărul, purul adevăr.

Dădu la o parte draperia în dosul căreia se afla un budoar.

— Intră aici — îi spuse el.

— Am să mă rog Domnului — murmură ea — să-i dea sănătate mamei.

— Roagă-te, dona Cruz, roagă-te. Ceasul acesta este solemn în viaţa ta.

Intră în budoar. După ce îi sărută mîna, Gonzague trase draperia în urma ei. Rămas singur, prinţul se aşeză la masa lui de lucru, cu capul în mîini. Avea

nevoie să-şi adune gîndurile. O adevărată furtună se stîrnise în mintea lui.

— Strada du Chantre! şopti el. Să fi venit singură? S-o fi însoţit chiar el? Ar fi prea mare îndrăzneală din partea... Dar să fie într-adevăr ea?

Rămase cîteva clipe cu privirea pierdută în gol. Apoi exclamă:

— În primul rînd, trebuie să mă asigur dacă este sau nu vorba de ea.

Trase cordonul clopotului. Dar nu veni nimeni. Pe masă zări însă un plic pe adresa lui. Îl deschise. Cîteva rînduri scrise de mîna lui Peyrolles: „Am venit în timp ce eraţi încă cu prietenii domnieivoastre. Aveam o sumedenie de lucruri să vă spun. S-au petrecut lucruri ciudate la căsuţă".

În chip de post-scriptum, adăuga: „Domnul cardinal de Bissy se află la principesă. Veghez".

Gonzague mototoli hîrtia.

„Toţi vor stărui — îşi spuse el — da, toţi îi vor spune: Trebuie să luaţi parte la consiliu! Pentru domnia-voastră, pentru copilă, dacă cumva mai trăieşte! Se va încăpăţîna însă şi nu va veni. Este o femeie plină de tărie."

Îşi şterse fruntea palidă.

Fără să vrea, gîndea cu glas tare: „Ce făptură mîndră era odinioară! Mai frumoasă ca cele mai frumoase... Blîndă ca un înger şi vajnică, întocmai ca un cavaler. E singura femeie pe care aş fi iubit-o, dacă aş fi putut să mă îndrăgostesc de cineva pe lume".

Ridică semeţ capul şi zîmbetul sceptic îi înflori iarăşi pe buze.

„Fiecare pentru sine! E oare vina mea dacă, pentru a te ridica şi a te menţine la un anumit

rang, trebuie să calci peste capete și inimi, care să-ți folosească de trepte?“

Revenind în odaia sa, privirea lui căzu pe draperia care acoperea ușa budoarului în care o închisese pe dona Cruz.

„Asta se roagă — își spuse el. Iată, acum maimai că aș fi ispitit să cred în această gogoriță: vocea sîngelui. Fata a fost mișcată dar nu tocmai, în orice caz nu așa cum ar fi fost o fiică adevărată căreia i s-ar fi spus același lucru: Ai să-ți revezi mama. Ce te puteai aștepta însă de la o țigăncușă? S-a gîndit numaidecît la diamante și la petreceri. Nu pot fi îmblînziți lupii. Haide, Filip — se îndemnă el, așezîndu-se și adunîndu-și hîrtiile împrăștiate pe masă. Aici este adevărata lovitură de zar. Milioanele băncii lui Law pot să pățească ce au pățit țechinii din *O mie și una de nopți*, să se prefacă în frunze veștede; imensele domenii ale lui Nevers vor rămîne însă mereu ceea ce sînt. Ele reprezintă adevărata și trainica temelie!“

Își puse în ordine însemnările pregătite de mai înainte. Dar puțin cîte puțin, fruntea i se înnegura, ca și cînd un gînd înfricoșat ar fi pus stăpînire pe el.

„Nu trebuie să-mi fac nici un fel de iluzii — își spuse el, încetînd de a-și mai revedea însemnările, muncit mereu de același gînd — răzbunarea Regentului ar fi cumplită. E flușturatic, uituc, dar pe Filip de Nevers, pe care-l iubea mai mult ca pe un frate, nu-l poate uita. I-am văzut ochii umplîndu-i-se de lacrimi cînd se uita la soția mea cernită, soția mea, care-i văduva lui Nevers. Dar ce noroc, totuși! Înșelător poate: s-au scurs nouăsprezece ani și nici un glas nu s-a ridicat împotriva mea.“

Îşi trecu dosul palmei peste frunte pentru a-şi alunga gîndul care nu-i dădea pace.

„Nu face nimic. Voi găsi şi acestei probleme o soluţie. Voi descoperi un vinovat. Şi după ce va fi pedepsit, totul va fi în ordine. Şi voi putea dormi liniştit."

Printre însemnările răspîndite în faţa lui şi aproape toate cifrate, se afla şi una pe care scria: „A afla dacă doamna de Gonzague îşi crede fiica moartă sau încă în viaţă". Şi dedesubt: „A afla dacă actul de naştere se mai află în mîinile ei".

— Pentru ca să aflu aceste lucruri — murmură el — va trebui neapărat ca prinţesa să vină la consiliu. Aş da o sută de mii de livre numai să ştiu dacă are actul de naştere, sau măcar dacă acest act mai există. Dacă ar fi existat, aş fi pus mîna pe el. Dar, cine ştie — îşi dădu el singur curaj — mamele îi văd pretutindeni pe copiii lor. Nu cred de loc în aşa-zisul instinct al mamelor care nu le-ar putea înşela. Cine ştie? Va deschide poate larg braţele micuţei mele gitane. Şi atunci adio adevăratei moştenitoare a lui Nevers!

Începu să rîdă. Cînd rîsul i se stinse, murmură iar:

— După aceea, ceva mai tîrziu, unei prinţese oricît de tinere şi frumoase i se poate întîmpla să mai şi moară. Atîtea fete tinere mor. Doliu mare, oraţie funebră rostită de un arhiepiscop. Şi mie îmi va reveni o moştenire pe care, pe toţi dracii din iad, voi fi cîştigat-o nu fără trudă.

Orologiul bisericii Saint-Magloire vesti că se făcuseră ceasurile două. Era tocmai momentul hotărît pentru deschiderea consiliului de familie.

Capitolul VIII

VĂDUVA LUI NEVERS

Cînd cocoşatul nostru, adjudecător al cuştii lui Médor, se înfăţişă să-şi ia în primire domeniul, se făcu mult haz în grădina palatului Nevers. Întreaga stradă Quincampoix veni să-l vadă. Fu poreclit pe loc Esop al II-lea şi spinarea lui, cu cocoaşa folositoare, se bucură de un succes nebun.

Esop al II-lea se încinse cu o frînghie de care atîrnă un săculeţ de pînză groasă. Cumpără o scîndurică, o călimară şi mai multe pene de gîscă. Instalaţia lui era astfel gata făcută. Cînd vedea că un tîrg era pe punctul de a fi încheiat, se apropia discret, întocmai ca jalnicul său predecesor; îşi muia pana în cerneală şi aştepta. De îndată ce tîrgul se încheia, se apleca şi îşi punea scîndurica pe cocoaşă. Hîrtiile erau puse pe scîndurică şi semnate mai comod chiar decît în dugheana unui scrib public. După ce i se plătea, Esop al II-lea îşi lua călimara într-o mînă şi scîndurica în cealaltă şi pleca în căutare de alţi muşterii. Scîndurica îi folosea oarecum drept şapcă de cerşit. De pe scîndurică, banii alunecau în sacul de pînză groasă.

Aurore de Caylus, văduva ducelui de Nevers, soţia prinţului de Gonzague, şedea într-un frumos jilţ cu spătar înalt, din lemn de abanos, ca întreg mobilierul oratoriului ei. Era cernită ca şi tot ce o înconjura. Îmbrăcămintea ei, simplă pînă la austeritate, se potrivea întocmai cu austeritatea încăperii în care se retrăsese. Era o cameră cu boltă pătrată, ale cărei

patru muchii sprijineau un medalion central pictat de Eustache Lesueur, în acel stil ascetic care i-a caracterizat opera din a doua jumătate a vieţii. Lemnăria de stejar negru, fără aurării, care îmbrăca pereţii, avea în mijlocul panourilor ei frumoase tapiţerii înfăţişînd scene religioase. Între cele două ferestre se afla un mic altar. Altarul era cernit ca şi cum cea din urmă slujbă ar fi fost liturghia morţilor. Pe peretele opus altarului, se afla un portret, în mărime naturală, al ducelui Filip de Nevers la vîrsta de douăzeci de ani. Portretul era semnat de Mignard. Ducele era înfăţişat în ţinută de colonel al gărzii de elveţieni. Rama era drapată cu crep negru.

Se împliniseră optsprezece ani de cînd Aurore de Caylus era soţia lui Gonzague. Se poate spune că nici nu-l cunoştea. Niciodată nu voise să-l vadă sau să-l audă. Gonzague făcuse tot ce îi stătuse în putere ca să obţină o întrevedere. Zadarnic însă. Este neîndoielnic că prinţul o iubise ; poate, în felul lui, o mai iubea încă. Îşi spunea, atît de sigur era pe elocinţa lui, că ar ieşi învingător din această încercare, dacă prinţesa ar consimţi să-l asculte. Dar, rămînînd neclintită în deznădejdea ei, prinţesa nu voia să afle nici o mîngîiere. Era singură în viaţă şi nici chiar duhovnicul nu-i afla alte taine decît acelea ale păcatelor ei. Un singur simţămînt rămînea viu, în inima ei împietrită : dragostea de mamă. Amintirea lui Nevers era pentru ea un soi de religie. Gîndul fiicei o făcea parcă să reînvie şi chiar să lase să se înfiripeze în ea nedesluşite vise de viitor. Mereu singură cu cameristele care aveau ordin să nu-i vorbească, înconjurată numai de tablouri mute şi lugubre, prinţesei i se veştejiseră parcă şi mintea, şi inima. Uneori, spunea duhovni-

cului : „Sînt o moartă". Şi avea dreptate. Biata femeie trecea prin viaţă ca o fantomă. Dimineaţa, după ce se trezea, cameristele îi făceau, tăcute, toaleta. De îndată ce era îmbrăcată, o lectoră deschidea o carte religioasă. La ceasurile nouă, capelanul venea să facă slujba morţilor. Tot restul zilei rămînea nemişcată într-un jilţ, rece, singură. Nu ieşise niciodată din palat de la căsătoria ei. Puţin a lipsit ca pînă şi curtea să-i ridice lui Gonzague un altar pentru devotamentul său conjugal. Într-adevăr, niciodată prinţul nu fusese auzit plîngîndu-se de soţia sa. Prinţesa nu încetase nici un moment să facă cele mai întreprinzătoare cercetări atît în Franţa cît şi în străinătate pentru a-şi regăsi fiica. Gonzague ţinea larg deschisă punga pentru dorinţele soţiei. Doar că făcea în aşa fel ca toată lumea să cunoască mărinimiile sale.

La începutul primăverii, duhovnicul prinţesei îi recomandase un soi de primă-cameristă, o femeie de aceeaşi vîrstă cu ea, tot văduvă, şi care îi inspirase un oarecare interes. Această femeie se numea Madeleine Giraud. Era blîndă şi devotată. În dimineaţa aceasta, avusese multă bătaie de cap. Împotriva obiceiului, numeroşi vizitatori se prezentaseră cerînd să fie introduşi la prinţesă. Toţi erau oameni cu greutate, personalităţi de seamă : preşedintele de Lamoignon, cardinalul de Bissy, ducii de Foix şi de Montmorency-Luxembourg, verii ei ; prinţul de Monaco cu fiul său ducele de Valentinois şi alţii. Veneau toţi să o vadă cu prilejul solemnului consiliu de familie care urma să aibă loc peste cîteva ceasuri şi ai cărui membri erau. Prinţesa refuză să-i primească.

Unul singur fu primit — bătrînul cardinal de Bissy, care venea din partea Regentului. Filip de

Orléans făcea cunoscut nobilei sale verişoare că amintirea lui Nevers era mereu vie în inima lui. Tot ceea ce putea fi de făcut în favoarea văduvei ducelui avea să fie făcut.

— Vorbiţi, doamnă — încheie cardinalul. Domnul regent vă stă la dispoziţie. Ce doriţi ?

— Nu doresc nimic — răspunse Aurore de Caylus.

Cardinalul încercă să-i pătrundă gîndurile. Ea continuă să rămînă înveşmîntată în tăcere. Cardinalul plecă cu impresia că vorbise cu o femeie pe jumătate nebună. Potrivit obiceiului, prinţesa stătea neclintită şi posomorîtă, parcă amorţită. Ochii ei ficşi erau goi de orice gînd. Madeleine Giraud străbătu încăperea fără ca stăpîna ei s-o vadă. Se apropie de scăunaşul cu spătar pentru rugă, care se afla lîngă prinţesă, şi depuse pe pupitrul lui o cărticică de psalmi pe care o adusese ascunsă sub mantie. Apoi se întoarse şi rămase în picioare în faţa prinţesei, cu braţele încrucişate, aşteptînd un cuvînt sau o poruncă. Prinţesa ridică privirea spre ea şi o întrebă :

— De unde vii, Madeleine ?

— Din camera mea — răspunse aceasta.

Ochii prinţesei se plecară. Adineauri se ridicase ca să salute pe cardinal. Zărise, prin fereastră, pe Madeleine, în grădina palatului, prin mulţimea de cămătari. Fusese îndeajuns ca toate bănuielile şi temerile văduvei lui Nevers să se trezească. Madeleine avea totuşi ceva de spus şi nu îndrăznea. Era un suflet bun, cuprins de o sinceră şi respectuoasă compătimire faţă de marea durere la care asista.

— Alteţa sa — murmură ea — mi-ar îngădui oare să-i vorbesc ?

Aurore de Caylus zîmbi trist şi îşi spuse :

„Încă una care a fost plătită ca să mă mintă!"
— Vorbește!
— Alteță — începu Madeleine — am un copil; e viața mea; în afară de copilul meu, aș da orice pe lume pentru ca să fiți o mamă fericită ca mine.
Văduva lui Nevers nu răspunse nimic.
— Sînt săracă — murmură Madeleine — și înainte de a se bucura de bunătatea alteței voastre, micul meu Charlot ducea adesea lipsă de cele de trebuință. Ah, dacă aș putea să mă răscumpăr față de alteța sa pentru tot ce a făcut pentru mine!
— Ai nevoie de ceva, Madeleine?
— Nu, nu — strigă femeia — e vorba de domnia-voastră, numai de domnia-voastră. Tribunalul de familie care...
— Îți interzic să vorbești despre asta, Madeleine!
— Doamnă, scumpa mea stăpînă — strigă iar femeia — chiar dacă ar fi să mă goniți...
— Te gonesc, Madeleine!
— Eu îmi voi fi făcut datoria, doamnă, vă voi fi spus... Nu vreți să vă regăsiți copilul?
Tremurînd și făcîndu-se și mai galbenă la față, prințesa se prinse cu mîinile de brațele jilțului. Se ridică pe jumătate. Batista îi alunecă din poală și căzu. Madeleine se aplecă repede ca să i-o dea. Din buzunarul șorțului ei auzi un zăngănit metalic. Prințesa o sfredeli cu privirea ei rece și pură.
— Ai aur! murmură ea.
Și cu gestul unei femei bănuitoare, care vrea să știe totul cu orice preț, își vîrî cu iuțeala fulgerului mîna în buzunarul Madeleinei. Aceasta își împreună palmele plîngînd. Prințesa scoase din buzunar pumnul plin de aur: zece sau doisprezece cvadrupli spanioli.

— Domnul de Gonzague s-a întors de curînd din Spania ! murmură ea iarăşi.

Madeleine căzu în genunchi.

— Doamnă, doamnă — strigă ea plîngînd — cu aurul acesta o să pot da pe micul meu Charlot la învăţătură. Cel ce mi l-a dat s-a întors şi el chiar acum din Spania. Pentru Dumnezeu, doamnă, nu mă goniţi înainte de a mă fi ascultat !

— Ieşi ! îi porunci prinţesa.

Madeleine voi să o implore mai departe. Dar Aurore de Caylus îi arătă uşa cu un gest poruncitor şi repetă :

— Ieşi !

Madeleine se supuse. Rămasă singură, prinţesa se lăsă din nou să cadă în jilţ.

— Începea să-mi fie dragă femeia aceasta ! murmură ea cu un fior de spaimă.

Şi în timp ce pe chip i se răspîndea groaza adîncă a însingurării, exclamă :

— Dă, Doamne, să nu mă mai încred în nimeni !

Rămase o clipă astfel, cu faţa ascunsă în mîini. Un suspin îi cutremură pieptul. Întorcîndu-şi privirea spre crucifixul de pe altar, se gîndi : „Dumnezeule îndurător, nu am suferit îndeajuns ? Va mai dura mult chinul meu ?“

În cartea cu psalmi pe care Madeleine Giraud o pusese pe tăblia scăunaşului de rugăciuni, se afla o pagină la care volumul se deschidea singur, într-atît deasa întrebuinţare uzase legătura de piele. Pe această pagină se găsea traducerea în limba franceză a psalmului *Miserere mei, domine.* Prinţesa de Gonzague îl citea cu glas tare de mai multe ori pe zi. După ce mai stătu o vreme nemişcată, întinse mîna şi luă cartea, care se deschise singură la pagina ştiută. În primul moment, ochii osteniţi ai

prințesei se uitară la pagină fără să vadă nimic. Dar deodată tresări și scoase un ușor strigăt. Se frecă la ochi și își roti privirea prin capelă, ca să-și dea seama că este într-adevăr trează și nu visa.

„Cartea nu s-a mișcat de-aici" — își spuse ea. Și începu să creadă că se săvîrșise o minune. Îngenunche pe perna joasă a scăunașului de rugăciune. Cărticica stătea deschisă sub ochii ei. Pentru a zecea oară citi aceste rînduri scrise de o mînă necunoscută pe marginea filei, ca un răspuns la primul verset care spune: „Ai milă de mine, Doamne!" Mîna necunoscută scrisese: „Domnul va avea milă dacă nu vă veți pierde încrederea. Înarmați-vă cu tot curajul ca să vă apărați fiica și duceți-vă la tribunalul de familie chiar de-ați fi bolnavă, fie și pe moarte. Și amintiți-vă de semnalul hotărît altădată între domnia-voastră și Nevers".

— Deviza lui... *Sînt aici* — bîigui Aurore de Caylus. Copila mea! Copila mea!

Ochii i se umplură de lacrimi... Dar dintr-o dată strigă:

— Curaj ca s-o apăr? Am curaj și o voi apăra!

Capitolul IX

PLEDOARIA

Sala cea mare a palatului ce aparținuse cîndva familiei Lorraine părea să se bucure de cea din urmă și cea mai mare strălucire pe care o cunoscuse vreodată. Într-adevăr, niciodată pînă în această zi, nici

chiar pe vremea marilor duci de Guise, o adunare atît de ilustră nu se întrunise sub bolta ei. Gonzague avusese motivele lui să nu lipsească nimic care ar fi putut ştirbi impunătoarea solemnitate a acestei ceremonii. În afară de preşedintele de Lamoignon, de mareşalul de Villeroy şi de vicecancelarul d'Argenson, care veniseră să reprezinte pe Regent, mai puteau fi văzuţi, în primele rînduri de jilţuri, cardinalul de Bissy aşezat între prinţul de Conti şi ambasadorul Spaniei, bătrînul duce de Beaumont-Montmorency, lîngă vărul său Montmorency-Luxembourg, prinţul Grimaldi de Monaco, cei doi La Rochechouart, unul duce de Mortemart, celălalt prinţ de Tonnay-Charente, apoi Cossé-Brinac, Gramont, Harcourt, Croy, Clermont-Tonnerre. Nu cităm aici decît prinţii şi ducii. Cît despre marchizi şi conţi, erau mai multe duzini. Simplii gentilomi şi cei ce erau acreditaţi doar cu o procură îşi aveau locurile lîngă estradă. Şi erau foarte mulţi.

Această venerabilă adunare se împărţea, fireşte, în două tabere: cei pe care Gonzague şi-i cîştigase şi cei ce rămăseseră independenţi. Printre cei dintîi se număra un prinţ, un duce, mai mulţi marchizi, numeroşi conţi şi aproape toată pleava nobilimii mărunte. Gonzague se bizuia pe elocinţa şi pe *dreptul* său ca să atragă şi pe ceilalţi de partea sa.

Înainte de deschiderea şedinţei, conversaţiile se legaseră fără nici o ceremonie. Nimeni nu ştia prea bine pentru ce fusese convocat. Mulţi credeau că va fi vorba de un arbitraj între prinţ şi prinţesă, cu privire la bunurile lui Nevers. Gonzague îşi avea partizanii lui, care îl susţineau cu toată căldura. Doamnei de Gonzague îi luau apărarea cîţiva bătrîni seniori cumsecade, şi cîţiva tineri cavaleri. O altă părere se înfiripă după sosirea cardinalului. După

relatarea înaltului prelat, care nu se sfia să spună lucrurilor pe nume şi care declarase: „Biata femeie e pe trei sferturi nebună“, mulţi începură să creadă că putea fi vorba de punerea prinţesei sub interdicţie. Aproape întreaga adunare socoti însă, după aceste spuse, că doamna de Gonzague nu se va prezenta în faţa tribunalului. Totuşi fu aşteptată, aşa cum se cuvenea. Gonzague, el însuşi, pretinse acest lucru cu o nobilă atitudine, care făcu tuturor cea mai bună impresie. La ceasurile două şi jumătate, domnul preşedinte de Lamoignon luă loc în jilţul său. Asesorii lui fură desemnaţi în persoana cardinalului, vicepreşedintelui, a mareşalului Villeroy şi a ducelui de Clermont-Tonnerre. Primul grefier al Curţii de justiţie din Paris luă pana în mînă în calitate de secretar. Patru notari regali aveau să-l asiste în calitate de grefieri controlori. Toţi cinci prestară jurămînt în această calitate. Jacques Thallement, primul grefier, fu rugat să dea citire actului de convocare.

În acel act se spunea — în esenţă — că Filip al Franţei, duce de Orléans, Regent al regatului, ar fi dorit să prezideze personal această adunare de familie, atît din prietenia pe care o purta prinţului de Gonzague, cît şi pentru dragostea frăţească ce-l legase odinioară de răposatul duce de Nevers, dar că grijile conducerii regatului, a căror cîrmă nu putea fi părăsită nici o clipă, în favoarea unui interes particular, îl siliseră să rămînă la palat. În locul alteţei sale regale, fuseseră instituiţi ca împuterniciţi şi judecători regali domnii de Lamoignon, de Villeroy şi d'Argenson. Domnul cardinal de Bissy avea să servească de apărător al intereselor prinţesei. Consiliul era constituit în curte supremă, putînd hotărî, cu de la sine putere, în ultima in-

stanță, fără drept de apel, asupra tuturor chestiunilor privitoare la moștenirea răposatului duce de Nevers, în primul rînd asupra chestiunilor de stare civilă și avînd dreptul să ordone punerea persoanelor în drept în stăpînirea definitivă a bunurilor răposatului Nevers.

Dacă Gonzague ar fi redactat cu propria lui mînă această comunicare, textul ei nu ar fi putut să se arate mai binevoitor lui decît era.

Citirea actului fu ascultată într-o tăcere religioasă. Apoi domnul cardinal întrebă pe președintele de Lamoignon :

— Prințesa de Gonzague nu este reprezentată prin nici un împuternicit ?

Președintele repetă întrebarea cu glas tare. În clipa în care Gonzague se pregătea să răspundă că nu și să ceară să fie numit cineva din oficiu și să se continue procedura, canaturile ușii celei mari din fundul sălii se deschiseră și aprozii de serviciu intrară fără să mai anunțe. Toți se ridicară în picioare. Prințesa de Gonzague se arătă, într-adevăr, în prag, cernită ca de obicei, dar atît de falnică și de frumoasă, încît un murmur de admirație trecu peste toată asistența, la vederea ei.

— Ce tot îndrugai, domnia-ta, vere ? se aplecă ducele de Mortemart la urechea cardinalului de Bissy.

— Pe Dumnezeul meu... — răspunse acesta în șoaptă... — merit să fiu ucis cu pietre ! Am păcătuit. Dar în toată povestea asta este o minune.

Din prag, prințesa rosti cu glas liniștit și limpede :

— Domnilor, nu este nevoie de nici un împuternicit. Iată-mă în persoană.

Gonzague se ridică în grabă din jilțul său și se repezi în întîmpinarea soției sale. Îi oferi mîna cu

o galanterie plină de respect. Prinţesa nu o respinse, dar se înfioră la atingerea acestei mîini, şi faţa ei palidă păli şi mai mult. La picioarele estradei se aflau „oamenii de casă" : Navailles, Gironne, Montaubert, Nocé, Oriol şi toţi ceilalţi. Se dădură cei dintîi la o parte, ca să facă loc perechii princiare. Un jilţ fusese dinainte pregătit pentru prinţesă, la marginea din dreapta a estradei, alături de acela ocupat de domnul cardinal. La dreapta prinţesei, chiar lîngă ea, se afla draperia care acoperea o uşă prin care se intra în hemiciclu. Uşa era închisă şi draperia trasă.

Preşedintele ceru să se procedeze la o nouă lectură a actului de convocare, apoi spuse :

— Domnia sa, prinţul de Gonzague, avînd să ne înfăţişeze ceea ce doreşte în fapt şi în drept, aşteptăm să binevoiască a lua cuvîntul.

Gonzague se ridică numaidecît. Se înclină adînc mai întîi în faţa soţiei sale, a judecătorilor regali, apoi a restului asistenţei.

— Socotesc — începu el — că nimeni nu-şi închipuie că am putut să întrunesc o astfel de adunare pentru o comunicare de interes minor. Totuşi, înainte de a trece la miezul lucrurilor însemnate pe care am a le rosti, simt nevoia să-mi exprim teama de care sînt cuprins, o teamă aproape copilărească. Silit să iau cuvîntul în faţa unor minţi atît de luminate şi strălucite, slabele mele puteri se înspăimîntă şi pînă şi obişnuinţa limbajului, acel fel deosebit de a rosti cuvintele, de care un fiu al Italiei nu se poate niciodată dezbăra cu totul, accentul meu străin, mi se pare o piedică. Aş da cu siguranţă înapoi dacă nu mi-aş spune că puterea este mărinimoasă şi că însăşi superioritatea domniilor-voas-

tre îmi va asigura dinainte îngăduinţa de care am nevoie...

Această introducere hiperacademică fu primită cu zîmbete în rîndul elitei. Gonzague nu făcea nimic pe negîndite.

— Să-mi fie îngăduit — continuă el — ca înainte de orice să aduc prinosul meu de mulţumire tuturor celor care, în această împrejurare, au cinstit familia noastră cu binevoitoarea lor grijă. În primul rînd voi mulţumi Regentului, despre care putem spune fără a ne sfii, de vreme ce nu se află printre noi, că este un suflet mare, un neîntrecut prinţ, întotdeauna primul cînd e vorba de o acţiune demnă şi dreaptă...

Murmure de aprobare se auziră din toate părţile.

— În al doilea rînd — urmă Gonzague — voi mulţumi soţiei mele, care, în ciuda sănătăţii sale zdruncinate şi a înclinării spre pustnică reculegere, a binevoit să se biruie pe ea însăşi şi să coboare din înălţimile în care trăieşte pînă la nivelul sărmanelor noastre preocupări omeneşti. În al treilea rînd, trebuie să mai mulţumesc, de asemenea, acestor înalţi demnitari ai celei mai strălucite coroane din lume: celor doi şefi ai augustului tribunal din Paris, care fac dreptate şi hotărăsc în acelaşi timp destinele statului; gloriosului comandant de oşti, unul din acei oşteni uriaşi, ale căror izbînzi vor folosi drept temă Plutarhilor viitorului, acestui prinţ al bisericii şi tuturor sfetnicilor regatului, atît de demni de a sta la picioarele tronului. În sfîrşit, vă voi mulţumi şi dumneavoastră, domnilor, tuturor celorlalţi, de tot rangul, care aţi binevoit să răspundeţi la chemarea mea. Sînt plin de recunoştinţă şi, chiar aşa stîngaci exprimate, mulţumirile mele sînt pornite din adîncul inimii.

Toate acestea fură rostite cu o măsură desăvîrşită şi cu glasul acela învăluitor şi limpede care-i privilegiul italienilor din nord. Era doar introducerea. Gonzague părea să se reculeagă. Fruntea i se înclină şi ochii i se plecară.

— Filip de Lorraine, duce de Nevers — reluă el cu un ton îndurerat — era vărul meu de sînge, fratele meu sufletesc. Ne-am trăit laolaltă zilele tinereţii. Pot spune că inimile noastre se contopiseră într-una singură. Era un prinţ mărinimos şi cine ştie ce glorie îl aştepta dacă ar fi ajuns în puterea vîrstei. Nevers a murit însă înainte să fi împlinit douăzeci şi cinci de ani. În viaţa mea, adesea destul de greu încercată, nu-mi amintesc să fi primit o lovitură mai crîncenă. Optsprezece ani, scurşi din acea noapte fatală, n-au putut îndulci amărăciunea durerii noastre. Amintirea lui trăieşte, aici — spuse el ducîndu-şi mîna la inimă şi prefăcîndu-se că-i tremură glasul — ca şi doliul nobilei femei care a socotit că nu este o înjosire să poarte numele meu după ce-l purtase pe acela al ducelui de Nevers.

Toate privirile se îndreptară spre prinţesă. Aceasta roşise deodată. O cumplită emoţie îi răvăşea faţa.

— Nu pomeniţi despre acest lucru — şopti ea printre dinţii încleştaţi. Am trăit optsprezece ani în pustnicie şi lacrimi.

Cei ce veniseră acolo ca să judece cu toată nepărtinirea, magistraţii, prinţii şi sfetnicii Franţei, tresăriră şi deveniră mai atenţi la auzul acestor cuvinte. Clienţii prinţului, cei pe care i-am văzut adineauri adunaţi în apartamentul personal al prinţului Gonzague, scoaseră un murmur de dezaprobare. Domnul cardinal de Bissy se ridică:

— Cer domnului preşedinte — spuse el — să impună tăcere. Cuvintele prinţesei trebuie să fie ascultate aici cu acelaşi respect ca acelea ale prinţului.

— Tăcere! porunci domnul de Lamoignon, a cărui privire aspră făcu să se plece ochii tuturor prietenilor imprudenţi ai lui Gonzague.

Acesta răspunse cuvintelor cardinalului:

— Nu, eminenţă, nu cu acelaşi respect. Dacă îmi este îngăduit să vă contrazic, cu un respect mai mare, deoarece prinţesa este văduva lui Nevers. Sînt cuprins de o adîncă mirare că s-a aflat printre noi cineva care a putut uita, fie şi o clipă, adîncul respect ce trebuie datorat prinţesei de Gonzague.

Tăcerea se restabilise. Prinţul ridică scurt fruntea şi spuse cu glas mai hotărît:

— Filip de Nevers a căzut victimă unei răzbunări sau a unei trădări. Trebuie să trec mai repede peste tainele acelei nopţi tragice. Domnul de Caylus, tatăl soţiei mele, a murit de mult şi respectul îmi impune tăcere.

Văzînd că doamna de Gonzague se frămînta în jilţul ei, gata să-i vină rău, pricepu că o nouă sfidare ar rămîne fără răspuns. Se întrerupse deci şi spuse pe un ton de fermecătoare şi binevoitoare politeţe:

— Dacă alteţa sa prinţesa are să ne spună ceva în această privinţă, aş fi gata să-i cedez cuvîntul.

Aurore de Caylus îşi adună toate puterile ca să vorbească, dar nu putu. Gîtlejul ei sugrumat de mînie nu lăsă să treacă nici un sunet. Gonzague aşteptă cîteva secunde, apoi continuă:

— Moartea domnului marchiz de Caylus care, fără îndoială, ar fi putut aduce preţioase mărturii, depărtarea locului unde a fost comisă crima, fuga

ucigaşilor şi alte raţiuni pe care, desigur, cu toţii le cunoaşteţi, nu au îngăduit justiţiei să facă deplină lumină în această sîngeroasă întîmplare. Au fost şi unele îndoieli, o bănuială şi-a făcut oarecare drum. În cele din urmă, totul a rămas nedezlegat. Totuşi, domnilor, Filip de Nevers mai avea un alt prieten bun în afară de mine, un prieten mult mai puternic. Acest prieten, mai e oare nevoie să-l numesc ? Îl cunoaşteţi cu toţii : se numeşte Filip de Orléans şi este Regent al Franţei. Cine ar îndrăzni să pretindă că pe Filip de Nevers, asasinat mişeleşte, nu a avut cine să-l răzbune ?

Aurore de Caylus îşi ţinea batista lipită de buze, într-atîta indignarea îi strivea pieptul.

— Domnilor — continuă Gonzague — voi trece acum la faptele care au motivat convocarea domniilor-voastre. Abia în momentul în care s-a măritat cu mine, prinţesa a mărturisit că fusese căsătorită în taină, dar legitim, cu răposatul duce de Nevers. Şi, tot atunci, a declarat existenţa unei fiice rezultate din această căsătorie. Nu exista nici o dovadă scrisă ; registrul parohial, rupt în două locuri, nu mai purta nici o menţiune nici despre căsătorie, nici despre naştere şi trebuie din nou să spun că domnul de Caylus era singurul om pe lume care ar mai fi putut da o lămurire în această privinţă. Dar atît cît a mai fost în viaţă, a păstrat cea mai deplină tăcere. În clipa aceasta nimeni nu-l mai poate întreba în mormînt. Dovada legală a acestor date de stare civilă a trebuit să fie stabilită prin mărturia, prestată sub jurămînt, a lui dom Bernard, capelanul castelului de Caylus, care a făcut menţiune de căsătoria anterioară şi de naşterea domnişoarei de Nevers pe marginea actului care a dat numele meu văduvei ducelui de Nevers. Aş dori ca alteţa sa prin-

ţesa să binevoiască să întărească spusele mele cu autoritatea confirmării sale.

Aurore de Caylus rămase mută. Dar după ce se aplecă spre ea, cardinalul de Bissy spuse:

— Alteţa sa prinţesa nu contestă nimic.

Gonzague se înclină şi continuă:

— Copila a dispărut în chiar noaptea asasinatului. Ştiţi desigur, domnii mei, ce comoară nesecată de răbdare şi duioşie e închisă în inima unei mame. De optsprezece ani, singurul gînd, singura grijă a prinţesei este să-şi caute fiica. Trebuie însă să adaug că, din nefericire, pînă în prezent, căutările soţiei mele au rămas zadarnice. Nici o urmă, nici un semn. Ea nu a izbutit să afle nimic mai mult decît în prima zi.

Aurore de Caylus îşi ţinea ochii îndreptaţi spre cer. În pupilele-i înecate de lacrimi, Gonzague căută zadarnic să citească deznădejdea pe care era firesc să o trezească ultimele lui cuvinte.

— Cu toată adînca neplăcere pe care mi-o inspiră o astfel de obligaţie — reluă el — trebuie, totuşi, să vă vorbesc şi de mine. După căsătoria mea, în timpul domniei răposatului rege, Curtea de justiţie din Paris, la cererea domnului duce d'Elbeuf, unchi după tată al nefericitului nostru văr şi prieten, a hotărît, în secţii unite, să suspende fără termen (dar în limitele prevăzute de lege) drepturile mele la moştenirea lui Nevers. Aceasta pentru a apăra interesele tinerei Aurore de Nevers, dacă aceasta ar mai fi în viaţă. Fireşte, nici o clipă nu m-am gîndit să mă plîng împotriva unei asemenea hotărîri. Dar această hotărîre nu a fost mai puţin, domnilor, pricina nefericirii mele, o nefericire fără de leac.

O privire rapidă a lui Gonzague îi înştiinţă pe Montaubert, Gironne şi compania că sosise momentul critic.

— Eram încă tînăr — urmă Gonzague — îndeajuns de bine văzut la curte şi bogat, de pe atunci, foarte bogat. Nobleţea mea era dintre acelea ce nu pot fi tăgăduite. Aveam drept soţie o comoară de frumuseţe, de înţelepciune şi de virtute. Cum să scapi, vă întreb pe domniile-voastre, ascunselor şi mîrşavelor uneltiri ale pizmei? Hotărîrea Curţii de justiţie mă pusese într-o situaţie falsă. Într-adevăr, unele cugete josnice socoteau că de aci înainte nu mai puteam dori decît moartea fiicei lui Nevers.

Proteste îndreptăţite se ridicară în măsura în care se cuvenea.

— Ei da, domnilor — exclamă Gonzague înainte ca domnul Lamoignon să fi impus iarăşi tăcere întrerupătorilor — ce vreţi, aşa e lumea! Aveam un interes material, însemna că trebuie să am şi un gînd ascuns. Calomnia avea mulţi sorţi de izbîndă împotriva mea. O singură piedică mă despărţea de o moştenire ca din basme. Piară deci piedica! Am fost bănuit de intenţiile cele mai perverse, mai mîrşave. Calomnia a aşezat astfel (trebuie să destăinuiesc totul în faţa acestui tribunal de familie) între prinţesă şi mine răceala, neîncrederea, ura aproape. Au fost luate drept mărturie portretul cernit care împodobeşte refugiul unei femei care se poartă ca o sfîntă; pe de altă parte, a fost opus bărbatului în viaţă imaginea soţului mort. Astfel a fost tulburată căsnicia mea.

Sublinie cu putere acest cuvînt.

— Pricepeţi? Căsnicia mea: căminul, liniştea familiei, inima mea. Iată, vă declar acest lucru,

pe cinstea şi pe iertarea păcatelor mele. Jur ! Mi-aş fi dat bucuros şi numele şi averea ca să fiu şi eu fericit, ca oamenii de rînd, care au o căsnicie, adică o soţie devotată, un suflet prieten, copii care te iubesc şi pe care îi adori, o familie, această fărîmă de fericire cerească cu care bunul Dumnezeu se îndură de noi.

S-ar fi crezut că prinţul îşi pusese tot sufletul în această cuvîntare. Adunarea era mişcată pînă la lacrimi. Judecătorii erau, cei mai mulţi, oameni cu familie. În ciuda moravurilor vremii, inimile lor de tată şi de soţ fură adînc mişcate. Chiar şi ceilalţi încercară o undă de emoţie, întocmai ca nişte orbi care ar ghici ce pot însemna culorile.

Doar două făpturi rămăseseră reci în înduioşarea generală : prinţesa de Gonzague şi domnul de Chaverny. Prinţesa ţinea ochii plecaţi. Părea căzută în visare şi, fireşte, această atitudine glacială nu pleda în favoarea ei pe lîngă judecătorii dinainte îndîrjiţi împotriva sa. Cît despre micul marchiz, se legăna pe jilţul lui şi mormăia printre dinţi :

— Ilustrul meu văr e un ticălos sublim !

Ceilalţi îşi dădeau seama, judecînd după însăşi atitudinea doamnei de Gonzague, tot ce trebuise să sufere nefericitul prinţ.

— E prea mult ! şopti domnul de Mortemart cardinalului de Bissy. Să fim drepţi. Prinţesa a întrecut măsura !

— Nu vă spuneam eu — murmură cardinalul, care-şi revenise — că frumoase lucruri o să mai aflăm ! Dar să fim atenţi. Gonzague n-a sfîrşit.

Într-adevăr, prinţul continuă ; emoţia îi dădea o paloare care îl făcea şi mai frumos.

— Domnilor, nu sînt răzbunător din fire. Domnul mi-e martor că nu port pică acestei sărmane mame care s-a lăsat indusă în eroare. Mamele se încred uşor din prea mare dragoste. Dacă eu am suferit, nu a cunoscut şi ea chinuri poate şi mai grele? Mintea cea mai sănătoasă îşi pierde cu vremea vlaga, dacă suferinţa i se prelungeşte peste fire. Puterea de judecată osteneşte. I s-a spus că aş fi duşmanul fiicei sale, că aş avea interes... înţelegeţi, domnii mei, interes eu, prinţul de Gonzague, omul cel mai bogat din Franţa după Law! I s-a spus deci: „Omul acesta are emisari pretutindeni, agenţii lui străbat în toate direcţiile Franţa, Spania, Italia. Omul acesta se ocupă mai mult de fiica dumneavoastră decît dumneavoastră".

Se întoarse spre prinţesă şi o întrebă:

— Nu-i aşa, doamnă, vi s-a spus acest lucru?

Fără să ridice ochii şi fără să se mişte, Aurore de Caylus lăsă să cadă aceste cuvinte:

— Mi s-a spus.

— Vedeţi? strigă prinţul, adresîndu-se tribunalului; apoi, întorcîndu-se din nou spre soţia lui: Vi s-a mai spus, sărmană mamă: „Dacă şi astăzi vă mai căutaţi fiica, dacă strădaniile vă sînt zadarnice, lucrul acesta se datoreşte mîinii unui om care acţionează din umbră; mîna lui perfidă, care vă zădărniceşte căutările, încurcă urmele". Nu este aşa, doamnă, că vi s-a spus aceasta?

— Mi s-a spus... — recunoscu iarăşi prinţesa.

— Vedeţi, vedeţi, preacinstiţi judecători, înalţi demnitari! Şi nu vi s-a mai spus încă ceva, doamnă? Această mînă care unelteşte din umbră, această mînă perfidă este a soţului domniei-voastre? Nu vi s-a adăugat că s-ar putea ca biata copilă nici să nu mai trăiască şi că sînt oameni îndeajuns de

mîrşavi ca să ucidă chiar şi un prunc, că poate... Nu mai e nevoie să mai sfîrşesc gîndul, doamnă, dar, cu siguranţă, vi s-a spus şi aşa ceva.

— Mi s-a spus.

— Şi aţi putut crede, doamnă? întrebă prinţul, al cărui glas tremura de indignare.

— Am crezut — răspunse rece prinţesa.

La acest răspuns, din toate părţile sălii izbucniră exclamaţii.

— Vă pierdeţi singură, doamnă! şopti cardinalul la urechea prinţesei. Oricare ar fi concluzia la care ar ajunge domnul de Gonzague, puteţi fi acum sigură că tribunalul se va rosti împotriva domniei-voastre.

Aurore de Caylus îşi reluase tăcuta neclintire. Preşedintele Lamoignon se pregătea să-i adreseze o dojană, cînd Gonzague îl opri cu un gest respectuos.

— Lăsaţi, domnule preşedinte, vă rog, lăsaţi, domnilor. Mi-am impus, pe acest pămînt, o grea îndatorire. O îndeplinesc cît pot mai bine. Bunul Dumnezeu va ţine socoteală de strădaniile mele. Dacă vreţi să cunoaşteţi tot adevărul, aflaţi că scopul acestei adunări solemne era de a sili pe doamna de Gonzague să mă asculte măcar o dată în viaţa ei. De optsprezece ani de cînd sîntem soţ şi soţie, nu am putut obţine această favoare. Acum am izbutit! Cerul să vă răsplătească. Dar nu interveniţi între mine şi soţia mea. Din fericire, am talismanul care să-i deschidă în sfîrşit ochii!

Apoi, întorcîndu-se spre prinţesă şi adresîndu-i-se numai ei în adînca tăcere ce domnea în sală, rosti:

— Vi s-a spus adevărul, doamnă: aveam mai mulţi agenţi ca domnia-voastră în Franţa, în Spania, în Italia. Fiindcă, în timp ce aţi plecat urechea

la mîrşavele învinuiri ce mi se aduceau, eu mă străduiam pentru domnia-voastră. Şi eu cercetam, cercetam fără încetare şi odihnă, folosind toată trecerea şi puterea mea, tot aurul şi toată rîvna inimii mele. Şi astăzi, răsplătit de atîţia ani de trudă, mă întorc spre domnia-voastră, care mă dispreţuiţi şi mă urîţi, eu care vă respect şi care vă iubesc, mă îndrept spre domnia-voastră şi vă spun: deschideţi-vă braţele, fericită mamă, şi primiţi în ele, de la mine, pe copila voastră.

Întorcîndu-se spre aprozi, strigă cu voce răsunătoare:

— Să fie introdusă domnişoara Aurore de Nevers.

Capitolul X

„SÎNT AICI"

Gonzague era un desăvîrşit actor. Luptîndu-se cu imposibilul, izbuti să realizeze o adevărată minune. Toţi îl crezură, toţi ar fi jurat că spune adevărul. Oriol, Gironne, Albret, Taranne şi ceilalţi de teapa lor nu mai jucau nici ei un rol. Şi ei căzuseră în laţ. Cu toţii gîndeau:

„Mai tîrziu va minţi poate, dar acum spune adevărul". Apoi adăugau, tot în mintea lor: „E cu putinţă să fie în acelaşi om atîta măreţie şi atîta perversitate?"

Domnul de Lamoignon îşi şterse o lacrimă, iar Villeroy, bătrînul oştean, exclamă:

— Pe legea mea, prinţe, eşti un om de inimă!

Dar rezultatul cel mai surprinzător fu schimbarea scepticului Chaverny şi, mai ales, efectul ca de trăsnet produs asupra prinţesei. Chaverny se ţinuse tare cît putuse, dar, la ultimele cuvinte ale prinţului, rămăsese cu gura căscată.

— Dacă a făcut într-adevăr aşa ceva — îi şopti el lui Choisy — să mă ia dracu' dacă nu-i iert tot restul.

Cît despre Aurore de Caylus, se ridicase tremurînd, palidă ca o fantomă. Cardinalul de Bissy fu nevoit s-o sprijine cu braţul. Rămăsese cu privirea pironită pe uşa pe care ieşise, la porunca prinţului, domnul de Peyrolles. Aştepta. Toţi aşteptau ca şi ea. Peyrolles ieşise pe terasa care comunica cu apartamentul personal al lui Gonzague. Se reîntoarse curînd, ţinînd de mînă pe dona Cruz. Prinţul îi ieşi în întîmpinare. Toţi exclamară într-un glas : „Ce frumoasă e !" Apoi, complicii reintrînd în rolul lor, rostiră cu jumătate glas formula care li se poruncise dinainte : „Ce aer de familie !" Cei doi preşedinţi, mareşalul, cardinalul şi toţi ducii se uitară, rînd pe rînd, la prinţesă, apoi la dona Cruz şi făcură această declaraţie spontană :

— Seamănă cu maică-sa.

Era deci limpede pentru ei, care aveau să pronunţe hotărîrea, că prinţesa era mama donei Cruz. Cu toate acestea, schimbîndu-şi expresia, pe faţa Aurorei de Caylus se întipărea aceeaşi tulburare şi nelinişte. Pe măsură ce se uita la frumoasa fată, un soi de spaimă îi răvăşea trăsăturile. Fiica ei nu ar fi putut fi mai frumoasă. Dar ar fi trebuit să fie cu totul altfel. La această spaimă, o alta se adăuga : care putea fi trecutul acestei încîntătoare făpturi, ai cărei ochi străluceau plini de cutezanţă, a cărei talie subţire avea ciudate mlădieri, care purta în

toată fiinţa ei pecetea unei graţii, unei prea accentuate graţii, pe care austera educaţie primită în familie nu o dă de obicei autenticelor coborîtoare din duci?

Chaverny exprimă gîndul prinţesei în alt chip şi mult mai bine decît aceasta ar fi putut-o face.

— E adorabilă! spuse el lui Choisy, recunoscînd-o.

— Eşti de bună seamă îndrăgostit? îl întrebă Choisy.

— Am fost — răspunse tînărul marchiz — dar numele de Nevers o striveşte şi nici nu i se potriveşte. Sînt travestiri cu neputinţă de obţinut. Gonzague nu-şi dăduse seama de acest lucru. Şiretenia lui milaneză era diplomaţia, nu fineţea de spirit.

În acest timp, dona Cruz, roşie de sfială, ţinînd ochii plecaţi, dar cu zîmbetul pe buze, ajunsese la picioarele estradei... Singuri Chaverny şi prinţul ghiceau tăria care-i trebuia să nu ridice pleoapele. Murea de poftă să vadă totul.

— Domnişoară de Nevers — îi spuse Gonzague — du-te şi îmbrăţişează-ţi mama!

Dona Cruz păru sincer cuprinsă de o mare bucurie; elanul ei nu era de loc prefăcut. În aceasta şi constase suprema abilitate a lui Gonzague, care nu voise o actriţă pentru acest rol de frunte. Dona Cruz era de bună-credinţă. Privirea ei plină de mîngîieri se îndreptă de îndată spre aceea pe care o socotea mama sa. Făcu un pas şi braţele i se deschiseră de la sine. Dar numaidecît se lăsară moi şi pleoapele se coborîră şi ele. Un gest rece al prinţesei o încremenise pe loc. Cuprinsă din nou de toată neîncrederea bănuitoare care-i otrăvise singurătatea, prinţesa spuse cu jumătate de glas:

— Ce-au făcut din fiica lui Nevers!

Apoi adăugă cu glas tare :

— Dumnezeu mi-e martor că am o inimă de mamă. Dar dacă fiica lui Nevers ar fi să se reîntoarcă la mine întinată de o singură pată, dacă ar fi uitat o singură clipă mîndria neamului ei, mi-aş acoperi faţa şi aş spune : Nevers este cu adevărat mort !

Asprimea doamnei de Gonzague părea nepotrivită şi chiar denaturată. În timp ce vorbea, un uşor zgomot se produse la dreapta ei, ca şi cum uşa vecină ar fi fost deschisă cu multă grijă în dosul draperiei. Prinţesa nu luă însă în seamă acest zgomot.

Gonzague răspunse, împreunînd mîinile ca şi cum, în clipa aceasta, o îndoială ar fi fost o profanare :

— Doamnă, doamnă, să fie într-adevăr glasul inimii de mamă care s-a rostit astfel ? Domnişoara de Nevers, fiica domniei-tale, este mai neprihănită ca un înger.

O lacrimă străluci în ochii sărmanei dona Cruz.

Cardinalul se plecă spre Aurore de Caylus :

— Dacă nu aveţi, pentru a vă îndoi încă, raţiuni precise care se pot destăinui... — începu el.

— Raţiuni ! îl întrerupse prinţesa — inima mi-a rămas rece, ochii uscaţi, braţele nemişcate. Aceste raţiuni nu vă sînt îndeajuns ?

— Doamnă, dacă nu aveţi altele, nu voi putea, cu mîna pe conştiinţă, să răstorn părerea unanimă a tribunalului.

Aurore de Caylus aruncă împrejurul ei o privire întunecată.

— Domnilor, domnilor ! strigă ea. M-aţi şi judecat oare ?

— Liniştiţi-vă, doamnă, şi nu vă fie teamă — răspunse preşedintele de Lamoignon; toţi cei ce se află în această incintă vă respectă şi vă iubesc, în primul rînd ilustrul prinţ care v-a dat numele...

Prinţesa înclină capul. Preşedintele de Lamoignon continuă cu o urmă de asprime în glas:

— Faceţi tot ce vă dictează conştiinţa, doamnă, şi nu vă fie nici o teamă. Sarcina tribunalului nostru nu este de a pedepsi pe cineva. Greşeala dumneavoastră nu este o crimă, ci nefericită rătăcire. Rudele şi prietenii domniei-voastre vă vor compătimi dacă vă veţi fi înşelat.

— Să mă înşel? murmură prinţesa, fără să ridice capul. Da, fireşte, am fost adesea înşelată. Dar dacă nu se află aici nimeni ca să mă apere, mă voi apăra singură. Fiica mea trebuie să aibă la ea dovada naşterii sale.

— Ce dovadă? întrebă preşedintele de Lamoignon.

— Dovada de care însuşi domnul de Gonzague a pomenit adineauri: fila smulsă din registrul capelei castelului Caylus. Smulsă de mîna mea, domnilor — adăugă ea ridicîndu-se în picioare.

„Iată ce voiam să aflu" — se gîndi Gonzague.

— Această dovadă — spuse el cu glas tare — fiica domniei-voastre o va avea, doamnă.

— Deci nu o are? strigă Aurore de Caylus.

Un murmur prelungit se ridică în sală.

— Luaţi-mă de-aici, luaţi-mă de-aici! bîigui dona Cruz printre lacrimi.

Ceva fremătă în adîncul inimii prinţesei auzind glasul deznădăjduit al bietei copile.

— Doamne — exclamă ea ridicînd braţele spre cer — Doamne luminează-mă! Ar fi o cumplită durere şi o adevărată crimă să resping pe propriul

meu copil ! Doamne, te implor din adîncul nefericirii mele, răspunde-mi !

Chipul ei se lumină deodată în timp ce întreg trupul îi fu zguduit de un fior. Se adresase Domnului. Şi un glas pe care ea singură îl auzi, un glas tainic, care părea să răspundă supremului ei apel, rosti în spatele draperiei cele două cuvinte ale devizei lui Nevers: *Sînt aici!*

Prinţesa se sprijini de braţul cardinalului ca să nu se prăbuşească. Nu îndrăznea să se întoarcă. Glasul acela cobora cu adevărat din cer?

Gonzague fu înşelat de această bruscă emoţie. Şi crezu că este momentul să dea o ultimă lovitură :

— Doamnă — spuse el — aţi făcut apel la stăpînul tuturor lucrurilor. Dumnezeu v-a răspuns. Văd, simt lucrul acesta. Nu alungaţi, doamnă, fericirea după suferinţe atît de îndelungat îndurate cu atîta nobleţe ; glasul inimii vă va răspunde !

Prinţesa învălui cu privirea pe dona Cruz. Prinţul continuă cu însufleţire :

— Acum, că aţi văzut-o, pentru numele lui Dumnezeu, răspundeţi : nu e fiica domniei-voastre ?

Prinţesa nu răspunse numaidecît. Fără să vrea, se întoarse pe jumătate spre draperie. Glasul, auzit de ea singură, rosti acest simplu cuvînt: *nu.*

— Nu ! repetă prinţesa cu putere.

Şi privirea ei hotărîtă se roti peste întreaga adunare. Acum nu-i mai era frică. Oricine ar fi fost tăinuitul sfetnic din spatele draperiei, avea încredere în el fiindcă-l înfrunta pe Gonzague. De altfel, împlinea făgăduiala mută din cartea de rugăciuni. Spusese: *Sînt aici!* Venise cu deviza lui Nevers.

În acest timp, nesfîrşite exclamaţii se încrucişau în sală.

— Asta e prea mult ! răspunse Gonzague. Răbdarea omenească are margini. Mă voi adresa deci ultima oară prinţesei şi îi voi spune : trebuie ca cineva să aibă motive serioase, raţiuni grave şi puternice ca să respingă un adevăr care sare în ochi.

— Vai ! oftă bunul cardinal — acestea sînt propriile mele vorbe ! Dar cînd doamnele îşi pun ceva în cap...

— Aceste motive le aveţi, doamnă ? încheie Gonzague.

— Da ! şopti glasul tainic.

— Da ! răspunse prinţesa.

Gonzague era livid la faţă şi buzele i se mişcau într-un tremur nervos. Îşi dădu seama că se afla acolo, chiar în sînul adunării convocate de el, o înrîurire duşmănoasă, dar nevăzută. O simţea, dar o căuta zadarnic.

De cîteva minute totul părea schimbat în făptura văduvei lui Nevers. Cum se produsese această minune ? Schimbarea se văzuse în clipa în care, deznădăjduită, prinţesa invocase sprijinul cerului. Dar Gonzague nu credea în Dumnezeu. Îşi şterse sudoarea care-i curgea de pe frunte.

— Aveţi cumva veşti de la fiica domniei-voastre, doamnă ? o întrebă el, ascunzîndu-şi cît putea mai bine neliniştea. Există şi înşelători : averea lui Nevers este o pradă ispititoare. Ţi s-a prezentat o altă fată de aceeaşi vîrstă şi ţi s-a spus : „Aceasta e cea adevărată, am salvat-o, am vegheat asupra ei". Toţi spun acelaşi lucru.

Preşedintele de Lamoignon şi gravii săi asesori se uitau acum cu uimire la Gonzague.

— Ehei, ascunde-ţi ghearele, tigrule! şopti Chaverny.

În mijlocul chipului palid, ochii lui Gonzague ardeau sîngeroşi.

— Este undeva prin apropiere — continuă printre dinţii strînşi — gata să se arate? Aşa vi s-a spus? Şi e în viaţă? Răspundeţi: e în viaţă?

Prinţesa se sprijini cu o mînă de spătarul jilţului. Se clătina.

— Răspundeţi, răspundeţi... — stărui Gonzague.

Judecătorii repetară şi ei:

— Doamnă, răspundeţi!

Aurore de Caylus îşi încorda auzul. Se înăbuşea. De ce întîrzia atîta oracolul să răspundă?

— În viaţă? întrebă la rîndu-i Aurore de Caylus, cu glasul frînt, pe tainicul sfetnic.

— În viaţă! i se şopti.

Ridică radioasă fruntea, beată de bucurie:

— Da, în viaţă, în viaţă! strigă ea. În viaţă, împotriva domniei-tale şi sub oblăduirea Celui-de-sus.

Întreaga asistenţă se ridică în picioare. În sală se ridică un vuiet. Pe banca lor, împuterniciţii regali se sfătuiau.

— Cînd vă spuneam eu, domnule duce — repetă cardinalul — cînd vă spuneam eu! Noi nu ştim totul şi încep să cred că prinţesa nu e de loc nebună.

În mijlocul învălmăşelii generale, glasul de după tapiţerie se auzi iar: „Astă-seară, la balul Regentului, vi se va spune deviza lui Nevers".

— Şi îmi voi vedea fiica? bolborosi prinţesa gata să-i vină rău.

Zgomotul uşor al unei uşi care se închide se auzi în dosul tapiţeriei. Apoi tăcere. Era şi timpul. Cuprins de o vagă bănuială, Chaverny se strecurase în spa-

tele cardinalului. Ridică brusc draperia. În dosul ei nu era nimeni, dar prinţesa lăsă să-i scape un strigăt înăbuşit. Fu de ajuns. Chaverny deschise uşa şi se repezi în coridor. Coridorul era întunecat, căci era aproape de căderea nopţii. Marchizul nu văzu nimic. Doar la celălalt capăt al galeriei, silueta şovăitoare a micului cocoşat cu picioare strîmbe, care se făcu nevăzut coborînd liniştit scara.

„Scumpul meu văr a vrut să joace un renghi diavolului care mi se pare că şi-a cam bătut joc de el !" îşi spuse Chaverny.

În acest timp, în sala unde se întrunise Tribunalul de familie, la un semn al preşedintelui de Lamoignon, judecătorii şi asesorii îşi reluaseră locurile. Gonzague se străduia din toate puterile, într-o crîncenă încordare, să se stăpînească. Şi, privindu-l, s-ar fi zis, într-adevăr, că este foarte liniştit. Se înclină adînc spre Tribunal şi spuse :

— Domnilor, aş roşi dacă ar trebui să mai adaug un cuvînt la toate cele spuse şi petrecute. Binevoiţi să hotărîţi de partea cui este dreptatea.

— Să ne sfătuim — propuseră cîteva glasuri de pe estradă.

Domnul de Lamoignon se ridică şi îşi acoperi capul.

— Prinţe — spuse el — împuterniciţii regali, după ce au ascultat şi părerea domnului cardinal de Bissy, care apără interesele prinţesei de Gonzague, socotesc că nu este cazul de a pronunţa o hotărîre. De vreme ce alteţa sa ştie unde se află fiica ei, este firesc să o prezinte Tribunalului. Domnul de Gonzague va prezenta, de asemenea, din nou pe aceea pe care o crede adevărata moştenitoare. Dovada scrisă, pomenită şi de domnul de Gonzague,

și de prințesă, adică fila smulsă din registrul capelei castelului Caylus, va fi înfățișată Tribunalului, a cărui hotărîre va fi, atunci, lesne de dat. În numele maiestății sale, Tribunalul își amînă judecata pe trei zile.

— Primesc — se grăbi să se învoiască Gonzague. Voi avea dovada cerută.

— Îmi voi prezenta fiica și voi avea și eu dovada. Mă învoiesc la rîndul meu — declară prințesa.

Împuterniciții regali ridicară de îndată ședința.

— Cît despre tine, biata mea copilă — spuse Gonzague donei Cruz, încredințînd-o din nou domnului de Peyrolles — am făcut tot ce am putut. De aci înainte, singur Dumnezeu va mai putea să-ți deschidă inima mamei tale.

Dona Cruz își coborî peste față vălul și se îndepărtă. Dar înainte de a trece pragul, se răzgîndi dintr-o dată. Se repezi spre prințesă.

— Doamnă — strigă ea apucîndu-i mîna și sărutîndu-i-o — doamnă, fie că sînteți, fie că nu sînteți mama mea, eu vă respect și vă iubesc.

Prințesa zîmbi și îi atinse fruntea cu buzele.

— Tu nu ești complice, copila mea. Mi-am dat seama de aceasta și nu îți port pică. Și eu te iubesc.

Domnul de Peyrolles o trase pe dona Cruz spre ieșire. Gonzague, care însoțise pînă la scară pe înalții judecători regali, se întorsese în clipa în care prințesa se pregătea să părăsească sala, înconjurată de femeile din suita sa. La un gest poruncitor al lui, acestea se dădură la o parte. Gonzague se apropie de prințesă și, cu obișnuitele lui aere de mare curtenie, se aplecă să-i sărute mîna.

— Doamnă — îi spuse el pe un ton oarecum glumeț — așadar, ne-am declarat război ?

— Nici prin gînd nu-mi trece să atac, prințe — răspunse Aurore de Caylus. Mă apăr, atîta tot.

— Între noi fie zis, nu are nici un rost să discutăm ; țin să vă scutesc de această osteneală fără rost. Dar, pe cît s-ar părea, domnia-voastră are niște tainici ocrotitori ?

— Am de partea mea, prințe, bunătatea cerului, care e sprijinul mamelor. Giraud — se adresă ea apoi Madeleinei — poruncește să mi se pregătească lectica.

Gonzague zîmbi.

— Este vreo vecernie deosebită la biserica Saint-Magloire ? întrebă el mirat.

— Nu știu, prințe — răspunse liniștită doamna de Gonzague — de altfel, nu la biserica Saint-Magloire mă voi duce. Félicité — se adresă ea unei alte cameriste — să-mi aduci casetele cu bijuterii.

— Diamantele ? reluă batjocoritor prințul. Nu cumva curtea, care vă regretă de atîta vreme, va avea în sfîrșit fericirea să vă vadă ?

— Astă-seară mă duc la balul Regentului.

De data aceasta, Gonzague rămase trăsnit.

— Domnia-voastră — bolborosi el — domnia-voastră ?

Ea înălță capul, atît de frumoasă și de semeață, încît, fără voia lui, Gonzague plecă privirea.

— Eu ! răspunse ea.

Și îndreptîndu-se spre ieșire, unde o așteptau femeile din suita ei, adăugă :

— Începînd de astăzi, doliul meu a luat sfîrșit, prințe ! Poți face orice vrei împotriva mea ; acum nu-mi mai este frică de domnia-ta.

ÎN CARE COCOŞATUL FACE ÎN AŞA FEL CA SĂ FIE POFTIT LA BALUL DE LA CURTE

Gonzague rămase o clipă nemişcat, urmărindu-şi cu privirea soţia, care străbătea galeria ca să se reîntoarcă în apartamentele ei.

„E o adevărată înviere din morţi! îşi spuse el. Cu toate că am jucat bine partida. De ce am pierdut-o, atunci? Cu siguranţă că avea nişte cărţi ascunse. În orice caz, nu am nici o clipă de pierdut. Ce vrea să facă la balul de la Palatul Regal? Să vorbească Regentului? E neîndoielnic că ştie unde se află fiica ei... Dar şi eu ştiu!"

Şi, întrerupîndu-se, îşi scoase carneţelul.

„Cel puţin, în privinţa asta, întîmplarea m-a slujit."

Scutură un clopoţel şi spuse feciorului care se ivi numaidecît:

— Domnul de Peyrolles... Chemaţi-l în grabă pe domnul de Peyrolles.

— Prinţe — strigă omul de încredere intrînd — pot, în sfîrşit, să vă vorbesc! Veşti rele! În primul rînd, am auzit pe cardinalul de Bissy spunînd judecătorilor regali: „Aici trebuie să se ascundă taina unei mari nedreptăţi..."

— Lasă-l pe cardinal să trăncănească cît o vrea. Altceva?

— Dona Cruz e revoltată la culme. Spune că a fost pusă să joace un rol mîrşav. Vrea să părăsească Parisul.

— Las-o pe dona Cruz să facă ce-o vrea şi ascultă-mă !

— Nu înainte de a vă spune tot ce se petrece. Lagardère e la Paris.

— A ! Bănuiam eu. Şi... de cînd ?

— Cel puţin de aseară.

„Trebuie că prinţesa l-a văzut" — îşi spuse prinţul, apoi întrebă :

— De unde ştii ?

Peyrolles coborî glasul :

— Saldagno şi Faënza au fost ucişi.

Fu limpede că domnul de Gonzague nu se aştepta la aşa ceva. Muşchii feţei sale se încordară şi rămase năucit. Dar cînd domnul de Peyrolles ridică ochii spre el, izbutise să se stăpînească.

— Doi dintr-o dată ! Dar omul ăsta e un diavol ! Şi unde li s-au găsit cadavrele ?

— În ulicioara din spatele grădinii care înconjură căsuţa dumneavoastră.

— Amîndouă la un loc ?

— Saldagno chiar lîngă portiţă. Faënza la cincisprezece paşi mai departe. Saldagno a fost ucis de-o lovitură făcută cu vîrful spadei...

— Aici, nu-i aşa ? şi Gonzague îşi duse arătătorul la îmbinarea sprîncenelor.

Peyrolles făcu acelaşi gest şi repetă :

— Aici. Faënza a căzut lovit în acelaşi loc şi în acelaşi fel.

— Şi fără nici o altă rană ?

— Nici una. Lovitura lui Nevers continuă să fie mortală.

— Bun. Prin urmare, domnul cavaler de Lagardère şi-a depus două cărţi de vizită la uşa mea. Îmi pare bine că e la Paris. Am să pun să-l spînzure.

— Ştreangul care o să-l spînzure pe ticălosul ăsta... — începu Peyrolles.

— ...nu a fost încă împletit, nu-i aşa ? Cred totuşi că da. Mii de draci, gîndeşte-te, Peyrolles, prietene, e şi timpul. Din cei ce s-au plimbat atunci la lumina lunii în fostul braţ de apă al castelului Caylus, am rămas numai patru.

— Da, da — bîigui factotumul cutremurîndu-se. Sigur că e timpul. Şi încă cum !

— Două înghiţituri ! zîmbi Gonzague, încingîndu-şi spada. Dintr-una, pe noi doi. Din următoarea, pe ceilalţi doi nenorociţi.

— Pe Cocardasse şi pe Passepoil ? Şi lor le e frică de Lagardère.

— Se vede că seamănă cu tine. Oricum ar fi, n-avem de ales. Du-te şi adu-mi-i aici.

„Spuneam eu că nu trebuie pierdută nici o clipă — îşi zise el. Noaptea aceasta va fi martoră a unor lucruri ciudate."

— Hai, repede — strigă Peyrolles ajungînd la bucătărie — monseniorul are nevoie de voi !

Cocardasse şi Passepoil nu încetaseră să se ospăteze de la amiază pînă seara.

„Ticăloşii, trebuie să fie beţi turtă !" mormăi Peyrolles.

— Ehei ! exclamă Cocardasse — cred că păcătosul dracului a vorbit !

— Parc-aşa s-ar zice... — îşi dădu cu părerea Passepoil.

Se ridicară şi o porniră amîndoi, unul la dreapta şi altul la stînga omului de încredere, ca să-i poată mai uşor trage o urecheală ; dar, prevăzător, curajosul domn de Peyrolles o şterse repede şi se reîntoarse la stăpînul lui, căruia nu-i pomeni nimic despre ceea ce era să păţească. Gonzague îi porunci

să nu sufle o vorbă celor doi spadasini despre nefericitul sfîrşit al lui Saldagno şi Faënza. Era de prisos. În clipa următoare, se iviră şi vitejii noştri, anunţaţi de un cumplit zăngănit de fierărie. Aveau pălăria trîntită pe cap la nimereală, pantalonii le cădeau, cămaşa le era toată pătată cu vin ; o frumoasă şi vrednică ţinută de spintecători. Intrară fandosindu-se, cu mantaua ridicată la spate de spadă ; Cocardasse, ca întotdeauna, plin de trufie. Passepoil, ca întotdeauna, stîngaci şi de o urîţenie fără cusur.

— Salută, bătrîne ! strigă gasconul corcit cu sînge provensal. Salută-l pe monsenior şi mulţumeşte-i !

— Ajunge ! îl opri Gonzague, uitîndu-se chiorîş la ei.

Încremeniră pe loc. Cu viteji de teapa lor, omul care plăteşte poate să-şi îngăduie orice.

— Am închinat doar un păhărel în sănătatea monseniorului ! minţi cu sfruntare Cocardasse.

— Prietenul meu grăieşte adevărul, monseniore — întări sfios Passepoil. Dar eu m-am ţinut şi mai tare, că n-am băut decît apă înroşită cu un strop de vin.

— Custurile voastre mai sînt bune de ceva ?

— Chiar mai bune ca înainte ! răspunse gasconul.

— Şi întru totul la dispoziţia monseniorului ! adăugă normandul cu o plecăciune.

— Bine ! mormăi Gonzague şi se îndepărtă de ei în timp ce prietenii noştri îi trăgeau o nouă plecăciune, cu toate că le întorsese spatele.

Prinţul făcuse semn lui Peyrolles să se apropie. Amîndoi se duseră în fundul sălii şi se opriră lîngă uşa cea mare. Gonzague smulse din carneţel fila pe care notase cele aflate de la dona Cruz. În clipa în care dădu fila omului său de încredere, chipul bizar al cocoşatului se arătă între canaturile abia crăpate

ale uşii. Nimeni nu-l vedea şi el o ştia bine; ochii lui străluceau de o isteţime extraordinară şi întreaga lui fizionomie era schimbată. La vederea lui Gonzague şi a blestematului său acolit care-şi vînduse sufletul diavolului, se dădu repede îndărăt, apoi îşi lipi urechea de crăpătura uşii. Peyrolles silabisea cu greu cuvintele însemnate cu creionul de stăpînul său, pe fila de carnet.

— Strada du Chantre... o fată numită Aurore...

O flacără întunecată pîlpîi în ochii cocoşatului.

„A aflat şi asta! îşi spuse el. Dar cum?“

— Înţelegi? întrebă Gonzague.

— Da, înţeleg! răspunse Peyrolles. Ce noroc!

— Oamenii de felul meu îşi au steaua lor — răspunse Gonzague. Într-adevăr, a fost un mare noroc.

— Şi unde o s-o ţinem pe fată?

— În căsuţa unde o ţinem şi pe dona Cruz.

Cocoşatul se bătu peste frunte.

„Gitana! îşi spuse el. De la ea au aflat. Dar ea de unde ştie, oare?“

— Prin urmare, trebuie s-o răpim, pur şi simplu? întrebă Peyrolles.

— Da, dar fără zgomot — preciză Gonzague. Nu sîntem în situaţia să intrăm şi în alte buclucuri. Şiretenie şi îndemînare. E specialitatea ta, prietene Peyrolles. Nu m-aş adresa ţie dacă ar fi vorba de lovituri de spadă, de dat sau de primit. Omul nostru trebuie să locuiască în acea casă; aş putea face prinsoare.

— Lagardère! murmură factotumul cu vădită groază.

— N-o să trebuie să înfrunţi pe acest vajnic matamor. Primul lucru de care urmează să te asiguri

e să nu fie acasă. Şi m-aş prinde că la ceasul acesta nu este.

— Pe vremuri îi plăcea să bea.

— Dacă nu-i acasă, uite un plan foarte simplu. Ia biletul ăsta...

Gonzague puse în mîna omului său de încredere una din cele două invitaţii la balul Regentului, pe care le păstrase pentru Saldagno şi Faënza.

— Vei face rost de o rochie de bal elegantă şi tinerească, la fel cu aceea pe care am comandat-o pentru dona Cruz. O lectică, gata pregătită, să aştepte jos, în strada du Chantre. Te prezinţi fetei în numele lui Lagardère personal.

— Asta înseamnă să-ţi joci viaţa la soţ-ori-fără'de.

— Nici gînd! La simpla vedere a rochiei şi a bijuteriilor, fata o să-şi iasă din minţi. Nu va mai trebui să-i spui decît atît: „Lagardère vă trimite toate aceste podoabe şi vă aşteaptă".

— Prea e cusută cu aţă albă! răsună un glas piţigăiat între cei doi. Fata nu va face nici un pas.

Peyrolles făcu un salt într-o parte. Gonzague îşi duse mîna la spadă. Omul de încredere începu să rîdă, ca toţi fricoşii după ce au trecut printr-o mare spaimă.

— Ia te uită: Esop al II-lea, zis Ionas! exclamă el.

— Iarăşi creatura aceasta? spuse Gonzague mîniat. Crezi că dacă ai închiriat cuşca cîinelui, ai căpătat şi dreptul să te plimbi nestingherit prin palatul meu? Ce cauţi aici?

— Dar domniile-voastre — întrebă neruşinat cocoşatul — ce vreţi să căutaţi *acolo*?

Adversarul acesta se dovedea pe gustul lui Peyrolles.

— Scumpul meu Esop — îi spuse el proţăpindu-se în faţa lui — o să te facem să afli numaidecît ce primejdios e să-ţi vîri nasul unde nu-ţi fierbe oala.

Gonzague căuta tocmai cu privirea pe vitejii Cocardasse şi Passepoil. Cu atît mai rău pentru Esop al II-lea, zis şi Ionas, dacă îl împinsese necuratul să asculte la uşi. Dar atenţia prinţului fu atrasă de purtarea stranie şi uimitor de îndrăzneaţă a omuleţului care smulse, fără nici o altă ceremonie, invitaţia din mîinile lui Peyrolles.

— Ce faci, caraghiosule ? strigă Gonzague.

Cocoşatul scoase liniştit din săculeţul lui călimara şi pana de gîscă.

— E nebun ! zise Peyrolles.

— Nu chiar atît pe cît s-ar părea ! zîmbi Esop al II-lea punînd un genunchi la pămînt şi instalîndu-se cît mai comod ca să poată scrie. Citiţi ! spuse el apoi, cu un accent de triumf, ridicîndu-se.

Întinse hîrtia lui Gonzague, care citi următoarele rînduri :

„Copila mea, podoabele acestea sînt trimise de mine. Am vrut să-ţi fac o surpriză. Fă-te frumoasă. O lectică şi doi lachei vor veni, din partea mea, să te ia şi să te ducă la bal, unde te voi aştepta.
Henri de Lagardère".

Cocardasse-junior şi Passepoil, care se aflau prea departe ca să audă, urmăreau cu privirea această scenă şi nu pricepeau nimic.

— *Sandédiou* ! exclamă gasconul — s-ar zice că monseniorul a cam rămas cu gura căscată.

— Şi ce tot vrea cocoşatul ăsta ? se miră şi normandul. Ia te uită la mutra lui ! Şi acum ca şi

adineauri, eu aş pune mîna în foc că am mai văzut undeva ochii ăştia.

Cocardasse avusese dreptate. Gonzague părea uluit. Se uita la Esop al II-lea, zis Ionas, cu un soi de spaimă.

— Ce înseamnă asta ? bîigui el.

— Asta înseamnă — răspunse simplu cocoşatul — că numai dacă i se arată rîndurile astea fata o să aibă încredere.

— Ai ghicit planurile noastre ?

— Am înţeles că vreţi să puneţi mîna pe fată.

— Şi ştii ce rişti cînd surprinzi anumite taine ?

— Rişti să cîştigi din gros — răspunse cocoşatul frecîndu-şi mîinile.

Gonzague şi Peyrolles schimbară o privire.

— Bine... — stărui prinţul coborînd glasul — dar scrisul acesta ?

— Am şi eu micile mele talente — răspunse Esop al II-lea. Vă asigur că e perfect imitat. O dată ce ai cunoscut scrisul unui om...

— He-he ! Asta te poate duce departe ! Dar omul ?

— Oh, omul — rîse cocoşatul — e prea înalt şi eu prea mic. Pe el nu-l pot imita.

— Îl cunoşti ?

— Destul de bine.

— Cum ?

— Legături de afaceri.

— Poţi să ne dai unele informaţii despre el ?

— Una singură : a doborît azi-noapte doi oameni ; şi mîine o să mai doboare doi.

Peyrolles se cutremură din cap pînă în picioare. Gonzague spuse :

— Sînt straşnice carceri în subsolurile palatului meu !

Cocoşatul nu luă în seamă privirea lui amenințătoare şi zîmbi :

— Spațiu irosit ! Faceți mai bine acolo nişte pivnițe şi închiriați-le negustorilor de vin.

— Mi se pare că eşti o iscoadă.

— Proastă părere. Omul în chestiune n-are o lescaie şi domnia-voastră aveți buzunarele ticsite cu milioane. Vreți să vi-l dau plocon ?

Gonzague holbă ochii.

— Dați-mi şi cartonaşul acela — continuă Esop al II-lea arătînd ultima invitație pe care Gonzague o mai avea în mînă.

— Şi ce vrei să faci cu ea ?

— Ceva foarte bun. O voi da omului vostru, care îşi va ține făgăduiala pe care v-o fac aici în numele lui : se va duce la balul Regentului.

— Pe Dumnezeul meu, prietene ! strigă Gonzague — trebuie să fii un ticălos fără pereche.

— E-e ! clătină din cap cocoşatul cu un aer modest. Cunosc eu ticăloşi şi mai mari.

— Şi cum de ți s-a năzărit aşa, din senin, să mă slujeşti ?

— Aşa sînt eu, devotat trup şi suflet celor care îmi plac.

— Şi noi avem norocul să-ți placem ?

— Mult.

— Ca să ne dovedeşti mai de aproape devotamentul tău ai plătit treizeci de mii de livre ?

— Cuşca cîinelui ? A, nu, vă rog ! Afacerile sînt afaceri. Acolo e vorba de speculații, de aur.

Gonzague făcu semn lui Cocardasse şi lui Passepoil, care se apropiară cu zăngănit de fierărie veche.

— Cine mai sînt şi aştia? întrebă Ionas.

— Oamenii care te vor escorta dacă accept serviciile tale.

Cocoşatul salută ceremonios.

— Sluga, sluga domniei-voastre! spuse el. Atunci mai bine nu primiţi serviciile mele. Domnii mei — adăugă el adresîndu-se celor doi viteji — nu vă mai daţi osteneala să vă mutaţi de colo-colo fiarele şi hainele vechi. Nu vom merge niciodată împreună pe aceeaşi cărare.

— Bine, dar... — interveni Gonzague pe un ton ameninţător.

— Nici un *dar!* Ce dracu' ! Doar cunoaşteţi omul cu pricina la fel de bine ca şi mine. E repezit, nemaipomenit de repezit; chiar brutal. Dac-ar vedea ţinîndu-se de mine pe aceşti candidaţi la spînzurătoare... Înţeleg să acţionez singur sau de loc — încheie Esop al II-lea, cu un ton ce nu mai lăsa să încapă împotrivire.

Gonzague şi Peyrolles se sfătuiră.

— Ţii, deci, la cocoaşa ta? îl întrebă prinţul, în batjocură.

Cocoşatul salută şi răspunse:

— Cum ţin aceşti viteji la ruginiturile lor. Cu ea îmi cîştig pîinea.

— Cine îmi garantează pentru tine? murmură Gonzague, uitîndu-se ţintă la el. Mă auzi: slujeşte-mă cu credinţă şi vei fi răsplătit. Altfel...

Nu-şi sfîrşi fraza şi îi întinse invitaţia. Cocoşatul o luă şi se îndreptă spre uşă de-a-ndăratelea. Se înclina la fiecare trei paşi, spunînd:

— Încrederea monseniorului mă onorează. În noaptea aceasta, monseniorul va auzi vorbindu-se de mine.

Şi cum, la un semn făcut pe furiş de Gonzague, Cocardasse şi Passepoil voiau să-l urmeze, cocoşatul se opri şi spuse:

— Uşor, uşurel! Cum rămîne cu înţelegerea noastră?

Îi dădu în lături pe Cocardasse şi pe Passepoil cu o mînă pe care aceştia nu şi-ar fi închipuit-o atît de puternică, se înclină adînc o ultimă oară şi trecu pragul. Cocardasse şi Passepoil voiră totuşi să-l urmeze. El le trînti uşa în nas. Cînd cei doi se dezmeticiră şi voiră să se repeadă după el, coridorul era pustiu.

— Repede! spuse Gonzague lui Peyrolles. Într-o jumătate de oră, casa din strada du Chantre să fie înconjurată. Restul... aşa cum am hotărît.

Pe strada Quincampoix, pustie la acel ceas, cocoşatul se grăbea cu pasul lui mărunt.

„Pungile mi se cam goliseră — murmură el. Să mă ia dracu' dacă ştiam de unde să fac rost de invitaţii şi de rochie de bal!"

Capitolul I

CASA CU DOUĂ INTRĂRI

Pe vremea aceea, îngusta şi străvechea stradă du Chantre mai murdărea încă împrejurimile Palatului Regal. Trei străzi de acestea înguste duceau din strada Saint-Honoré pînă la palatul Louvre: strada Pierre Lescot, strada Bibliothèque şi strada du Chantre, toate trei întunecoase, umede şi destul de primejdioase după căderea nopţii. Locuitorii acestor străzi erau aceiaşi ca cei din străzile învecinate: îndeobşte mici-burghezi, negustoraşi de mărunţişuri, de mercerie şi galanterie, telali sau cîrpaci de tot soiul. Dar în Paris se găseau locuri mult mai rele.

La colţul străzii du Chantre cu strada Saint-Honoré, se afla o casă de înfăţişare modestă, aproape nouă. Intrarea era prin strada du Chantre: o uşă scundă, cu ogivă, la care ajungeai urcînd trei trepte. De cîteva zile, în această casă se mutase o familie care stîrnise curiozitatea vecinilor. Cel ce părea a fi capul acestei familii era un om tînăr. În tot cazul, aşa s-ar fi părut, judecînd după frumuseţea tinerească a chipului, după agerimea privirii pline de foc şi după bogăţia părului blond, care încadra o frunte înaltă şi senină. I se spunea meşterul Ludovic şi era neîntrecut în cizelarea mînerelor de spadă. Cu el locuia o fată foarte tînără, frumoasă şi cuminte ca un înger, al cărui nume nimeni nu îl

cunoştea. Fuseseră auziţi vorbindu-şi. Nu se tutuiau şi nu trăiau ca soţ şi soţie. Aveau ca slujitori o bătrînă care nu stătea la taifas cu nimeni şi un băieţaş de vreo şaisprezece-şaptesprezece ani, care făcea tot ce putea să fie cît mai discret. Fata nu ieşea niciodată. S-ar fi putut crede că e ţinută cu de-a sila zăvorîtă, dacă nu s-ar fi auzit glasul ei proaspăt şi armonios intonînd cîntece religioase sau chiar romanţe. Dimpotrivă, meşterul Ludovic ieşea foarte des şi se întorcea acasă uneori destul de tîrziu, în puterea nopţii. Atunci nu intra niciodată pe uşa cu cele trei trepte. Casa avea două intrări. A doua dădea pe scara clădirii vecine. Prin această a doua intrare se reîntorcea meşterul Ludovic acasă.

De cînd se instalaseră, nici un străin nu trecuse încă pragul casei, afară de un mărunţel cocoşat cu chip blajin şi serios, care intra şi ieşea, fără să vorbească cu nimeni vreun cuvînt, întotdeauna prin scara din dos, niciodată pe uşa cu trei trepte. Era, cu siguranţă, o cunoştinţă personală a meşterului Ludovic şi curioşii nu-l vedeau niciodată în sala de jos, unde stăteau de obicei fata şi bătrîna cu băieţandrul. Înainte de sosirea meşterului Ludovic şi a familiei sale, nimeni nu-şi amintea să-l fi văzut vreodată pe cocoşat prin cartier.

Casa era împărţită astfel: o sală mare cu tavan scund la parter, o bucătărie în dreapta, cu fereastră spre curte şi camera fetei cu o fereastră spre strada Saint-Honoré. Bucătăria avea două firide, cam cît o cămăruţă fiecare: una pentru bătrîna Françoise Berrichon, alta pentru Jean-Marie Berrichon, nepotul ei. Întreg acest parter nu avea decît o singură ieşire: uşa cu cele trei trepte. Dar în fundul sălii joase, lipită de peretele bucătăriei, se răsucea o scară ca o cochilie de melc, care ducea la etaj, unde

se aflau două încăperi. Una, a meşterului Ludovic, care dădea de-a dreptul pe scară. Cea de-a doua, care nu avea nici ieşire, nici destinaţie cunoscută. Această a doua încăpere era mereu încuiată. Nici bătrîna Françoise, nici Berrichon, nici fermecătoarea fată nu putuseră obţine favoarea să pătrundă în ea. În această privinţă, meşterul Ludovic, care era omul cel mai bun din lume, se arăta neclintit. Totuşi fata ar fi vrut să ştie ce se afla în dosul acelei uşi zăvorîte. Chiar şi Françoise Berrichon murea de curiozitate să afle, cu toate că era o femeie discretă şi prevăzătoare. Cît despre micul Jean-Marie, şi-ar fi dat două degete de la mînă ca să se poată uita măcar pe gaura cheii. Dar broasca avea pe partea dinăuntru o plăcuţă care punea stavilă privirii. O singură făptură omenească cunoştea taina atît de bine păstrată de Ludovic: cocoşatul, care fusese văzut intrînd şi ieşind din acea cameră. Dar fiindcă s-ar fi zis că tot ce avea legătură cu acest mister trebuia să fie inexplicabil şi ciudat, de fiecare dată cînd îl vedeai pe cocoşat intrînd în acea încăpere, vedeai după aceea ieşind din ea pe meşterul Ludovic. Şi, din contră, după ce intra meşterul Ludovic, îl vedeai destul de des ieşind pe cocoşat. Niciodată cineva nu-i văzuse împreună pe aceşti prieteni nedespărţiţi.

În ziua în care avusese loc solemnul consiliu la palatul domnului de Gonzague, fata, care locuia cu meşterul Ludovic, se afla, spre seară, singură în cămăruţa ei. Era o cămăruţă plăcută şi simplă, în care fiecare lucruşor putea spune multe despre stăpîna acelui loc unde totul strălucea de curăţenie. Patul în lemn de cireş de pădure avea baldachin şi perdele de percal albe ca zăpada. De o parte a patului se afla atîrnat un pocal îmbrăcat în argint, cu

apă sfințită, deasupra căruia erau așezate două ramuri de merișor. Cîteva cărți de rugăciune se aflau pe polițele prinse în panourile de lemn care îmbrăcau pereții, un gherghef, cîteva scaune, pe unul din ele o chitară și pe prichiciul ferestrei o păsărică într-o colivie, iată obiectele care mobilau sau împodobeau acest modest dar grațios iatac. Uitasem totuși o măsuță rotundă și, pe ea, împrăștiate, cîteva foi de hîrtie. Fata scria. Ultimele raze ale amurgului, care intrau pe fereastră, ale cărei perdele fuseseră trase în lături, îi luminau din plin chipul. Un chip plin de zîmbet, fiindcă fata era una din acele făpturi a cărei veselie radioasă este îndeajuns ca să înveselească pe toți cei din jurul ei. Fiecare trăsătură a feței părea menită să încînte: fruntea de copil, nasul cu frumoase nări trandafirii, gura al cărei zîmbet descoperea podoaba sidefie a dinților. Și ochii ei visau, niște ochi mari de un albastru închis, ale căror gene păreau o lungă franjă de mătase. De n-ar fi fost privirea gînditoare a acestor ochi frumoși, abia dacă i-ai fi putut da vîrsta la care poți să începi să iubești. Înaltă, mijlocul îi era poate prea gingaș. Cînd nimeni nu o privea, mișcările ei aveau fermecătoare și caste unduiri languroase. Expresia dominantă a figurii era blîndețea, dar în pupilele care străluceau sub sprîncenele negre îndrăzneț arcuite, licărea o mîndrie liniștită și curajoasă. Părul, de asemenea negru, cu calde reflexe de bronz, atît de bogat și de lung încît ai fi zis uneori că îi pleacă sub greutatea lui capul, unduia în mase ample pe gît și pe umeri, încadrînd și punînd în același timp o aureolă încîntătoarei sale frumuseți. Așa cum am mai spus, se afla singură în camera ei. Cînd umbra amurgului îneca

vîrful penei de gîscă, încetă să mai scrie şi se cufundă în visare.

— Ce mult întîrzie! murmură ea.

Adună foile împrăştiate pe masă şi le închise într-o casetă pe care o ascunse după tăblia de la căpătîiul patului.

— Pe mîine! spuse ea casetei, ca şi cum şi-ar fi luat rămas bun de la un tovarăş de fiecare zi.

Apoi închise fereastra şi luă chitara. Cîteva acorduri, la întîmplare, înfiorară liniştea. Aştepta. Astăzi recitise toate filele închise acum în casetă. Din păcate, avea destulă vreme de citit. Filele acelea conţineau toată povestea ei.

„Încep să scriu într-o seară în care sînt singură, după ce am aşteptat toată ziua. Aceste destăinuiri nu sînt pentru el. Este primul lucru pe care-l fac care să nu-i fie închinat lui. N-aş vrea să dea peste aceste file în care voi vorbi necontenit de el, numai de el. De ce? Nu ştiu. Mi-ar fi greu s-o spun. Fericite trebuie să fie cele ce au o prietenă căreia să-i poată încredinţa preaplinul inimii lor: durere sau fericire. Eu n-am nici o prietenă. Sînt singură, complet singură; nu-l am decît pe el. Cînd îl văd, rămîn mută. Ce i-aş putea spune? Nu mă întreabă nimic. Şi, totuşi, nu pentru mine iau pana. Nu aş scrie dacă nu aş avea totuşi speranţa că aceste pagini să fie citite, dacă nu cît sînt în viaţă, cel puţin după moartea mea. Cred că voi muri foarte tînără. Nu-mi urez acest lucru, dar să ferească Dumnezeu să-mi fie teamă de o astfel de moarte. Dacă aş muri, m-ar plînge şi i-aş lipsi, iar eu l-aş plînge şi mi-ar lipsi chiar şi în cer. Dar de acolo, de sus, aş putea să-i citesc limpede în suflet. La gîndul acesta, aş vrea să mor...

Mi-a spus că tatăl meu a murit. Că mama trebuie să fie încă în viață. Mamă, scriu pentru tine. Inima mea îi aparține, dar e și a ta. Scriu pentru tine. Mi se pare că ție nu ți-aș ascunde nimic, că m-aș bucura să-ți pot dezvălui cele mai ascunse cute ale inimii mele. Am văzut odată prin fereastra deschisă a unei case o fetiță îngenuncheată în fața unei femei de o frumusețe blîndă și reculeasă. Copila plîngea, dar erau lacrimi binefăcătoare. Înduioșată și zîmbitoare, mama s-a aplecat și a sărutat-o pe păr. Ah, mamă ! Ce fericire dumnezeiască ! Mi se pare că simt pe frunte sărutul tău. Și dumneata ești blîndă și frumoasă. Și dumneata trebuie să știi atît de bine să mîngîi cu un zîmbet. Imaginea aceasta îmi luminează toate visurile. Și sînt geloasă pe lacrimile acelei fetițe. Mamă, dacă aș trăi între voi doi, între el și dumneata, ce-aș mai putea aștepta de la rai ?

M-am născut în Franța ; nu mi s-a spus unde. Nu-mi știu exact vîrsta, dar trebuie să am vreo douăzeci de ani. Uneori am impresia că îmi amintesc de o femeie cu chip de înger care își apleca zîmbetul peste leagănul meu. (Dumneata erai, mamă ?) Apoi tumultul unei bătălii în întuneric. Poate era o noapte de delir a unui copil bolnav. Cineva mă lua în brațe. Un glas ca un tunet mă făcea să mă cutremur. A alergat cu mine prin noapte. Mi-era frig. Un fel de ceață a învăluit apoi aceste întîmplări. Prietenul meu trebuie să știe totul. Dar cînd îi pun întrebări despre copilăria mea, surîde trist și tace. Prima oară cînd îmi amintesc limpede despre mine, mă văd îmbrăcată ca un băiat în Pirineii spanioli. Duceam la păscut caprele unui *quintero* din munți care, pare-se, ne găzduise. Prietenul meu era bolnav și auzeam spunîndu-se că

o să moară. Îi spuneam atunci: tată. Cînd mă întorceam seara cu caprele de la păşune, mă punea să stau în genunchi lîngă patul lui şi, după ce îmi împreuna mîinile, îmi spunea în franţuzeşte:

— Aurore, roagă pe bunul Dumnezeu să mă ţină în viaţă.

Într-o noapte, preotul a venit să-i dea ultima împărtăşanie. S-a spovedit şi a plîns. Crezînd că eu nu-l auzeam, a spus:

— Iată, sărmana fetiţă rămîne singură.

— Gîndeşte-te la Dumnezeu, fiul meu! îl îndemna preotul.

— Da, părinte, da, mă gîndesc. Dumnezeu e bun şi nu mi-e teamă de el. Dar sărmana mea fetiţă rămîne singură pe lume. Ar fi un mare păcat, părinte, s-o iau cu mine?

— S-o ucizi? a strigat preotul înspăimîntat. Fiul meu, se vede că febra ţi-a tulburat minţile.

El a clătinat din cap şi n-a răspuns. Atunci m-am apropiat uşor de el:

— Prietene Henri — i-am spus uitîndu-mă ţintă la el (şi dac-ai şti, mamă, ce obraz slab şi răvăşit avea!), prietene Henri, nu mi-e teamă de moarte şi vreau să fiu dusă şi eu cu tine la cimitir.

M-a strîns în braţele lui care ardeau de friguri şi îmi amintesc că repeta mereu:

— S-o las singură, cum s-o las singură!

A adormit ţinîndu-mă în braţe. Au încercat să mă smulgă de la pieptul lui, dar ar fi trebuit să mă omoare. Mă gîndeam: „Dacă se duce, or să mă ducă şi pe mine cu el“. După cîteva ceasuri, s-a trezit. Eram scăldată de sudoarea lui.

— Sînt salvat! a exclamat el.

Văzîndu-mă lipită de el, a adăugat:

— Îngeraş frumos, tu m-ai vindecat!

...Nu-l privisem niciodată bine. Într-o zi, îmi dădui seama cît de frumos era şi de atunci îl văd mereu astfel. Plecasem de la ferma acelui *quintero* şi ne înfundasem mai adînc spre inima ţării. Prietenul meu îşi recîştigase puterile şi muncea pe ogoare ca lucrător. Am aflat după aceea că făcea acest lucru ca să mă poată hrăni. Ne aciuasem la o bogată *alqueria* în apropiere de Venasqua. Stăpînul făcea agricultură şi mai şi vindea băutură contrabandiştilor. Prietenul meu îmi spunea mereu să nu ies de loc din grădiniţa din spatele casei şi să nu intru niciodată în sala cea mare. Dar într-o seară, nişte seniori care veneau din Franţa se opriră să mănînce la *alqueria.* Eu tocmai mă jucam cu copiii stăpînului în grădiniţă. Copiii au ţinut morţiş să-i vadă pe acei seniori. M-am luat şi eu, neştiutoare, după ei. Seniorii erau doi. Şedeau la masă înconjuraţi de servitori şi de oşteni. În total erau şapte. Seniorul care poruncea celorlalţi făcu un semn tovarăşului său. Amîndoi se uitară lung la mine. Primul senior mă chemă la el, mă mîngîie în timp ce celălalt se duse să spună ceva stăpînului fermei. Cînd se întoarse, îl auzii spunînd : „Ea este“.

— Pe cai ! porunci seniorul.

În acelaşi timp, aruncă stăpînului *alqueriei* o pungă plină cu aur. Mie mi-a spus :

— Vino, micuţo, cu noi, pe ogor, să-l căutăm pe tatăl tău.

Eu nu puteam fi decît bucuroasă să-l văd cît mai curînd. M-am urcat singură pe cal, la spatele unuia din cei doi gentilomi. Nu cunoşteam drumul care ducea la ogorul pe care muncea tatăl meu. Timp de o jumătate de ceas m-am lăsat dusă, rîzînd, cîntînd şi legănîndu-mă în trapul calului falnic. Eram fericită ca o regină. În cele din urmă am întrebat :

— Mai avem mult pînă să ajungem la prietenul meu ?

— Acum, acum ajungem ! mi s-a răspuns.

Înaintam mereu. Începea să se însereze. Mi s-a făcut frică. Am vrut să cobor de pe cal. Seniorul cel mare a poruncit : „În galop !"

Omul care mă ţinea mi-a astupat gura cu palma ca să-mi înăbuşe ţipetele. Dar deodată am văzut venind peste cîmp un călăreţ care înainta ca un vîrtej. Era pe un cal de muncă, fără şa şi fără căpăstru. Părul îi flutura în vînt alături de fîşiile cămăşii rupte. Drumul înconjura un hăţiş străbătut de un rîu. Trecuse rîul înot şi tăia de-a dreptul prin hăţiş. Se apropia, se apropia. Nu-mi recunoscusem tatăl atît de blînd şi potolit, nu-l recunoşteam pe prietenul Henri, întotdeauna numai zîmbet cînd se afla lîngă mine. Omul care se îndrepta spre noi era cumplit, frumos ca un cer de furtună. Şi se apropia, se apropia. Într-o ultimă săritură, calul trecu peste marginea şoselei şi se prăbuşi sleit. Prietenul meu ţinea în mînă un fier de plug.

— Pe el, pe el ! a strigat seniorul cel mare.

Dar prietenul meu le-a luat-o înainte. Ridicat în sus fulgerător, cu amîndouă mîinile, fierul de plug s-a abătut de două ori. Doi slujitori înarmaţi cu spade s-au prăbuşit şi zăceau într-o baltă de sînge. De fiecare dată cînd prietenul meu lovea, striga :

— *Sînt aici ! Sînt aici !* Lagardère ! Lagardère !

Omul care mă ţinea a vrut s-o şteargă. Dar prietenul meu nu-l slăbea din ochi. L-a ajuns sărind peste leşurile celor doi slujitori şi l-a trăsnit cu o lovitură dată scurt cu fierul de plug. Nu am leşinat, mamă. Poate că altfel, mai tîrziu, n-aş fi ştiut să fiu atît de curajoasă. Tot timpul crîncenei în-

căierări, am ținut ochii deschiși și am dat din mîini cît am putut, strigînd :

— Curaj, prietene Henri, curaj !

Nu știu dacă lupta a durat mai mult de un minut. După aceasta a sărit pe calul unuia din morți și a pornit în galop, ținîndu-mă strîns în brațe. Nu ne-am mai întors la *alqueria*. Prietenul meu mi-a spus că stăpînul ei ne trădase. Și-a adăugat : „Nu te poți ascunde bine decît într-un oraș". Așadar, trebuia să ne ascundem ? Niciodată nu îmi trecuse prin minte așa ceva. Am întrebat de ce. M-a strîns mai tare în brațe și mi-a spus : „Mai tîrziu, mai tîrziu". Apoi a adăugat, cu o umbră de melancolie : „Te-ai și plictisit să mai îmi spui tată ?"

Nu trebuie să fii geloasă, scumpă mamă. Mi-a ținut loc de o întreagă familie, de tată și de mamă. Tu nu ești vinovată cu nimic. Nu erai cu noi. Cînd îmi aduc aminte de copilărie, mi se umplu ochii de lacrimi. A fost bun, afectuos și sărutările tale de mamă n-ar fi putut fi mai dulci decît mîngîierile lui. El, care era atît de viteaz, de crîncen ! Ah, dacă l-ai vedea, cum l-ai iubi !"

Capitolul II

AMINTIRI DIN COPILĂRIE

Nu fusesem niciodată într-un oraș. Cînd am zărit din depărtare clopotnițele Pampelunei, am întrebat ce se vede.

— Acelea sînt biserici — mi-a răspuns prietenul meu. Ai să ai prilejul să vezi multă lume, falnici seniori și frumoase doamne. Dar nu o să te mai bucuri de florile pe care le vedeai pînă acum în grădină.

În prima clipă nu mi-a părut rău de flori. Gîndul că am să văd atîția falnici seniori și atîtea frumoase doamne mă umplea de încîntare. Am intrat pe porțile orașului. Două șiruri de case înalte și întunecate ne-au răpit vederea cerului. Cu puținii bani pe care îi mai avea, prietenul meu a închiriat o cămăruță. M-am simțit ca într-o carceră. În munți ca și la *alqueria,* mă bucuram de aer, de cer, de soare, de pomi înfloriți, de pajiști. Și de tovărășia copiilor de vîrsta mea. Aici, patru pereți. Afară, profilul mohorît al caselor, cenușii în mohorîta tăcere a orașelor spaniole; înăuntru singurătatea. Fiindcă prietenul meu Henri pleca dimineața și nu se întorcea decît seara. Avea mîinile negre și fruntea asudată. Era trist. Singure mîngîierile mele puteau să-i readucă zîmbetul pe buze. Eram săraci și mîncam o pîine amară. Dar, uneori, el izbutea totuși să-mi aducă ciocolată și alte bunătăți. În zilele acelea, vedeam bietul lui chip redevenind fericit și zîmbitor.

— Aurore — mi-a spus el într-o zi — la Pampeluna, pentru toată lumea mă numesc don Luiz. Și dacă cineva te întreabă cum te cheamă pe tine, îi spui : Marquita.

Pînă atunci eu știam că-l cheamă doar Henri, așa cum îi spuneam toți. Niciodată nu mi-a destăinuit el însuși că este cavalerul Lagardère. A trebuit s-o aflu din întîmplare. După cum a trebuit să și ghicesc tot ce-a făcut pentru mine cînd eram mică. Cred că ținea ca eu să nu știu tot ce îi datorez. Eu

însă aş fi preferat pe atunci să fie mai puţin delicat şi mai uşor de înduplecat să răspundă la întrebările mele. Îşi schimba numele — de ce? El care era atît de deschis şi curajos! Un gînd mă muncea; îmi spuneam mereu: pentru mine face asta, sînt o povară pe umerii lui.

Iată cum am aflat cu ce se îndeletnicea la Pampeluna şi totodată care era şi adevăratul lui nume în Franţa. Într-o seară, pe la ceasul la care se întorcea de obicei, doi gentilomi au bătut la uşa noastră. Tocmai puneam pe masă farfuriile noastre de lemn. N-aveam nici faţă de masă. Am crezut că era prietenul meu Henri. Am alergat să deschid. La vederea celor doi bărbaţi, m-am dat înapoi, înspăimîntată. Nimeni nu bătuse încă la uşa noastră de cînd ne aflam la Pampeluna. Erau doi cavaleri deşiraţi, slăbănogi, galbeni de parcă ar fi avut friguri şi purtînd amîndoi mustaţă lungă, cu sfîrcurile răsucite şi ascuţite. Spadele lor fine şi lungi le ridica pulpana mantalelor negre. Unul era bătrîn şi foarte guraliv. Celălalt, tînăr şi tăcut.

— *Adios,* frumoasă copilă — îmi spuse cel dintîi. Aici locuieşte seniorul don Henri?

— Nu, senor — am răspuns.

Cei doi navarezi se uitară unul la altul. Cel tînăr ridică din umeri şi mormăi:

— Don Luiz.

— Don Luiz, *valgame Dios!* a exclamat cel mai vîrstnic. Don Luiz vream să spun şi eu.

Cum eu şovăiam să răspund, vîrstnicul s-a întors spre cel mai tînăr şi i-a spus:

— Intră, don Sancho, intră, nepoate. O să-l aşteptăm aici pe seniorul don Luiz. Nu te îngriji de noi, *conejita.* Ei, dar nu-i instalat în chip prea strălucit acest gentilom!

Nepotul don Sancho nu răspundea nimic. Avea o faţă lungă de doi coţi şi din cînd în cînd se scărpina după ureche ca cineva foarte încurcat. Unchiul, care se numea don Miguel, şi-a aprins o *pajita* şi a început să fumeze, flecărind cu o netulburată volubilitate. Muream de teamă ca prietenul meu să nu mă dojenească. Cînd i-am auzit pasul pe scară, am alergat să-i ies în întîmpinare ; dar don Miguel, unchiul, avea picioarele mai lungi ca mine şi i-a strigat din capul scării :

— Haide, don Luiz, haide ! Nepotul meu don Sancho vă aşteaptă de o jumătate de ceas. *Gracias a Dios !* Încîntat să vă cunosc. Mă numesc Miguel de la Crencha. Sînt din Santiago, la doi paşi de Roncevaux, unde Roland cel viteaz a fost ucis. Nepotul meu don Sancho poartă acelaşi nume şi s-a născut pe aceleaşi meleaguri. Este fiul fratelui meu, don Ramon de la Crencha, alcade major la Toledo. Şi vă sărutăm cu plecăciune mîinile şi din toată inima, don Luiz. *Trinidad Santa !* Din toată inima !

Nepotul don Sancho se ridicase în picioare, dar fără să scoată un cuvînt. Ajuns sus, în capul scării, prietenul meu se opri. Sprîncenele îi erau încruntate şi o mare nelinişte i se întipărise pe faţă.

— Ce doriţi ? întrebă el.

— Dar intraţi, vă rugăm ! îl îmbie don Miguel dîndu-se curtenitor la o parte pentru a-i face loc să treacă.

— Ce doriţi ? îl întrebă iarăşi Henri.

— Mai întîi, îngăduiţi-mi să vă prezint pe nepotul meu don Sancho.

— Mii de draci ! strigă Henri, izbind cu piciorul în podea. Ce vreţi ?

Începeam să tremur cînd se mînia astfel. Văzîndu-l cum arăta la față, don Miguel se dădu un pas înapoi. Dar se liniști repede.

— Iată ce ne aduce — spuse el. Vărul nostru Carlos din Burgos, care a fost atașat pe lîngă ambasada Franței de la Madrid în anul nouăzeci și cinci [1], v-a zărit în prăvălia archebuzierului Cuença și v-a recunoscut. Sînteți cavalerul Henri de Lagardère.

Henri a pălit și-a plecat ochii. Am crezut că o să nege.

— Prima spadă din univers ! a continuat unchiul Miguel. Nu negați, cavalere, sînt sigur de ceea ce spun.

— Nu neg — a răspuns Henri, înnegurat la față. Atîta doar, seniore, că s-ar putea să vă coste scump faptul că mi-ați descoperit taina.

În același timp, se duse și închise ușa care dădea pe scară. Găliganul de don Sancho începu să tremure din toate mădularele.

— *Per Dios !* strigă unchiul Miguel, fără să se tulbure — ne va costa ceea ce veți crede, seniore cavaler. Sosim la domnia-voastră cu buzunarele pline. Hai, nepoate, să golim punga.

Nepotul lui don Sancho, ai cărui dinți ca de cal clănțăneau, puse pe masă, fără să sufle un cuvînt, doi-trei pumni de cvadrupli de aur ; unchiul la fel.

Henri se uită la ei nedumerit.

— He-he ! exclamă unchiul, vînturînd grămada de aur — nu cîștigi domnia-ta ușor chiar atîta bănet, șlefuind mînerele de spadă la jupînul Cuença, nu-i așa ? Nu te mînia, senior cavaler, n-am venit aici să descoperim tainele domniei-tale. Nu vrem

[1] 1695.

să ştim de ce strălucitul cavaler Lagardère se înjoseşte să facă această meserie care strică mîinile şi atacă pieptul. Am venit — încheie guralivul hidalgo — să vorbim despre o chestiune de familie.

— Vă ascult ! spuse Henri.

Unchiul îşi trase un scaun şi îşi aprinse nedespărţitul lui *papelito*.

— Da, e vorba de o chestiune de familie — reluă el. Trebuie însă să-ţi mai spun, seniore cavaler, că cei din neamul nostru sînt toţi viteji întocmai ca Cidul. Eu, care am cinstea să vorbesc, am încrucişat fierul într-o zi cu doi hidalgo de la Toloza, din Biscaya. Erau doi vlăjgani cît doi munţi. Dar am să-ţi povestesc întîmplarea cu alt prilej. Nu-i vorba de mine, ci de nepotul meu Sancho. Acest al meu nepot făcea curte, în chipul cel mai cinstit, unei frumoase fete din Salvatierra. Cu toate că este un bărbat chipeş, precum se vede, bogat şi de loc prost, fetişcana a stat cam mult în cumpănă pînă să se hotărască. În cele din urmă, s-a îndrăgostit, dar închipuieşte-ţi, seniore cavaler, că nu de nepotul meu, ci de un altul. Nu-i aşa, nepoate ?

Tăcutul Sancho scoase un mormăit afirmativ.

— Oraşul nu-i mare — urmă don Miguel — cei doi tineri se întîlneau în fiecare zi. Spiritele s-au înfierbîntat. Ajuns la capătul răbdării, nepotului meu i-a sărit mîna din cot dar, seniore cavaler, n-a ştiut să fie îndeajuns de iute. Şi palma, el a primit-o. Vă daţi seama, seniore cavaler, că un Crencha nu poate primi o palmă fără să recurgă la spadă pentru a răzbuna această ocară.

După ce sfîrşi ce avea de spus, unchiul Miguel se uită la Henri şi clipi din ochi cu un aer vesel şi crunt în acelaşi timp.

— Tot nu mi-aţi spus ce aşteptaţi de la mine? replică Henri.

Fără să vrea, în două sau trei rînduri privirea i se dusese la aurul întins pe masă. Eram atît de săraci!

— Ei, ei, asta se ghiceşte de la sine, ce dracu'! rîse don Miguel. Nimeni din neamul Crencha n-a primit încă o palmă. Este pentru prima oară cînd aşa ceva se întîmplă în istorie. Toţi cei din această familie sînt nişte lei-paralei. Mai ales nepotul meu, cavalere, dar...

Se întrerupse după acest dar. Chipul prietenului meu se lumină în timp ce privirea i se furişa din nou spre grămăjoara de aur.

— Mi se pare că am înţeles şi sînt gata să vă servesc.

— Ah, slavă Domnului! strigă don Miguel. Pe sfîntul Jacques, sînteţi într-adevăr un nobil cavaler.

Deodată, don Sancho, nepotul, îşi ieşi din neclintirea-i de pînă atunci şi îşi frecă bucuros mîinile.

— Ştiam eu că, în cele din urmă, o să ne înţelegem! reluă unchiul. Ticălosul se numeşte Ramiro Nunes Tonadilla, din cătunul San José. E mărunţel, bărbos şi lat în umeri.

— N-am nevoie să cunosc toate aceste amănunte — îl întrerupse Henri.

— Ba da, ba da! Ce dracu'! Nu cumva să te înşeli şi să iei pe altul drept el. Anul trecut mă duceam la dentistul din Fontarabia, şi-i dădusem un dublon ca să-mi scoată o măsea care mă chinuia, în fundul gurii. Păcătosul mi-a luat dublonul şi mi-a scos măseaua sănătoasă în locul celei putrede.

Vedeam fruntea lui Henri întunecîndu-se şi sprîncenele lui încruntîndu-se iar. Dar unchiul Miguel nu-şi dădea seama.

— De vreme ce plătim bine, vrem ca treaba să fie făcută cumsecade. Don Ramiro e roşcovan şi poartă întotdeauna o pălărie de fetru gri cu pene negre. În fiecare seară, către orele şapte, trece prin faţa hanului „La trei mauri", între San José şi Roncesvalles.

— Ajunge, domnilor — îl întrerupse Henri. Văd că nu ne-am înţeles.

— Cum ? Cum ? se nelinişti unchiul.

— Am crezut că e vorba să învăţ pe seniorul don Sancho cum să-şi mînuiască spada.

— *Santa Trinidad !* strigă don Miguel. Sîntem toţi de prima forţă în neamul Crencha. Copilul face scrimă în sala de arme ca arhanghelul Mihail. Dar pe teren se mai pot întîmpla şi accidente. De aceea ne-am gîndit că vei binevoi să aştepţi pe don Ramiro Nunuez la cîrciuma „La trei mauri" şi ai să răzbuni onoarea nepotului meu, don Sancho.

De data aceasta, Henri n-a mai răspuns. Zîmbetul rece care i s-a ivit pe buze exprima un dispreţ atît de adînc, încît unchiul şi nepotul au schimbat o privire încurcată. Henri le-a arătat cu mîna cvadruplii de pe masă. Fără un cuvînt, unchiul şi nepotul i-au strîns şi i-au băgat înapoi în buzunare. Henri a întins apoi mîna spre uşă. Unchiul şi nepotul au trecut prin faţa lui, măturînd podeaua cu pălăria şi încovoind spinarea. Au coborît, fugind, treptele scării cîte patru deodată. În ziua aceea am mîncat numai pîine goală. Henri nu putuse aduce nimic ce să punem în farfuriile noastre de lemn. Fireşte, eram încă prea mică pentru a putea înţelege tot sensul acestei scene. Totuşi mă izbise pu-

ternic. M-am gîndit mult la privirea pe care prietenul meu Henri o aruncase aurului celor doi hidalgo din Navarra. Cît despre numele de Lagardère, anii mei încă puţini ca şi izolarea în care trăiam nu-mi îngăduiau să ştiu ce stranie faimă îl urma pretutindeni. Dar acest nume avea în mine un mare răsunet. Mi-am amintit de spaima celor ce încercaseră să mă răpească în clipa cînd prietenul meu Henri le-a aruncat acest nume în faţă, luptîndu-se singur cu ei toţi. Mai tîrziu, am aflat cine şi ce era cavalerul de Lagardère şi m-am întristat. Se schimbase atît de mult de cînd se hotărîse să devină tatăl meu adoptiv !

La Pampeluna, prietenul meu Henri începu să se îngrijească de educaţia mea. Nu avea prea mult timp ca să stea să mă instruiască şi nici bani cu ce să-mi cumpere cărţi. Zilele lui de muncă erau lungi şi prost plătite. Îşi făcea abia ucenicia într-o artă care avea apoi să-l facă vestit în toată Spania sub numele de Cincelador. Lucra încă încet şi cu neîndemînare. Stăpînul lui nu se purta de loc bine cu el. Iar el, fostul ofiţer din cavaleria de gardă a regelui Ludovic al XIV-lea, el, tînărul trufaş care odinioară ucidea pentru un cuvînt sau o privire, îndura acum cu răbdare dojenile şi chiar ocările unui meşteşugar spaniol ! Avea o fiică. Cînd se întorcea acasă cu cîtiva maravedişi cîştigaţi cu sudoarea frunţii, era fericit ca un rege fiindcă-i zîmbeam. Lagardère nu avea decît o carte : un vechi *Tratat de scrimă* de maestrul François Delapalme din Paris, monitor de sală de arme cu prestare de jurămînt, profesor de scrimă al monseniorului Delfin etc., etc., urmat de *Descrierea diferitelor lovituri, atacuri şi înţepături politicoase în uz în asalt* de Gino-Maria Ventura, de la *Academia della es-*

crima din Neapole, corijat și revăzut de J. F. Delambre-Sauluxure, monitor al cadeților, Paris 1667. Nu vă mirați de memoria mea, dar aceste titluri sînt primele rînduri pe care am învățat să le silabisesc.

Prietenul meu Henri m-a învățat să citesc pe vechiul lui tratat de scrimă. N-am ținut niciodată o spadă în mînă, dar sînt foarte tare în teorie. Mîna lui Dumnezeu mi s-a așezat însă pe cap numai cînd prietenul meu Henri a putut pune deoparte și economisi cinci duroși, ca să-mi cumpere *Alfabeto de Salamanca*. Dar cartea nu înseamnă nimic, mamă. Totul depinde de profesor. Prietenul meu Henri îmi arăta cu răbdare și blîndețe literele. Ședeam pe genunchii lui. El ținea cartea și eu, cu un fir de pai, urmăream fiecare literă și-i rosteam numele. Nu era o muncă, era o bucurie! Dacă citeam bine, mă săruta. Apoi ne așezam amîndoi în genunchi și el rostea rugăciunea de seară. Surtucul lui se făcuse zdrențe, dar eu aveam întotdeauna rochițe bune. Odată l-am găsit cu acul în mînă, încercînd să-mi cîrpească o fustiță care se rupsese.

Duminica, după ce îmi făcea buclele și punea peste ele fileul de dantelă, după ce dăduse lustru ca de aur nasturilor de alamă ai corsajului meu și îmi prindea la gît cruciulița de oțel — primul lui dar — cu o panglicuță de catifea, mă ducea, serios și cu mîndrie, la biserica dominicanilor din partea de jos a orașului. Ascultam liturghia. Ajunsese cucernic pentru mine. Cînd slujba se sfîrșea, ieșeam afară din oraș, lăsînd în urma noastră zidurile întunecate și triste. Ce bine făcea aerul curat bieților noștri plămîni prizonieri ai orașului! Ce radios și blînd era soarele! Ne plimbam peste cîmpurile singuratice. Voia să fie tovarășul meu de joacă. Era

mai copil ca mine. În toiul amiezei, cînd oboseala ne cuprindea, mă ducea la umbra unei păduri stufoase. Se aşeza la picioarele unui copac şi eu adormeam în braţele lui. El veghea, apărîndu-mă de *mosquitos* şi de suliţele lor într-aripate. Uneori, mă prefăceam că dorm şi îl priveam pe sub gene. Ochii lui erau mereu pe mine: mă legăna zîmbindu-mi.

Înainte sau după somn, după cum mi se năzărea, fiindcă se purta cu mine cum te-ai purta cu o regină, masa era servită pe iarbă: un colţ de pîine neagră cu lapte. Sînt totuşi sigură că petrecerile noastre erau mai fericite decît ale dumitale. Bucuria curată a sufletului, mîngîierile dragi, rîsul nestăpînit, izbucnind din te miri ce, mişcătoarele copilării, cîntecele... Apoi iar joaca. Voia să mă facă puternică şi să cresc mare. La întoarcere, stăteam în tihnă de vorbă, întrerupîndu-ne doar pentru o floare ce trebuia culeasă, pentru a prinde un fluture strălucitor sau ca să ne apropiem de o căpriţă albă care behăia uşor, încet, ca şi cum ar fi cerut să fie mîngîiată. Se folosea de aceste convorbiri ca să-mi modeleze, fără ştirea mea, mintea şi inima. Am învăţat astfel să cunosc pe Dumnezeu şi istoria poporului său, minunile cerului şi ale pămîntului. Uneori, în aceste clipe cînd eram cu totul singuri, încercam să-l descos despre familia mea. Atunci se întuneca şi nu răspundea. Îmi spunea doar: „Aurore, îţi făgăduiesc că îţi vei cunoaşte mama!"

Sînt sigură că această făgăduială, făcută de atîta vreme, se va îndeplini, fiindcă Henri n-a minţit niciodată. Dar vreau să sfîrşesc de îndată cu acest capitol al educaţiei mele. A continuat să-mi dea lecţii multă vreme după ce am părăsit Pampeluna şi Navarra. Niciodată n-am avut alt dascăl. Nu din vina lui. Cînd minunatul lui dar de artist a început

să fie cunoscut, cînd fiecare grande de Spania a vrut să aibă mînerul spadei cizelat, în schimbul unui pumn de aur, de don Luiz el Cincelador, mi-a spus:

— Acum o să ajungi o mare învățată, copila mea. La Madrid sînt pensioane vestite.

— Vreau să-mi fii întotdeauna, întotdeauna, numai dumneata profesor — am răspuns eu.

A zîmbit și a replicat:

— Eu te-am învățat tot ce știam, sărmana mea copilă.

— Ei bine, drag prietene — am strigat eu — nu vreau să știu mai multe decît dumneata.

Capitolul III

GITANA

V-ați spus, poate, citind această flecăreală descusută (impresiile mele asupra bătăliei, povestea cu cei doi hidalgo, unchiul don Miguel și nepotul don Sancho, primele mele silabisiri pe un tratat de scrimă, înșirarea bietelor mele bucurii din copilărie), da, vă veți fi spus: „E o nebună". E drept: bucuria mă face într-adevăr să par o nebună. Dar nu sînt, în schimb, nici nevolnică în restriște. A trebuit să părăsim Pampeluna, unde începusem să fim mai puțin săraci: Henri putuse să pună chiar ceva deoparte, ceea ce i-a prins foarte bine. Cred că aveam atunci vreo zece ani. Într-o seară, s-a întors

acasă foarte îngrijorat. Îngrijorarea lui a crescut cînd i-am spus că toată ziua un necunoscut, înfășurat într-o mantie sumbră, făcuse de strajă sub fereastră. Henri nici nu s-a mai așezat la masă. Și-a pregătit armele și s-a îmbrăcat ca pentru o lungă călătorie. La căderea nopții, m-a îmbrăcat și pe mine, mi-a pus o rochie de postav și mi-a legat șireturile pantofilor. Apoi și-a luat sabia și a coborît în stradă. De mult nu-l văzusem atît de frămîntat. Cînd s-a întors, a făcut repede o boccea din bietele noastre lucruri.

— Trebuie să plecăm, Aurore — mi-a spus el.

— Pentru multă vreme ?

— Pentru totdeauna.

— Cum ? am exclamat eu uitîndu-mă la sărmanul nostru cămin — părăsim totul ?

— Da, totul — a spus el zîmbind trist. M-am dus pînă la colț și am căutat un nenorocit de sărac pe care-l vom lăsa aci, moștenitor al nostru. A fost fericit de parcă i-aș fi dăruit un regat. Așa merg lucrurile pe lumea asta !

— Și noi încotro o luăm ?

— Dumnezeu știe ! mi-a răspuns, încercînd să pară vesel. Și acum, la drum, micuța mea Aurore. Nu-i timp de pierdut.

Am ieșit. În timp ce coboram treptele scării de afară, am văzut ceva ca o grămadă întunecată, în mijlocul străzii pustii. Henri a vrut să mă tragă în direcția meterezelor ce împrejmuiau orașul. Dar cum era cu mîinile prinse de bagajele noastre, nu m-a putut ține și am alergat spre acel ciudat pachet negru, care îmi atrăsese atenția. Henri a scos un strigăt crezînd că astfel o să mă poată opri. Niciodată nu mă arătasem neascultătoare. Dar era prea tîrziu. Desluşeam o formă omenească sub o man-

tle în care mi se părea că recunosc mantia misterioasei santinele care se plimbase toată ziua sub fereastra mea. Am ridicat un colț al mantiei. Era, într-adevăr, omul cu pricina. Zăcea mort într-o baltă de sînge. M-am prăbușit ca și cum aș fi primit și eu lovitura morții. Avusese deci loc o luptă, la doi pași de mine, fiindcă Henri coborîse cu spada în mînă. Din nou își primejduise viața pentru mine. M-am trezit în mijlocul nopții. Eram singură sau, cel puțin așa mi se părea mie.

Era o cameră și mai sărăcăcioasă decît aceea din care plecasem, una din acele camere care se află de obicei la primul etaj al fermelor spaniole ai căror stăpîni sînt doar niște bieți hidalgo. Un zvon de glasuri, înăbușit, venea de dedesubt, unde se afla cu siguranță sala comună de la parterul tuturor fermelor. Eram întinsă pe un pat cu coloanele putrede, pe o saltea de paie acoperită cu o pătură în zdrențe. Lumina lunii intra prin ferestrele fără geamuri. Vedeam din pat, în fața ferestrei, doi goruni care se legănau în bătaia vîntului ușor al nopții. L-am chemat încet pe Henri, prietenul meu. Nimeni nu mi-a răspuns. Dar am văzut o umbră care se mișca, întinsă pe podea. În clipa următoare, s-a ridicat și s-a așezat la căpătîiul meu. Făcîndu-mi semn să tac, s-a aplecat și mi-a șoptit la ureche :

— Ne-au aflat urmele. Sînt jos.

— Cine ?

— Tovarășii celui cu mantaua neagră.

— Mortul ! M-am cutremurat toată și am crezut că am să leșin din nou. Henri m-a apucat de mînă și mi-a spus :

— Adineauri au încercat la ușă. Mi-am trecut brațul ca pe un drug prin belciugele mari ale ușii

şi neştiind ce fel de zăvor ţinea uşa, ticăloşii s-au lăsat păgubaşi. S-au dus, se vede, să caute o rangă cu care să izbească uşa. În cîteva clipe au să se întoarcă.

— Dar ce le-ai făcut, prietene Henri, ca să te caute cu atîta înverşunare?

— Le-am luat de sub nas prada pe care voiau s-o sfîşie ca nişte lupi.

Prada eram eu? Deci din pricina mea se întîmplau toate, eu îi zdrobisem viaţa!

— Tată — am murmurat eu — tată scump, lasă-mă aici şi fugi, te implor!

Mi-a astupat gura cu palma.

— Copil nebun! Dacă mă omoară, o să te părăsesc vrînd-nevrînd. Dar nu m-au doborît încă. Scoală-te!

A trebuit să fac o mare sforţare ca să-l ascult. Mă simţeam încă fără nici o putere.

Am aflat, mai în urmă, că şi prietenul meu Henri era sleit de puteri, fiindcă mă dusese în braţe, pe jumătate moartă, cum eram, de la Pampeluna pînă la această casă, în care intrase ca să ceară adăpost. Casa aparţinea unor oameni săraci. I s-a dat încăperea în care ne aflam. Henri îşi pregătea tocmai un culcuş de paie, pe podea, cînd a auzit tropot de cai în noapte. Caii s-au oprit în faţa casei singuratice. Henri a bănuit numaidecît că trebuia să-şi amîne somnul pe altă dată. În loc să se culce, a deschis uşor uşa şi a coborît tiptil cîteva trepte.

În sala de jos, gazda, în zdrenţe, vorbea cu noii veniţi.

— Sînt viţă de gentilom şi nu-mi voi trăda oaspeţii.

Henri a auzit un zăngănit de aur aruncat pe masă. Fermierul-gentilom a tăcut chitic. Un glas pe care Lagardère îl cunoştea a poruncit :

— La treabă şi fără să pierdeţi vremea !

Henri se reîntorsese în grabă şi închisese cît se putea mai bine uşa. Crengile celor doi goruni puternici intrau în cameră prin fereastra fără geamuri. Sub fereastră se afla o grădiniţă cu zarzavaturi, împrejmuită cu un gărduleţ. Dincolo, se întindea o pajişte şi rîul Arga, care se vedea lucind la lumina lunii, prin frunzişul copacilor.

— Eşti foarte palidă, micuţa mea Aurore — mi-a spus Henri cînd m-a văzut pe picioare — dar eşti curajoasă şi ai să mă ajuţi.

— Sigur, sigur ! am strigat eu, încîntată la gîndul că i-aş putea fi de folos.

M-a dus la fereastră.

— Poţi să cobori în grădină pe scara asta ? m-a întrebat arătîndu-mi crengile unuia din goruni.

— Da, pot să cobor, tată, dar numai dacă îmi făgăduieşti să vii repede după mine.

— Îţi făgăduiesc, micuţa mea Aurore. Hai, iute, draga mea — a adăugat el, luîndu-mă în braţe.

Henri a deschis fereastra în clipa cînd s-au auzit paşi urcînd din nou scara. M-am căţărat pe crengile puternice ale copacului, în timp ce el alerga la uşă.

— Cînd ajungi jos — a mai apucat să-mi spună — arunci o pietricică în cameră : va fi semnalul. Pe urmă, te strecori, pitită pe sub gard, pînă la rîu.

Oamenii urcau scara. Henri şi-a trecut iar braţul prin belciuge. Au încercat să deschidă. Împingeau, înjurau, dar braţul lui Henri era la fel de tare ca un drug de fier. Eram încă lipită de fereastră cînd am auzit zgomotul răngii vîrîte sub uşă. Tot n-am coborît. Voiam să văd ce se petrece.

— Jos, du-te jos! mi-a spus cu nerăbdare Henri.

M-am supus. Jos am luat o pietricică şi am aruncat-o pe fereastră. Dar în acelaşi timp am auzit o bubuitură înfundată sus, în cameră. Mi s-au tăiat picioarele şi am rămas ţintuită locului. Două focuri de pistol au răsunat. Henri s-a arătat în picioare în pragul ferestrei. Dintr-un salt a fost jos.

— Ah, sărmana mea fetiţă, credeam că te-ai şi pus la adăpost! Au să tragă!

M-a şi ridicat în braţe. Mai multe detunături au răsunat iar, de data aceasta de la fereastră. L-am simţit tresărind puternic.

— Eşti rănit? am strigat.

Eram în mijlocul grădinii. S-a oprit în plină lumină şi întorcîndu-şi pieptul spre bandiţii care îşi reîncărcau armele, le-a strigat:

— Lagardère! Lagardère!

Apoi a sărit gărduleţul şi a alergat spre rîu. Ceilalţi s-au luat după noi. În acel loc Arga e repede şi adîncă. Am căutat cu privirea o bărcuţă. Dar Henri, fără să-şi încetinească pasul şi ţinîndu-mă tot în braţe, s-a şi zvîrlit în apă. Mi-am dat seama că se juca cu puhoiul repede. Cu o mînă mă ţinea deasupra capului şi cu celălalt braţ tăia cursul apei.

În cîteva secunde eram la mal. Duşmanii noştri, rămaşi dincolo de apă, se sfătuiau.

— Or să caute un vad — a spus Henri. Nu sîntem încă salvaţi.

Mă încălzea la pieptul lui, fiindcă eram udă toată şi tremuram. Am auzit caii galopînd pe celălalt mal. Duşmanii căutau vadul ca să vină după noi. Îşi dădeau seama că nu puteam fugi atît de repede ca să le mai scăpăm. Cînd ropotul cailor nu s-a mai auzit, Henri a intrat din nou în apă şi a trecut

iar Arga, în linie dreaptă, ieşind chiar în locul de unde plecasem.

— Iată-ne în siguranţă, micuţa mea Aurore. Acum trebuie să te usuci şi să mă oblojeşti.

— Ştiam eu că eşti rănit !

— O nimica toată. Vino !

S-a îndreptat spre casa fermierului care ne vînduse. Bărbatul şi soţia făceau mare haz în sala de jos, în jurul unui brasero plin cu jeratic. Ca să-l culce la pămînt pe bărbat, ca să-l lege pachet împreună cu nevastă-sa, lui Henri nu i-a trebuit mai mult de un minut.

— Gura ! le-a poruncit el, fiindcă scoteau, socotind că vor fi omorîţi, nişte ţipete jalnice. A fost o vreme cînd aş fi dat foc şandramalei voastre. Aşa aţi şi merita-o. Dar n-o să vă fac nici un rău ! Iată îngerul care vă păzeşte !

Şi-a trecut mîna peste părul meu ud. Am vrut să-l ajut să-şi oblojească rana. Fusese atins la umăr şi sîngera mult. În timp ce straiele mele se uscau, am stat înfăşurată în mantaua sa largă pe care, cînd fugisem, o lăsase în camera de sus. Am făcut scamă şi l-am bandajat.

— Nu mă mai doare ! M-ai vindecat !

Fermierul-gentilom şi nevastă-sa n-au mai clintit, ca şi cum ar fi fost morţi. Henri s-a urcat din nou sus în cameră şi a strîns micul nostru bagaj. Pe la ceasurile trei din noapte am părăsit ferma, călări pe un catîr bătrîn pe care Henri l-a luat din grajd şi pentru care a aruncat doi galbeni pe masă. La plecare, a spus gazdelor noastre :

— Dacă ticăloşii se întorc, prezintă-le salutări din partea cavalerului de Lagardère. Şi mai spu-

ne-le şi asta : Dumnezeu şi Fecioara o vor apăra pe orfană. Acum Lagardère n-are timp să se ocupe de ei, dar le va veni într-o zi ceasul.

Bătrînul catîr preţuia mai mult decît s-ar fi părut. Am ajuns la Estrella cînd se crăpa de ziuă, şi ne-am învoit cu un *arriero* să ne treacă peste munţi, la Burgos. Henri voia să se îndepărteze cît mai mult de hotarul Franţei. Duşmanii lui erau francezi. Îşi pusese în gînd să nu se mai oprească decît la Madrid. De la Pampeluna la Burgos am avut sute de aventuri, dar nici una cu urmăritorii noştri. Trebuia totuşi să-i mai găsim o dată în cale, înainte de a ajunge la Madrid. Apucaserăm prin Burgos ca să ne ferim de vecinătăţile munţilor stîncoşi ai Vechii Castilii. Economiile prietenului meu se topeau văzînd cu ochii şi înaintam încet, fiindcă tot felul de piedici ni se iveau în cale. În sfîrşit, am trecut de Valladolid. Făcusem mai bine de jumătate din drum. Era seara, treceam pe lîngă graniţa provinciei Leone şi ne apropiam de Segorbia. Eram amîndoi călare pe acelaşi catîr şi n-aveam călăuză. Drumul era frumos. Ni se vorbise despre un han pe malul rîului Adaja, unde aveam să ne ospătăm împărăteşte. Dar soarele începuse să asfinţească după copacii săraci ai pădurii care se întindea spre Salamanca, şi nu vedeam urmă de han. Se înserase ; drumeţii care, ca şi noi, umblau călări sau duceau poveri pe catîri, se făceau tot mai mari. În calea noastră ne aştepta însă o faptă bună de făcut. În seara aceea, mamă, am găsit-o pe micuţa Flor, scumpa mea gitană, cea dintîi şi singura mea prietenă. Drumul trecea pe lîngă o prăpastie. Chiar pe buza ei, dormea o fetiţă. Eu am văzut-o mai întîi şi l-am rugat pe Henri să oprească o clipă catîrul.

Am sărit jos şi m-am aşezat în genunchi lîngă copilă. Era o mică ţigancă de vîrsta mea şi frumoasă, frumoasă ! Nu ştiu de ce, am simţit numaidecît nevoia s-o sărut. Sărutarea mea a trezit-o. Mi-a zîmbit şi m-a sărutat şi ea. Dar vederea lui Henri a speriat-o.

— Nu-ţi fie teamă — i-am spus eu — e un bun prieten, tatăl meu drag, care te va iubi fiindcă eu am şi început să te iubesc. Cum te cheamă ?

— Flor. Dar pe tine ?

— Aurore.

Mi-a zîmbit iar. Henri mă chema. Fetiţa şi-a dus mîna la piept şi a strigat deodată :

— Îmi e aşa foame !

Era galbenă la faţă. Am luat-o în braţe. Henri s-a dat şi el jos de pe catîr. Flor ne-a mărturisit că nu mîncase nimic de dimineaţă, din ajun. Henri mai avea un colţ de pîine şi cîteva picături de Xeres pe fundul ploştii. Se repezi ca o înfometată. După ce bău, îl privi pe Henri drept în faţă, apoi pe mine şi spuse :

— Nu semănaţi de loc unul cu altul. De ce n-am şi eu pe cineva pe care să-l iubesc !

Buzele atinseră mîna lui Henri, în timp ce adăuga :

— Vă mulţumesc, seniore cavaler, sînteţi pe atît de bun pe cît sînteţi de frumos. Vă rog, nu mă lăsaţi noaptea pe drumuri.

Henri şovăia. Gitanii sînt, unii, tîlhari primejdioşi şi iscusiţi. Părăsirea acelei fete putea fi o cursă. Dar eu atîta am stăruit şi l-am rugat, încît s-a învoit s-o ia cu noi pe ţigăncuşă. Pe drum, Flor ne-a istorisit povestea ei. Făcuse parte dintr-o şatră care pornise din provincia Leone şi se în-

dreapta spre Madrid. În ajun, nu se știa pentru ce, șatra fusese fugărită de un detașament din Santa Hermandad. Flor se ascunsese în niște tufișuri, în timp ce toți ceilalți scăpaseră cum putuseră. Cînd i s-a părut că nu mai era nici o primejdie, a ieșit din ascunzătoare și a pornit în căutarea șatrei. Dar degeaba! A alergat cît a putut; nu i-a mai dat de urmă. Trecătorii pe care-i întreba dacă nu cumva văzuseră un pîlc de țigani, aruncau cu pietre în ea. Fiindcă nu era botezată, niște ciudați creștini i-au luat cerceii de aramă argintată și șiragul de mărgăritare false. Cînd a venit noaptea, Flor s-a ghemuit într-un stog de fîn. Cine doarme cinează — spune zicala. Din fericire, fiindcă Flor n-avea ce să cineze. A doua zi, a pornit la drum și a umblat toată ziua fără să pună nimic în gură. Cîinii stînelor lătrau după ea și copiii de prin sate o huiduiau. Din cînd în cînd, descoperea pe marginea drumului cîte o urmă de opincă cum poartă numai țiganii. Și lucrul acesta îi dădea curaj. Flor știa unde putea să dea de-ai săi. Dar departe, foarte departe: într-o fundătură din munții Baladron, care se ridică în fața Escorialului, la șapte sau opt poște de Madrid. Era, oarecum, în drumul nostru. L-am rugat pe Henri s-o ducem pe micuța Flor pînă acolo și el s-a învoit. I-am făcut loc lîngă mine, pe paiele hanurilor unde ne adăposteam noaptea și am împărțit cu ea binevenita fiertură rîncedă care ne era servită la cină. Din clipa în care frumoasa Flor a devenit tovarășa noastră de drum, călătoria a fost mai puțin monotonă. Țigăncușa era aproape la fel de veselă ca și mine și mult mai deprinsă cu viața. Știa să danseze, să cînte. Ne făcea să rîdem povestindu-ne șolticăriile fraților ei gitani.

A rămas opt zile cu noi. Atîta am făcut pînă la San-Lucar-de Castilia, în munţii Baladron. Cînd am văzut apropiindu-se munţii aceştia întunecaţi şi stîncoşi unde trebuia să mă despart de micuţa mea Flor, m-am posomorît. Mă obişnuisem cu ea. De opt zile umblam călare pe acelaşi catîr şi ciripind necontenit. Începuse să mă iubească mult şi eu o socoteam ca pe o soră a mea.

Era cald. Cerul fusese toată ziua înnorat. Aerul era înăbuşitor, ca la apropierea unei furtuni. De cum am ajuns la poalele muntelui, stropi mari de ploaie au început să cadă: Henri ne-a dat mantia lui, să ne învelim amîndouă cu ea, şi am continuat să urcăm, silindu-ne catîrul, care înainta sub un adevărat potop. Flor ne făgăduise o primire din cele mai călduroase în numele fraţilor ei ; o baie cerească nu avea cum să-l sperie pe Henri, iar eu şi cu micuţa Flor eram gata să înfruntăm şi cea mai cumplită furtună sub adăpostul, fluturînd în vînt, al mantiei care ne apropia şi mai mult. Norii alergau rostogolindu-se unii peste alţii, destrămîndu-se şi lăsînd uneori să se vadă albastrul adînc al cerului. Ropotele de ploaie erau însă atît de puternice, încît catîrul nostru abia se mai putea ţine pe picioare.

— Curios — am spus eu — cum lumina asta te face să vezi tot felul de lucruri. Uite, acolo sus, pe creasta stîncii aceleia, mi s-a părut că am zărit doi oameni cioplţi în piatră.

Henri a ridicat repede privirea într-acolo.

— Nu văd nimic.

— S-au tras repede înapoi — a spus încet Flor.

— Erau într-adevăr doi oameni ? a întrebat-o Henri.

Am simţit încolţind în mine o nelămurită teamă, pe care răspunsul lui Flor a întărit-o.

— Nu doi — a răspuns ea — cel puţin zece.

— Înarmaţi ?

— Înarmaţi !

— Nu sînt fraţii tăi ?

— Cum o să fie !

— Şi ne pîndesc de mult ?

— De ieri dimineaţă ne dau tîrcoale.

Henri s-a uitat bănuitor la Flor ; chiar şi eu am simţit o undă de neîncredere. De ce nu suflase o vorbă ?

— Am crezut, la început, că sînt nişte simpli călători ca şi noi — mi-a spus ea, ca şi cum ne-ar fi ghicit gîndul. Mergeau liniştiţi pe drumeagul vechi, care duce spre apus. Mai toţi hidalgo fac aşa. Numai oamenii înarmaţi, de rînd, umblă pe drumurile cele noi. Abia de cînd am intrat în munţi, mişcările lor mi-au părut cam ciudate. Nu v-am mai spus nimic, fiindcă acum ne-au luat-o cu mult înainte şi au apucat-o pe un drum pe care nu-i mai putem întîlni.

Ne-a explicat atunci că drumul vechi, părăsit fiindcă era prea anevoios, trecea pe la miazănoapte de Baladron, în timp ce drumul nostru se îndrepta tot mai spre miazăzi, pe măsură ce ne apropiam de trecătoare. Cele două drumuri se împreunau într-o altă trecătoare numită El passo de los Rapadores, aflată dincolo şi mult mai departe de locul unde poposea şatra de ţigani. Şi, într-adevăr, înaintînd spre inima munţilor, n-am mai zărit siluetele acelea fantastice profilîndu-se pe cerul înroşit de amurg.

Capitolul IV

ÎN CARE FLOR FACE VRĂJI

Se însera. Toată grija ne era acum catîrul al cărui picior biruia cu tot mai multă trudă greutăţile drumului. Se făcuse noapte de-a binelea, cînd un strigăt de bucurie scos de Flor ne-a făcut să înţelegem că ajunsesem la capătul strădaniilor noastre. La ieşirea din trecătoare, ne-am aflat în faţa unui soi de vale rotundă, înconjurată de creste de stîncă dantelate, pe care se mai vedeau, ici-colo, cîteva tufişuri de pini de munte : era La Taza del diabillo (Ceaşca drăcuşorului), inima munţilor Baladron, ale căror vîrfuri semeţe se înalţă risipite pe margini şi se apleacă spre Escorial. De acolo de unde ne găseam, La Taza del diabillo ni se înfăţişa ca un abis fără fund. Razele lunii, care luminau puternic marginile dantelate ale ceştii, lăsau fundul văii în umbră, dîndu-i o înspăimîntătoare adîncime. Chiar în faţa noastră, se desprindea o trecătoare la fel cu cea prin care venisem, astfel că una continua pe cealaltă. Bărbaţi şi femei stăteau roată în jurul unui foc mare. Chipurile lor slabe, cu trăsături viguros accentuate, erau înroşite de flăcările focului. Nici nu ieşisem bine din trecătoare şi prezenţa noastră a şi fost observată. Cei din jurul focului au continuat să fumeze, să bea şi să tăifăsuiască. Dar doi străjeri s-au repezit spre noi, unul prin dreapta, altul prin stînga. Flor ni i-a arătat tîrîndu-se spre noi. A tras un chiot într-un anumit fel. Cei doi s-au oprit. La cel de-al doilea chiot, s-au întors liniştiţi şi s-au aşezat la foc. Era încă departe de noi

acel foc. În prima clipă, mi se păruse că nişte umbre negre pîndeau în dosul cercului gitanilor cu cămăşi brodate cu fluturi. Dar mi-am spus că trebuie să mă feresc de arătările părelnice din munţi. N-am mai suflat o vorbă şi cînd ne-am apropiat, n-am mai văzut nimic. Dumnezeule, ce bine ar fi fost dacă aş fi vorbit ! Ajunsesem cam la mijlocul văii, cînd un vlăjgan cu o faţă neagră s-a ridicat în picioare, ţinînd în mînă o flintă neobişnuit de lungă. A rostit într-o limbă orientală un soi de : „Cine-i acolo ?“ şi Flor i-a răspuns în acelaşi grai.

— Fiţi bineveniţi ! a spus omul cu flinta. O să vă dăm pîine şi sare dacă vă aduce surioara noastră.

Urarea era pentru noi. Aşa cum se pare că ar fi datinile lor, s-ar fi zis că nu mai aveam să ne temem de nimic, de vreme ce ni se făgăduise pîinea şi sarea. Flor a sărutat genunchii căpeteniei, care i-a pus pe cap mîinile cu toată solemnitatea. După aceea, tot căpetenia a poruncit să se umple cu vin un pocal de lemn sculptat pe care, cu aceeaşi solemnitate, l-a întins lui Henri. Prietenul meu l-a băut. Dar nici zece minute nu se scurseseră şi glasul lui a răsunat răguşit şi schimbat :

— Ticăloşilor ! a strigat el. Ce-aţi pus în băutura asta ?

A încercat să se ridice, dar picioarele i s-au împleticit şi s-a prăbuşit greoi la pămînt. Am simţit că inima mi se opreşte. Henri zăcea întins şi se lupta cu o amorţire care-i paraliza toate mădularele. Pleoapele îngreuiate începeau să i se închidă. Ţiganii rîdeau pe sub mustaţă în jurul focului. În spatele lor, am zărit apărînd nişte umbre mari, întunecate : cinci sau şase bărbaţi înveşmîntaţi în mantii, cu faţa acoperită de pălăriile lor mari, trase peste ochi. Aceştia nu erau ţigani. Cînd

prietenul meu Henri a încetat să se mai zbată, am crezut că a murit. M-am rugat din toată inima lui Dumnezeu să mă ia şi pe mine. Unul din oamenii înveşmîntaţi în mantii a aruncat o pungă grea în mijlocul ţiganilor.

— Răpuneţi-l şi o să mai primiţi încă o pungă, la fel.

Glasul omului îmi era necunoscut. Căpetenia ţiganilor i-a răspuns:

— Trebuie timp şi depărtare; douăsprezece ceasuri şi douăsprezece mile. Moartea nu poate fi dată în acelaşi loc şi în aceeaşi zi cu găzduirea.

— Fleacuri! a strigat omul ridicînd din umeri. La treabă, sau, dacă nu, las' pe noi!

În aceeaşi clipă s-a îndreptat spre Henri, dar ţiganul i-a tăiat drumul.

— Atîta vreme cît cele douăsprezece ceasuri nu se vor fi scurs — spuse el hotărît — şi nu ne vom fi îndepărtat de aci cu douăsprezece mile, ne vom apăra oaspetele chiar împotriva regelui.

Ciudată lege, ciudată onoare! Toţi ţiganii s-au adunat zid în jurul lui Henri. Am auzit-o pe Flor şoptindu-mi la ureche:

— Am să vă scap pe amîndoi sau am să mor.

Se apropiase miezul nopţii. Mă culcasem pe un sac plin cu iarbă uscată, în cortul căpeteniei care se culcase şi el, cu flinta la stînga şi cu iataganul la dreapta. La pîlpîirile gazorniţei, îi zăream ochii care păreau să vadă pe sub pleoapele întredeschise, chiar şi în timp ce dormea. La picioarele lui, un ţigan ghemuit ca un cîine, sforăia. Nu ştiam unde fusese dus prietenul meu Henri şi Dumnezeu mi-e martor că nici prin gînd nu-mi trecea să închid ochii. Fusesem dată în grija unei bătrîne ţigănci. Se culcase de-a curmezişul, cu capul pe umărul

meu şi, pentru mai multă precauţiune, în timp ce dormea, îmi ţinea mîna dreaptă într-ale ei. Nu numai atît : afară auzeam paşii regulaţi a două santinele. Ceasornicul cu nisip arăta aproape unu după miezul nopţii, cînd am auzit un uşor zgomot spre intrarea cortului. M-am întors să mă uit. A fost destul ca păzitoarea mea cea neagră să deschidă ochii. Trezindu-se pe jumătate, a mormăit supărată. N-am văzut însă nimic şi zgomotul a încetat. Dar n-am mai auzit decît pasul unei singure santinele. După vreun sfert de ceas, nu am mai auzit nici pasul acesteia. O tăcere deplină domnea în jurul cortului. Pînza s-a mişcat între doi ţăruşi, s-a ridicat încet şi am văzut ivindu-se un chip zîmbind ştrengăreşte. Era Flor. Trupul ei subţire şi mlădios s-a ivit şi el în urma capului. Cînd s-a ridicat în picioare, frumoşii ei ochi negri erau plini de triumf.

— Ce era mai greu a fost făcut ! a şoptit ea mai mult cu buzele.

N-am putut să-mi reţin o uşoară tresărire şi bătrîna ţigancă iar s-a trezit. Flor, pe care n-o putea vedea, a rămas cîteva clipe nemişcată, cu degetul pe buze. Paznica mea adormise din nou. „Ar trebui o zînă din basme — mi-am spus eu — ca să poată să-mi scoată umărul de sub obrazul ţigăncii şi mîna din mîinile care mi-o ţineau strîns".

Aveam dreptate. Dar micuţa mea Flor era tocmai o zînă. A făcut un pas, apoi încă unul. Nu venea spre mine. Se îndrepta spre rogojina pe care era întins mai-marele ţiganilor, între flinta şi iataganul lui. S-a oprit în faţa lui şi s-a uitat ţintă la el. Răsuflarea omului a devenit, după cîteva minute, mai liniştită. Flor s-a aplecat şi şi-a pus uşor arătătorul şi degetul cel gros pe tîmplele lui. Pleoapele căpeteniei s-au închis.

Flor s-a uitat la mine: ochii îi scăpărau ca două mănunchiuri de scîntei.

— De unul am scăpat! şopti ea.

Ţiganul sforăia mai departe la picioarele căpeteniei, cu capul pe genunchi. I-a pus şi lui mîna pe frunte şi l-a învăluit cu o privire poruncitoare. Puţin cîte puţin, picioarele ţiganului s-au lungit şi capul i s-a lăsat pe spate, sprijinindu-se de pămînt. Ai fi zis că-i mort.

— Am scăpat şi de-al doilea.

Rămînea apriga mea păzitoare. Flor s-a apropiat de ea învăluind-o cu privirea, ca şarpele care vrea să năucească o păsărică. La mai puţin de un pas de ea, a întins un singur braţ, ţinînd mîna în dreptul ochilor ei. Bătrîna a încercat să se ridice.

— Nu vreau! a rostit Flor.

Bătrîna a scos un adînc oftat. Mîna lui Flor a coborît încet de la frunte spre stomac şi s-a oprit. A întins un deget prin care părea să emită un fluid misterios.

— Rămîi trează! mi-a poruncit Flor, cu o privire de regină.

Mi se părea că visez. Mîna lui Flor s-a ridicat, a alunecat încă o dată de-a lungul frunţii ţigăncii, apoi două degete s-au apropiat de ochi. Întreg trupul ţigăncii s-a muiat ca o cîrpă. Flor stătea dreaptă, gravă, poruncitoare. Mîna i-a coborît şi s-a ridicat din nou. După două sau trei minute, s-a apropiat mai mult şi a făcut o mişcare ca şi cum ar fi stropit cu apă creştetul bătrînei.

— Dormi, Mabel? a întrebat-o în şoaptă.

— Da, dorm — a răspuns bătrîna.

Înainte de a ajunge în munţi, Flor luase cîteva şuviţe din părul meu şi a lui Henri şi le pusese

în micul medalion pe care-l purta la gît. A deschis medalionul şi a pus şuviţele de păr ale lui Henri în mîna amorţită a bătrînei.

— Vreau să ştiu unde l-au dus ! i-a spus ea.

Bătrîna s-a frămîntat şi a mormăit ceva nedesluşit.

— Mă auzi, Mabel ? Vreau să ştiu unde l-au dus !

— Te aud şi caut. Ce văd ? O peşteră ? O subterană ? L-au dezbrăcat de mantie şi de haină. Ah ! s-a întrerupt ea cutremurîndu-se. Văd ce este : un mormînt !

— Dar el... trăieşte, nu-i aşa ?

— Trăieşte. Doarme.

— Şi mormîntul unde e ?

— În partea de miazănoapte a sălaşului. Acum doi ani a fost îngropat acolo Hagi. Omul stă cu capul pe osemintele lui Hagi.

— Vreau să ajung pînă la acel mormînt !

— La miazănoapte, dincolo de corturi, cea dintîi crăpătură dintr-o stîncă... o piatră de ridicat, trei trepte de coborît...

— Şi cum să-l trezesc ?

— Nu ai la tine pumnalul ?

— Vino ! mi-a spus Flor.

Şi fără nici o teamă a lăsat să cadă capul bătrînei pe sacul plin cu iarbă uscată. Am ieşit din cort. În jurul focului pe cale să se stingă, era un cerc de ţigani adormiţi. Flor luase cu ea lampa pe care o adăpostea cu pulpana hainei sale. Mi-a arătat un alt cort, mai îndepărtat, şi mi-a rostit :

— Acolo dorm creştinii.

Ne-am îndreptat spre partea dinspre miazănoapte. În drum, Flor m-a pus să dezleg trei căluţi de Galicia. Cîţiva paşi mai departe, am dat de crăpătura dintre stînci. Ne-am strecurat prin ea. Trei trepte

săpate în granit coborau la intrarea mormîntului, închisă de o piatră pe care cu mare greutate am putut-o urni amîndouă. În dosul pietrei, licărul lămpii ne-a descoperit pe Henri pe jumătate despuiat de haine, cufundat într-un somn de moarte, întins pe pămîntul umed și cu capul rezemat de un schelet omenesc. M-am repezit și i-am încolăcit grumazul cu brațul. Dar zadarnic îl chemam pe nume! Flor rămăsese în picioare, în spatele meu.

— Îl iubești mult, Aurore! mi-a spus ea. Îl vei iubi și mai mult.

— Trezește-l, trezește-l, pentru numele lui Dumnezeu, trezește-l!

A luat mîinile lui Henri într-ale ei, după ce a lăsat lampa jos.

— A băut *psaw*-ul făcut de țiganii din Scoția. O să doarmă așa pînă ce un fier încins îi va atinge palmele și tălpile.

— Un fier încins? am bîiguit eu fără să pricep.

— Trebuie să ne grăbim — mi-a șoptit repede Flor. Viața mea e acum la fel de primejduită ca și a voastră.

Și-a ridicat bluza și a tras de sub fustă un mic pumnal cu prăsele de os.

— Descalță-l! mi-a poruncit ea.

M-am supus, fără să știu ce fac.

— Repede, repede!

În acest timp, înroșea la flacăra lămpii vîrful pumnalului. Am auzit un scurt sfîrîit. Vîrful lamei înroșite se înfigea în palma lui Henri. Fierul încins din nou la flacără a străpuns și cealaltă palmă. Henri nu făcea nici o mișcare.

— La tălpi, la tălpi! a strigat Flor. Repede, repede! Cele patru dureri trebuie simțite aproape în același timp.

Din nou, lama pumnalului a despărţit în două flacăra lămpii. Flor a început să cînte o melopee în limba ei tainică. Apoi a înţepat tălpile lui Henri, ale cărui buze s-au strîns.

— Măcar cu atîta să mă răsplătesc faţă de tînărul senior ! a spus Flor, pîndindu-i pe faţă semnele trezirii. Şi faţă de tine, veselă Aurore. Dacă nu eraţi voi, muream de foame. Şi numai din pricina mea aţi apucat pe drumul ăsta. Eu v-am făcut, fără să ştiu, să cădeţi în cursă.

Cînd Henri a deschis ochii, buzele mele erau pe fruntea lui. S-a uitat în jur cu o privire rătăcită. Cînd a văzut scheletul lui Hagi, şi-a reluat aerul lui grav şi rece.

— Ah, ah ! a spus el — iată deci tovarăşul pe care mi-l dăduseră. Într-o lună, am fi făcut o frumoasă pereche.

— La drum ! a strigat Flor. La răsăritul soarelui trebuie să fim ieşiţi din munţi.

Henri sărise în picioare. Căluţii ne aşteptau la intrarea peşterii. Flor a luat-o înainte în chip de călăuză, fiindcă fusese în mai multe rînduri prin acele locuri. Seara, ajungeam în capitala Spaniei. Eram fericită fiindcă se hotărîse ca Flor să rămînă cu noi.

— Micuţa mea Aurore, ai acum o soră !

Toate au mers foarte bine timp de o lună. Flor voise să cunoască religia noastră creştină, fusese botezată la mănăstirea Întruchipării şi a primit prima împărtăşanie o dată cu mine, în capela nevîrstnicelor. Dar într-o dimineaţă, am văzut-o îmbrăcată cu vechile ei straie de gitană.

Henri a zîmbit şi i-a spus :

— Frumoasă păsărică, mult ţi-a fost pînă să-ţi iei zborul !

Cînd m-a sărutat, avea ochii plini de lacrimi. Dar nu se putea împotrivi chemărilor tainice care o îmbiau. Vai, seara, am văzut-o în Plaza Santa, în mijlocul oamenilor din popor. Dansa în sunetele unei tamburine basce şi ghicea norocul trecătorilor.

Locuiam în spatele marii străzi Calle Real, într-o ulicioară modestă care dădea spre nişte grădini întinse şi frumoase. Nu mai cunoşteam lipsurile. Henri fusese de îndată socotit drept unul dintre cei mai buni cizelatori din Madrid. A fost o vreme liniştită şi fericită. Flor venea să mă vadă dimineţile. Stăteam de vorbă. Îi părea rău că nu mai locuim împreună, dar cînd îi propuneam să reluăm viaţa de mai înainte, începea să rîdă şi o lua la fugă.

Odată, Henri mi-a spus :

— Aurore, copila asta nu-i prietena care-ţi trebuie.

Nu ştiu ce s-a petrecut, dar Flor n-a mai venit să mă vadă decît foarte rar. Şi parcă o răceală se strecurase între noi.

Henri trebuia să mă părăsească. Aveam să rămîn singură mai multă vreme, fără să-l mai văd. Eu care în fiecare dimineaţă eram trezită de sărutarea lui de părinte ! Cînd mă gîndesc la aceşti doi ani, mi se par mai lungi decît întreaga mea viaţă. Ştiam că Henri strîngea un mic tezaur ca să întreprindă o călătorie. Trebuia să se ducă în Germania şi Italia. Franţa singură îi era închisă şi nu ştiam de ce. Motivele acestei călătorii erau de asemenea un secret pentru mine. Într-o zi, cînd plecase de acasă, dis-de-dimineaţă, potrivit obiceiului lui, am intrat în camera sa ca să fac ordine. Pe măsuţa lui de lucru se afla un teanc de hîrtii într-un plic îngălbenit de vreme. De acest plic atîrnau două sigilii, cu o stemă pe care se afla, ca deviză, un singur

cuvînt latinesc: *Adsum.* (Duhovnicul meu, pe care l-am întrebat ce însemna acest cuvînt, mi-a spus: Sînt aici.) Plicul mai purta un sigiliu, care părea să fie al unei capele sau al unei biserici. Mai văzusem o dată acele hîrtii. Cînd scăpaserăm ca prin minune din ferma de pe malul rîului Arga, la plecarea din Pampeluna. Ca să poată lua acest preţios plic, rămas în cameră, Henri se întorsese, cu toate riscurile, la fermă. Cînd a găsit plicul neatins, chipul lui a strălucit de bucurie. Îmi aminteam foarte bine acest lucru.

Lîngă plicul pe care nu era nimic scris, se afla o hîrtiuţă, un fel de listă făcută de curînd. Pe listă erau doar nişte nume şi nişte adrese. Numele îmi erau toate complet necunoscute. Erau, se vede, ale oamenilor cu care trebuia să se întîlnească în cursul călătoriei lui. Lista era astfel alcătuită:

1 — căpitanul Lorraine — Neapole. 2 — Staupitz — Nürnberg. 3 — Pinto — Torino. 4 — El Matador — Glasgow. 5 — Jöel de Jugan — Morlaix. 6 — Faënza — Paris. 7 — Saldagno — Paris. Urmau două numere fără nume în dreptul lor: 8 şi 9.

Capitolul V

ÎN CARE PE AURORE O INTERESEAZĂ UN TÎNĂR MARCHIZ

Cînd Henri s-a reîntors din călătorie, după aproape doi ani, lista mi-a căzut iar în mînă. Multe nume erau şterse de pe ea, de bună seamă numele

celor pe care izbutise să-i întîlnească. În schimb, două nume mai apăruseră în dreptul numelor lăsate în alb. Căpitanul Lorraine, numărul unu, era şters. Peste numărul doi — Staupitz — era trasă o linie groasă. La fel era cu Pinto, El Matador şi Joël de Jugan. Cele cinci liniuţe fuseseră trase cu cerneală roşie. Rămăseseră neatinse numele lui Faënza şi Saldagno. În dreptul numărului opt era scris acum Peyrolles şi al numărului nouă : Gonzague, amîndoi la Paris.

Am stat doi ani, mamă, fără să-l văd. Mă retrăsesem la mănăstirea Întruchipării. Călugăriţele se purtau cu mine pline de bunătate. Dar nu mă puteam mîngîia. Toată bucuria de a trăi se spulberase o dată cu plecarea prietenului meu. Nu mai ştiam nici ce-i cîntecul, nici ce-i zîmbetul. Ah, dar şi cînd s-a întors ! Am fost răsplătită de toată tristeţea mea. După ce m-a îmbrăţişat, s-a uitat la mine şi am fost uimită de expresia care i s-a întipărit pe faţă.

— Iată-te mare, Aurore ! mi-a spus el. Nu mă aşteptam să te regăsesc atît de frumoasă.

Am părăsit mănăstirea în aceeaşi zi şi m-am întors la fosta noastră locuinţă. Totul era acum altfel. Nu mai puteam trăi singuri. Eram acum o domnişoară. Henri adusese în casă o bătrînă foarte cumsecade : Françoise Berrichon şi pe nepoţelul ei, Jean-Marie. Françoise Berrichon, cum m-a văzut, a spus :

— Îi seamănă !

Cu cine semănam ? Existau, cu siguranţă, unele lucruri pe care nu trebuia să le ştiu, fiindcă toţi cei din jurul meu s-au arătat în această privinţă de o discreţie de neclintit. Mi-am spus numaidecît — şi, mai apoi, această presupunere s-a întărit în

mintea mea — că Françoise Berrichon trebuie să fi fost femeie de serviciu a familiei. Cît despre Jean-Marie, era mai mic ca mine şi nu ştia nimic. Cît stătusem la mănăstirea Întruchipării, n-o mai văzusem niciodată pe mica Flor. De îndată ce am ieşit, am trimis s-o cheme. Mi s-a spus că nu se mai află la Madrid. Nu era adevărat, fiindcă două sau trei zile după aceea, am văzut-o cîntînd şi dansînd în Plaza Santa. M-am plîns lui Henri, care mi-a spus :

— Au făcut rău că te-au înşelat, Aurore. Dar e bine că nu ai fost lăsată să reînnozi prietenia cu această biată fată. Aminteşte-ţi mereu că sînt unele lucruri care ar putea îndepărta de dumneata pe acei pe care trebuie să-i iubeşti.

Eram deci o domnişoară ! Aveam acum slujitori Micul Jean-Marie putea trece drept pajul meu. Bătrîna Françoise era o credincioasă doamnă de companie. Eram mult mai puţin singură ca mai înainte. Dar departe de-a fi la fel de fericită.

Prietenul meu se schimbase ; felul lui de-a se purta nu mai era acelaşi ; mi se părea mereu rece şi uneori foarte trist. S-ar fi zis că de-acum înainte o barieră se statornicise între noi.

Îmi dădeam seama limpede că ceva îl făcea să sufere şi că îşi găsea mîngîiere în muncă. Din toate părţile plouau comenzile. Bunăstarea se transformase aproape în lux. Armurierii din Madrid parcă-l puneau, oarecum, la licitaţie pe Cincelador.

Lunile se scurgeau. Tristeţea prindea nevăzute rădăcini în mine. Henri şi-a dat seama şi a fost şi mai nefericit. Camera mea dădea spre imensele parcuri care se întind în dosul caselor de pe Calle Real. Cel mai mare şi mai frumos din aceste parcuri înconjura palatul ducelui de Ossuna, ucis în duel

de domnul de Favas, şambelan al reginei. De la moartea stăpînului, palatul era pustiu. Într-o zi, am văzut ridicîndu-se jaluzelele. Sălile goale s-au umplut cu mobile fastuoase şi minunate draperii au început să fiuture la ferestre. În acelaşi timp, parcul părăsit s-a umplut de flori proaspete. Palatul avea un musafir.

Eram curioasă, ca toate femeile care trăiesc retrase. Am vrut să aflu numele noului venit. Cînd l-am aflat, acest nume m-a izbit. Omul care venea să locuiască în palatul răposatului duce de Ossuna se numea Filip de Mantua, duce de Gonzague. Gonzague! Văzusem acest nume pe lista prietenului meu Henri. Mi-am închipuit că trebuie să fie prieteni, că îl voi vedea poate. A doua zi, Henri a poruncit să fie puse jaluzele la ferestrele mele, care pînă atunci nu avuseseră.

— Aurore — mi-a spus el — te rog să nu te arăţi niciodată celor ce vor ieşi să se plimbe prin acest parc.

Nu era greu să aflu amănunte despre prinţul de Gonzague. Toată lumea vorbea de el. Era unul din oamenii cei mai bogaţi din Franţa şi prietenul personal al Regentului. Venise la Madrid cu o misiune secretă. Era tratat ca un ambasador şi avea în jurul lui o adevărată curte. În fiecare dimineaţă, Jean-Marie venea să-mi povestească tot ce se şoptea despre el în cartier. Prinţul era frumos, prinţul azvîrlea cu milioanele pe fereastră. Prietenii care-l însoţeau erau toţi nişte tineri nebuni, care făceau răsunătoare expediţii nocturne în Madrid, spărgeau felinarele, uneori şi uşile.

Unul dintre ei, un adevărat diavol, n-avea decît optsprezece ani şi se numea marchizul de Chaverny. Se spunea că-i gingaş şi trandafiriu ca o fată mare

şi că avea un aer tare blînd, un păr bogat, blond, în jurul frunţii albe, buză fragedă fără mustăţi, ochi ştrengăreşti ca ai cadînelor. Era mai neastîmpărat ca toţi ceilalţi. Heruvimul acesta tulbura inimile tuturor senioritelor din Madrid. Prin crăpăturile jaluzelelor mele vedeam uneori sub frunzişurile umbroase ale minunatului parc Ossuna un tînăr gentilom elegant, cu trăsături delicate ca de femeie. Dar nu putea fi drăcuşorul acela de Chaverny. Tînărul meu gentilom părea să fie atît de cuminte şi de modest. Ieşea să se plimbe dis-de-dimineaţă. Chaverny trebuia, desigur, să se scoale foarte tîrziu.

Fie că şedea pe o bancă, fie că se lungea pe iarbă, fie că se plimba gînditor, cu capul plecat, tînărul meu gentilom ţinea mereu o carte în mînă. Părea să fie un adolescent studios.

Lui Chaverny nu-i era, fără îndoială, mintea la cărţi ! Nu era cu putinţă. Gentilomul acesta părea să fie tocmai contrariul domnului de Chaverny. Afară doar dacă gurile rele nu calomniaseră în chipul cel mai vinovat pe tînărul marchiz. Şi gurile rele nu se sfiiseră de loc să o facă. Fiindcă micul meu gentilom era totuşi marchizul de Chaverny. Bănuiesc că vîntul trebuise să ridice din întîmplare un colţ al jaluzelei mele şi marchizul mă zărise, fiindcă de atunci nu mai părăsea parcul.

Ah, fără doar şi poate, l-am ferit, astfel, fără să bănuiesc măcar, de cine ştie cîte nebunii ! În parc, era cuminte ca un mic sfînt. Cel mult, luîndu-şi curajul cu amîndouă mîinile, culegea uneori cîte o floare, o săruta, apoi o arunca spre fereastra mea. Odată l-am văzut venind cu un soi de praştie. A ochit jaluzeaua mea şi, cu multă îndemînare, a făcut să treacă un bileţel printre lamele jaluzelei. Ah, mamă, dacă ai şti, mamă, ce încîntător era acel

bilețel! Marchizul îmi spunea că vrea să se căsătorească cu mine și că eram, cu siguranță, în stare să mîntuiesc un suflet destinat infernului. Mi-a trebuit o mare voință ca să nu-i răspund. Mai ales că eram sigură că fac o faptă bună. Dar gîndul la Henri m-a oprit. Și n-am dat nici un semn de viață. Sărmanul marchiz a așteptat multă vreme, fără să-și desprindă ochii de pe jaluzea. În cele din urmă, l-am văzut ștergîndu-și pleoapele sub care se aflau, fără îndoială, lacrimi. Mi s-a strîns inima, dar m-am ținut tare.

În seara aceleiași zile, mă aflam în balconul dinspre stradă al casei noastre. Balconul avea vedere și pe Calle Real, și pe ulicioara care făcea colț cu ea. Henri întîrzia. Începusem să mă neliniștesc, cînd am auzit vorbindu-se, parcă în șoaptă, în ulicioară. M-am aplecat. Am zărit două umbre de-a lungul zidului. Era Henri cu micul marchiz. Curînd, glasurile s-au ridicat :

— Știi cu cine vorbești, prietene? a strigat plin de mîndrie Chaverny. Sînt vărul prințului de Gonzague.

La auzul acestui nume, sabia lui Henri a sărit parcă singură din teacă. Chaverny și-a tras și el sabia și cu un mic aer de sfidare s-a pus în gardă. Lupta mi-a părut atît de disproporționată, încît nu m-am putut împiedica să nu strig :

— Henri, Henri, e un copil!

Henri a coborît numaidecît spada. Marchizul de Chaverny m-a salutat, apoi l-am auzit spunînd celui care-l atacase :

— Ne vom mai întîlni noi!

Cînd a ajuns sus, abia l-am mai putut recunoaște pe Henri. Chipul lui era răvășit. În loc să-mi spună un cuvînt, se plimba cu pași mari prin cameră.

— Aurore — mi-a spus el în cele din urmă, cu glasul schimbat — eu nu sînt tatăl dumitale.

Știam foarte bine! Credeam că o să continue și eram numai urechi. Dar a tăcut. Și-a reluat plimbarea. L-am văzut că-și ștergea fruntea de sudoare.

— Dar ce se întîmplă cu dumneata, prietene? l-am întrebat cu blîndețe.

— Îl cunoști pe acest gentilom?

— Nu, dragul meu, nu-l cunosc.

— Aurore, te-am rugat să ții jaluzelele închise. Apoi a adăugat, nu fără o umbră de amărăciune în glas: Nu pentru mine, pentru dumneata.

Eram un pic jignită.

— Am comis oare o crimă, ca să fiu silită să mă ascund necontenit?

— Nu — a strigat el, acoperindu-și fața cu mîinile — nu se putea să nu ajungem aici! Domnului să-i fie milă de mine!

— Henri, prietene, iartă-mă!

— Pentru ce să te iert? a strigat el iarăși, ridicînd spre mine o privire scăpărătoare.

— Pentru suferința pe care ți-am pricinuit-o, Henri. Văd că ești mîhnit. Cu siguranță, am greșit.

— Vorbește deschis, Aurore, și nu te teme de nimic. Nu vreau decît un singur lucru pe lume: să fii fericită. Ți-ar părea rău dacă am pleca din Madrid?

— Cu dumneata?

— Cu mine.

— Oriunde te-ai duce, prietene — i-am răspuns încet, uitîndu-mă în ochii lui — te voi urma cu drag. Îmi place să stăm la Madrid fiindcă te afli dumneata în acest oraș.

— Dar atunci... tînărul acela? m-a întrebat el stînjenit.

— Îţi iert, prietene, gîndul — l-am oprit eu — dar nu mai adăuga nici un cuvînt. Dacă vrei să plecăm, putem pleca.

Am văzut că i s-au umezit ochii. Mi-a sărutat din nou mîna şi mi-a spus cu o blîndeţe părintească:

— Dacă nu ai nimic împotrivă, Aurore, vom pleca chiar astă-seară.

— Şi aceasta o faci cu siguranţă pentru mine, nu pentru dumneata! am strigat eu, cuprinsă de o adevărată mînie.

— Pentru dumneata, da, cîtuşi de puţin pentru mine! a spus el.

Şi, inclinîndu-se, a ieşit. Am izbucnit în plîns.

„Ah — mi-am spus eu — nu mă iubeşte şi nu mă va iubi niciodată".

Plecarea a fost hotărîtă chiar în acea seară, la ceasurile zece. Trebuia să mă urc cu Françoise într-o trăsură de poştă. Henri trebuia să mă escorteze cu patru spadasini. Acum era bogat. În timp ce-mi făceam bagajele, parcul Ossuna începea să fie iluminat. Prinţul de Gonzague dădea un mare bal în noaptea aceea. Am plecat la ora fixată, în timp ce orchestra cînta primele acorduri sub înalţii portocali ai palatului.

Henri călărea la uşa trăsurii. M-a întrebat:

— Aurore, nu-ţi pare rău de nimic?

— Îmi pare rău de micuţa mea prietenă de altădată — i-am răspuns eu.

Itinerarul nostru era hotărît dinainte. Ne duceam drept la Saragossa, de unde aveam să ne îndreptăm spre hotarul Franţei, să trecem Pirineii, pe la Venasqua, şi să coborîm la Bayonne, de unde aveam să luăm vaporul pînă la Ostende, în Ţările de Jos. Henri ţinea neapărat să treacă prin acest colţişor

din Franţa şi să se oprească undeva, în valea Louron, între Lux şi Bagnères-de-Louchon.

De la Madrid la Saragossa, nici un incident nu ne-a tulburat călătoria. Aceeaşi lipsă de întîmplări deosebite de la Saragossa la graniţă. Şi fără vizita pe care am făcut-o la castelul Caylus, după ce am trecut munţii, n-aş mai avea, mamă, nimic de adăugat. Henri voia să vorbească cu un bătrîn preot, dom Bernard, care fusese cîndva capelan la Caylus, pe vremea cînd mai trăia cel din urmă senior care a mai purtat acest nume.

De îndată ce am trecut hotarul Franţei, am lăsat-o pe Françoise şi pe Jean-Marie într-un sătuleţ de pe malul Clarabidei. Cei patru spadasini luaţi de la Madrid rămăseseră dincolo de Pirinei. Ne-am îndreptat singuri, Henri şi cu mine, călări, spre ciudata înălţime numită de oamenii din partea locului Hachaz, şi care slujeşte de soclu sumbrei cetăţui. Era o dimineaţă de februarie, rece, tristă, dar fără ceaţă. Pe măsură ce înaintam, vedeam înălţîndu-se în faţa noastră, parcă respins de cerul alburiu dinspre răsărit, colosul acela negru de granit, cocoţat pe piedestalul său uriaş : castelul Caylus-Tarrides. E măreţ şi înfricoşător. Între zidurile lui, nimeni n-a putut fi vreodată fericit... De aceea tot felul de legende, negre ca cerneala, sînt povestite în tot ţinutul în legătură cu el. Se spune — între altele — că ultimul stăpîn, poreclit Caylus-Zăvor, şi-ar fi ucis, el singur, două soţii, fiica, ginerele etc. Ceilalţi strămoşi ai lui s-ar fi învrednicit cu şi mai cumplite isprăvi.

Am ajuns pe podişul de deasupra stîncii Hachaz, pe un drumeag îngust şi întortocheat, care ducea altădată la o punte ce putea fi ridicată, cu scripete, la nevoie. Acest pod a dispărut. Acum se mai văd

doar resturile unui pod fix, de lemn, ale cărui bîrne putrezite atîrnă în gol. La intrarea podului se află o statuetă a Sfintei Fecioare, într-un soi de firidă. Castelul Caylus nu mai e locuit. E păzit de un bătrîn ursuz, care ne-a spus că actualul stăpîn n-a mai pus piciorul pe acolo de vreo şaisprezece ani. E prinţul Filip de Gonzague. Bagi de seamă, mamă, că numele acesta s-ar zice că mă urmăreşte de la o vreme ?

Tot bătrînelul i-a spus lui Henri că dom Bernard, fostul capelan al castelului Caylus, a murit de vreo cîţiva ani. N-a vrut să ne lase să vizităm castelul. Credeam că o să ne reîntoarcem numaidecît în vale. Dar n-a fost de loc astfel. Şi mi-am dat seama că locurile acelea păreau să-i trezească prietenului meu nişte amintiri triste şi mişcătoare.

Ne-am dus să mîncăm ceva în cătunul Tarrides, ale cărui case se întind aproape pînă la fostul braţ de apă care înconjura odinioară castelul. Casa cea mai apropiată de podul de care am vorbit era tocmai un han. Ne-am aşezat pe două bănci la o biată masă de fag şi o femeie de vreo patruzeci sau patruzeci şi cinci de ani a venit să ne servească.

— Femeie — a întrebat-o deodată Henri — erai la han în noaptea omorului ?

Cana de vin i-a scăpat din mînă pe masă. Apoi, învăluindu-l pe Henri cu o privire bănuitoare, a mormăit :

— He-he, dacă pomeneşti de noaptea aceea, nu cumva erai şi domnia-ta pe aici ?

— Se prea poate, femeie dragă, dar asta nu te priveşte. Vreau să ştiu cîteva lucruri. Şi plătesc ca să le aflu.

A luat cana şi a mormăit aceste ciudate cuvinte:
— Am răsucit de două ori în broască cheia de la uşă şi am zăvorît obloanele de la ferestre. În treburi de-astea, e mai bine să nu-ţi bagi nasul. N-am văzut, n-am auzit!
— Cîţi morţi au fost găsiţi a doua zi în braţul de apă?
— Şapte, punînd la socoteală şi pe tînărul senior.
— Şi oamenii legii au venit?
— Judecătorul din Argelès, oamenii legii de la Tarbes şi alţii. Da, da, oamenii legii au venit, întotdeauna vin mai repede chiar decît te-ai gîndi. Dar se întorc uneori aşa cum au venit. Judecătorii au zis că bătrînul nostru senior avusese dreptate, din pricina ferestruii aceleia, pe care au găsit-o deschisă.

Arătă cu degetul o fereastră joasă, aflată la temelia castelului, chiar în albia apei, sub bîrnele podului ce spînzurau în gol. Am înţeles că judecătorii îl învinuiau pe tînărul senior defunct cum că voise să se strecoare în castel prin ferestruie. Dar pentru ce? Femeia răspunse singură la această întrebare pe care mi-o puneam în gînd:
— Ce vreţi! Domnişoara noastră era tare bogată!

O jalnică poveste rezumată în cîteva cuvinte. Fereastra aceea joasă mă fascina. Nu-mi puteam lua ochii de la ea. Se vede că acolo aveau loc întîlnirile de dragoste.

Am împins strachina de lemn în care ni se adusese mîncarea. Henri a făcut la fel. A plătit masa şi am ieşit din han. Prin faţă trecea o potecă ce ducea chiar în albia fostului braţ de apă. Am urmat poteca. Femeia a venit după noi.

— Vedeți — ne-a spus, arătînd un picior al podului de lîngă meterez — acolo își lăsase tînărul senior copilul.

— Ah ! am exclamat eu. Era și un copil ?

Privirea pe care Henri a întors-o spre mine a fost extraordinară și n-aș putea s-o descriu. Părea să-mi spună : „Aurore, copilul erai dumneata !“

Inima a început să-mi bată și am privit cu alți ochi castelul. Dar de îndată a mai întrebat :

— Și ce s-a făcut cu copilul ?

Femeia a răspuns :

— A murit.

Capitolul VI

PUNÎND MASA

Pe albia fostului braț de apă, se întindea acum o pajiște. Din locul unde ne oprisem, se vedea, dincolo de arcul sfărîmat al podului de lemn, peste malul mai scund în acea parte, cătunul Tarrides și primii copaci ai pădurii Ens. La dreapta, pe deasupra meterezului, bătrîna capelă a castelului Caylus își înălța clopotnița ascuțită și dantelată. Henri învăluia totul într-o lungă privire melancolică. Uneori s-ar fi zis că încerca să se orienteze. Cu spada pe care o ținea în mînă ca pe un baston, trăgea linii pe iarbă. Buzele i se mișcau ca și cum ar fi vorbit cu el însuși. În cele din urmă, arătă cu degetul locul pe care stăteam eu, în picioare, și exclamă :

— Acolo... da, cu siguranţă acolo...

— E adevărat — recunoscu şi femeia — chiar la locul acela am găsit zăcînd leşul tînărului senior.

Am făcut un pas înapoi, înfiorată din cap pînă în picioare.

Henri a întrebat-o:

— Şi ce s-a făcut cu el?

— Am auzit spunîndu-se că ar fi fost dus la Paris ca să-l înmormînteze. în cimitirul Saint-Magloire.

— Da, da... — a murmurat Henri — Saint-Magloire făcea parte din fieful casei de Lorraine.

A rămas o vreme nemişcat, cu capul plecat, cufundat în gînduri. Din timp în timp, mă cerceta cu privirea. Pe urmă a încercat să urce scăriţa de la capul podului. Dar treptele putrede se frîngeau sub paşii lui. S-a apropiat apoi de meterez şi cu mînerul spadei a încercat obloanele ferestruii joase. Femeia, care îl urma ca o călăuză de muzeu, i-a spus:

— Sînt zdravene, căptuşite cu fier. N-au mai fost deschise de atunci, de cînd au venit oamenii legii.

— Şi ce-aţi auzit voi, femeie, în noaptea aceea de pomină, prin obloanele după care v-aţi zăvorît?

— Dumnezeule sfinte, nobile senior! Parcă toţi diavolii iadului s-ar fi dezlănţuit sub meterez. N-am mai putut închide ochii. Tîlharii se adunaseră de cu ziuă să bea la noi, la han. Cînd m-am culcat, am zis: Dumnezeu să aibă în pază sufletul celor care n-or să mai vadă mîine răsărind soarele. Am auzit un înfricoşător zăngănit de săbii, răcnete, blesteme şi două glasuri bărbăteşti care strigau din cînd în cînd: „Sînt aici!“

Cunoşteam aceste cuvinte, mai bine zis: această deviză. Din copilărie, o auzisem adesea pe buzele

lui Henri. Mai apoi, o văzusem, tradusă în latineşte, pe sigiliile care pecetluiau tainicul plic pe care prietenul meu îl păstra ca pe un tezaur. Henri fusese deci amestecat în toată această dramă.

Soarele cobora spre asfinţit cînd am pornit înapoi, de-a lungul văii. Inima îmi era strînsă. Mereu tot întorceam capul să mai revăd sumbrul gigant de granit care se înălţa posomorît pe uriaşul său soclu. În noaptea aceea, am avut vedenii : o femeie cernită, purtînd un prunc în braţe, se apleca peste un tînăr palid, cu pieptul spintecat.

A doua zi, pe puntea corăbiei care trebuia să ne ducă pe ocean, apoi prin strîmtoarea Mînecii, pînă la ţărmurile Flandrei, Henri mi-a spus :

— În curînd vei şti totul, Aurore. Deie Domnul să fii atunci mai fericită !

Glasul lui era trist spunîndu-mi aceasta.

Am debarcat la Ostende. La Bruxelles, Henri a primit o scrisoare lungă din Franţa. Plicul purta sigiliul ţării. A doua zi am şi pornit spre Paris. Se făcuse întuneric cînd am trecut pe sub arcul de triumf ce se afla la capătul drumului Flandrei, la marginea marelui oraş. Eram în trăsură cu Françoise. Henri, călare, mergea înaintea noastră. Am mers pe o stradă lungă, mărginită de o parte şi de alta de case înalte, cenuşii. Apoi am intrat într-o uliţă îngustă care ne-a dus pînă în faţa unei biserici înconjurată de un cimitir. Am aflat, mai apoi, că erau biserica şi cimitirul Saint-Magloire. Peste drum se înălţa un palat falnic, seniorial, palatul Gonzague.

Henri a descălecat şi mi-a întins mîna ca să cobor. Am intrat în cimitir. În spatele bisericii, într-un spaţiu înconjurat cu un simplu gărduleţ de lemn, se înălţa o rotondă deschisă în care se vedeau,

printre arcade, mai multe morminte monumentale. Am intrat pe portița de lemn a gărdulețului. O lampă spînzurată de bolta rotondei lumina slab mormintele. Henri s-a apropiat de un mauzoleu de marmură pe care era sculptat în relief chipul unui tînăr — și a depus un lung sărut pe fruntea lui. L-am auzit spunînd cu lacrimi în glas :

— Frate, iartă-mă ! Dumnezeu mi-e martor că mi-am ținut făgăduiala cît am putut mai bine.

Un foșnet ușor m-a făcut să întorc capul. În spatele nostru, bătrîna Françoise Berrichon și Jean-Marie, nepoțelul ei, îngenuncheaseră pe iarbă, dincolo de gărdutul de lemn.

Henri îngenunchease și el. S-a rugat îndelung, în tăcere. Cînd s-a ridicat, mi-a spus :

— Sărută și dumneata chipul acesta, Aurore.

L-am ascultat, apoi l-am întrebat de ce.

— Fiindcă a fost un suflet mare și fiindcă l-am iubit mult.

Am depus un lung sărut pe fruntea înghețată a statuii. Henri mi-a mulțumit punînd mîna mea pe inima lui. Cîteva minute după aceea, ne aflam în casa în care sînt pe cale de a încheia aceste rînduri, mamă dragă. Henri o închiriase mai din vreme. De cînd i-am trecut pragul, n-am mai părăsit-o. Aici sînt mai singură ca oricînd, fiindcă la Paris Henri are mai multe treburi ca în oricare altă parte. Abia dacă-l zăresc la vremea meselor. Îmi este interzis să ies din casă. Și chiar la fereastră trebuie să mă arăt numai cu multă grijă.

Sînt singură. Prin perdelele lăsate văd mulțimea trecătorilor grăbiți și zgomotoși. Toți oamenii aceia sînt liberi. Văd casele de pe partea cealaltă a străzii. La fiecare cat locuiește cîte o familie, femei tinere cu copii frumoși, veseli. Sînt fericite. Văd

şi ferestrele Palatului Regal, adesea luminate seara, cînd Regentul dă serbări. Uneori nopţile mele nu cunosc somnul. Dar o singură vorbă bună din partea lui, un simplu gest mă fac să uit totul şi să mă simt fericită. Dacă de la un timp se poartă rece cu mine, pot eu să-l învinuiesc? Mă gîndesc că viţa mea e poate mult mai nobilă ca a lui. Poate şi averea la care aş avea drept. Lucrul acesta îl îndepărtează de mine. Îi e teamă să mă iubească. Ah, dacă aş şti că acesta e singurul motiv, cu cîtă bucurie aş renunţa la averea mea şi mi-aş călca în picioare nobleţea! Ce preţuieşte nobleţea pe lîngă bucuriile inimii?

Acum două zile, cocoşatul a venit să-l vadă. Dar nu ţi-am vorbit încă, mamă, de acest misterios pitic, singura făptură din afară care a pătruns în singurătatea noastră. Cocoşatul acesta vine la noi, adică la Henri, în apartamentul lui de la etaj, la orice ceas din zi sau din noapte. Îl vezi intrînd şi ieşind. Oamenii din cartier îl privesc oarecum ca pe un spiriduş. Niciodată nimeni nu l-a văzut pe Henri împreună cu el şi sînt totuşi nedespărţiţi. Aşa spun toate cumetrele limbute de pe strada du Chantre. Şi, drept e, niciodată nu s-a pomenit prietenie mai ciudată şi mai misterioasă. Nici noi, adică Françoise, Jean-Marie şi cu mine, nu i-am văzut laolaltă pe aceşti doi nedespărţiţi. Stau zile întregi închişi în apartamentul de sus, pe urmă unul din ei iese, în timp ce celălalt rămîne acolo să păzească cine ştie ce comori necunoscute. Povestea aceasta durează de vreo cincisprezece zile, de cînd sîntem la Paris, şi cu toată făgăduiala lui Henri, n-am aflat, din toate aceste mistere, nimic mai mult ca în prima zi.

Dar începusem să-ţi spun: cocoşatul a venit la Henri ieri spre seară. N-a mai ieşit. Au stat toată

noaptea închişi împreună. Astăzi de dimineaţă, Henri era şi mai trist ca de obicei. La masă, nu ştiu cum a venit vorba despre marii seniori şi nobilele doamne. Henri a spus cu o adîncă amărăciune :

— Cei care se află prea sus sînt cuprinşi de ameţeală. Nu trebuie să te bizui pe recunoştinţa prinţilor. De altfel... — s-a întrerupt el plecînd privirea — ce serviciu poţi plăti cu păcătoasa asta de monedă care se numeşte recunoştinţă? Dacă înalta doamnă pentru care mi-aş fi primejduit viaţa şi fericirea n-ar putea să mă iubească fiindcă ea ar fi prea sus şi eu prea jos, aş fugi atît de departe, încît nici să nu mai ştiu dacă mă insultă sau nu cu recunoştinţa ei.

Cîtă dreptate avea ! Şi-a pus în primejdie viaţa şi onoarea pentru fiica dumitale, mamă. A făcut chiar mai mult decît atît : i-a dăruit optsprezece ani de falnică tinereţe. Cu ce s-ar putea plăti o astfel de generozitate? La gîndul acesta mă simt din nou plină de sfială, dar de o altă sfială decît aceea din copilărie. N-ar fi numai ingratitudine, cum spune el, ci o adevărată infamie. Sînt însă toată a lui. El m-a salvat, m-a făcut ceea ce sînt. Fără el ce-aş fi acum? Un pumn de cenuşă în fundul unui biet mormînt.

Nu mai văd să scriu. S-a făcut întuneric. Las condeiul şi închid ochii ca să văd blîndul dumitale chip în visul meu. Vino, mamă, scumpa mea mamă, vino..."

Acestea erau ultimele cuvinte din manuscrisul Aurorei. Paginile acestea, cele mai bune prietene ale ei, îi erau dragi. Închizîndu-le în casetă, le şopti : „Pe mîine".

Noaptea se lăsase de-a binelea. De cealaltă parte a străzii Saint-Honoré, ferestrele caselor începeau să se lumineze. Uşa se deschise încet şi chipul cam prostănac al lui Jean-Marie Berrichon se profilă pe căptuşeala de lemn, de culoare mai deschisă, a pereţilor camerei vecine, unde fusese aprinsă lampa.

— Bunica întreabă pe domnişoara noastră — spuse el — dacă trebuie să pună masa aci sau în sala cea mare?

— Dar cît e ceasul? bîigui Aurore, smulsă din visarea ei.

— Ceasul cinci, domnişoară.

„Cît întîrzie!" gîndi Aurore.

Apoi spuse:

— Pune masa aci.

— Am înţeles, domnişoară.

Berrichon aduse o lampă pe care o puse pe cămin. Din fundul bucătăriei, aflată la capătul sălii mari, se auzi glasul bărbătesc al Françoisei:

— Perdelele nu sînt bine închise, puştiule. Trage-le mai mult.

Berrichon înălţă puţin din umeri, dar se grăbi să asculte de poruncă.

— Parcă ne-ar fi frică să nu nimerim la ocnă, zău aşa! mormăi el.

Berrichon era şi el cam în situaţia Aurorei. Nu ştia nimic şi ar fi vrut să afle totul.

— Eşti sigur că nu s-a întors pe scara cealaltă? îl întrebă fata.

— Sigur? Poţi să fii sigur de ceva la noi? Am văzut doar pe cocoşat intrînd, adineauri, pe scară. Am tras cu urechea.

— Foarte urît din partea ta! îl dojeni cu asprime Aurore.

— Voiam să ştiu dacă cumva s-a întors şi meşterul Ludovic. Nici vorbă că nu din simplă curiozitate !

— Şi n-ai auzit nimic ?

— Nimic.

Aşternea faţa de masă.

— Unde s-o fi dus ? se întrebă Aurore cu glas tare.

— Ah, domnişoară — făcu Berrichon — asta numai cocoşatul ar putea s-o spună. Şi dacă vreţi să ştiţi, e totuşi parcă nu ştiu cum, zău aşa, să vezi un om atît de drept ca domnul cavaler, vreau să spun meşterul Ludovic, pierzîndu-şi vremea cu un schilod răsucit ca un tirbuşon. Dar noi, asta-i sigur, vedem numai faţa lucrurilor. Meşterul se tot duce, se tot întoarce pe uşa din dos.

— Nu-i stăpînul casei ? îl dojeni iar fata.

— Stăpîn, stăpîn — i-o întoarse Berrichon — dar ba pleacă, ba se-ntoarce, ba iese din nou, sau se zăvoreşte cu maimuţoiul ăla, fără să se sinchisească de nimeni şi de nimic. Dar să ştiţi că vecinii nu-şi ţin de loc limba, domnişoară. Dacă aţi şti tot ce stau să-şi închipuie !

— Şi tu stai prea mult la flecăreală cu vecinii, Berrichon — îi spuse Aurore.

— Eu ? strigă copilandrul. Doamne sfinte, dacă se poate spune aşa ceva despre mine ! Bunicuţă — strigă el trecîndu-şi căpşorul bălai prin uşa rămasă întredeschisă — auzi ce zice domnişoara, că aş fi gură-spartă...

— Asta o ştiu eu de mult, puştiule — se auzi glasul bătrînei. Şi, pe deasupra, un leneş.

Berrichon îşi încrucişă braţele pe piept.

— Asta-i bună ! Zău că-i bună ! Cînd trec pe stradă, ascult şi eu ce spun oamenii. Atîta tot. Şi dacă aţi şti cîte spun ! Dar să mă amestec şi eu în vorbă cu toţi dughenarii ăştia, ferească sfîntul ! Îmi ţin rangul. Acum, ca să fiu drept, trebuie să vă mărturisesc — adăugă el coborînd glasul — că nu-i prea uşor să-ţi ţii gura cînd oamenii te omoară cu întrebări.

— Ţi s-au pus, va să zică, întrebări ?

— Cu toptanul, domnişoară !

— Dar ce-au putut să te întrebe ? începu să se mînie Aurore.

— Ce n-au putut ! Cine sîntem, ce facem, de unde am venit, unde o să ne mai ducem, cîţi ani ai dumneata, cîţi are domnul cavaler... vreau să zic meşterul Ludovic, dacă sîntem francezi, dacă sîntem catolici, dacă vrem să ne stabilim aici, dacă nu ne simţeam bine acolo de unde am plecat, dacă ţineţi post vinerea şi sîmbăta, dacă duhovnicul e de la biserica Saint-Eustache sau de la Saint-Germain l'Auxerrois...

Îşi pierduse răsuflarea ; îşi trase sufletul şi continuă :

— De ce am venit să locuim tocmai în strada du Chantre şi nu în altă parte, de ce dumneavoastră nu ieşiţi niciodată şi fiindcă nu ieşiţi, doamna Moyneret, moaşa, a făcut prinsoare cu cumătra Guichard că nu aveţi decît un picior zdravăn, de ce meşterul Ludovic iese atît de des, de ce cocoşatul... Ah, cocoşatul îi înnebuneşte ! O bătrînă, doamna Balahault, susţinea că are aerul cuiva care ar avea legătură cu necuratul.

— Şi tu te amesteci în toate flecărelile astea ? zise Aurore.

— Se poate ? Nu mă cunoaşteţi, domnişoară ! Nimeni nu ştie mai bine ca mine să păstreze distanţele. Dar să-i auzi vorbind ! Mai ales femeile ! Ah, Sfinte Doamne, femeile ! Nu pot să pun piciorul pe stradă fără să-mi împuie urechile.

Capitolul VII

MEŞTERUL LUDOVIC

Berrichon se căia amarnic de cele ce spusese. Se uita cu spaimă la pieptul Aurorei zguduit de hohote de plîns şi se gîndea : „Dacă meşterul ar intra acum !"

Aurore stătea cu capul plecat. Părul ei frumos cădea bogat pe mîinile ei, printre care se prelingeau lacrimi. Cînd îşi ridică iar capul, ochii îi mai erau scăldaţi de lacrimi, dar obrajii îşi recăpătaseră culorile. „Henri — murmură ea — singura fiinţă din lume care m-a apărat şi care m-a iubit !"

— A, cît despre asta — exclamă Berrichon, punînd mai departe masa de care aproape că uitase — să n-aveţi nici o grijă. V-o spun eu. În fiecare dimineaţă dăm seama, şi eu, şi bunica. „Cum a petrecut noaptea ? A dormit liniştită ? I-aţi ţinut cum se cuvine, ieri, de urît ? E tristă ? Îşi doreşte ceva ? Şi cînd izbutim să ghicim vreo dorinţă de-a dumneavoastră, nu mai poate de bucurie, e atît de fericit ! Ascultaţi-mă pe mine : nici nu vă închipuiţi cît vă iubeşte.

— Da — şopti Aurore mai mult pentru sine — e bun, mă iubeşte ca pe-o fiică.

Punînd mai departe masa, Jean-Marie Berrichon trecea la rolul de confident.

— Sînt singură — continuă ea — singură şi mereu tristă.

— Lăsaţi, domnişoară — ripostă băieţandrul — de îndată ce se va întoarce acasă, vă recăpătaţi voia bună.

— A venit noaptea — urmă Aurore — şi eu tot îl aştept. Şi asta în fiecare seară, de cînd sîntem în acest Paris...

— Ei, ce vreţi! zîmbi Berrichon. Aşa se-ntîmplă-n capitală. Masa am pus-o. Gata mîncarea, bunicuţă ?

— De mai bine de-un ceas — răspunse glasul bărbătesc al Françoisei, din fundul bucătăriei.

Berrichon se scărpină după ureche :

— Nu ştiu de ce, dar mai că aş pune rămăşag că meşterul e sus, cu diavolul lui de cocoşat. Mi se strînge inima s-o văd pe domnişoara noastră perpelindu-se. Dacă m-aş încumeta...

Străbătu sala cea mare. Puse piciorul pe prima treaptă a scării ce ducea la apartamentul meşterului Ludovic.

— Ah, domnişoară — reluă el întorcîndu-se şi apropiindu-se din nou de ea — de ce Dumnezeu se ascunde meşterul ? Şi asta duce la clevetiri. Şi eu aş bîrfi dacă aş fi în locul vecinilor. Cu toate că, bineînţeles, nu sînt un flecar, aş spune ca ceilalţi : „Trebuie să fie un conspirator sau un vrăjitor“.

— Aşa spun ei ? întrebă Aurore.

În loc să răspundă, Berrichon începu să rîdă.

— Ah ! Doamne, Dumnezeule ! Dac-ar şti ei, ca mine, ce se află acolo sus ! Un pat, un scrin, două

scaune, o spadă spînzurată de perete. Atîta tot. E drept că în odaia încuiată de alături n-am văzut decît un singur lucru.

— Ce anume? îl întrerupse brusc Aurore.

— Ei, nimic deosebit. Într-o seară, meşterul a uitat să întoarcă în jos limba de metal care astupă pe dinăuntru gaura cheii.

— Şi tu ai îndrăznit să te uiţi prin gaură?

— Doamne! Domnişoară, nu am făcut-o cu nici un gînd rău. Mă dusesem sus să spun meşterului că îl aşteptaţi. Gaura cheii lucea în întuneric. Am pus ochiul.

— Şi ce-ai văzut?

— V-am spus, nu mare lucru! Cocoşatul nu era acolo. Meşterul Ludovic şedea singur la o masă. Pe masă se afla caseta de care nu se desparte niciodată cînd pleacă în călătorie. De mult voiam să ştiu ce ţine ascuns în ea. Muream de curiozitate. Măcar dacă ar fi ţinut sumedenie de galbeni, cum îmi închipuiam eu, dar nu aur ţine meşterul Ludovic în caseta lui, ci un teanc de hîrţoage, cum s-ar spune, o scrisoare mare, pătrată, cu trei peceţi de ceară roşie, mari cît un galben de şase livre, atîrnate de nişte panglici.

Aurore recunoscu din această descriere plicul pe care-l ştia şi ea. Dar nu spuse nimic.

— Ei, şi blestematul ăsta de plic — continuă Berrichon — era să mă coste scump. Se vede că făcusem zgomot, cu toate că mă pricep să umblu în vîrful picioarelor. Meşterul s-a ridicat şi a deschis uşa. Abia am mai avut timp să mă reped jos, pe scară. În grabă, am căzut pe şale, de mă dor şi acum cînd le ating. Dar dumneavoastră, domnişoară, dumneavoastră puteţi face ce vreţi şi nu aveţi să vă temeţi de nimic. Ştiţi... mie mi-ar plă-

cea grozav să cinăm mai devreme, ca să mă duc cu bunica să căscăm gura la lumea care se duce la balul de la Palatul Regal. N-aţi vrea să vă duceţi dumneavoastră sus, să-l chemaţi cu glasul dumneavoastră atît de dulce ?...

Aurore nu-i răspunse.

— Aţi văzut ? trăncăni mai departe Berrichon. Toată ziulica au trecut căruţe cu flori şi verdeaţă, furgoane cu lampioane, dulciuri şi băuturi.

Îşi linse cu lăcomie buzele.

— O să fie frumos ! exclamă el. Ei, dacă m-aş putea strecura şi eu înăuntru, cum m-aş mai înfrupta !

— Du-te, Berrichon, şi ajut-o pe bunica ! îi spuse Aurore.

„Sărăcuţa domnişoară — se gîndi el — moare de poftă să se ducă şi ea să danseze !"

Un zgomot se auzi în sală, un zgomot fără îndoială binecunoscut, căci Aurore se ridică dintr-o dată, transfigurată. Buzele i se întredeschiseră, lăsînd să le scape un mic strigăt de bucurie. Zgomotul era al unei uşi care se deschisese în capătul de sus al scării interioare. Meşterul Ludovic cobora scara. Jos, Berrichon ţinea o lampă în mînă şi lumina treptele. Meşterul Ludovic, oricare i-ar fi fost vîrsta, era un bărbat tînăr. Părul blond, mătăsos şi buclat, se învolbura în jurul unei frunţi pure ca de adolescent. Straiele pe care le purta — pantaloni, pieptar şi surtuc — erau din catifea neagră, cu nasturi de agată, negri, strălucitori. Era cu capul gol şi fără spadă.

Chiar din capul scării, privirea sa începuse s-o caute pe Aurore. Cînd o văzu, îşi stăpîni o mişcare. Se sili să-şi plece ochii, şi paşii, care voiau să se grăbească, încetiniră.

— M-ai aşteptat, Aurore? întrebă el coborînd treptele.

Françoise Berrichon îşi arătă, în uşa bucătăriei, faţa înroşită de căldura cuptorului. Spuse cu glasul ei răsunător, care ar fi făcut cinste unui sergent poruncind stînga-mprejur:

— Dacă şi asta are vreun rost, meştere Ludovic, să faci să plîngă o biată copilă?

— Ai plîns, Aurore? spuse, plin de îngrijorare, noul venit.

Coborîse scara.

— Henri, bunul meu prieten — răspunse Aurore, întinzîndu-i fruntea să i-o sărute — ştii bine că noi, fetele, sîntem nişte nebune. Şi apoi Françoise n-a văzut bine, nu am plîns, uită-te în ochii mei, Henri, vezi singur dacă sînt înlăcrimaţi!

Zîmbea atît de fericită, atît de deplin fericită, încît meşterul Ludovic se opri fără voia lui s-o privească o clipă.

— Ce aud, băieţaş? întrebă Françoise pe Jean-Marie, uitîndu-se aspru la el. Nu mi-ai spus tu că domnişoara noastră a plîns toată vremea?

— Am spus, am spus! Uite ce e, bunică, eu nu mă pricep în treburile astea. Poate dumneata ai auzit anapoda, poate eu nu am văzut bine, sau poate că domnişoara noastră nu are chef să se ştie că a plîns.

Berrichon era sămînţă de normand şmecher. Françoise străbătu sala cea mare aducînd, pe o farfurie întinsă, mîncarea pentru cină.

— Oricum ar fi — spuse ea — adevărul e că domnişoara noastră stă mereu singură şi că asta nu e viaţă.

— Te-am rugat eu să te plîngi în locul meu? o dojeni Aurore, roşie de ciudă.

Meşterul Ludovic îi oferi braţul pentru a o conduce în camera în care fusese pusă masa. Se aşezară unul în faţa celuilalt. Berrichon, potrivit obiceiului, rămase în picioare, în spatele Aurorei, ca s-o servească. Dar după cîteva clipe, în care se făcuse că mănîncă, meşterul Ludovic îi spuse :

— Lasă-ne singuri, copile, nu mai avem nevoie de dumneata.

— Să aduc şi celelalte feluri ? întrebă Berrichon.

— Nu — se grăbi să răspundă Aurore.

— Atunci am să vă aduc desertul.

— Du-te ! îi porunci meşterul Ludovic, arătîndu-i uşa. După cît se pare, nu eşti fericită, Aurore ! spuse el, după ce Berrichon ieşi din încăpere.

— Te văd atît de puţin — răspunse tînăra fată.

— Şi mă învinovăţeşti, scumpa mea copilă ?

— Ferească sfîntul ! Mă frămînt uneori, e drept ; dar cine poate împiedica să se nască tot felul de gînduri năstruşnice în sărmana minte a unei pustnice ţinută sub zăvor ! Ştii, Henri, în întuneric copiilor le e teamă şi îndată ce se face ziuă uită de spaimele lor. Şi eu sînt la fel, şi e destul să te arăţi pentru ca să se împrăştie capricioasele mele gînduri negre. Mă iubeşti cu o dragoste de părinte, Henri ?

Meşterul Ludovic se ridică şi făcu înconjurul mesei. Aurore îi trase un scaun lîngă ea şi-i spuse cu o bucurie sinceră :

— Aşază-te aici ! De cînd n-am mai stat astfel de vorbă ! Îţi aminteşti cum treceau ceasurile altădată ?

Dar Henri era visător şi trist.

— Ceasurile nu ne mai aparţin — răspunse el. Aurore, cînd nu mă vei mai vedea, ai să-ţi aminteşti de mine ?

Culorile primăvăratice de pe chipul fetei se șterseră. Dacă meșterul Ludovic ar fi ridicat ochii, ar fi descoperit tot sufletul Aurorei în privirea adîncă pe care fata i-o aruncă.

— Ai de gînd să mă părăsești din nou? îngăimă ea.

— Nu — spuse meșterul Ludovic cu glasul nesigur — nu se știe... poate...

— Te rog! Te rog! murmură ea. Fie-ți milă de mine, Henri! Dacă pleci, ia-mă cu dumneata.

Își întorsese fața de la ea. Aurore îl luă de gît cu un gest de copil, ca să-l silească s-o privească. Ochii meșterului Ludovic erau scăldați în lacrimi. Aurore se lăsă să alunece de pe scaun și se așeză în genunchi.

— Henri, Henri — spuse ea — dragul meu prieten, dacă ai fi fericit, te-aș lăsa să te bucuri sîngur de toată fericirea, dar lacrimile vreau să le împarți cu mine.

O strînse cu patimă la piept, dar deodată brațele își slăbiră strînsoarea.

— Sîntem doi nebuni, Aurore! rosti el, cu un zîmbet amar și silit. Dacă ne-ar vedea cineva! Ce înseamnă toate astea?

— Înseamnă — replică fata, care nu înțelegea să renunțe atît de ușor — înseamnă că astă-seară ești egoist și rău, Henri. Din ziua în care mi-ai spus: „Nu ești fiica mea", te-ai schimbat foarte mult!

— Ziua în care m-ai rugat să-l cruț pe marchizul de Chaverny? Îmi amintesc de clipa aceea, Aurore, și te vestesc că marchizul de Chaverny s-a întors la Paris.

Îi luă mîna și i-o sărută, ca și cum ar fi voit să plece. Ea îl reținu cu forța.

— Rămîi! spuse ea. Dacă lucrurile vor continua astfel, într-o zi, întorcîndu-te acasă, nu mă vei mai găsi în casa dumitale. Văd că te stingheresc; am să plec. Dumnezeule! Nu ştiu ce mă voi face, dar dumneata vei fi eliberat de o povară care devine prea grea. Poartă-te ca şi mai înainte. Asta e tot ce-ţi cer. Spune-mi cînd eşti fericit, ca să mă bucur cu dumneata, spune-mi, mai cu seamă, cînd ai supărări, pentru ca tristeţea dumitale să treacă în inima mea. Crede-mă, asta mă uşurează. Dacă ai avea o fiică, Henri, nu tot astfel te-ai purta cu ea?

— O fiică! repetă meşterul Ludovic, şi fruntea i se întunecă.

— Nu-ţi sînt nimic, ştiu foarte bine, la ce să mi-o aminteşti mereu!

Meşterul Ludovic îşi trecu dosul palmei peste frunte.

— Aurore — spuse el, ca şi cînd nu i-ar fi auzit ultimele cuvinte — există o viaţă strălucitoare, o viaţă de plăceri, de onoruri, de bogăţie, viaţa celor aleşi de soartă. Dumneata nu o cunoşti, scumpa mea copilă.

— Şi ce nevoie am s-o cunosc?

— Vreau eu s-o cunoşti. Trebuie. Vei avea poate de făcut o alegere; pentru a alege, trebuie s-o cunoşti...

Se ridică din nou în picioare. Pe chipul său nobil se citea o hotărîre bine cîntărită şi de neclintit.

— Este ultima ta zi de îndoială şi de neştiinţă, Aurore — spuse el încet. Pentru mine este poate ultima zi de tinereţe şi speranţă!

— Henri, pentru numele lui Dumnezeu! Vorbeşte limpede! strigă tînăra fată.

Meşterul ridică ochii spre cer.

— Am procedat aşa cum îmi cere conştiinţa — murmură el. Cel de Sus mă vede ; nu am nimic să-i ascund. Rămîi cu bine, Aurore — reluă el. În noaptea asta n-ai să dormi. Deschide bine ochii şi gîndeşte-te, ascultă glasul raţiunii mai curînd decît acela al inimii ! Nu vreau să-ţi spun nimic dinainte, pentru ca impresia dumitale să fie neaşteptată şi întreagă. M-aş teme, vorbindu-ţi dinainte, să nu o fac cu un gînd egoist. Aminteşte-ţi numai că, oricît de stranii ţi s-ar părea întîmplările acestei nopţi, vor avea drept izvor voinţa mea şi drept scop binele dumitale. Dacă nu mă vei revedea curînd, să ai totuşi încredere. De aproape sau de departe, voi veghea asupra dumitale.

Îi sărută mîna şi se îndreptă spre apartamentul său.

Aurore, mută şi încremenită, îl urmărea cu privirea. Ajungînd sus, în capul scării, meşterul Ludovic, înainte de a trece pragul, îi făcu un semn părintesc cu capul şi-i trimise o sărutare.

Capitolul VIII

DOUĂ FETE

Aurore era singură. Convorbirea avută cu prietenul ei Henri se desfăşurase într-un chip atît de neprevăzut, încît rămăsese uluită. Gîndurile-i răvăşite se îmbulzeau de-a valma. Parcă i s-ar fi încins creierii. Inima, nemulţumită, rănită, o îndemna să se zăvorască în amărăciunea ei.

Desigur, viaţa rătăcitoare a Aurorei fusese şi pînă atunci plină de aventuri. Dar prietenul ei îşi luase toată răspunderea! Întotdeauna alături de ea, ca un păzitor plin de grijă, care o scăpa neapărat din orice primejdii, prietenul ei o cruţa pînă şi de teamă. Întîmplările din noaptea aceasta aveau să-i schimbe înfăţişarea. Trebuia să le înfrunte singură. Întredeschise perdelele de la fereastră şi se sprijini cu coatele pe pervaz, pentru a-şi răcori fruntea înfierbîntată. Era o mare mişcare pe stradă. Mulţimea se îngrămădea la intrarea Palatului Regal, ca să vadă trecînd invitaţii. Şirul de lectice şi jilţuri purtate de lachei se lungea tot mereu între două rînduri de curioşi. În primul moment, Aurore nu dădu mare atenţie spectacolului ce i se înfăţişa. Dar într-o lectică care tocmai trecea pe sub fereastră, văzu două femei împodobite pentru sărbătoare : o mamă cu fiica ei. Îi dădură lacrimile ; pe urmă, un fel de lumină i se făcu în minte : „La acest bal, trebuie să se afle şi mama mea" — se gîndi ea.

La bucătărie, Jean-Marie Berrichon juca pe lîngă bărbătoasa Françoise, bunica lui, rolul şarpelui ispititor. Nu fuseseră, slavă Domnului, multe vase de spălat. În schimb, la bucătărie masa fusese îmbelşugată. Françoise şi Berrichon avuseseră patru feluri numai pentru ei doi.

— Fie ce-o fi — spuse Jean-Marie — eu tot am să dau fuga pînă la capătul străzii să casc gura. Doamna Balahault spune că e ceva ce nu s-a mai văzut. Vreau să văd şi eu.

— Bine, bine, da' să nu stai mult, băieţaşule — mormăi bunica.

Era uşor de înduplecat, cu toate că arăta cît o namilă. Berrichon o zbughi. Cumătra Balahault,

cumătra Morin şi multe altele îl primiră cu strigăte de bucurie de cum puse piciorul pe caldarîmul murdar al străzii du Chantre.

Françoise ieşi în pragul bucătăriei şi privi spre camera Aurorei.

— Poftim! mormăi ea. Meşterul a şi plecat! Sărmana fetiţă, iar a rămas singură!

Se gîndi să se ducă să-i ţină de urît tinerei sale stăpîne; dar Jean-Marie dădu buzna pe uşă:

— Bunico! strigă el — lampioane, banderole, lanterne, soldaţi călări, femei acoperite de diamante, pe cele în catifea nici nu le mai bagi în seamă! Vino să vezi şi dumneata, bunico!

Femeia ridică din umeri.

— Nu mă încălzeşte de loc — spuse ea.

— Ah, bunico, vino măcar pînă la capătul străzii! Doamna Balahault ştie numele şi povestea tuturor seniorilor şi doamnelor care trec.

— Şi cine să păzească atunci casa? întrebă bătrîna Françoise, pe jumătate convinsă.

— O să fim numai la zece paşi de ea. Şi mereu cu ochii la uşă. Vino, bunico, vino!...

O apucă de talie şi o trase afară, după el. Uşa rămase deschisă. Erau, într-adevăr, numai la zece paşi. Dar cumătra Balahault, cumătra Guichard, cumătra Durand, cumătra Morin şi celelalte erau femei vajnice. O dată ce puseseră mîna pe Françoise, nu-i mai dădură drumul. Puhoiul de lume care-l purta acum şi pe Jean-Marie Berrichon spre Piaţa Palatului Regal, strălucitoare de lumină, trebuia să fi trecut pe sub fereastra Aurorei. Dar ea nici habar nu avea. Visarea în care se cufundase o făcea să nu mai vadă nimic.

„Nici o prietenă! îşi spuse ea — nimeni căruia să-i ceri un sfat!"

Auzi un zgomot uşor în spatele ei, în camera de culcare. Se întoarse brusc şi scoase un ţipăt de spaimă, căruia îi răspunse un hohot vesel de rîs. O femeie se afla în faţa ei, în domino de mătase lucioasă, trandafirie. Femeia era pieptănată pentru bal.

— Domnişoara Aurore ? spuse ea cu o reverenţă ceremonioasă.

— Visez oare ? exclamă Aurore. Glasul acesta !...

Masca căzu şi se ivi chipul ştrengăresc al donei Cruz.

— Flor ! strigă Aurore, e cu putinţă ? Eşti cu adevărat tu ?

Dona Cruz, uşoară ca o silfidă, înainta spre ea cu braţele deschise.

— Eu, care tocmai mă plîngeam că nu am nici o prietenă ! spuse Aurore. Flor, micuţa mea Flor, ce fericită sînt să te văd !

Pe urmă, cuprinsă deodată de remuşcare, adăugă :

— Dar cine te-a lăsat să intri ? Nu am voie să primesc pe nimeni.

— Nu ai voie ? repetă dona Cruz cu un aer ştrengăresc.

— Am fost *rugată*, dacă-ţi place mai mult acest cuvînt — spuse Aurore, roşind.

— Iată ceea ce se poate numi o închisoare bine păzită — spuse Flor — uşa larg deschisă şi nimeni care să strige : „păzea !“

Aurore trecu repede în sala mare. Nu era nimeni, într-adevăr, şi cele două canaturi ale uşii erau deschise. Strigă pe Françoise şi pe Jean-Marie. Nici un răspuns. Închise uşa doar cu clanţa şi se întoarse la dona Cruz, ocupată să facă graţii în faţa oglinzii.

— Lasă-mă să te privesc în voie! spuse gitana. Doamne, ce mare şi frumoasă te-ai făcut!

— Şi tu! răspunse Aurore. Dar ce-i costumul acesta?

— Toaleta mea de bal, frumoasa mea — spuse dona Cruz cu un mic aer fudul. Te pricepi? Ţi se pare frumoasă?

— Fermecătoare! răspunse Aurore. De o bogăţie... Pun rămăşag că am ghicit. Eşti actriţă, micuţa mea Flor?

— Nici gînd! exclamă dona Cruz. Eu să fiu actriţă!? Mă duc la bal, atîta tot.

— La ce bal?

— Nu este decît un singur bal astă-seară.

— La balul Regentului?

— Doamne, da, la balul Regentului, frumoasa mea, sînt aşteptată la Palatul Regal, pentru a fi prezentată alteţei sale regale de către prinţesa palatină, mama lui. Nimic mai simplu, micuţa mea.

Aurore deschise ochii mari.

— Te miri? reluă dona Cruz, dînd cu piciorul la o parte trena rochiei ei de curte. La drept vorbind, mă uimeşte minunea asta şi pe mine. Plouă cu întîmplări. Am să-ţi povestesc altă dată totul.

— Dar cum ai aflat unde locuiesc? întrebă Aurore.

— Şi asta am să-ţi povestesc altă dată. În orice caz, am voie să te văd; *am voie,* fiindcă şi eu am stăpîn...

— Eu nu am nici un stăpîn — o întrerupse Aurore, cu o mişcare de mîndrie.

— Un sclav, dacă vrei, un sclav care comandă. Trebuia să vin mîine dimineaţă, dar mi-am spus: „Grozav m-aş duce chiar acum să-i fac o vizită micuţei mele Aurore!“

— Va să zică mă mai iubeşti încă?

— La nebunie! Dar lasă-mă să-ţi povestesc prima întîmplare; după asta, îţi voi povesti şi pe celelalte. Trebuia ca eu, care nu am pus încă piciorul în oraş de cînd am venit din Spania, trebuia, zic, să nimeresc drumul în acest mare Paris necunoscut, de la biserica Saint-Magloire pînă aici.

— Biserica Saint-Magloire! o întrerupse Aurore. În apropierea ei stai?

— Da, chiar acolo am colivia mea, aşa cum o ai şi tu pe-a ta, drăguţă păsărică. Doar că a mea e mai frumoasă. Lagardère-ul meu este mai mărinimos.

— Ssst! făcu Aurore, ducîndu-şi un deget la buze.

— Bine! Bine! Văd că tot ne mai aflăm în ţara misterelor. Eram deci destul de încurcată cum să găsesc drumul, cînd am auzit pe cineva bătînd uşor la mine la uşă. Acel cineva a şi intrat înainte ca să fi avut timpul să-i deschid. Era un omuleţ negricios, urît, diform. Mă salută pînă la pămînt, eu îi răspund fără să izbucnesc în rîs, ceea ce cred că a fost foarte frumos din partea mea. Îmi spune: „Dacă domnişoara vrea să mă urmeze, am s-o conduc acolo unde doreşte să meargă..."

— Un cocoşat? întrebă Aurore, pe gînduri.

— Da, un cocoşat. Tu l-ai trimis?

— Nu, nu eu.

— Îl cunoşti?

— Nu i-am vorbit niciodată.

— Dumnezeu mi-e martor şi mie că nu rostisem către nimeni nici un cuvînt care ar fi putut da a înţelege cuiva că voiam să-ţi fac chiar astă-seară vizita hotărîtă pentru mîine dimineaţă. De altfel, trebuie să fie un adevărat vrăjitor ca să fi înşelat

străşnicia Arguşilor mei. Propunerea omuleţului negricios a stîrnit spiritul meu de aventură; am primit fără a mai sta la îndoială. Mi-a făcut un al doilea salut mai respectuos ca primul, a deschis o uşiţă, pe care eu nu o ştiam, în propria mea cameră. Pe urmă, m-a dus prin nişte coridoare pe care nu le bănuiam de loc. Am ieşit fără să fim văzuţi; o caleaşcă aştepta în stradă, mi-a dat mîna ca să mă urc. Am coborît amîndoi în faţa casei tale, caleaşca a pornit în galop; am urcat treptele, şi cînd m-am întors să-i mulţumesc, nimeni!

Aurore asculta visătoare.

— El este — murmură ea — el trebuie să fie!

— Ce spui? făcu dona Cruz.

— Nimic... Dar sub ce pretext vei fi tu prezentată Regentului, Flor, gitana mea?

Dona Cruz strînse buzele.

— Draga mea — răspunse ea, instalîndu-se într-un fotoliu — s-a sfîrşit cu gitana. Sîntem nobila fiică a unei principese. Nici mai mult, nici mai puţin.

— Tu? exclamă Aurore, înmărmurită.

— Sînt o moştenitoare furată de ţigani... cea mai bogată moştenitoare din Europa, după cîte mi s-a povestit.

Nu puteai şti dacă glumea sau dacă vorbea serios. Repeziciunea cu care povestea îi colora frumos obrajii umezi. Ochii, mai negri ca tăciunele, străluceau de inteligenţă şi îndrăzneală. Aurore o asculta cu gura căscată. Pe chipul ei drăgălaş se zugrăvea naivitatea încrezătoare şi în ochii ei frumoşi plăcerea pe care o încerca aflînd de fericirea prietenei sale.

— Minunat! strigă ea. Şi cum te numeşti, Flor?

Dona Cruz făcu o reverență și răspunse plină de noblețe :

— Domnișoara de Nevers.

— Nevers ! Unul din cele mai strălucite nume ale Franței !

— Da, draga mea. Pare-se că sîntem oarecum veri ai maiestății sale.

— Dar cum ?...

— Ah, cum ? Cum ? exclamă dona Cruz părăsindu-și aerele pentru a reveni la veselia ei nebună, care o prindea mult mai bine. Asta nici eu n-o știu.

Aurore, care de cîteva clipe părea să chibzuiască, o întrerupse și-i spuse dintr-o dată :

— Flor, ce-ai zice dacă eu aș ști mai multe ca tine despre propria ta poveste ?

— Drăguța mea Aurore, asta nu m-ar mira ; tutorele meu trebuie să-mi povestească în noaptea asta totul, în amănunt ; tutorele și prietenul meu, prințul de Gonzague.

— Gonzague ! repetă Aurore, tresărind.

— Ce-ai spus ? o întrebă dona Cruz.

— Ai spus Gonzague ?

— Am spus Gonzague, prințul de Gonzague, acela care-mi apără drepturile mele, soțul ducesei de Nevers, mama mea.

— Ah ! exclamă Aurore — Gonzague este soțul ducesei ?

Își amintea de vizita la ruinele castelului Caylus. Drama din noaptea de pomină parcă se desfășura în fața ei. Personajele necunoscute ieri aveau astăzi nume. Copilul despre care vorbise hangița de la Tarrides, copilul care dormea în timpul cumplitei bătălii era Flor. Dar ucigașul ?...

— La ce te gîndești ? întrebă dona Cruz.

— Mă gîndesc la numele Gonzague — răspunse Aurore.

— De ce?

— Înainte de a-ţi spune, vreau să ştiu dacă-l iubeşti.

— Puţin — răspunse dona Cruz.

Aurore tăcu.

— Haide, vorbeşte! strigă fosta gitană, bătînd nerăbdătoare cu piciorul în podea.

— Din moment ce este tutorele tău, soţul mamei tale...

— Caramba! înjură pe şleau aşa-zisa domnişoară de Nevers — trebuie să-ţi spun totul? Am văzut-o pe mama! O respect, mai mult, o iubesc, pentru că a suferit mult, dar cînd am văzut-o, inima nu mi-a tresărit, braţele nu mi s-au deschis de la sine. Ah, vezi tu, Aurore — se întrerupse Flor într-un adevărat elan de pasiune — cred că firesc ar fi să simţi că mori de bucurie cînd te afli deodată în faţa mamei tale.

— Şi eu cred la fel — spuse Aurore.

— Ei bine, eu am rămas rece, prea rece. Spune şi tu tot ce ştii despre Gonzague, şi nu te teme de nimic; nu te teme şi spune tot, chiar şi despre doamna de Nevers.

— Nu este vorba decît de Gonzague — reluă Aurore. Numele acesta este legat în amintirea mea de toate spaimele mele de copilă, de toate neliniştile mele de adolescentă. Prima oară cînd prietenul meu Henri şi-a riscat viaţa pentru ca să mă salveze, am auzit rostindu-se acest nume: Gonzague; l-am auzit din nou atunci cînd am fost atacaţi într-o fermă din împrejurimile Pampelunei. În noaptea aceea în care te-ai folosit de farmecele tale pentru ca să adormi pe cei ce mă

păzeau în cortul şefului ţiganilor, acest nume de Gonzague mi-a ajuns pentru a treia oară la ureche. La Madrid, din nou Gonzague ; la castelul Caylus, iar Gonzague !

— Frumosul tău Cincelador ţi-a spus vreodată că eşti fiica unei nobile ? întrebă deodată dona Cruz.

— Niciodată — răspunse Aurore — şi totuşi cred că aşa e.

— Doamne sfinte ! exclamă fosta ţigancă — nu-mi place să mă gîndesc prea mult. Un lucru pe care nu-l pot admite este ca domnul de Gonzague să fie un vîntură-lume şi un ucigaş ; e mult prea bine crescut pentru asta. Îţi voi spune mai curînd că sînt foarte mulţi Gonzague în Italia şi că al tău este, fără îndoială, un fals Gonzague. Îţi voi mai spune că, dacă principele de Gonzague ar fi persecutorul tău, meşterul Ludovic nu te-ar fi adus tocmai la Paris, unde principele de Gonzague îşi are reşedinţa în văzul lumii.

— Da — spuse Aurore — dar de cîte precauţii mă înconjoară ! Nu am voie să ies, nici măcar să mă arăt la fereastră...

— Nu voi fi principesă decît peste două ceasuri — spuse dona Cruz. Pot deci să-ţi mai vorbesc deschis. Vrei să ştii adevărul ? Meşterul tău Ludovic, Lagardère al tău, cavalerul tău rătăcitor este gelos. Nu meriţi tu să fie cineva gelos din pricina ta ?

— Flor, Flor ! strigă Aurore.

— Gelos, da, gelos, gelos, frumoasa mea ! Şi nu domnul de Gonzague este cel care v-a izgonit din Madrid. Crezi, domnişoară, că eu, care sînt un pic vrăjitoare, n-am aflat că unii curtezani începuseră

să măsoare înălţimea ferestrelor tale la care fuseseră puse jaluzele?

Aurore se înroşi ca o cireaşă. Aşa vrăjitoare cum era, dona Cruz nici nu bănuia cît de la ţintă lovise. Se uita nedumerită la Aurore, care nu mai îndrăznea să ridice ochii.

— Poftim — făcu ea sărutînd-o pe frunte — iat-o roşie de mîndrie şi de plăcere! Este încîntată că stîrneşte gelozia. Spune, tot atît de frumos e ca un soare? Falnic? Şi mai blond ca un copil? Mărturiseşte în şoaptă: îl iubeşti!

— Nu în şoaptă, chiar cu glas tare, e adevărat: îl iubesc!

— Slavă Domnului! În sfîrşit, a mărturisit! Te sărut pentru sinceritatea ta. Şi eşti fericită?

— Desigur.

— Foarte fericită?

— De vreme ce-i lîngă mine.

— Minunat! exclamă gitana. Dragostea nu-i de prisos aici. Casa este urîtă, strada întunecoasă, mobilele groaznice. Ştiu, micuţa mea dragă, că-mi vei da răspunsul obligatoriu: „Un palat fără el nu face doi bani..."

— Am să-ţi dau un alt răspuns — o întrerupse Aurore. Dacă aş dori un palat, nu aş avea decît un singur cuvînt de spus.

— Nu mai spune!

— Aşa este.

— A ajuns atît de bogat?

— Niciodată nu mi-am dorit vreun lucru, fără ca să nu mi-l dăruiască.

— E drept — murmură dona Cruz fără să mai rîdă — omul acesta nu seamănă cu ceilalţi. E în

el ceva straniu, cu adevărat superior. Niciodată nu mi-am plecat privirea în faţa cuiva. În faţa lui, da... Habar n-ai : orice s-ar spune, există vrăjitori. Şi cred că Lagardère al tău este şi el unul.

Capitolul IX

CELE TREI DORINŢE

Ochii donei Cruz se umeziseră. Un tremur înfrigurat o scutura pe Aurore. Erau amîndouă şi frumoase, şi drăgălaşe. Dona Cruz o trase la piept şi, cu toată împotrivirea ei, o sărută.

— Te iubeşte, îi şopti ea — te iubeşte şi nu va iubi niciodată pe nici o alta afară de tine.

— Dar tu?

— Eu m-am vindecat. Pot să privesc acum senină, fără ură, dragostea voastră reciprocă ; vezi acum că Lagardère al tău este un vrăjitor?

— Nu mă înşeli?

Dona Cruz îşi duse mîna la inimă :

— Dacă n-ar trebui decît sîngele meu pentru ca să fiţi fericiţi — spuse ea uitîndu-se senină în ochii ei şi cu fruntea sus — nimic nu v-ar mai împiedica fericirea.

Aurore îşi aruncă braţele în jurul gîtului gitanei.

Dona Cruz o ridică cu de-a sila de pe scaun şi o duse la fereastră. Palatul Regal se vedea în toată splendoarea lui. Pe sub peristil curgea înăuntru un rîu neîntrerupt de femei acoperite de mătăsuri, brocarturi şi diamante.

— Nu ai nici măcar poftă să mergi la balul Regentului? o întrebă brusc dona Cruz.

— Eu, la bal?! îngăimă Aurore, al cărei piept fremăta sub rochie.

— Nu minţi!

— De ce să mint?

— Bine. Cine nu suflă o vorbă se învoieşte. Doreşti, deci, să mergi la balul Regetului.

Bătu din palme şi numără:

— Una!

— Dar... — se împotrivi Aurore — n-am nici de unele, nici rochie, nici podoabe, nici bijuterii.

— Două! bătu iar din palme dona Cruz. Doreşti deci rochie, podoabe, bijuterii. Ia bine seama: gîndeşte-te la el. Altfel nu facem nimic.

Pe măsură ce vorbea, gitana devenea mai serioasă. Ea credea în diavol, îi era frică, dar era şi plină de dorinţe. Şi curiozitatea ei era mai tare ca spaima.

— Rosteşte şi a treia dorinţă! o îndemnă ea, coborînd fără să vrea glasul.

— Dar nu ţin de loc să mă duc la bal! se împotrivi Aurore. Să încetăm acest joc.

— De ce? Ia gîndeşte-te: ai mai renunţa dacă ai fi sigură că o să-l întîlneşti?

— Pe Henri?

— Da, pe Henri al tău, tandru, curtenitor, care te-ar găsi şi mai frumoasă într-un veşmînt strălucitor.

— Poate că atunci... da... aş vrea să merg.

— Trei! strigă gitana, plesnindu-şi zgomotos din nou palmele.

În clipa următoare, Aurore fu gata să cadă jos de uimire. Uşa sălii celei mari se deschise, izbită

de perete. Berrichon se ivi în prag, abia mai putînd să vorbească :

— Uitaţi, uitaţi, toate bibilurile şi gătelile care sînt aduse pentru domnişoara noastră, în peste douăzeci de cutii : rochii, dantele, flori. Intraţi, intraţi, aici locuieşte domnul cavaler de Lagardère !

— Nenorocitule ! strigă Aurore, înspăimîntată.

— Nu vă fie teamă ! Ştim noi ce facem ! răspunse pe un ton superior Jean-Marie. Nu mai trebuie să ne ascundem. Jos misterele, jos masca !

Cum să descriem uluiala donei Cruz ? Ea crezuse că încearcă puterea diavolului şi iată că diavolul răspundea chemării ei. Ba nici măcar nu o lăsase să aştepte. Pe uşa sălii intrară vreo cinci-şase fete, urmate de tot atîţia băieţi, încărcaţi cu pachete şi cutii. Dona Cruz se întreba dacă în aceste cutii erau adevărate podoabe, sau numai frunze veştede. Aurore nu putea să-şi reţină un zîmbet văzînd chipul răvăşit al prietenei sale.

— Ce zici de toate astea ? o întrebă ea.

— E vrăjitor ! bolborosi gitana. Mi-am închipuit eu.

— Intraţi, domnilor, intraţi, domnişoarelor ! striga într-una Berrichon. Să intre toată lumea. Aici e cu adevărat casa bunului Dumnezeu. Mă duc s-o chem şi pe doamna Balahault. Tot murea ea de poftă să vadă cum e la noi. N-am băut niciodată ceva mai bun ca siropul pe care-l face ea. Intraţi, domnişoarelor, intraţi, domnilor...

Domnii şi domnişoarele nici nu doreau altceva. Florărese, croitorese, dantelărese puseră cutiile cu care erau încărcate pe masa mare din mijlocul sălii.

În urma furnizorilor de ambe sexe, venea un paj al cărui veşmînt nu purta culorile tainicului

său stăpîn. Se îndreptă spre Aurore, în fața căreia se înclină adînc înainte de a-i înmîna un plic galant înfășurat în panglici de mătase. După ce se mai înclină o dată, ieși.

— Ei, așteaptă măcar răspunsul ! îi strigă Berrichon și se luă după el.

Dar pajul și dăduse colțul străzii. Berrichon îl văzu apropiindu-se de un gentilom înfășurat într-o vastă pelerină, cu care tinerii se înveșmîntă cînd pornesc noaptea după aventuri. Berrichon nu-l mai văzuse niciodată pe acest gentilom care îl întrebă pe paj :

— S-a făcut ?

Pajul înclină capul, în semn că da.

— Și unde sînt oamenii noștri ?

— Alături, în strada Pierre Lescot...

— Și lectica ?

— Sînt două lectici.

— De ce două ? se miră gentilomul.

Pulpana mantiei sale, aruncată peste umăr, care-i ascundea partea de jos a feței, alunecă. Dacă am fi fost acolo, am fi recunoscut bărbia palidă și ascuțită a preabunului nostru domn de Peyrolles.

Pajul răspunse :

— Nu știu de ce, dar sînt două lectici.

„O încurcătură, cu siguranță !" se gîndi Peyrolles.

Voi să se ducă să arunce și el o privire prin ușa casei lui Lagardère, dar, gîndindu-se mai bine, renunță.

— Dacă mă vede și mă recunoaște cineva, totul ar fi pierdut... — murmură el. Întorcîndu-se spre paj, îi spuse : Tu dă fuga repede, cît te țin picioarele de repede, pînă acasă la palat, mă auzi ? Acolo

ai să-i găseşti pe cei doi spadasini care au stat la bucătărie toată ziua.

— Maestrul Cocardasse şi prietenul său Passepoil ?

— Chiar ei. Spune-le : „Sarcina voastră e gata pregătită. Urmează să vă prezentaţi degrabă la datorie..." Stai : ţi s-a spus numele gentilomului căruia îi aparţine casa unde ai dus biletul ?

— Da : domnul de Lagardère.

— Să nu cumva să rosteşti acest nume în faţa celor doi voinicoşi. Dacă întreabă, să le spui că în casă se află doar femei.

— Îi aduc aici ?

— Pînă la colţul străzii... De acolo le arăţi casa.

Pajul porni în goană. Domnul de Peyrolles îşi acoperi mai bine faţa cu pulpana mantiei şi se pierdu în mulţime.

În casa din strada du Chantre, Aurore rupea plicul adus de paj.

— E scrisul lui ! strigă ea.

— Şi iată şi o invitaţie asemănătoare cu a mea — strigă dona Cruz, care nu ajunsese încă la capătul surprizelor — spiriduşul nostru la toate s-a gîndit.

Întoarse invitaţia şi pe o parte şi pe alta. În acest timp, Aurore citea :

„Copila mea, podoabele acestea sînt trimise de mine. Am vrut să-ţi fac o surpriză. Fă-te frumoasă. O lectică şi doi lachei vor veni, din partea mea, să te ia şi să te ducă la bal, unde te voi aştepta.

Henri de Lagardère".

Aurore întinse scrisoarea donei Cruz, care se frecă la ochi înainte de a o citi.

— Şi crezi că e adevărat? o întrebă ea după ce citi.

— Cred — răspunse Aurore. Am motivele mele să cred.

Zîmbea, sigură de ea. Henri nu-i spusese să nu se mire de nimic? Cît despre dona Cruz, nu era departe de a privi faptul că Aurore se vedea în afară de orice primejdie în atît de ciudate împrejurări tot ca o ispravă a duhului împielițat.

Între timp, din lăzi, pachete şi cutii se răspîndiseră pe masa cea mare uluitoare bogății: o toaletă completă de curte şi un domino roz, întocmai ca acela purtat de domnişoara de Nevers. Rochia era de mătase albă, groasă, brodată cu argint: trandafirii semănați pe mătase aveau o perlă minusculă cusută în mijlocul lor. Poalele, platca, mînecile, totul era garnisit cu pene de colibri. Era, pe atunci supremul rafinament al modei. Dar rochia nu era nimic pe lîngă dantelele şi broderiile care erau de-a dreptul mărețe. Iar cu prețul casetei de bijuterii se putea cumpăra gradul de general de brigadă al armatelor maiestății sale.

— E un vrăjitor — repeta dona Cruz, făcînd în gînd socoteala a tot ce vedea — da, e un vrăjitor. Fiindcă oricît ar fi el de Cincelador, neîntrecut în cizelarea mînerelor de spadă, nu putea cîştiga atît ca să poată face astfel de cadouri.

Berrichon nu se mai sătura admirînd şi el, şi nu-i mai tăcea gura, exprimîndu-şi pe toate tonurile admirația.

Bătrîna Françoise, care se întorsese, îşi clătina capul ei cărunt într-un fel care spunea multe. Dar scena aceasta avea şi un spectator, a cărui prezență nimeni n-o bănuia şi care nu se arăta de loc mai puțin curios ca ceilalți. Stătea ascuns în dosul

uşii apartamentului de sus, al cărei singur canat îl crăpa cu multă luare-aminte. De la acest post de observaţie privea pe deasupra capetelor tuturora lucrurile împrăştiate pe masă. Nu era frumosul meşter Ludovic, cu capul lui nobil şi melancolic, ci un omuleţ îmbrăcat în negru din cap pînă în picioare: cocoşatul. Rîdea în barbă şi îşi freca mîinile.

„He-he! îşi spunea el — prinţul de Gonzague se pricepe să facă lucrurile cum nu se poate mai bine, şi ticălosul de Peyrolles are, fără doar şi poate, mult gust."

Cocoşatul se afla acolo de cînd intrase dona Cruz. Se vede că-l aştepta pe domnul de Lagardère.

Aurore era şi ea o fiică a Evei. La vederea tuturor acestor splendori, inima îi bătuse cu putere şi ele îi fuseseră trimise de prietenul ei! Se dăruia acum întreagă acestei bucurii. Era fericită şi emoţia care cuprinde pe toate fetele în clipa în care urmează să se arate pentru prima dată în lume era nespus de dulce. Nu avea să întîlnească la bal pe prietenul ei care, o dată mai mult, avea s-o ocrotească? Un singur lucru o încurca. Nu avea cameristă. Şi buna Françoise era mai pricepută la gătit mîncare decît la îmbrăcat. Ca şi cum i-ar fi ghicit dorinţa, două fete se apropiară de ea. „Sîntem la porunca domnişoarei" — îi spuseră ele.

La un semn al lor, fetele şi băieţii care aduseseră pachetele se retraseră, după ce se înclinară din nou, cu adînc respect. Dona Cruz o ciupi pe Aurore de braţ şi-i şopti:

— Ai să te laşi pe mîna acestor făpturi?

— De ce nu?

— Şi ai să-ţi pui rochia asta ?

— Fără îndoială.

— Eşti curajoasă, foarte curajoasă ! E adevărat că diavolul se arată a fi de o delicată galanterie. Ai dreptate, fă-te frumoasă. Asta nu strică niciodată.

Aurore, dona Cruz şi cele două cameriste intrară în camera de culcare. Françoise rămase singură în sala cea mare, cu nepoţelul ei, Jean-Marie Berrichon.

— Cine mai era şi neobrăzata asta ? îl întrebă bătrîna.

— Care neobrăzată, bunico ?

— Aia cu dominoul roz.

— Bruneta ? Ei, are nişte ochi îndrăciţi, care nu-s de loc de lepădat, bunicuţo.

— Ai văzut-o cînd a intrat ?

— Nu ; am găsit-o aici.

Françoise îşi scoase andrelele din buzunar şi începu să împletească, dusă pe gînduri.

— Vrei să-ţi spun ceva ? spuse ea cu glasul ei gros şi cu tonul cel mai solemn. Nu înţeleg o boabă din tot ce se petrece.

— Vrei să te lămuresc eu ?

— Nu, dar dacă ai vrea să-mi faci o mare plăcere...

— Glumeşti, bunicuţo ? Eu să nu vreau să-ţi fac o mare plăcere ? Spune, ce ?

— Să taci cînd vorbesc eu ! Nimeni n-o să-mi scoată din cap că în toată treaba asta nu-i lucru curat.

— Nici gînd, bunicuţo, de aşa ceva.

— Nu trebuia să plecăm de acasă. Oamenii sînt răi. Cine ştie dacă nu cumva cumătra Balahault asta ne-a tras pe sfoară.

— Ah, bunicuţo, e o femeie atît de cumsecade! Şi are un sirop...

— O fi, dar mie îmi plac lucrurile limpezi şi toată povestea asta nu-mi miroase a bine.

— Se prea poate, dar lucrurile sînt simple ca bună ziua, bunicuţo. Domnişoara noastră s-a uitat toată după-amiaza la căruţele cu flori şi cu plante care treceau spre Palatul Regal. Şi, ce vrei, fără voia ei, ofta din adînc sărăcuţa de ea. Se vede că în cele din urmă l-a sucit şi l-a răsucit pe meşterul Ludovic în aşa fel, încît i-a cumpărat şi ei o invitaţie. Fiindcă, să vezi ciudăţenie, invitaţiile astea se vînd, bunicuţo. Pînă şi doamna Balahault pusese mîna pe una printr-un lacheu de la vestiar, cu care era înrudită prin servitoarea ei. Aşa cum spuneam, meşterul Ludovic trebuie să se fi lăsat dus de nas de domnişoara noastră şi a dat din colţ în colţ prin tot oraşul să facă şi el rost de o invitaţie. Pe drum s-o fi tocmit prin cine ştie cîte prăvălii ca să cumpere toate bibilurile pe care le-a trimis numaidecît, cum s-ar spune calde, abia scoase din cuptor.

— Dar costă o avere! exclamă bătrîna oprindu-se din împletit.

Berrichon înălţă din umeri:

— Ah, ce tînără şi neştiutoare eşti, bunicuţo! Cum o să coste o avere: nişte mătase veche cu broderii false şi cu bijuterii de sticlă colorată.

Cineva bătu uşor la uşa dinspre stradă:

— Cine o mai fi? mormăi Françoise necăjită. Du-te repede şi pune drugul.

— De ce să mai pun drugul? Nu ne mai jucăm de-a ascunselea, bunicuţo.

Bătaia în uşă se repetă, mai tare.

— Dacă or fi nişte hoţi ? se gîndi cu glas tare Berrichon, care nu era prea curajos.

— Hoţi, cînd strada e luminată ca în plină zi şi mişună de oameni ? îl certă bătrîna. Du-te şi deschide !

— Ştii ce, bunicuţo ? Eu zic mai bine să pun drugul.

Dar nu mai avu timp. Cel ce voia să intre ostenise bătînd. Uşa se deschise şi un bărbat voinicos, cu chipul împodobit cu o mustaţă uriaşă, se arătă în prag. Stăpînul mustăţii îşi roti repede privirea prin încăpere.

— Ţin-te bine ! exclamă el — aici trebuie să fie cuibul porumbiţei, *sandiéou !*

Apoi, întorcîndu-se spre cineva de afară, adăugă :

— Dă-ţi osteneala să intri, prietene ; nu-i decît o bătrînă şi un flecuştet de puiandru. O să prindem sămînţă de vorbă.

Spunînd acestea, înainta în sală, cu nasul în vînt, cu pumnul în şold, făcînd să onduleze maiestuos cutele mantiei sale. Sub braţ avea un pachet.

Jean-Marie Berrichon se căia acum amarnic că nu pusese drugul la vreme. Se strecură prudent în spatele bunicii care, mai vitează ca oricînd, se răsti cu glasul ei gros :

— Ei, ce căutaţi aici ?

Cocardasse îşi duse un deget la pălăria lui cît roata carului, cu politeţea celor care au tocit mulţi papuci prin praful sălilor de arme.

— He-he, onorabilă doamnă — spuse el — ai un fecior care-ţi merge drept la inimă. Ce zici, Passepoil ?

Passepoil încuviinţă cu un zîmbet ; într-o clipită, îşi şi făcuse în gînd socoteala felului în care trebuia să fie împărţite încăperile. Porumbiţa, cum

îi spunea Cocardasse, trebuia să se afle în camera pe sub uşa căreia se strecura o dîră puternică de lumină. De cealaltă parte a sălii se afla o uşă deschisă şi în broasca ei o cheie.

Passepoil atinse cotul lui Cocardasse şi-i şopti :

— Cheia e pe partea asta.

Cocardasse înclină capul în semn c-a înţeles.

— Venerabilă doamnă — spuse el — venim pentru o treabă însemnată. Nu locuieşte aici...

— Nu ! răspunse Berrichon din spatele bunicii. Nu locuieşte aici...

Passepoil zîmbi. Cocardasse îşi răsuci mustaţa.

— *Capédédiou !* Iată un adolescent care îngăduie cele mai frumoase nădejdi ! Şi minte, cu carul ! Mii de draci ! Cum naiba ştie el că persoana pe care o căutăm nu stă aici, cînd nu i-am pomenit numele ?

— Locuim singuri ! i-o tăie Françoise.

— Tii ! Cine ar fi zis că venerabila doamnă ştie să mintă ca o ticăloasă normandă !

— Haide, haide — strigă Françoise căreia începuse să-i sară muştarul — prea multă flecăreală ! La ceasul ăsta nu zăboveşte nimeni într-o casă de oameni cumsecade. Ieşiţi afară !

— Bunul meu prieten — se adresă Cocardasse lui Passepoil — argumentul doamnei pare, la prima vedere, foarte întemeiat. Ceasul este într-adevăr cam nepotrivit. Totuşi, nu putem pleca fără să fi obţinut un răspuns. Ce zici ?

— E limpede.

— Propun, deci, potîrnichea mea, să procedăm cinstit, fără prea mare tărăboi.

— Încuviinţez ! zîmbi Amable Passepoil.

Şi, apropiindu-se repede de Cocardasse, îi şopti :

— Pregătește-ți batista! A mea e gata. Tu pune mîna pe băiețandru. De bătrînă am grijă eu.

Passepoil se îndreptă spre bucătărie; curajoasa Françoise se repezi să-i taie drumul, în timp ce Berrichon încerca să ajungă în stradă, să strige ajutor. Cocardasse îl prinse de-o ureche și-i spuse:

— Dacă țipi, te strîng de gît, *pécaïre!*

Înspăimîntat, Berrichon nu mai zise nici pis. Cocardasse îi făcu un căluș cu batista. În acest răstimp, cu prețul a trei zgîrieturi și a două smocuri de păr smulse, Passepoil îi punea și Françoisei un căluș solid, o lua în brațe și o ducea în bucătărie, unde Cocardasse îl aduse și pe Berrichon.

Bunica și nepotul nu erau însă la capătul pățaniilor lor. Fură legați fedeleș unul de altul, apoi priponiți de piciorul dulapului plin cu vase și farfurii. După care, ușa bucătăriei fu încuiată. Cocardasse răsuci de două ori cheia în broască.

Capitolul X

DOUĂ DOMINOURI

Afară, pe strada du Chantre, prăvăliile erau toate închise. Cumetrele, care nu se duseseră încă să se culce, se îmbulzeau gălăgioase la porțile Palatului Regal. Cumătra Guichard, cumătra Durand, doamna Balahault și doamna Morin erau toate de aceeași părere: niciodată nu fuseseră văzute toalete atît de bogate la petrecerile alteței sale. Toată curtea se afla acolo, în păr. Doamna Balahault,

care era socotită drept o persoană mai cu greutate, judeca în ultimă instanţă toaletele prealabil discutate de celelalte trei cumetre. Printr-o tranziţie îndemînatică, de la toalete se trecea la persoane, după ce se puricau mătăsurile şi dantelele. Printre toate frumuseţile care defilau, prea puţine erau, după părerea doamnei Balahault, acelea care să-şi fi păstrat curăţenia sufletească. Mulţimea nu numai că nu-şi pierdea răbdarea, dar se şi îngroşa din clipă în clipă. Ce aştepta oare să vadă ? Pentru Regent n-ar fi făcut dovadă de atîta stăruinţă. Era vorba deci de un alt personaj. De tînărul rege ? Nici gînd ! Trebuia căutat mai sus. Era noul Dumnezeu al zilei, scoţianul, domnul de Law, providenţa întregului popor, care credea că o să ajungă un popor milionar.

Mulţimea îl aştepta pe bunul Law. Şi era hotărîtă să-l aştepte pînă în zori.

În ciuda acestei îmbulzeli şi a luminilor, strada du Chantre părea să doarmă. Doar două sau trei felinare slabe se oglindeau în apa murdară a rigolei. La prima vedere, ai fi zis că nici ţipenie nu se mai afla pe stradă. Dar la cîţiva paşi de casa meşterului Ludovic, peste drum de ea, într-un soi de văgăună adîncă, rămasă pe locul unde fuseseră de curînd dărîmate două magherniţe, şase oameni îmbrăcaţi în straie întunecate stăteau nemişcaţi şi muţi. Două lectici se aflau în spatele lor. Nu pe Law îl aşteptau aceşti oameni care îşi ţineau privirea aţintită pe uşa închisă a casei meşterului Ludovic, de cînd Cocardasse-cel-tînăr şi fratele Passepoil pătrunseseră înăuntru prin acea uşă.

După asaltul încununat de succes dat împotriva lui Berrichon şi a bătrînei Françoise, cei doi voinici rămăseseră să-şi tragă sufletul, în sala cea mare,

de jos, a casei unde, faţă în faţă, se priveau cu reciprocă admiraţie.

— *Sandédiou*, copile! spuse Cocardasse — nu ţi-ai uitat încă meseria!

— Nici tu, nici tu! Am făcut treabă curăţică, dar pînă acum ne-am ales doar cu batistele prăpădite.

— Ei! Ce era greu, s-a făcut.

— Atîta vreme cît nu-i picior de Lagardère într-o treabă ca asta, totul merge ca pe roate! îşi dădu cu părerea Passepoil.

— Să nu pierdem vremea, potîrnichea mea — îl dojeni Cocardasse. Să studiem terenul. Încă două uşi...

Arăta camera Aurorei şi capul de sus al scării răsucite. Passepoil îşi frecă bărbia.

— Am să arunc o privire prin gaura cheii — zise el, îndreptîndu-se spre camera Aurorei.

O privire cumplită a lui Cocardasse-cel-tînăr îl ţintui însă locului.

— *Capédédiou!* exclamă gasconul. Nu am să îngădui aşa ceva. Împieliţata aia mică trebuie să fie încă dezbrăcată. Mai bine urcă-te şi vezi ce-i acolo sus.

Passepoil se căţără pe scară ca o pisică.

— Încuiat! spuse el clănţănind zadarnic la uşa meşterului Ludovic.

— Şi prin gaură ce se vede? Aici buna-cuviinţă îngăduie să te uiţi.

— Întuneric ca într-un cuptor.

— Dă-te jos. Aşa, mieluşelule. Acum vino aici şi hai să recapitulăm instrucţiunile date de bunul nostru domn de Gonzague.

— Ne-a făgăduit cincizeci de pistoli la fiecare.

— Cu anumite condiţii. Prima...

În loc să continue, puse pe masă pachetul pe care-l purta sub braţ. Passepoil făcu la fel. În aceeaşi clipă, uşa pe care Passepoil o găsise încuiată în capul scării se crăpă fără zgomot. Chipul gălbejit şi şiret al cocoşatului se ivi în penumbră. Era vădit că îşi încorda auzul. Jos, în sală, cei doi maeştri spadasini se uitau cu un aer nehotărît la pachete.

— E neapărat nevoie de aşa ceva ? se întrebă cu glas tare Cocardasse, dînd nemulţumit cu pumnul în pachetul lui.

— E foarte simplu. Gonzague ne-a spus: „Trebuie să purtaţi livrele de lachei". Şi noi le purtăm, precum ni s-a spus. Dar... sub braţ.

Cocoşatul începu să rîdă.

— Sub braţ ? exclamă Cocardasse entuziasmat. Potîrnichea mea, eşti ingenios ca un *démonio.*

— Dacă n-ar fi fost pîrdalnicele mele de slăbiciuni şi tiranica lor stăpînire asupra mea — replică cu toată seriozitatea Passepoil — cred că aş fi ajuns departe.

Puseră amîndoi pe masă pachetele în care se afla cîte o livrea de lacheu. Apoi Cocardasse continuă :

— În al doilea rînd, domnul de Gonzague ne-a spus : „Vă veţi asigura că lectica şi purtătorii ei se află la locul indicat în strada du Chantre".

— Şi asta am făcut-o.

— Da, da — zise Cocardasse, scărpinîndu-se după ureche — dar am dat acolo peste două lectici în loc de una. Ce părere ai despre asta, puişorule ?

— Nu ştii cum e zicala : Belşug de bunuri nu strică niciodată. Ştii ceva ? Eu nu m-am plimbat niciodată într-o lectică.

— Nici eu.

— O să ne urcăm în ea pe rînd, cînd ne vom întoarce la palatul Gonzague.

— S-a făcut. Al treilea lucru: „Vă introduceți în casa care vi se va arăta..."

— Ne-am introdus.

— „...în casă e o fată..."

— Ia privește, nobile prieten — îl întrerupse Passepoil — uite cum tremur tot.

— Și te-ai și îngălbenit la față. Ce ai?

Ca să-l încurajeze, Cocardasse îl plesni cu palma lui grea peste umăr:

— Ține-te bine! Între prieteni e nevoie și de un respect reciproc.

— Nu m-ai lăsat să mă asigur dacă fata este sau nu în casă.

— Ragaza[1] e aici — îl liniști Cocardasse. Ascultă!

Un hohot vesel de rîs răsună în camera de alături. Passepoil își duse mîna la inimă.

— „Veți lua fata — urmă Cocardasse, ca și cum ar fi spus pe de rost o lecție — sau, mai bine zis, o veți ruga respectuos să se urce în lectică, și o veți duce la căsuța pe care o știți..."

— „Și nu veți folosi violența — adăugă Passepoil — decît dacă nu veți putea face altfel".

— Întocmai! Și cred că cincizeci de pistoli de cap de om pentru o treabă ca asta este o plată cum nu se poate mai bună.

— Fericit om Gonzague ăsta! suspină înduioșat Passepoil.

În camera de alături, zgomotul crescu. Cocardasse și Passepoil tresăriră speriați auzind pe

[1] Fată (în limba italiană).

neaşteptate un glas piţigăiat în spatele lor, care le spuse în şoaptă :

— Fiţi gata !

Se întoarseră dintr-o dată. Cocoşatul, pe care-l văzuseră în palatul Gonzague, se afla în picioare lîngă masă şi desfăcea liniştit pachetele.

— *Oïmé* — exclamă Cocardasse — pe unde s-a mai strecurat şi ăsta ?

Passepoil se trăsese prudent înapoi. Cocoşatul îi întinse o livrea, şi lui Cocardasse pe cealaltă.

— Repede ! le porunci el fără să ridice glasul.

Cei doi şovăiră. Mai ales gasconul nu se putea împăca cu gîndul să îmbrace o livrea de lacheu.

— *Capédédiou !* se oţărî el — cu ce drept te amesteci şi tu ?

— Sst ! şopti cocoşatul. Hai, repede !

Se auzi prin uşa închisă glasul donei Cruz care spunea :

— Totul e de minune. Lipseşte numai lectica.

— Hai, repede ! repetă porunca cocoşatul.

În acelaşi timp, stinse lampa.

Uşa camerei Aurorei se deschise aruncînd în sală o dîră de lumină nesigură. Cocardasse şi Passepoil se strecurară în dosul scării ca să se îmbrace în grabă. Cocoşatul crăpase una din ferestrele care dădeau spre stradă. Un uşor fluierat se auzi în noapte. Una din lectici se apropie de intrarea casei. Cele două cameriste traversau dibuind sala cea mare. Cocoşatul le deschise uşa. După ce le văzu plecate, se întoarse spre cei doi spadasini :

— Sînteţi gata ?

— Gata ! răspunseră împreună Cocardasse şi Passepoil.

— Atunci, la treabă !

Dona Cruz ieşea din camera Aurorei, spunînd :

— Trebuie să fac neapărat rost de o lectică. Cum de nu s-a gîndit cavalerul tău şi la asta?

Cocoşatul închise uşa în urma ei. Sala fu cufundată în întuneric. Donei Cruz nu îi era frică de oameni; bezna însă trezea din nou în ea spaimele iadului. Se repezi spre uşa Aurorei ca s-o deschidă, dar două mîini puternice şi păroase o apucară. Mîinile acestea erau ale lui Cocardasse. Dona Cruz încercă să strige. Dar Cocardasse nu-i dădu răgazul. Şi el şi Passepoil o împinseră cu hotărîre spre uşa din stradă. Cînd ajunseră la această uşă, amîndouă canaturile ei se deschiseră brusc. Lumina felinarelor din stradă lumină chipul fetei. Cocardasse nu putu să-şi reţină o tresărire de surprindere. Dar un bărbat care aştepta afară, lîngă prag, aruncă o mantie peste capul donei Cruz. Înnebunită de spaimă, gitana fu urcată şi închisă în lectică.

— La căsuţa din spatele bisericii Saint-Magloire! porunci Cocardasse. Lectica porni.

— Ei, acum cei cincizeci de pistoli sînt ca şi ai noştri! spuse Passepoil. Dar primi un pumn zdravăn între umeri. Cocardasse se duse la uşa de la bucătărie s-o deschidă. Dar înainte să fi întors cheia în broască, glasul cocoşatului, de care aproape că uitaseră, se auzi dinspre scara ce ducea în apartamentul de sus.

— Sînt destul de mulţumit de voi, voinicii mei — le spuse el — dar misiunea voastră nu s-a sfîrşit. Lăsaţi asta!

— Vorbeşte cam de sus stîrpitura asta a diavolului — mormăi Cocardasse.

— Acum că nici nu-l mai vedem, vocea lui prin întuneric mi se pare... cam nu ştiu cum. Parc-aş mai fi auzit-o undeva, mai demult.

— Şi ce avem de făcut, jupîne Esop? întrebă cu glas tare gasconul. Parcă aşa ţi se spune?
— Esop, Ionas şi în multe alte feluri — răspunse omuleţul. Dar acum luaţi seama la ce am să vă poruncesc.
— Aşteptăm poruncile excelenţei sale.
— Şi bine faceţi! spuse aspru cocoşatul.
Spintecătorii noştri schimbară o privire. Lui Passepoil îi trecu pofta să-l mai ia peste picior.
„Glasul ăsta, e sigur, l-am mai auzit undeva" — îşi spuse el.
Cocoşatul luă de sub scară două felinare cu mîner, din acelea care erau purtate noaptea, de slujitori, înaintea lecticilor. Le aprinse.
— Luaţi felinarele astea — le spuse el celor doi spadasini.
— La dracu'! mormăi furios Cocardasse. Nu cumva crezi că o să mai prindem din urmă lectica?
— Trebuie să fie departe, dacă nu o fi şi ajuns — adăugă Passepoil.
— Luaţi felinarele astea!
Cocoşatul era încăpăţînat. Cei doi vlăjgani luară fiecare cîte un felinar.
Cocoşatul arătă cu degetul uşa camerei din care dona Cruz ieşise cîteva minute mai înainte.
— În încăperea aceea se află o fată.
— Încă una? exclamă în acelaşi timp şi Cocardasse, şi Passepoil.
Acesta din urmă îşi spuse numaidecît, cu glas tare:
— Pentru ea trebuie să aştepte cealaltă lectică!
— Fata aceasta — continuă cocoşatul — e pe cale de a-şi termina toaleta. Dintr-o clipă într-alta va ieşi, ca şi cealaltă, pe aceeaşi uşă.
Cocardasse arătă cu o privire felinarele aprinse.

— O să ne vadă — spuse el.
— O să vă vadă.
— Şi ce-o să facem noi atunci? întrebă gasconul.
— Vă spun numaidecît ce. Vă apropiaţi fără şovăire de ea şi îi spuneţi respectuoşi: „Am venit să vă luăm şi să vă conducem la balul de la palat."
— Bine, dar în instrucţiunile noastre nu era nici vorbă despre aşa ceva! obiectă Passepoil.
Şi Cocardasse adăugă:
— Fata o să ne creadă?
— O să vă creadă dacă îi spuneţi numele celui ce v-a trimis.
— Numele domnului de Gonzague?
— Nu. Trebuie să mai adăugaţi, ca să fiţi siguri că o să vă creadă, că stăpînul vostru o va aştepta în grădinile palatului, la răscrucea Dianei, cînd va bate miezul nopţii. Nu uitaţi acest amănunt.
— *Sandiéou,* avem acum doi stăpîni? exclamă Cocardasse.
— Nu — răspunse cocoşatul — n-aveţi decît un singur stăpîn, dar nu se numeşte Gonzague. Spunînd acestea, cocoşatul se îndreptă spre scara ce ducea în apartamentul de sus. Puse piciorul pe prima treaptă.
— Şi cum se numeşte oare stăpînul nostru? îl mai întrebă Cocardasse, care se silea zadarnic să-şi păstreze zîmbetul lui obraznic. Nu cumva Esop al II-lea?
— Sau Ionas? bolborosi şi Passepoil.
Cocoşatul se uită ţintă la ei; amîndoi coborîră privirea. Omuleţul rosti rar:
— Stăpînul vostru se numeşte Henri de Lagardère.

Amîndoi se cutremurară şi parcă se făcură mici dintr-o dată.

— Lagardère ! murmurară ei într-un singur glas înăbuşit şi tremurat.

Cocoşatul urcă scara. Cînd ajunse în capul ei, se întoarse şi îi privi din nou : stăteau înclinaţi şi supuşi. Apoi le spuse doar atît :

— Călcaţi drept !

Şi dispăru.

— Sfinte-fără-de-moarte ! exclamă Passepoil cînd uşa de sus se închise în urma omuleţului îmbrăcat în negru.

— Fii pe pace ! mormăi Cocardasse. Am avut de-a face cu diavolul.

— Să călcăm drept, nobile prietene.

— *Capédédiou !* Să fim cuminţi ca nişte icoane şi să călcăm drept ! Închipuieşte-ţi — adăugă gasconul — mi s-a părut că am recunoscut...

— Pe Micul Parizian ?

— Nu, pe fata pe care am băgat-o cu forţa în lectică. Cred că era drăgălaşa gitană pe care am văzut-o în Spania la braţul lui Lagardère.

Passepoil scoase un strigăt înăbuşit : uşa camerei Aurorei se deschisese.

— Ce e ? îl întrebă în şoaptă gasconul, începînd iar să tremure.

— Fata pe care am văzut-o în Flandra, la braţul lui Lagardère ! îngăimă Passepoil.

Aurore ieşise în prag.

— Flor — strigă ea — unde eşti ?

Cocardasse şi Passepoil înaintară cu felinarele în mîini, frîngîndu-se din şale. Nu mai erau decît doi lachei de cea mai impunătoare speţă, cu săbiile zăvorîte în teacă. Aurore era atît de fermecător de

frumoasă în toaleta ei de curte, încît amîndoi rămaseră înmărmuriţi de admiraţie.

— Unde e Flor? Nebuna a plecat fără mine?

— Fără... — bolborosiră cei doi lachei, ca un ecou.

Aurore dădu evantaiul lui Passepoil să i-l ţină şi buchetul lui Cocardasse. S-ar fi zis că toată viaţa avusese lachei de casă mare.

— Sînt gata — spuse ea — să mergem.

În clipa în care urma să se urce în lectică, îi întrebă :

— Nu v-a spus unde am să-l întîlnesc?

— La răscrucea Dianei! răspunse Cocardasse, cu un glas de tenor.

— Cînd va bate miezul nopţii! adăugă Passepoil.

Plecară.

În clipa următoare, din fundătura care ducea, de cealaltă parte a casei, la apartamentul meşterului Ludovic, ieşea un omuleţ îmbrăcat în negru care, păşind mărunt şi repede, străbătu strada du Chantre, traversă strada Saint-Honoré în clipa în care avea să treacă fastuoasa caleaşcă a domnului Law şi mulţimea începu să rîdă de cocoaşa lui. Dar cocoşatului părea să nu-i pese de loc de batjocura puhoiului de gură-cască. Ocoli Palatul Regal şi intră în Curtea Havuzurilor.

În strada Valois se afla o uşă scundă prin care se intra în corpul de clădiri numit „apartamentele private ale alteţei sale". În acest corp de clădiri îşi avea cabinetul său de lucru Filip de Orléans, Regentul Franţei. Cocoşatul bătu într-un anumit fel. Uşa se deschise şi în fundul unui gang cufundat în beznă un glas gros răsună:

— Tu eşti Riquet Moţatul? Urcă repede, eşti aşteptat.

CUPRINS

MICUL PARIZIAN

PARTEA ÎNTÎI

PARTEA A DOUA

PARTEA A TREIA

Redactor responsabil : M. VESTFRIED
Tehnoredactor : G. TĂNASE

Dat la cules 06.08.1964. Bun de tipar 04.09.1964.
Apărut 1964. Comanda nr. 5695.
Tiraj 70.140.
Hîrtie semivelină de 63 g/m² 700×1000/32.
Coli editoriale 14,59. Coli de tipar 10.
A.T. 10.713 C.Z. pentru bibliotecile mici 84—3=R.

Tiparul executat sub comanda nr. 40.612.
la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii",
Piața Scînteii nr. 1,
București — R.P.R.

vol. I—II lei 17